

УКРАЇНСЬКО-
ЛАТИНСЬКИЙ
СЛОВНИК З
ДКУШЕРСТВА-
АГІНЕКОЛОГІЇ
ТА СУМІЖНИХ
ДИСЦИПЛІН

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Ю. С. Паращук, Н. В. Дерев'янченко,
М. Г. Грищенко, В. Ю. Паращук

*Видання присвячується пам'яті
професора Юрія Степановича Паращука,
доктора медичних наук,
Заслуженого працівника освіти України,
Лауреата Державної премії України*

УКРАЇНСЬКО-
ЛАТИНСЬКИЙ
СЛОВНИК З
АКУШЕРСТВА-
ГІНЕКОЛОГІЇ
ТА СУМІЖНИХ
ДИСЦИПЛІН

ХНМУ
Видавець Олександр Савчук
Харків • 2019

Затверджено вченою радою ХНМУ
Протокол № 6 від 14.06.2018 р.

Рецензенти:

Сенчук А. Я. — доктор мед. наук, професор,
зав. кафедри акушерства та гінекології ПВНЗ
«Київський медичний університет»

Чекарева Є. С. — доктор філол. наук, доцент, зав. кафедри
історії зарубіжної літератури і класичної філології
ХНУ ім. В. Н. Каразіна

ЗМІСТ

Список умовних скорочень.....	6
Акушерство та гінекологія	7
Терміни загальноклінічні та з суміжних дисциплін	195
Література.....	221

Паращук Ю. С.

П 18 Українсько-латинський словник з акушерства-гінекології та суміжних дисциплін / Ю. С. Паращук, Н. В. Дерев'янченко, М. Г. Грищенко, В. Ю. Паращук. — Харків : Харківський національний медичний університет ; Видавець Олександр Савчук, 2019. — 224 с.

ISBN 978-617-7538-27-0

Словник підготовлено за спільної участі кафедр акушерства та гінекології №2 і латинської мови та медичної термінології Харківського національного медичного університету. У виданні представлені українські терміни з їхніми латинськими відповідниками та короткими науковими визначеннями.

Даний словник призначений для студентів медичних навчальних закладів, здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, викладачів, а також для лікарів, які працюють у галузі акушерства та гінекології.

УДК:618(038)=161.2=124

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АР — автосомно-рецесивний

АД — автосомно-домінантний

ВІЛ — вірус імунодефіциту людини

ДНК — дезоксирибонуклеїнова кислота

РНК — рибонуклеїнова кислота

ЕКГ — електрокардіограма

УЗД — ультразвукова діагностика

ХНМУ — Харківський національний медичний університет

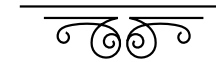
ЦНС — центральна нервова система

ШОЕ — швидкість осідання еритроцитів

Rh-фактор — резус-фактор

СРБ — С-реактивний білок

АКУШЕРСТВО ТА ГІНЕКОЛОГІЯ

А

АБДОМІНОСКОПІЯ, і, ж. — син. **ВЕНТРОСКОПІЯ**, **ЛАПАРОСКОПІЯ**, **ПЕРИТОНЕОСКОПІЯ** — abdominoscopia, ae, f.; ventroscopia, ae, f.; laparoscopia, ae, f.; peritoneoscopia, ae, f.; celioscopia, ae, f. — один із різновидів ендоскопічної хірургії, огляд органів черевної порожнини за допомогою ендоскопа з метою діагностики та проведення лікувальних хірургічних втручань; ендоскоп вводять через прокол передньої черевної стінки або заднього склепіння піхви.

А. ДІАГНОСТИЧНА — abdominoscopia diagnostica — огляд черевної порожнини за допомогою ендоскопа, який вводиться через прокол з метою діагностики патологічного стану.

А. ОПЕРАТИВНА — abdominoscopia operativa — лапароскопічна операція на органах черевної порожнини, яку проводять під контролем ендоскопа, уведеного через прокол передньої черевної стінки.

АБОРТ, у, ч. — див. **ВИКИДЕНЬ**

АБОРТИВНИЙ, а, е. — abortivus, a, um. — 1) передчасний; який не досяг повного розвитку; 2) який швидко припиняє розвиток хвороби; 3) який призводить до викидня; плодозгінний.

АБРАЗІЯ, і, ж. — див. **ВИШКРІБАННЯ**

АБСЦЕС, у, ч. — див. **ГНОЯК**

АБУЛАДЗЕ СПОСІБ — див. **СПОСІБ АБУЛАДЗЕ**

АВТОЗИТ, а, ч. — див. **ПЛІД-АВТОЗИТ**

АВТОПОЛІПЛОЇДІЯ, і, ж. — autopolyploidea, ae, f. — кратне (понад 2 рази) збільшення в клітинах організму вихідного хромосомного набору через нерозходження хроматид у період мітоматозу й гомологічних хромосом у період мейозу.

АГАЛАКТІЯ, і, ж. — agalactia, ae, f. — відсутність секреції грудного молока після пологів.

АГЕНЕЗІЯ, і, ж. — agenesis, ae, f. — 1) природжена відсутність не лише органа чи його частини, а і його зародка; 2) аплазія.

АГОНАДИЗМ, у, ч. — agonadismus, i, m. — відсутність статевих залоз.

АДГЕЗІЯ, і, ж. — adhaesio, onis, f. — 1) склеювання, прилипання; 2) злипання тромбоцитів у процесі тромбоцитно-судинного гемос-

тазу, прилипання їх до відкладень холестерину та інших виступів внутрішньої оболонки судин; 3) зрощення серозних оболонок після запалення.

А. АМНІОНА — *adhaesio amnii* — зрощення стінок амніона (за малої кількості навколоплідних вод).

АДЕНОГІПОФІЗ, а, ч. — див. ЧАСТКА ПЕРЕДНЯ ГІПОФІЗА

АДЕНОЛЕЙОМІОФІБРОМА, и, ж. — ПУХЛИНА АДЕНОМАТОЇДНА

АДЕНОМА, и, ж. — *adenoma, atis, n.* — доброякісна пухлина, яка виникає із залозистого епітелію, подібна будовою до вихідної тканини; справжня залозиста пухлина.

А. ГРААФОВИХ МІХУРЦІВ — див. ПУХЛИНА ГРАНУЛЬОЗОКЛІТИННА

А. ЯЄЧНИКА ФОЛІКУЛЯРНА — див. ПУХЛИНА ГРАНУЛЬОЗОКЛІТИННА

АДЕНОМАТОЗ, у, ч. — *adenomatosis, is, f.* — наявність численних аденом.

А. ЕНДОМЕТРІЯ — *adenomatosis endometrii* — численні аденоми ендометрія, передракова гіперплазія ендометрія.

АДЕНОМІОЗ, у, ч. — син. ЕНДОМЕТРІОЗ ГЕНІТАЛЬНИЙ ВНУТРІШНІЙ — *adenomyosis, is, f.; endometriosis interna* — вид ендометріозу, при якому тканина ендометрія розростається в міометрії.

АДЕНОФІБРОМА, и, ж. — *adenofibroma, atis, n.* — доброякісна пухлина із залозистої тканини, у структурі якої переважають залози.

А. КОЛОЇДНА — див. ПУХЛИНА БРЕННЕРА

А. ПСЕВДОМУЦИНОЗНА - див. ПУХЛИНА БРЕННЕРА

АДЕНОФІБРОМІОМА, и, ж. — див. ПУХЛИНА АДЕНОМАТОЇДНА

АДНЕКСИТ, у, ч. — син. САЛЬПІНГООФОРИТ, ТУБОООФОРИТ — *adnexitis, idis, f.* — запалення придатків матки (яєчників і маткових труб).

АЗООСПЕРМІЯ, і, ж. — *azoospermia, ae, f.* — сім'я без сперматозоїдів за наявності клітин сперматогенезу й елементів додаткових статевих залоз; розрізняють справжню й несправжню (обтураційну) азооспермію.

АКІНОСПЕРМІЯ, і, ж. — *akinospermia, ae, f.* — нерухомість сперматозоїдів у спермі.

АКРОСОМА, и, ж. — син. ТІЛЬЦЕ АПІКАЛЬНЕ — *acrosoma, atis, n; corpus apicale* — органіод сперматозоїда на голівці, який полегшує його проникнення через оболонки яйцеклітини; складається з компактної гранули й мембрани.

АКТ, у, ч. — *actus, us, m.* — окремий прояв будь-якої діяльності; дія, подія, вчинок.

А. СТАТЕВИЙ — син. КОЇТУС, ЗЛЯГАННЯ, ЗНОСИНИ СТАТЕВІ — *coitus, us, m.* — статевий зв'язок між двома особами з метою отримати оргазм і/або продовжити рід.

А. СТАТЕВИЙ ПЕРЕРВАНИЙ — *coitus interruptus* — статевий акт, який переривається до виділення сім'я в піхву.

АКУШЕР-ГІНЕКОЛОГ, а, ч. — *obstetor-gynaecologus, i, m.* — спеціаліст із жіночих хвороб; фахівець з акушерства та гінекології.

АКУШЕРІЯ, і, ж. — див. АКУШЕРСТВО

АКУШЕРКА, и, ж. — син. ПОВИТУХА — *obstetrix, icis, f.* — працівниця із середньою медичною освітою, яка надає акушерську допомогу (спостерігає за перебігом вагітності й допомагає під час пологів).

АКУШЕРСТВО, а, с. — син. АКУШЕРІЯ — *obstetricia, ae, f.* — наука про вагітність, пологи, післяпологовий період і методи допомоги під час них.

А. ОПЕРАТИВНЕ — *obstetricia operativa* — розділ акушерства: тактика застосування й техніка виконання акушерських операцій під час вагітності й пологів.

АЛАНТОЇС, а, ч. — *allantois, idis, f.* — сечовий міхур (мішок) зародка; виконує функції ембріональних органів дихання, виділення й живлення, бере участь в утворенні плаценти й пупкового канатика.

АЛЬГОДИСМЕНОРЕЯ, і, ж. — син. АЛЬГОМЕНОРЕЯ, МЕНСТРУАЦІЯ БОЛІСНА — *algodysmenorrhoea, ae, f.; algomenorrhoea, ae, f.* — розлад менструації, з різким болем унизу живота, у попереку і крижах з іррадіацією в стегна, супроводжується нездужанням, болем голови, слабкістю, порушенням сну, нудотою тощо.

АЛЬГОМЕНОРЕЯ, і, ж. — див. АЛЬГОДИСМЕНОРЕЯ

АМНОРЕЯ, і, ж. — *amenorrhoea, ae, f.* — ненормальне припинення менструації; розрізняють первинну і вторинну аменорею.

А. ВТОРИННА — *amenorrhoea secundaria* — аменорея, у разі якої менструація з'явилася в пубертатний період, а надалі припинилася.

А. НЕСПРАВЖНЯ — *amenorrhoea spuria* — відсутність зовнішніх проявів менструації внаслідок механічної перешкоди для відтікання крові.

А. ПЕРВИННА — *amenorrhoea primaria* — стан статевозрілої особи, в якій менструації ніколи не було.

АМНІОН, а, ч. — син. ОБОЛОНКА ВОДНА — *amnion, i, n.* — внутрішня водна оболонка зі складок ектодерми і пристінкового листка мезодерми; порожнина амніона заповнена навколоплідними водами, що захищають зародок від механічних ушкоджень.

АМНІОНІТ, у, ч. — *amnionitis, idis, f.* — запалення амніона.

АМНІОСКОП, а, ч. — *amnioscopium*, i, n. — апарат для огляду нижньої частини плодового міхура.

АМНІОСКОПІЯ, ї, ж. — *amnioscopia*, ae, f. — метод діагностики загрозливого стану плода за допомогою спеціального прилада — амніоскопа.

АМНІОТОМІЯ, ї, ж. — *amniotomia*, ae, f. — акушерська операція: розтин оболонки плодового міхура.

АМНІОЦЕНТЕЗ, у, ч. — *amniocentesis*, is, f. — метод інвазивної допологової діагностики генних хромосомних і метаболічних захворювань плода; пункція плодового міхура з діагностичною метою або для переривання вагітності; проводиться на 16-20-му тижні вагітності під контролем УЗД.

АМПУЛА МАТКОВОЇ ТРУБИ, и, ж. — *ampulla tubae uterinae* — розширення частини між перешийком і лійкою маткової труби.

АНАМНЕЗ, у, ч. — *anamnesis*, is, f. — відомості про попередній стан хворого; метод дослідження життя та історії хвороби за допомогою опитування самого хворого або осіб, які його знають; використовується для встановлення діагнозу, визначення методів обстеження, лікування, прогнозу й профілактики ускладнень.

А. АКУШЕРСЬКИЙ — *anamnesis obstetrica* — частина анамнезу, що висвітлює питання дитородної функції жінки.

А. ЖИТТЯ — *anamnesis vitae* — частина анамнезу, що висвітлює фізичний, психічний, соціальний розвиток, стан здоров'я в минулому.

А. РОДИННИЙ — *anamnesis familiaris* — частина анамнезу життя, що висвітлює склад сім'ї, особливості побуту, стан здоров'я її членів і предків.

А. ХВОРОБИ — *anamnesis morbi* — частина анамнезу про виникнення й перебіг даної хвороби, ефективність її лікування.

АНАСАРКА, и, ж. — *anasarca*, ae, f. — поширений загальний набряк підшкірної жирової клітковини.

АНАФРОДИЗИЯ, ї, ж. — див. ХОЛОДНІСТЬ СТАТЕВА

АНГІОГЕНЕЗ, у, ч. — *angiogenesis*, is, f. — 1) розвиток кровоносних судин ембріона; 2) процес утворення нових судин.

АНДРОБЛАСТОМА, и, ж. — син. АРЕНОБЛАСТОМА, ПУХЛИНА З КЛІТИН СЕРТОЛІ — *androblastoma*, atis, n.; *tumor Sertoli cellularum*; *adenoma testiculare* — 1) рідкісна доброякісна пухлина ячочок, яка може спричинити фемінізацію; 2) рідкісна пухлина яєчника, яка може спричинити маскулінізацію або гірсутизм; 3) пухлина кори надниркових залоз з ефектом вірилізації.

АНДРОГЕНИ, ів, мн. — син. ГОРМОНИ АНДРОГЕННІ, ГОРМОНИ СТАТЕВІ ЧОЛОВІЧИ — *androgena*, ogum, n/pl. — чоловічі статеві гормони та їхні синтетичні аналоги; стимулюють розвиток вторинних чоловічих статевих ознак; утворюються переважно в клітинах Лейдіга, а також клітинах яєчника і кори надниркових залоз.

АНДРОГЕНІЗАЦІЯ, ї, ж. — *androgenisatio*, onis, f. — поява чоловічих рис у жінки, спричинена дією андрогенів.

АНДРОГЕННІСТЬ, ності, ж. — *androgenitas*, atis, f. — властивість спричинити маскулінізацію.

АНДРОГІНІЯ, ї, ж. — *androgynia*, ae, f. — наявність в особі однієї статі ознак (здебільшого вторинних) іншої статі; включає і герматофродитизм; статевий потяг до осіб обох статей.

АНДРОСПЕРМІЯ, їй, мн. — *androspermia*, ae, f./pl. — чоловічі статеві клітини, що несуть Y-хромосому; під час злиття з яйцеклітиною утворюють зародок чоловічої статі.

АНЕМІЯ, ї, ж. — *anaemia*, ae, f. — патологічний стан, що характеризується зниженням кількості гемоглобіну та/або еритроцитів в одиниці об'єму крові внаслідок зменшення утворення чи збільшення руйнування їх; розрізняють анемію первинну й вторинну, спадкову, природжену або набуту, легку, середньої тяжкості й тяжку; клінічно найзручнішою є класифікація анемії з урахуванням причини її виникнення; анемія може бути самостійним захворюванням або ускладненням інших; за розмірами еритроцитів — нормо-, мікро- і макроцитною анемією, за вмістом гемоглобіну — нормо-, гіпо- й гіперхромною анемією.

А. ВАГІТНИХ — *anaemia gravidarum*; *anaemia pregnantium* — анемія, що розвинулася під час вагітності; найчастіше спричинена нестачею фолатів або/і заліза, рідше — білків, імунологічним або/і токсичним (гестоз) впливами на кістковий мозок.

А. ВАГІТНИХ ФІЗІОЛОГІЧНА — див. ГІПЕРПЛАЗМІЯ ВАГІТНИХ

А. ГЕМОЛІТИЧНА НОВОНАРОДЖЕНИХ — див. ХВОРОБА ГЕМОЛІТИЧНА НОВОНАРОДЖЕНИХ

А. ГЕМОРАГІЙНА — *anaemia haemorrhagica* — анемія внаслідок гострої крововтрати.

А. ЗАЛІЗОДЕФІЦИТНА — *anaemia sideropriva* — анемія від нестачі заліза, спричиненої порушенням надходження, усмоктування, підвищеною потребою або втратою під час кровотечі; характеризується сидеропенічним синдромом, гіпохромією, мікроцитозом еритроцитів.

А. НЕДОНОШЕНИХ ДІТЕЙ — *anaemia infantium praematurorum* — анемія, зумовлена пригніченням еритропоезу, значним ско-

роченням тривалості життя еритроцитів (ранній тип) і нестачею заліза, фолатів, вітаміну Е та ін. (пізній тип) у передчасно народжених дітей.

А. **НОВОНАРОДЖЕНИХ** — anaemia neonatorum — 1) анемія у немовлят перших 8-10 тижнів життя унаслідок пригнічення й відносної недостатності еритропоезу, зменшення тривалості життя еритроцитів; анемічна форма гемолітичної хвороби новонароджених; 2) найлегша форма еритробластозу плода.

А. **ПОСТГЕМОРАГІЙНА** — anaemia posthaemorrhagica — анемія, зумовлена втратою крові; після одноразової кровотечі розвивається нормохромна нормоцитна анемія, після повторної — залізодофіцитна (гіпохромно-мікроцитна).

АНЕНЦЕФАЛ, а, ч. — anencephalus, i, m. — виродок без головного мозку.

АНЕНЦЕФАЛІЯ, ї, ж. — anencephalia, ae, f. — аномалія розвитку: відсутність півкулі великого мозку або мозочка, часто кісток склепіння черепа.

АНОВУЛЯЦІЯ, ї, ж. — anovulatio, onis, f. — менструальний цикл без виходу яйцеклітини з яєчника.

АНОМАЛІЯ, ї, ж. — anomalia, ae, f. — 1) відхилення від норми, загальної закономірності, неправильність, ненормальність; 2) структурне або функціональне відхилення в організмі, зумовлене порушенням ембріонального розвитку.

АНОМАЛЬНА МАТКОВА КРОВОТЕЧА — haemorrhagia uterina anomalis — узагальнене поняття для будь-якого відхилення менструального циклу від норми, що включає зміни регулярності і частоти менструацій, тривалості кровотечі або кількості крові, що втрачається.

АНОРГАЗМІЯ, ї, ж. — anorgasmia, ae, f. — нездатність пережити оргазм; втрата статевої насолоди.

АНТЕНАТАЛЬНИЙ, а, е. — див. ПРЕНАТАЛЬНИЙ

АНТЕПОЗИЦІЯ, ї, ж. — antepositio, onis, f. — зміщення чогось допереду.

А. **МАТКИ** — antepositio uteri — зміщення матки допереду щодо осі таза.

АНТЕФЛЕКСІЯ, ї, ж. — anteflexio, onis, f. — згин допереду.

А. **МАТКИ** — anteflexio uteri — нормальний згин під тупим кутом, відкритим уперед, між тілом і шийкою матки.

АНТИЕСТРОГЕНИ, ів, мн. — antioestrogena, orum, n./pl. — речовини, які пригнічують біосинтез, секрецію, транспортування або ослаблюють основну дію естрогенів.

АНТИКОАГУЛЯНТИ, ів, мн. — див. ЗАСОБИ ПРОТИЗСІДНІ

АНТИПРОГЕСТИНИ, ів, мн. — antiprogestina, orum, n./pl. — речовини, які гальмують біосинтез, виділення, транспортування прогестинів, їх дію на відповідні рецептори.

АПГАР МЕТОД — див. МЕТОД АПГАР

АПГАР ШКАЛА — див. ШКАЛА АПГАР

АПЛАЗІЯ, ї, ж. — aplasia, ae, f. — недорозвинення; природжена відсутність цілого органа або частини.

АПОПЛЕКСІЯ, ї, ж. — apoplexia, ae, f. — раптовий крововилив у будь-який орган.

А. **МАТКОВО-ПЛАЦЕНТАРНА** — apoplexia utero-placentalis — крововилив у стінку матки в разі передчасного відшарування плаценти.

А. **ЯЄЧНИКА** — син. ІНФАРКТ ЯЄЧНИКА, РОЗРИВ ЖОВТОГО ТІЛА, РОЗРИВ ЯЄЧНИКА — apoplexia ovarii — крововилив у паренхіму яєчника, зумовлений розривом жовтого тіла під час овуляції.

АРЕНОБЛАСТОМА, и, ж. — див. АНДРОБЛАСТОМА

АРТЕРІЯ, ї, ж. — arteria, ae, f. — кровносна судина, якою кров рухається від серця до органів (крім легеневого стовбура, який несе венозну кров від серця до легень).

А. **КЛУБОВА ВНУТРІШНЯ** — син. АРТЕРІЯ ПІДЧЕРЕВНА — arteria iliaca interna — одна з двох кінцевих гілок загальної клубової артерії; живить органи й стінки таза.

А. **МАТКОВА** — arteria uterina — гілка внутрішньої клубової артерії; живить матку й маткову трубу.

А. **ПІДЧЕРЕВНА** — див. АРТЕРІЯ КЛУБОВА ВНУТРІШНЯ

А. **СОРОМІТНА ВНУТРІШНЯ** — arteria pudenda interna — гілка внутрішньої клубової артерії; живить промежину і зовнішні статеві органи.

А. **ЯЄЧНИКОВА** — arteria ovarica — гілка черевної частини аорти; живить яєчник.

АРХОЦЕЛЄ, невідм., с. — див. ПРОКТОЦЕЛЄ

АСИНКЛІТИЗМ, у, ч. — asynclitismus, i, m. — неправильне вставлення голівки плода під час пологів у площину входу в малий таз (відхилення стрілового шва до миса або лобкового зчленування).

А. **ЗАДНІЙ** — див. ВСТАВЛЕННЯ ГОЛІВКИ ПЛОДА ЗАДНЬОТІМ'ЯНЕ

А. **ПЕРЕДНІЙ** — див. ВСТАВЛЕННЯ ГОЛІВКИ ПЛОДА ПЕРЕДНЬОТІМ'ЯНЕ

А. СОЛЕЙРЕ — *asynclitismus Solayre's* — неправильне вставлення голівки плода під час пологів, за якого стріловий шов розміщений в одному з косих розмірів косозвуженого таза.

АСПЕРМАТИЗМ, у, ч. — *aspermatisimus, i, m.* — відсутність сім'я під час статевого акту.

АСПЕРМІЯ, ї, ж. — *aspermia, ae, f.* — відсутність сперматозоїдів і незрілих клітин сперматогенезу в еякуляті.

АСПІРАЦІЯ, ї, ж. — *aspiratio, onis, f.* — 1) відсмоктування рідини або повітря з якої-небудь порожнини тіла; 2) проникнення сторонніх тіл у дихальні шляхи під час вдиху.

АСТЕНОЗОСПЕРМІЯ, ї, ж. — *asthenozoospermia, ae, f.* — знижена рухливість і мала кількість сперматозоїдів в еякуляті.

АСТЕНОСПЕРМІЯ, ї, ж. — *asthenospermia, ae, f.* — знижена рухливість сперматозоїдів в еякуляті.

АСФІКСІЯ, ї, ж. — *asphyxia, ae, f.* — тяжкий розлад дихання; супроводжується гострою гіпоксією й гіперкапнією, розладом функцій ЦНС, кровообігу, інших органів.

А. АСПІРАЦІЙНА — *asphyxia aspiratoria* — асфіксія, зумовлена аспірацією рідин або вмісту шлунку.

А. ВНУТРІШНЬОУТРОБНА — див. АСФІКСІЯ ПЛОДА

А. КОМПРЕСІЙНА — *asphyxia compressia* — асфіксія, спричинена стисненням грудей і живота твердими тілами або сипкими речовинами.

А. МЕХАНІЧНА — *asphyxia mechanica* — асфіксія, спричинена дією механічних чинників (задушення, повішення, закриття дихальних шляхів стороннім тілом тощо).

А. НОВОНАРОДЖЕНИХ — *asphyxia neonatorum* — відсутність дихання або окремі нерегулярні дихальні рухи за наявності серцевої діяльності у новонароджених.

А. НОВОНАРОДЖЕНИХ БІЛА — *asphyxia neonatorum pallida* — характеризується відсутністю дихання або поодинокими вдихами, брадикардією, арефлексією тощо.

А. НОВОНАРОДЖЕНИХ ВТОРИННА — *asphyxia neonatorum secundaria* — асфіксія новонароджених, що виникає невдовзі після народження; порушення газообміну, яке безпосередньо не пов'язане з анте- чи інтранатальним дистресом: виникає після первинної стабілізації його стану.

А. НОВОНАРОДЖЕНИХ ІНТРАНАТАЛЬНА — *asphyxia neonatorum intranatalis* — дистрес плода під час пологів.

А. НОВОНАРОДЖЕНИХ ЛЕГКА — *asphyxia neonatorum levis; asphyxia neonati facilis* — стан новонароджених, який оцінюється на першій хвилині в 4-7, а на п'ятій — у 7-10 балів.

А. НОВОНАРОДЖЕНИХ СИНЯ — *asphyxia neonatorum livida* — легка асфіксія новонароджених; характеризується посинінням шкіри, м'язовою гіпотонією, гіпореклексією, тахікардією, аритмічним диханням.

А. НОВОНАРОДЖЕНИХ ТЯЖКА — *asphyxia neonatorum gravis* — стан новонароджених, який оцінюється після народження в 0-3 бали, без тенденції до його поліпшення протягом перших 5 хв; наявні виражені неврологічні симптоми або поліорганне ураження.

А. ОБТУРАЦІЙНА — *asphyxia obturativa* — асфіксія внаслідок щільного закриття дихальних отворів і шляхів будь-яким тілом.

А. ПЛОДА — син. АСФІКСІЯ ВНУТРІШНЬОУТРОБНА — *asphyxia fetalis; asphyxia intrauterina* — внутрішньоутробний дистрес, зумовлений гострим або хронічним порушенням матково-плацентного чи пуповинного кровообігу, тяжкою анемією вагітних; характеризується гіпоксією, гіпокапнією, ацидозом, призводить до транзитного розладу функції нейронів або їхнього необоротного ушкодження.

А. ПЛОДА ХРОНІЧНА — *asphyxia fetalis chronica* — повільний дистрес плода внаслідок змін у плаценті й недостатнього постачання його киснем.

АСЦИТ, у, ч. — син. ВОДЯНКА ЖИВОТА — *ascites, ae, m.; hydrops abdominis* — водянка черевної порожнини; скупчення вільної, переважно серозної рідини в черевній порожнині внаслідок захворювання серця, нирок, запалення очеревини тощо.

АТЕЛЕКТАЗ, у, ч. — *atelectasis, is, f.* — спадання легень за нестачі або відсутності повітря в альвеолах.

А. АДГЕЗИВНИЙ — *atelectasis adhaesiva* — ателектаз, спричинений спаданням стінок альвеол без перешкоди рухові повітря в дихальних шляхах; часто пов'язаний з відсутністю чи інактивністю сурфактанту (дистрес-синдром новонароджених).

А. АСПІРАЦІЙНИЙ — *atelectasis aspirationis* — ателектаз, зумовлений потраплянням стороннього тіла у бронх.

АТОНІЯ, ї, ж. — *atonia, ae, f.* — млявість; ослаблення тонусу, втрата пружності, збудливості й гнучкості тканин, м'язів організму.

А. МАТКИ — *atonia uteri* — порушення механізму скоротливої діяльності матки після відшарування й виділення посліду, яке приводить до важкої маткової кровотечі.

АТРЕЗІЯ, ї, ж. — *atresia, ae, f.* — природжена чи набута відсутність того чи іншого отвору в органі.

А. ПІХВИ — *atresia vaginae* — відсутність отвору піхви через закупорку просвіту або зрощення, злипання її стінок.

А. ФОЛІКУЛІВ — *atresia folliculorum* — зворотний розвиток незрілих фолікулів в яєчнику жінки; більшість первинних фолікулів не розвивається до пухирчастих (граафових).

АФІБРИНОГЕНЕМІЯ, ї, ж. — *afibrinogenaemia*, ae, f. — відсутність або значна нестача фібриногену в крові; кровоточивість, пов'язана з порушенням третьої фази процесу зсідання крові.

АЦЕТОНЕМІЯ, ї, ж. — син. КЕТОНЕМІЯ — *acetonaemia*, ae, f. — наявність кетонових тіл (ацетон, ацетатна і β -оксибутиратна кислоти) у крові; спостерігається в разі неповної оксидації жирних кислот, підсилення кетогенезу в печінці і пригнічення кетолізу.

АЦЕТОНУРІЯ, ї, ж. — син. КЕТОНУРІЯ — *acetonuria*, ae, f. — виділення ацетону із сечею.

АЦЕФАЛІЯ, ї, ж. — *acerphalia*, ae, f. — аномалія розвитку: плід без голови; відсутність головного мозку, склепіння черепа й лицевого скелета через недорозвинення переднього відділу нервової трубки і суміжних з нею структур.

АЦЕФАЛОБРАХІЯ, ї, ж. — *acerphalobrachia*, ae, f. — аномалія розвитку: плід без голови й верхніх кінцівок.

АЦЕФАЛОГАСТРІЯ, ї, ж. — *acerphalogastrica*, ae, f. — аномалія розвитку: плід без голови й органів верхньої половини черевної порожнини.

АЦЕФАЛОПОДІЯ, ї, ж. — *acerphalopodia*, ae, f. — аномалія розвитку: плід без голови й нижніх кінцівок.

АЦЕФАЛОТОРАЦІЯ, ї, ж. — *acerphalothoracia*, ae, f. — аномалія розвитку: плід без голови й грудної клітки.

АШГАЙМА-ЦОНДЕКА ТЕСТ — див. ТЕСТ АШГАЙМА-ЦОНДЕКА

Б

БАГАТОВОДДЯ, я, с. — син. ГІДРАМНІОН — *hydramnion*, i, n. — надмірна кількість навколоплідної рідини.

БАЗІОТРИБ, а, ч. — див. КЕФАЛОКРАНІОКЛАСТ

БАЛОТУВАННЯ, а, с. — *fluctuatio, onis, f.; ballotementum*, i, n. — у медицині: коливання або зміщення щільного анатомічного утвору в якій-небудь порожнині організму з поверненням до попереднього стану; здійснюється поштовхами пальців руки через стінку порожнини.

Б. ГОЛІВКИ ПЛОДА — *fluctuatio capitis fetus* — коливальні рухи голівки плода, що визначаються під час натискання з поштовхом на черевну стінку в ділянці дна матки.

БАНДЛЯ КІЛЬЦЕ КОНТРАКЦІЙНЕ — див. КІЛЬЦЕ КОНТРАКЦІЙНЕ БАНДЛЯ

БАРТОЛІНА ЗАЛОЗА — див. ЗАЛОЗА ПРИСІНКА ВЕЛИКА

БАРТОЛІНІТ, у, ч. — *bartholinitis, idis, f.* — запалення великої залози присінка піхви.

Б. ГНІЙНИЙ — *bartholinitis purulenta* — гнійне запалення великої залози присінка піхви.

БАХРОМА, и, ж. — див. ТОРОЧКА

БЕЗПЛІДНИЙ, а, е. — див. НЕПЛІДНИЙ

БЕЗПЛІДНІСТЬ, ності, ж. — див. НЕПЛІДНІСТЬ

БЕЗСИЛЛЯ, я, с. — *debilitas, atis, f.; impotentia, ae, f.; infirmitas, atis, f.* — 1) фізична слабкість, знемога; 2) нездатність або неспроможність що-небудь зробити, подолати.

Б. СТАТЕВЕ — див. ІМПОТЕНЦІЯ

БИРСА, и, ж. — див. ЕПЛІПСІЯ

БІЛІ, ей, мн. — син. МЕТРОЛЕВКОРЕЯ — *fluor albus; leucorrhoea*, ae, f. — патологічні виділення з піхви, найчастіше внаслідок захворювання статевих органів; розрізняють білі трубні, маткові, шийкові й піхвові.

БІОПСІЯ, ї, ж. — *biopsia*, ae, f. — 1) прижиттєве взяття тканин або органа для мікроскопічної діагностики; 2) мікроскопічне дослідження прижиттєво взятих тканин і органів з метою встановити діагноз.

БІОПТАТ, у, ч. — *bioptatum*, i, n. — матеріал, одержаний за допомогою біопсії.

БІОФІЗИЧНИЙ ПРОФІЛЬ ПЛОДА — *status fetus biophysicus* — оцінка суми балів (з 30 тижнів вагітності) окремих біофізичних параметрів (дихальні рухи плода, тонус плода, рухова активність плода, реактивність серцевої діяльності плода на нестресовий тест, об'єм навколоплідних вод).

БІСЕСУАЛЬНИЙ, а, е. — див. ДВОСТАТЕВИЙ

БЛАСТОМА, и, ж. — див. ПУХЛИНА

БЛАСТОМЕР, а, ч. — *blastomerum*, i, n. — ембріональна клітина, яка утворюється внаслідок дроблення зиготи; характеризується відсутністю росту й зменшенням удвічі під час кожного наступного поділу.

БЛАСТОЦИСТА, и, ж. — *blastocystis, is, f.* — зародок ссавців у період дроблення заплідненої яйцеклітини; має форму міхурця.

БЛАСТУЛА, и, ж. — blastula, ae, f. — стадія розвитку зародка багатоклітинного організму: наповнений рідиною міхурець з одного шару клітин, який утворюється під час дроблення заплідненої яйцеклітини після стадії морули.

БЛАСТУЛЯЦІЯ, і, ж. — blastulatio, onis, f. — завершальний період ділення яйцеклітини; утворення бластули, перехід від морули до бластули.

БЛЕНОРЕЯ, і, ж. — син. **КОН'ЮКТИВІТ БЛЕНОРЕЙНИЙ** — blennorrhoea, ae, f. — 1) катарально-гнійне запалення слизової оболонки кон'юнктиви, піхви, сечівника; 2) гонорея ока.

Б. НОВОНАРОДЖЕНИХ — blennorrhoea neonatorum — гонорейне запалення кон'юнктиви на 2-3 день життя, зумовлене зараженням під час пологів.

БЛИЗНЯТА, нят, мн. — gemini, orum, m./pl. — двоє або більше дітей, народжених під час одних пологів.

Б. БІАМНІОТИЧНІ — gemini biamniotici — близнята, під час розвитку яких утворюються два амніони.

Б. ДВОЯЙЦЕВІ — gemini dizygotici — близнята, кожен із яких розвивається з окремої зиготи.

Б. З'ЄДНАНІ — див. **БЛИЗНЯТА СІАМСЬКІ**

Б. ОДНОЯЙЦЕВІ — gemini monozygotici — близнята, які розвиваються з однієї зиготи.

Б. СІАМСЬКІ — син. **БЛИЗНЯТА З'ЄДНАНІ** — gemini conjuncti — близнята, які зрослися між собою якоюсь частиною тіла внаслідок порушення ембріонального розвитку.

БЛЮВАННЯ, я, с. — син. **БЛЮВОТА** — vomitus, us, m.; emesis, is, f. — мимовільне викидання вмісту шлунку через рот або ніс.

Б. ВАГІТНИХ — vomitus pregnantium; vomitus gravidarum — ранній гестоз, основним проявом якого є блювання, незалежне від споживання їжі.

БЛЮВОТА, и, ж. — син. **БЛЮВАННЯ**

БРАДИКАРДІЯ, і, ж. — син. **СЕРЦЕБИТТЯ СПОВІЛЬНЕ** — bradycardia, ae, f. — зменшення частоти серцевих скорочень.

Б. ФЕТАЛЬНА — bradycardia fetalis — брадикардія плода (частота серцевих скорочень <120 за 1 хв.), спричинена дистресом або ураженням серця.

БРАХІКЕФАЛІЯ, і, ж. — див. **БРАХІЦЕФАЛІЯ**

БРАХІЦЕФАЛІЯ, і, ж. — син. **БРАХІКЕФАЛІЯ** — brachycephalia, ae, f. — збільшення поперечного розміру голови за відносного зменшення поздовжнього; короткоголовість.

БРИЖА, і, ж. — син. **ОТОЧИНА, МЕЗЕНТЕРІЙ** — mesenterium, i, n. — складка з двох листків очеревини, яка охоплює орган черевної порожнини і прикріплює його до задньої стінки живота; містить кровоносні й лімфатичні судини, нерви, лімфатичні вузли та жирову тканину.

Б. МАТКИ — mesenterium uteri; mesometrium, i, n. — частина широкої зв'язки матки нижче від власної зв'язки й брижі яєчника.

Б. МАТКОВОЇ ТРУБИ — син. **МЕЗОСАЛЬПІНКС** — mesosalpinx, ngis, f. — верхня частина широкої зв'язки матки, прикріплена до маткової труби.

Б. ЯЄЧНИКА — син. **МЕЗОВАРІЙ** — mesovarium, i, n. — частина заднього листка широкої зв'язки матки, до якої прикріплений яєчник.

БУДИНОК ПОЛОГОВИЙ — lochodochium, i, n. — лікувально-профілактичний заклад для надання медичної допомоги жінкам під час вагітності, пологів і в післяпологовий період.

В

ВАГІНАЛЬНИЙ, а, е — див. **ПІХВОВИЙ**

ВАГІНІЗМ, у, ч. — vaginismus, i, m. — рефлекторна судова м'язів присінка піхви й тазового дна у жінок під час спроби статевого акту або гінекологічного обстеження.

ВАГІНІТ, у, ч. — див. **КОЛЬПІТ**

Б. АТРОФІЧНИЙ — див. **КОЛЬПІТ АТРОФІЧНИЙ**

ВАГІНОГРАФІЯ, і, ж. — vaginographia, ae, f. — рентгенографія піхви.

ВАГІНОПЕКСІЯ, і, ж. — див. **ВАГІНОФІКСАЦІЯ**

ВАГІНОСКОПІЯ, і, ж. — див. **КОЛЬПОСКОПІЯ**

ВАГІНОФІКСАЦІЯ, і, ж. — син. **КОЛЬПОПЕКСІЯ, ВАГІНОПЕКСІЯ** — vaginofixatio, onis, f.; colporhexia, ae, f. — гінекологічна операція: підшивання стінок піхви до передньої черевної стінки або тканин малого таза в разі їх опущення.

Б. МАТКИ — vaginofixatio uteri — гінекологічна операція: підшивання матки до стінки піхви в разі її опущення й рухомої ретрофлексії.

ВАГІТНІСТЬ, ності, ж. — син. **ТЯЖ 2** — pregnantia, ae, f.; gestatio, onis, f.; graviditas, atis, f. — стан жінки в період розвитку плода в її організмі; складний фізіологічний процес, який починається з моменту

запліднення, пов'язаний з розвитком зародка і плода у матці, закінчується народженням дитини; триває в середньому 280 діб.

В. АМПУЛЬНА — *pregnantia ampullaris; graviditas ampullaris* — вагітність позаматкова з імплантацією заплідненої яйцеклітини в ампульній частині маткової труби.

В. БАГАТОПЛІДНА — *pregnantia multifetalis; graviditas multifetalis; multifetatio, onis, f.; pregnantia polyembryonica* — вагітність з одночасним розвитком в організмі жінки двох і більше плодів.

В. ДВІЙНЯТАМИ — *pregnantia bigeminalis; graviditas bigeminalis; gestatio diembryonica* — вагітність, за якої в організмі жінки розвиваються два плоди.

В. ЕКТОПІЧНА — див. ВАГІТНІСТЬ ПОЗАМАТКОВА

В. КОЛИШНЯ — *pregnantia pristina* — вагітність, яка закінчилася передчасним перериванням або своєчасними пологами; у судовій медицині діагностується на підставі визначення фенотипу лейцинамінопептидази, наявної від 8-10-го тижня вагітності до 3-го тижня після пологів.

В. НЕСПРАВЖНЯ — син. ПСЕВДОГЕСТАЦІЯ — *pregnantia spuria; graviditas spuria; pseudogestatio, onis, f.* — хворобливий стан жінки, коли вона уявляє себе вагітною; супроводжується припиненням менструації, збільшенням живота, відчуттям “рухів плода”.

В. ПЕРЕНОШЕНА — *pregnantia prolongata* — вагітність, яка продовжується більше 42 повних тижнів (294 дні або більше) від першого дня останнього нормального менструального циклу. Частота переношування вагітності коливається від 4 до 14%. Пологи, що відбулися після 42 повних тижнів, називаються запізними. Вагітність, що переношується, супроводжується високим рівнем перинатальної захворюваності і смертності, великою кількістю ускладнень у пологах і післяпологовому періоді у матері й новонародженого.

В. ПЕРЕРВАНА — *pregnantia interrupta* — вагітність, що закінчилась абортom або передчасними пологами; може спричинятися патологією вагітності, індивідуальними особливостями вагітної, травмою тощо.

В. ПОЗАМАТКОВА — син. ВАГІТНІСТЬ ЕКТОПІЧНА — *pregnantia extrauterina; graviditas extrauterina; pregnantia ectopica; gestatio ectopica* — вагітність, у разі якої запліднена яйцеклітина розвивається поза порожниною матки.

В. ТРУБНА — син. САЛЬПІНГОКІЄЗІЯ — *pregnantia tubalis* — позаматкова вагітність із розвитком заплідненої яйцеклітини в матковій трубі.

В. ЧЕРЕВНА — *pregnantia abdominalis* — імплантація і розвиток заплідненої яйцеклітини в черевній порожнині.

В. ШИЙКОВА — *graviditas cervicalis* — імплантація і розвиток заплідненої яйцеклітини в каналі шийки матки.

В. ЯЄЧНИКОВА — син. ОВАРІОКІЄЗІЯ, ОВОКІЄЗІЯ — *pregnantia ovarica; graviditas ovarica; ovariocyesis, is, f.* — позаматкова вагітність, у разі якої запліднена яйцеклітина розвивається в яєчнику.

ВАГІТНІТИ, ію, ієш, недок. — *gravesco, -, -, ere.* — ставати вагітною.

ВАГІТУС, у, ч. — *vagitus, us, m.* — плач або крик немовляти.

ВАДА, и, ж. — син. ПОРОК — *vitium, i, n.; defectus, us, m.* — природжене недорозвинення або набуте ушкодження тканин, органів і систем організму; аномалія розвитку.

В. ПРИРОДЖЕНА — див. ВАДА РОЗВИТКУ

В. РОЗВИТКУ — син. ВАДА ПРИРОДЖЕНА, МАЛЬФОРМАЦІЯ — *defectus congenitus; malformatio, onis, f.* — вада, спричинена глибокими змінами будови та функції органа або тканини під час розвитку плода.

ВАЗОПРЕСИН (АДГ), у, ч. — син. ГОРМОН АНТИДІУРЕТИЧНИЙ — *vasopressinum, i, n.; hormonum antidiureticum* — гормон нейроекреторних клітин надзорових і пришлуночкових ядер гіпоталамуса, що має антидіуретичну й вазопресорну дію.

ВАКУУМ-АБОРТ, у, ч. — див. ВАКУУМ-ЕКСКОХЛЕАЦІЯ

ВАКУУМ-ЕКСКОХЛЕАЦІЯ, і, ж. — син. ВАКУУМ-АБОРТ — *vacuum-excochleatio, vacui-excochleationis, f.* — переривання вагітності в перші 12 тижнів відсмоктуванням вмісту матки спеціальним апаратом з від'ємним тиском.

ВАКУУМ-ЕКСТРАКТОР, а, ч. — *vacuum-extractor, oris, m.* — спеціальний апарат для екстракції плода під час пологів.

ВАКУУМ-ЕКСТРАКЦІЯ, і, ж. — *vacuum-extractio, onis, f.* — акушерська операція: штучне розродження за допомогою вакуум-ексTRACTОРА.

ВАКУУМ-ПЕРФОРАЦІЯ, і, ж. — *vacuum-perforatio, onis, f.* — акушерська операція: руйнування черепа плода з одночасним відсмоктуванням його вмісту.

ВАКУУМ-СТИМУЛЯЦІЯ, і, ж. — *vacuum-stimulatio, onis, f.* — стимуляція пологової діяльності вакуум-стимуляТОРОМ.

ВАРІАНТ, у, ч. — *varians, antis, m.; mechanismus; methodus; versio* — різновид чого-небудь; видозміна, одна з можливих комбінацій.

В. ВІДДІЛЕННЯ ПЛАЦЕНТИ ШУЛЬТЦЕ — *mechnismus Schultze; methodus separationis placentae Schultze* — нормальний процес виділення плаценти від стінки матки, що починається з центральної її частини.

ВЕДЕННЯ, я, с. — *procuratio, onis, f.* — спрямування діяльності кого-небудь, чого-небудь; завідування чим-небудь/

В. ІІІ ПЕРІОДУ ПОЛОГІВ АКТИВНЕ — *procuratio partus activa* — дозволяє знизити частоти післяпологової кровотечі, що зумовлена анонією матки, на 60%, а також зменшити кількість післяпологової крововтрати та необхідність гемотрансфузії. Повинно бути запропоновано кожній жінці під час вагінальних пологів. Роділля повинна бути поінформована щодо активного ведення ІІІ періоду пологів та надати добровільну письмову згоду на його проведення. Стандартні компоненти активного ведення ІІІ періоду пологів містять у собі: введення утеротоніків; народження посліду шляхом контрольованої тракції за пуповину з одночасною контртракцією за матку; масаж матки через передню черевну стінку після народження посліду.

В. ІІІ ПЕРІОДУ ПОЛОГІВ ОЧІКУВАЛЬНЕ — *procuratio partus expectans* — після закінчення пульсації пуповини, акушерка перетискає та перетинає пуповину. Проводять ретельний нагляд за загальним станом породіллі, ознаками відділення плаценти та кількістю кров'яних виділень. При появі ознак відділення плаценти (ознаки Альфельда, Шредера, Кюстнера-Чукалова) жінці пропонують «натужитись», що призводить до народження посліду.

В. ХВОРОЇ — див. КУРАЦІЯ

ВЕЗИКО-ВАГІНАЛЬНИЙ, а, е. — див. МІХУРОВО-ПІХВОВИЙ

ВЕЗИКОЦЕЛЄ, невідм, с. — див. ЦИСТОЦЕЛЕ

ВЕНТРОСКОПІЯ, і, ж. — ПЕРИТОНЕОСКОПІЯ

ВЕНТРОСУСПЕНЗІЯ МАТКИ — *ventrosuspensio uteri* — операція: підвішення матки до передньої черевної стінки; застосовується в разі відхилення матки назад, її опущення або випадіння.

ВЕНТРОФІКСАЦІЯ, і, ж. — *ventrofixatio, onis, f.* — операція: підшивання внутрішніх органів (матки) до передньої черевної стінки.

ВЕРТГАЙМА ОПЕРАЦІЯ — див. ОПЕРАЦІЯ ВЕРТГАЙМА

ВИВОРОТ, роту, ч. — *inversio, onis, f.* — внутрішній, зворотний бік чого-небудь; ненормальне положення якого-небудь органа, за якого він або його частина вивернені своєю внутрішньою поверхнею назовні.

В. МАТКИ — *inversio uteri* — положення матки внутрішньою стороною назовні; слизова оболонка її повернена в піхву або присінок; ускладнення плацентного або післяпологового періоду.

ВИГОДОВУВАННЯ, я, с. — *enutricio, onis, f.* — вирощування, виховування кого-небудь годуючи.

В. ГРУДНЕ — *nutricatio, onis, f.* — вигодовування немовляти молоком матері або жінки-донора.

В. ЗМІШАНЕ — *nutricatio mixta* — годування грудьми з догодуванням спеціальними молочними сумішами або молоком тварин.

В. ШТУЧНЕ — *nutricatio artificialis* — вигодовування немовляти спеціальними молочними сумішами або молоком тварин.

ВИД, у, ч. — *facies, ei, f.; species, ei, f; visus, us, m.* — 1) те саме, що лице; 2) різновид у низці предметів, явищ.

В. ЗАДНІЙ — *positio posterior* — положення плода спинкою до задньої стінки матки незалежно від його осі; при лицевому передлежанні розрізняють не по спинці, а по підборіддю.

В. ПЕРЕДНІЙ — *positio anterior* — положення плода спинкою до передньої стінки матки незалежно від його осі; при лицевому передлежанні розрізняють не по спинці, а по підборіддю.

ВИДІЛЕННЯ, я, с. — *secretio, onis, f.* — 1) відокремлювання кого-небудь, чого-небудь від загальної кількості, маси з якоюсь метою; 2) видалення, виведення назовні чого-небудь; 3) виділена речовина.

В. ПІСЛЯПОЛОГОВІ — див. ЛОХІЇ

В. ПІСЛЯРОДОВІ — син. ЛОХІЇ

ВИКИДЕНЬ, дня, ч. — син. АБОРТ — *abortus, us, m.* — народження плода до повного 22-го тижня вагітності, зростом менше 25 см та масою менше 500 г незалежно від наявності ознак життя.

В. ЗАГРОЗЛИВИЙ — *abortus imminens* — початкова стадія самовільного викидня в разі закритого каналу шийки матки; супроводжується нерізким боєм унизу живота, появою кров'янистих виділень із піхви; може призвести до справжнього викидня; завдяки правильному лікуванню вагітність зберігається.

В. ЗВИЧНИЙ — *abortus habitualis* — визначається як наслідок двох або більше вагітностей поспіль, що закінчилися викиднем.

Якщо серії цих епізодів передувала нормальна успішна вагітність, то такий стан визначається як «вторинний звичний викидень», якщо ні — використовують термін «первинний звичний викидень».

В. ІДІОПАТИЧНИЙ — abortus idiopathicus — викидень, причина якого залишається нез'ясованою.

В. КРИМІНАЛЬНИЙ — abortus criminalis — штучне переривання вагітності поза лікарняним закладом.

В. МЕДИЧНИЙ — abortus therapeuticus — штучне переривання вагітності у спеціальному медичному закладі, викликане впливом безпосередньо на плідне яйце, матку, організм вагітної.

В. НЕЗДІЙСНЕНИЙ — abortus infectus — припинення розвитку вагітності (ембріона/плода) із затримкою плодових тканин у матці.

В. НЕМИНУЧИЙ — abortus inevitabilis — аборт «в ходу», у разі якого виникає профузна або тривала кровотеча з піхви, шийка матки згладжується або розкривається й вихід плода є природним.

В. НЕПОВНИЙ — abortus incompletus — стадія самовільного викидня; частина плідного яйця затримується у порожнині матки.

В. ПОВНИЙ — abortus completus — завершальна стадія самовільного викидня; характеризується тим, що плідне яйце повністю виходить із порожнини матки (цілком або частинами).

В. РАННІЙ — abortus praecox; abortus immaturus — самовільне переривання вагітності до 11 тижнів + 6 днів.

В. РОЗПОЧАТИЙ — abortus incipiens — стадія самовільного викидня з кров'янистими виділеннями в разі неповного відкриття зовнішнього вічка шийки матки.

В. САМОВІЛЬНИЙ — abortus spontaneus — самовільне (спонтанне) переривання вагітності без стороннього втручання; розрізняють ранній спонтанний аборт — переривання вагітності до 11 тижнів + 6 днів; пізній спонтанний аборт — переривання вагітності з 12 до 21 тижня вагітності + 6 днів.

В. СЕПТИЧНИЙ — abortus septicus — викидень, пов'язаний з інфікуванням матки (найчастіше після кримінального абортів) й розвитком септичного процесу.

В. ШТУЧНИЙ — abortus artificialis — навмисна дія на зародок, матку або організм жінки з метою переривати вагітність.

ВИЛИТТЯ СІМ'Я — див. ВИПОРСКУВАННЯ СІМ'Я

ВИПАДІННЯ, я, с. — prolapsus, us, m.; eventratio, onis, f.; defluvium, i, n. — 1) падання з чого-небудь, звідкись назовні; 2) у медицині:

нетримання унаслідок захворювання чи ослаблення; 3) вихід внутрішнього органа або його частини на поверхню тіла через природний отвір або рану; провисання якої-небудь структури в порожнину; значне зміщення донизу будь-якого органа.

В. МАТКИ — син. МЕТРОПТОЗ — prolapsus uteri; metroptosis, is, f. — зміщення матки і піхви донизу й вихід зі статевої щілини.

В. НІЖКИ — prolapsus membri inferioris — вихід ніжки плода із зовнішнього вічка шийки матки в разі відходження навколоплідних вод за неповного відкриття її вічка.

В. ПІХВИ — син. КОЛЬПОПТОЗ — prolapsus vaginae; colpoptosis, is, f. — вихід піхви зі статевої щілини.

В. ПУПОВИНИ — prolapsus funiculi umbilicalis — ускладнення пологів, при якому пуповина знаходиться спереду від передлеглої частини плода після відходження навколоплідних вод.

В. РУЧКИ — prolapsus membri superioris — вихід ручки із зовнішнього вічка шийки матки під час пологів, переважно в разі поперечного положення плода.

В. СЛИЗОВОЇ ОБОЛОНКИ СЕЧІВНИКА — prolapsus tunicae mucosae urethrae — вихід слизової оболонки сечівника через його зовнішнє вічко у жінок.

ВИПОРСКУВАННЯ, я, с. — ejaculatio, onis, f. — у фізіології вивергання чого-небудь із себе.

В. СІМ'Я — син. ВИЛИТТЯ СІМ'Я, ЕЯКУЛЯЦІЯ — ejaculatio, onis, f. — виверження, вихід сім'я зі статевих шляхів назовні.

В. СІМ'Я ПЕРЕДЧАСНЕ — ejaculatio praecox; prostermia, ae, f. — психосексуальний розлад: неконтрольоване випорскування сім'я під час статевого акту.

ВИРОДЛИВІСТЬ, вості, ж. — monstruositas, atis, f. — тяжка вада розвитку, що спотворює зовнішній вигляд і часто не сумісна із життям.

ВИСКРІБАННЯ, я, с. — див. ВИШКРІБАННЯ

ВИХОЛОЩЕННЯ, я, с. — див. КАСТРАЦІЯ

ВИШКРІБАННЯ, я, с. — син. АБРАЗІЯ, ВИСКРІБАННЯ — abrasio, onis, f. — 1) у медицині: видалення пухлини або іншого матеріалу зі стінки порожнини чи якоїсь поверхні кюреткою; 2) вибирання, діставання чого-небудь із середини шкребучи; стирання зовнішнього покриття або шару.

В. ВАКУУМНЕ — abrasio vacui — видалення вмісту матки після розширення її шийки за допомогою уведеної в неї кюретки, через яку проводиться відсмоктування.

ВІДОКРЕМЛЕННЯ, я, с. — separatio, onis, f. — 1) роз'єднання, розділення, узяття частини від цілого; 2) відмежування собою; роз-

ділення; відділення, відривання чогось від чого-небудь; 3) розпізнавання, виявлення відмінностей між чим-небудь; 4) переривання зв'язку між ким-небудь, чим-небудь.

В. ПЛАЦЕНТИ РУЧНЕ — *separatio manualis placentae* — акушерська операція: відділення плаценти від стінок матки рукою з подальшим її видаленням.

ВІДПАДНИЙ, а, е. — син. ДЕЦИДУАЛЬНИЙ — *decidualis, e.* — стосовно до відпадної оболонки матки.

ВІДРИВ, у, ч. — *avulsio, onis, f.; abruptio, onis f.* — відділення, відокремлення частини від цілого тягнучи, смикаючи.

В. ПЛАЦЕНТИ — *abruptio placentae* — передчасне відокремлення плаценти від стінки матки; може привести до шоку, олігурії, порушення зсідання крові.

ВІДШАРУВАННЯ, я, с. — *desquamatio, onis, f.; exfoliatio, onis, f.; ablatio, onis, f.* — 1) відокремлення, відділення шарами; 2) стан, який означає відокремлення, відділення чого-небудь.

В. ПЛАЦЕНТИ ПЕРЕДЧАСНЕ — *abruptio placentae; ablatio placentae* — відшарування плаценти, розташованої поза нижнім сегментом матки, під час вагітності або у I - II періодах пологів; розрізняють повне відшарування (відшарування всієї плаценти) та часткове: а) крайове, б) центральне.

ВІК 1, у, ч. — *aetas, atis, f.* — тривалість життя від народження до певного часу.

В. 1 БІОЛОГІЧНИЙ — *aetas biologica* — вік, який визначається за сукупністю структурних, функціональних, обмінних і регуляторних особливостей організму.

В. 1 КАЛЕНДАРНИЙ — *aetas calendaria* — вік, який визначається за відомою датою народження.

В. 1 КІСТКОВИЙ — *aetas ossea* — вік, який визначається за станом кісткового скелета.

В. 1 МОРФОЛОГІЧНИЙ — *aetas morphologica* — вік, який оцінюється за ступенем окостеніння скелета, станом зубів, розвитком вторинних статевих ознак, масою тіла.

ВІК 2 — син. ПЕРІОД ВІКОВИЙ — *aetas, atis, f.; periodus aetativa* — точний період біологічного і соціально-психологічного розвитку особи.

В. 2 ГРУДНИЙ — *aetas lactea; aetas mammaria* — вік дитини від 4 тижнів до 1 року.

В. 2 ГЕСТАЦІЙНИЙ — *aetas gestationalis* — тривалість вагітності від першого дня останньої менструації до народження дитини.

В. 2 ДИТЯЧИЙ — *aetas infantilis* — вік дитини від народження до 18 років.

В. 2 ДОШКІЛЬНИЙ — *aetas praescholaria* — вік дитини від 3 до 6-7 років.

В. 2 ЗРІЛИЙ — *maturitas, atis, f.; aetas matura* — вік від 20 до 55 років у жінок і від 21 до 60 років у чоловіків.

В. 2 ЛІТНІЙ — див. В. 2 ПОХИЛИЙ

В. 2 НОВОНАРОДЖЕНОГО — *aetas neonati* — перші 4 тижні життя дитини.

В. 2 ПЕРЕДДОШКІЛЬНИЙ — *aetas praesaepis* — вік дитини від 1 до 3 років.

В. 2 ПІДЛІТКОВИЙ — син. ПЕРІОД ПУБЕРТАТНИЙ, ВІК 2 ПУБЕРТАТНИЙ — *pubertas, atis, f.; periodus pubertatis* — вік від 12 до 16 років у дівчаток і від 13 до 17-18 років у хлопчиків.

В. 2 ПЛОДА — *aetas fetali* — тривалість існування зародка або плода з часу овуляції.

В. 2 ПОХИЛИЙ — син. ВІК 2 ЛІТНІЙ — *aetas senilis* — вік від 55 до 75 років у жінок і від 60 до 75 років у чоловіків.

В. 2 ПРЕПУБЕРТАТНИЙ — *aetas praepubertatis; praepubertas, atis, f.* — вік дитини від 7 до 12-13 років.

В. 2 ПУБЕРТАТНИЙ — див. ВІК 2 ПІДЛІТКОВИЙ

В. 2 РЕПРОДУКТИВНИЙ — *aetas reproductiva* — вік, протягом якого зберігається здатність організму до відтворення нащадків.

В. 2 СТАРЕЧИЙ — *senectus, utis, f.; senilitas, atis, f.* — вік понад 75 років.

В. 2 ФЕРТИЛІЗАЦІЙНИЙ — *aetas fertilisationis* — тривалість існування зародка або плода з часу запліднення.

В. 2 ШКІЛЬНИЙ — *aetas scholaria* — вік дитини від 6-7 до 17-18 років.

В. 2 ЮНАЦЬКИЙ — син. ЮНІСТЬ — *juventus, utis, f.; pueritia, ae, f.; flos aevi* — вік від 16 до 20 років у жінок і від 17 до 21 року у чоловіків.

ВІРИЛІЗАЦІЯ, ї, ж. — *virilisatio, onis, f.; masculinisatio, onis, f.* — поява чоловічих рис у жінок під впливом андрогенів.

ВІРИЛІЗМ, у, ч. — *virilismus, i, m.* — синдром вірилізації у жінок під впливом чоловічих статевих гормонів — андрогенів; посилення чоловічих рис в організмі чоловіка.

ВІЧКО, а, с. — *ostium, i, n.* — невеликий отвір у чому-небудь.

В. МАТКИ — *ostium uteri, orificium uteri* — зовнішній отвір шийки матки, який відкривається в піхву.

В. СЕЧОВОДУ — див. ОТВІР СЕЧОВОДУ

ВНУТРІШНЬОМАТКОВИЙ, а, е. — син. ІНТРАУТЕРИННИЙ — *intrauterinus, a, um* — який міститься в порожнині матки; обернений усередину матки.

ВНУТРІШНЬОПЛАЦЕНТАРНИЙ, а, е. — *intraplacentaris, e* — який міститься в плаценті.

ВОДИ НАВКОЛОПЛІДНІ — син. РІДИНА АМНІОТИЧНА — *liquor amnii* — рідина з поживними речовинами й продуктами життєдіяльності плода в порожнині амніона; максимальна кількість її — до 1500 мл на 30-38-му тижні вагітності; містить клітини епідермісу, пушкове волосся, жир, іноді клітини оболонок плода.

ВОДЯНКА, и, ж. — *hydrops, opis, m.* — надмірне скупчення рідини в тканинах або порожнинах тіла.

В. ВАГІТНИХ — *hydrops gravidarum* — ознака пізнього гестозу: поява набряків без порушення функції нирок.

В. ГОЛОВНОГО МОЗКУ — див. ГІДРОЦЕФАЛІЯ

В. ЖИВОТА — див. АСЦИТ

В. МАТКОВОЇ ТРУБИ — син. ГІДРОСАЛЬПІНКС — *hydrosalpinx, ngis, f.* — накопичення рідини в порожнині маткової труби в разі злипання її черевного кінця.

ВОРСИНКИ, нок, мн. — *villi, ogum, m./pl.* — 1) тоненькі волосинки на шкірі людини, тварини, на поверхні рослин; 2) мікроскопічні вирости різних оболонок, які забезпечують безпосередньо взаємодію з прилеглими тканинами й навколишнім середовищем.

В. АМНІОТИЧНІ — *villi amniotici* — нерівномірно розміщені сплюснені непрозорі ділянки недорозвиненої шкіри на поверхні амніона біля дистального кінця пупкового канатика.

В. ВІЛЬНІ — *villi liberi* — ворсинки хоріона, що містяться в міжворсинчастому просторі.

В. ВТОРИННІ — *villi secundarii* — ворсинки хоріона у вигляді серцевини, утворені сполучною тканиною, що вкрита трофобластом.

В. ГІЛКОВІ — *villi ramosi* — третинні (стовбурові) ворсинки, через які транспортуються речовини між матір'ю й плодом.

В. ПЕРВИННІ — *villi primarii* — перші ворсинки хоріона, що складаються лише з трофобласта.

В. ХОРІОНА — *villi choriales* — судинні ниткоподібні вирости на зовнішній поверхні хоріона зародка, що беруть участь в утворенні плаценти.

ВОРСИНЧАСТИЙ, а, е — *villosus, a, um* — покритий ворсинками.

ВРІЗУВАННЯ, я, с. — *incisio, onis, f.* — 1) установлення чогось у вирізаній отвір; 2) устромляння чогось гострого в що-небудь.

В. ГОЛІВКИ ПЛОДА — *paragomphosis, is, f.* — поява голівки плода зі статевої щілини під час потуг.

ВСТАВЛЕННЯ, я, с. — *insertio, onis, f.* — укладання, вміщування чогось усередину чого-небудь.

В. ГОЛІВКИ ПЛОДА — *asynclitismus, i, m.* — положення голівки плода під час пологів, за якого вона перетинає великим або малим сегментом площину входу в малий таз.

В. ГОЛІВКИ ПЛОДА ЗАДНЬОТІМ'ЯНЕ — син. АСИНКЛІТИЗМ ЗАДНІЙ — *asynclitismus posterior* — положення голівки плода, за якого стріловий шов розташований ближче до лобкового симфізу, а розміщена ззаду тім'яна ділянка першою вставляється у площину входу в малий таз.

В. ГОЛІВКИ ПЛОДА ПЕРЕДНЬОТІМ'ЯНЕ — син. АСИНКЛІТИЗМ ПЕРЕДНІЙ — *asynclitismus anterior* — положення голівки плода, за якого стріловий шов розташований ближче до мису, а розміщена спереду тім'яна ділянка першою вставляється у площину входу в малий таз.

ВУЗДЕЧКА, и, ж. — *frenulum, i, n.* — в анатомії: складка шкіри або слизової оболонки, що утримує орган чи його частину або обмежує його рухи.

В. КЛІТОРА — *frenulum clitoridis* — шкірна складка між передніми кінцями малих соромітних губ і нижньою поверхнею клітора.

В. СОРОМІТНИХ ГУБ — *frenulum labiorum pudendorum* — поперечна складка шкіри, що з'єднує задні кінці малих соромітних губ, обмежує присінок піхви.

ВУЗОЛ, зла, ч. — *nodus, i, m.; ganglion, i, n.* — складне сплетіння, з'єднання чого-небудь; місце зв'язаних кінців ниток, швів або смужок тканини, які переплетені в важкороздільні.

В. СПРАВЖНІЙ — *nodus verus* — вузол, утворений у петлі пуповини під час вагітності.

В. ХІРУРГІЧНИЙ — *nodus chirurgicus* — вузол, в якому нитку пропускають двічі крізь першу петлю, щоб запобігти вислизанню.

ВУЛЬВА, и, ж. — син. — ДІЛЯНКА СОРОМІТНА — *vulva, ae, f.* — зовнішні статеві органи жінки: великі й малі соромітні губи, лобкове підвищення, клітор, цибулина присінка, присінок піхви, великі й малі присінкові залози, дівоча перетинка.

ВУЛЬВЕКТОМІЯ, ї, ж. — *vulvectomy, ae, f.* — операція: видалення вульви.

ВУЛЬВІТ, у, ч. — *vulvitis, idis, f.* — запалення зовнішніх статевих органів жінки.

ВУЛЬВОВАГІНІТ, у, ч. — *vulvovaginitis, idis, f.* — запалення жіночих зовнішніх статевих органів і піхви.

В. КАНДИДОЗНИЙ — *Candida vulvovaginitis* — вульвовагініт, спричинений грибами *Candida*; переважно безсимптомний; може супроводжуватися свербіжем, білуватими виділеннями, еритемою й набряком вульви, диспареунією.

В. СТАРЕЧИЙ — *nodus senilis* — вульвовагініт із вираженим свербіжем соромітної ділянки, атрофією і незначними виділеннями з піхви.

Г

ГАЛАКТОРЕЯ, і, ж. — син. МОЛОКОТЕЧА — *galactorrhoea, ae, f.* — мимовільне витікання молока з грудних залоз у перервах між годуванням дитини або під час нього.

ГАЛАКТОСТАЗ, у, ч. — *galactostasis, is, f.* — застій молока в грудних залозах матері під час лактації.

ГАЛАКТОФОРИ, ів, мн. — див. ПРОТОКИ МОЛОЧНІ

ГАЛАКТОФОРІТ, у, ч. — *galactophoritis, idis, f.* — запалення молочних проток грудних залоз.

ГАЛАКТОЦЕЛЕ, невідм, с. — *galactocoele, es, f.* — 1) кіста грудної залози внаслідок закупорки молочних проток; 2) гідроцеле з рідиною білого кольору

ГАЛЛІ-МАЙНІНІ ПРОБА — див. ПРОБА ГАЛЛІ-МАЙНІНІ

ГАМЕТА, и, ж. — *gameta, ae, f.* — жіноча або чоловіча статеві клітина з одним набором хромосом.

ГАМЕТОЦИТ, а, ч. — *gametocytus, i, m.* — недиференційована статеві клітина, з якої в процесі мейозу виникає гамета, розрізняють ооцит і сперматоцит.

ГАПЛОЇД, а, ч. — *haploidum, i, n.* — організм або клітина з гаплоїдним числом хромосом.

ГАРЯЧКА, и, ж. — син. ЛИХОМАНКА, ПІРЕКСІЯ — *pyrexia, ae, f.; febris, is, f.* — 1) підвищення температури тіла; жар; хвороба, яка супроводжується високою температурою тіла; пристосувальна реакція організму, що підвищує імунологічний захист: стимулює фагоцитоз, синтез інтерферонів, активацію й диференціювання лімфоцитів, утворення антитіл, перешкоджає розмноженню патогенних мікро-

організмів; супроводжується посиленням продукуванням факторів гострої фази, імунними, ендокринними і фізіологічними змінами у відповідь на загрозу життєдіяльності організму; 2) стан значного збудження; метушлива діяльність.

Г. ГОСТРА — *febris acuta* — гарячка тривалістю до 2 тижнів.

Г. ІДІОПАТИЧНА — *febris idiopathica* — гарячка нез'ясованої причини.

Г. ІНФЕКЦІЙНА — *febris infectiosa* — гарячка, зумовлена дією продуктів обміну й розпаду збудників інфекції, а також ендогенних пірогенів, що утворюються під час інфекційного процесу в організмі.

Г. ПІДГОСТРА — *febris subacuta* — гарячка, що триває до 6 тижнів.

Г. ПІСЛЯПОЛОГОВА — *febris postpuerperalis* — септична хвороба породіль із вогнищем інфекції в статевих органах.

Г. ПОЛОГОВА — *febris partuerins; febris obstetrica* — гарячка у разі септицемії з вогнищем інфекції в матці під час пологів.

Г. РЕЦИДИВНА — *febris recidiva* — повторне підвищення температури тіла після її зниження на кілька днів до нормальних значень.

Г. ХРОНІЧНА — *febris chronica* — гарячка, що триває понад 6 тижнів.

ГЕГАРА ОЗНАКА — див. ОЗНАКА ГЕГАРА

ГЕМАТОКОЛЬПОМЕТРА, и, ж. — *haematocolpometra, ae, f.* — скупчення крові в піхві й матці.

ГЕМАТОКОЛЬПОС, у, ч. — *haematocolpus, i, m.* — скупчення крові в піхві під час менструації внаслідок порушення прохідності в нижній або середній частині піхви (зарощення дівочої перетинки або піхви).

ГЕМАТОМА, и, ж. — *haematoma, atis, n.* — масивне локальне скупчення крові (зазвичай понад 10 см у діаметрі) у тканині, органі або порожнині через ушкодження судин; кров'яна псевдопухлина, що містить кров та її згустки.

Г. ЗАМАТКОВА — *haematoma retrouterinum* — гематома в прямокишково-матковій заглибині.

Г. ПОЛОГОВА — *haematoma puerperale* — гематома між стінкою матки й плацентою.

ГЕМАТОМЕТРА, и, ж. — *haemetometra, ae, f.; haemometra, ae, f.* — скупчення менструальної крові у матці у разі непрохідності її шийки або піхви.

ГЕМАТОПІОМЕТРА, и, ж. — haematopyometra, ae, f. — скупчення крові й гною в порожнині матки через непрохідність її шийки або піхви.

ГЕМАТОСАЛЬПІНКС, у, ч. — haematosalpinx, ngis, f. — скупчення крові в матковій трубці.

ГЕМАТОСПЕРМІЯ, ї, ж. — син. ГЕМОСПЕРМІЯ — haematospermia, ae, f.; haemospermia, ae, f. — наявність крові у спермі.

ГЕМАТУРІЯ, ї, ж. — haematuria, ae, f. — виділення крові із сечею; один із ранніх основних і типових проявів ураження нирок; наявність у свіжій сечі понад три еритроцити у полі зору (>1000 еритроцитів в 1 мл сечі за пробою Нечипоренка або > 1 млн. еритроцитів за пробою Аддіса-Каковського); може спричинятися вірусними, паразитними й мікробними чинниками; травмою, інсоляцією, порушенням обміну, несприйняттям харчових продуктів, фізичним навантаженням, алергією, тощо.

ГЕМІАНЕНЦЕФАЛІЯ, ї, ж. — hemianencephalia, ae, f. — природжена відсутність однієї половини головного мозку.

ГЕМІАЦЕФАЛ, а, ч. — hemiacerphalus, i, m. — плід без частини головного мозку й склепіння черепа з одного боку.

ГЕМІЕНЦЕФАЛІЯ, ї, ж. — син. ГЕМІЦЕФАЛІЯ — hemiencephalia, ae, f. — аномалія розвитку: недорозвинення однієї з півкуль великого мозку.

ГЕМІЦЕФАЛ, а, ч. — hemicerphalus, i, m. — виродок з однією півкулею великого мозку.

ГЕМІЦЕФАЛІЯ, ї, ж. — див. ГЕМІЕНЦЕФАЛІЯ

ГЕМОГЛОБІН, у, ч. — haemoglobinum, i, n. — хромопротейд, який складається з чотирьох гемів і чотирьох пептидних ланцюгів, кожен з яких може зв'язати одну молекулу кисню; розрізняють фізіологічний (A₁, A₂, F) і патологічний (C, D, S та ін.); міститься в еритроцитах; переносить кисень (валентність заліза (Fe²⁺) при цьому незмінна) і діоксид вуглецю; концентрація гемоглобіну в еритроцитах відображає зміни в позаклітинній рідині: зменшується в гіпоосмолярній плазмі й збільшується в гіперосмолярній; рівень гемоглобіну залежить від його продукування в кістковому мозку та об'єму циркуляційної крові; середній рівень гемоглобіну у жінок становить 130 г/л, у чоловіків — 150 г/л.

Г. F. (HbF) — син. ГЕМОГЛОБІН ПЛОДОВИЙ — haemoglobinum F; haemoglobinum f(о)etale — фетальний гемоглобін; переважає в еритроцитах плода (у дітей після 6 місяців життя, у дорослих — 0,1 — 1,0 %); містить по два ланцюги α і γ; має більшу спорідненість до кисню, стабільний; підвищений вміст гемоглобі-

ну F виявляється у дорослих, хворих на β-таласемію, гострий лейкоз, апластичну анемію тощо.

Г. ПЛОДОВИЙ — див. ГЕМОГЛОБІН F

ГЕМОПЕРИТОНЕУМ, у, ч. — haemoperiton(a)eum, i, n. — скупчення крові у черевній порожнині.

ГЕМОРАГІЯ, ї, ж. — див. КРОВОТЕЧА

ГЕМОСПЕРМІЯ, ї, ж. — див. ГЕМАТОСПЕРМІЯ

ГЕМОСТАЗ 1, у, ч. — див. ЗУПИНКА КРОВОТЕЧІ

ГЕМОСТАЗ 2, у, ч. — haemostasis, is, f. — зупинка кровоплину в судинах ділянки тіла; складний процес за участю судин (спазм рефлексоторний і під впливом тромбоксану A₂), кров'яних пластинок (утворення білого тромбу), каскаду системи зсідання крові (утворення червоного тромбу) і фібринолітичної системи (розчинення свіжого тромбу й відновлення прохідності судини); запобігає кровотечі або зупиняє її.

ГЕМОТРАНСФУЗІЯ, ї, ж. — див. ПЕРЕЛИВАННЯ КРОВІ

ГЕН, а, ч. — genum, i, m. — структурна і функціональна одиниця спадковості; ділянка молекули ДНК, яка кодує один поліпептид, самовідтворюється й передається від батьків до нащадків, має свій локус на хромосомній картці.

ГЕНЕЗ, у, ч. — genesis, is, f. — походження, зародження, виникнення.

ГЕНІТАЛІЇ, їй, мн. — див. ОРГАНИ СТАТЕВІ

ГЕНІТОПЛАСТИКА, и, ж. — genitoplastica, ae, f. — операція: пластика статевих органів.

ГЕНКЕЛЯ СПОСІБ — див. СПОСІБ ГЕНКЕЛЯ

ГЕПАТОЗ, у, ч. — hepatitis, is, f. — хвороба печінки з дистрофічними змінами паренхіми без вираженого запалення.

Г. ВАГІТНИХ ЖИРОВИЙ — hepatitis gravidarum adiposa — рідкісна форма пізнього гестозу з бурхливим розвитком печінкової недостатності й нефропатії; клінічно нагадує швидкоплинний гепатит В з тяжким перебігом і високою летальністю.

Г. ВАГІТНИХ ХОЛЕСТАТИЧНИЙ — hepatitis gravidarum cholestastica — доброякісна хвороба, патогенетично пов'язана з вагітністю й безпосереднім впливом прогестерону на ендоплазматичну сітку гепатоцитів; характеризується посиленням синтезу холестерину, накопиченням жовчі в гепатоцитах і жовчних каналцях без ознак запалення й цитолізу; призводить до тривалого інтенсивного свербіжжю шкіри, інколи — до жовтяниці.

ГЕРМАФРОДИТ, а, ч. — hermaphroditus, i, m. — організм з ознаками обох статей.

ГЕРМАФРОДИТИЗМ, у, ч. — син. ДВОСТАТЕВІСТЬ — *hermaphroditismus*, i, m; *gynandromorphismus*, i, m. — наявність в одному організмі ознак обох статей.

Г. НЕСПРАВЖНИЙ — син. ПСЕВДОГЕРМАФРОДИТИЗМ — *hermaphroditismus spurius*; *pseudohermaphroditismus*, i, m. — гермафродитизм з наявністю в організмі статевих залоз однієї статі.

Г. СПРАВЖНИЙ — *hermaphroditismus verus* — гермафродитизм з наявністю в організмі статевих залоз обох статей.

ГЕРПЕС, у, ч. — *herpes*, *etis*, m. — 1) хвороба, спричинена однойменним вірусом з везикулярною висипкою на шкірі чи слизових оболонках; 2) будь-яка хвороба шкіри з ураженнями, які переміщуються й поширюються (наприклад, герпес вагітних).

Г. ВАГІТНИХ — *herpes gestationis* — везикульозний дерматоз нез'ясованого походження в II-III триместрах вагітності й після пологів; характеризується дуже сверблячим поліморфним висипанням на шкірі живота, рідше кінцівок; минає без лікування.

Г. ГЕНІТАЛЬНИЙ — *herpes genitalis*; *herpes progeneralis* — герпес статевих органів, спричинений людським герпесвірусом 2; передається статевим або контактним шляхом із генітальними виділеннями; везикулярне висипання обмежене; характеризується гострозапальними проявами, варіантами клінічних ознак і тенденцією до рецидивного перебігу; може перебігати атипично або асоціюватися з іншими збудниками (цитомегаловіруси, хламідії, мікоплазми тощо); герпес генітальний у вагітної може призвести до зараження плода під час пологів.

Г. МЕНСТРУАЛЬНИЙ — *herpes menstrualis* — герпес із появою рецидивних герпетичних висипань під час менструації.

ГЕСТАГЕНИ, ів, мн. — див. ЗАСОБИ ГЕСТАГЕННИ

ГЕСТАЦІЙНИЙ, а, е — *gestativus*, a, um. — пов'язаний із вагітністю.

ГЕСТОЗ, у, ч. — син. ТОКСИКОЗ ВАГІТНИХ — *gestosis*, is, f.; *toxicosis pregnantium*; *toxicosis gestationalis*; *toxicosis gravidarum* — гестоз, зумовлений вагітністю; розрізняють ранній і пізній гестоз.

Г. ПІЗНИЙ — син. ТОКСИКОЗ ВАГІТНИХ ПІЗНИЙ — *gestosis tarda*; *toxicosis pregnantium tarda*; *toxicosis gestationalis tarda*; *toxicosis gravidarum tarda* — симптокомплекс, який виникає в другій половині вагітності (після 20-го, частіше 24-го тижня) і є проявом часткової або повної втрати плодоматеринської толерантності й розвитку імунологічних реакцій, подібних до кризи відторгнення; характеризується нефропатією (набряки, протеїнурія,

артеріальна гіпертензія) і жовтяницею (незначною чи помірною).

Г. РАННІЙ — син. ТОКСИКОЗ ВАГІТНИХ РАННІЙ — *gestosis praecox*; *toxicosis pregnantium praecox*; *toxicosis gestationalis praecox*; *toxicosis gravidarum praecox* — гестоз у перші місяці вагітності; включає блювання вагітних, дерматоз, свербіж, слинотечу.

ГЕТЕРОМАСТІЯ, і, ж. — *heteromastia*, ae, f. — 1) недорозвинення грудних залоз у жінок; 2) надмірний розвиток грудних залоз у чоловіків.

ГЕТЕРОПАГ, а, ч. — *heteropagus*, i, m. — аномалія розвитку: асиметрично зрощені близнята, з яких плід-паразит прикріплюється в ділянці живота плода-автозита.

ГЕТЕРОСЕКСУАЛЬНІСТЬ, ності, ж. — *heterosexualitas*, atis, f. — 1) статевий потяг до особи іншої статі або статева орієнтація на неї; 2) наявність ознак, властивих для іншої статі.

ГЕТЕРОТОПІЯ, і, ж. — *heterotopia*, ae, f.; *ectopia*, ae, f. — 1) зміщення, неправильне положення органа або частини тіла; 2) утворення тканин або частин органа в незвичному для них місці.

Г. ЕНДОМЕТРІОЇДНА — див. ЕНДОМЕТРІОЗ

ГИЛА, и, ж. — див. ГРИЖА

ГИГАНТИЗМ, у, ч. — син. МАКРОСОМІЯ — *gigantismus*, i, m.; *gigantosomia*, ae, f.; *macrosomia*, ae, f. — надмірно високий зріст або величезні розміри окремих частин тіла.

Г. ПЛОДОВИЙ — див. МАКРОСОМІЯ ФЕТАЛЬНА

ГІГІЄНА, и, ж. — *hygiene*, ae, f. — 1) наука про методи запобігання хворобам; наука про здоров'я та його збереження; 2) система практичних заходів для збереження здоров'я; санітарія.

Г. ВАГІТНОСТІ — *hygiene pregnantionis* — розділ гігієни, який вивчає вплив вагітності на стан здоров'я жінки й практичні заходи щодо забезпечення найкращих умов для розвитку плода.

Г. ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ — *hygiene infantium et adolescentium* — розділ гігієни, що вивчає вплив оточення, умов навчання й виховання на організм дітей і підлітків.

Г. ЖІНКИ — *hygiene feminae* — розділ гігієни, що стосується збереження й зміцнення здоров'я жінки.

Г. ОСОБИСТА — *hygiene personalis* — сукупність гігієнічних правил поведінки щодо збереження й зміцнення здоров'я, активного життя людини.

Г. СТАТЕВОГО ЖИТТЯ — *hygiene sexualis* — розділ гігієни, що вивчає норми поведінки особи в період статевого життя й заходи щодо збереження здоров'я.

Г. ХАРЧУВАННЯ — *hygiene nutrimenti* — розділ гігієни, що вивчає якість харчових продуктів, вплив їх на організм людини, розробляє нормативи, вимоги й поради щодо їх застосування.

ГІДАТИДА, и, ч. — *hydatis, idis, f.* — міхурова личинкова стадія ехінокока *Taenia echinococcus*; кістоподібний утвір.

Г. МАТКОВОЇ ТРУБИ — *hydatis tubae uterinae* — численні дрібні кісти в дистальній частині маткової труби, вистелені кубічним або циліндричним епітелієм.

ГІДРАМНІОН, у, ч. — див. БАГАТОВОДДЯ

ГІДРЕМІЯ, і, ж. — син. АНЕМІЯ НЕСПРАВЖНЯ — *hydraemia, ae, f.; haemodilutio, onis, f.* — підвищений вміст води в крові, розрідження крові.

Г. ВАГІТНИХ — див. ГІПЕРПЛАЗМІЯ ВАГІТНИХ

ГІДРОАЕРОПЕРІТОНЕУМ, у, ч. — *hydroaëroperitoneum, i, n.* — скупчення рідини й газу в черевній порожнині.

ГІДРОАНЕНЦЕФАЛІЯ, і, ж. — *hydroanencephalia, ae, f.* — аномалія розвитку: головний мозок у вигляді тонкого шару мозкової тканини навколо порожнини зі спинномозковою рідиною.

ГІДРОЕНЦЕФАЛІЯ, і, ж. — *hydroencephalia, ae, f.* — спинномозкова рідина в порожнині черепа замість атрофованих півкуль великого мозку.

ГІДРОКОЛЬПОС, у, ч. — *hydrocolpos, i, m.* — накопичення водянистої рідини в піхві.

ГІДРОМЕНІНГОЦЕЛЕ, невідм., с. — *hydromeningocele, es, f.* — черепно-мозкова грижа; мішок зі шкіри й оболонок головного мозку зі спинномозковою рідиною.

ГІДРОМЕТРОКОЛЬПОС, у, ч. — *hydrometrocolpos, i, m.* — накопичення серозної рідини у піхві й порожнині матки.

ГІДРОНЕФРОЗ, у, ч. — син. УРОНЕФРОЗ — *hydronephrosis, is, f.; uro-nephrosis, is, f.* — розширення порожнистої системи нирки (миски і чашечок) з атрофією її паренхіми й скупченням рідини внаслідок порушення відтікання сечі.

Г. ВАГІТНИХ — *hydronephrosis gravidarum* — гідронефроз, спричинений тиском на сечовід збільшеної матки під час вагітності.

ГІДРОСАЛЬПІКС, у, ч. — див. ВОДЯНКА МАТКОВОЇ ТРУБИ

ГІДРОСПЕРМІЯ, і, ж. — *hydrospermia, ae, f.* — азооспермія з надлишком рідини в спермі.

ГІДРОТУБАЦІЯ, і, ж. — *hydrotubatio, onis, f.* — уведення водного розчину солі або ліків у маткову трубу з діагностичною чи лікувальною метою.

ГІДРОЦЕФАЛІЯ, і, ж. — син. ВОДЯНКА ГОЛОВНОГО МОЗКУ —

hydrocephalia, ae, f. — надлишкове скупчення спинномозкової рідини в порожнині черепа (під павутинною оболонкою і/або в бокових шлуночках головного мозку); характеризується підвищенням внутрішньочерепного тиску через порушення ліквородинаміки, збільшенням об'єму голови, у немовлят — розходженням швів кісток черепа й збільшенням розмірів тім'ячок, розширенням поверхневих вен голови; може бути природженою або набутою, гострою чи хронічною, призводить до деменції, судом тощо.

ГІКСА ПОВОРОТ — див. ПОВОРОТ ГІКСА

ГІМЕН, а, ч. — див. ПЕРЕТИНКА ДІВОЧА

ГІМЕНОРАФІЯ, і, ж. — *hymenorrhaphia, ae, f.* — гінекологічна операція: зшивання дівочої перетинки.

ГІМЕНОТОМІЯ, і, ж. — *hymenotomia, ae, f.* — гінекологічна операція — розтин дівочої перетинки.

ГІНАНДЕР, а, ч. — *gynander, dri, m.* — 1) жіночий псевдогермафродит; 2) особа жіночої статі з ознаками маскулізації (заріст на лиці, вузький таз тощо).

ГІНАНДРІЯ, і, ж. — *gynandria, ae, f.; gynandrismus, i, m.* — гермафродитизм із наявністю лише жіночих статевих залоз у чоловіків.

ГІНАНДРОМОРФІЗМ, у, ч. — див. ГЕРМАФРОДИТИЗМ

ГІНАНТРОП, а, ч. — *gynanthropus, i, m.* — псевдогермафродит із жіночими статевими залозами.

ГІНАТРЕЗІЯ, і, ж. — *gynatresia, ae, f.* — атрезія природного отвору внутрішніх статевих органів жінки (піхви, матки, маткових труб).

ГІНЕКОГРАФІЯ, і, ж. — *gynaecographia, ae, f.* — рентгенологічне дослідження внутрішніх статевих органів жінки після уведення газу в черевну й контрастної речовини в порожнину матки.

ГІНЕКОЛОГ, а, ч. — *gynaecologus, i, m.* — фахівець із гінекології.

ГІНЕКОЛОГІЯ, і, ж. — *gynaecologia, ae, f.* — наука про фізіологію й патологію жіночих статевих органів, лікування та профілактику їх хвороб.

ГІПЕРАНДРОГЕНІЯ — *hyperandrogenia, ae, f.* — поширена ендокринопатія у жінок, спричинена надмірною продукцією андрогенів яєчниками та/або наднирниками чи підвищення локальної тканинної чутливості до циркулюючих андрогенів; до частих та характерних проявів належать дерматопатії (акне, алопеція, себорея та гірсутизм) і синдром полікістозних яєчників; також може проявлятися порушенням репродуктивної функції жінки, такими як розлади овуляції, безпліддя та невиношування вагітності.

ГІПЕРАНТЕФЛЕКСІЯ, і, ж. — *hyperanteflexio, onis, f.* — надмірний згин допереду.

Г. МАТКИ — hyperanteflexio uteri — надмірний загин матки до-
 переду з утворенням гострого кута між її тілом і шийкою.
 ГІПЕРАФРОДИЗІЯ, і, ж. — див. ЕРОТОМАНІЯ
 ГІПЕРВОЛЕМІЯ, і, ж. — див. ПЛЕТОРА
 ГІПЕРГАЛАКТІЯ, і, ж. — hypergalactia, ae, f. — надлишкова секреція
 молока.
 ГІПЕРГЕНІТАЛІЗМ, у, ч. — див. ГІПЕРГОНАДИЗМ
 ГІПЕРГОНАДИЗМ, у, ч. — син. ГІПЕРГЕНІТАЛІЗМ — hypergonadismus,
 і, m. — надмірна активність статевих залоз; характеризується пе-
 редчасним статевим дозріванням, порушенням фізичного й пси-
 хічного розвитку.
 ГІПЕРДИНАМІЯ, і, ж. — hyperdynamia, ae, f. — 1) найвище напру-
 ження організму; 2) надмірна сила.
 Г. МАТКИ — hyperdynamia uteri — надмірне скорочення матки
 під час переймів.
 ГІПЕРЕСТРОГЕНІЗМ, у, ч. — hyperoestrogenismus, і, m. — абсолютне
 або відносне (стосовно до рівня прогестерону) підвищення рівня
 естрогенів в організмі.
 ГІПЕРКОАГУЛЯЦІЯ, і, ж. — hypercoagulatio, onis, f. — підвищене зсі-
 дання крові.
 ГІПЕРЛАКТАЦІЯ, і, ж. — hyperlactatio, onis, f. — збільшення виділен-
 ня молока або продовження тривалості лактації.
 ГІПЕРМЕНОРЕЯ, і, ж. — син. МЕНОРАГІЯ — hypermenorrhoea, ae, f.;
 erimenorrhagia, ae, f.; erimenorrhoea, ae, f. — збільшена крововтра-
 ти під час менструації за нормальної її тривалості й циклічності.
 ГІПЕРОВАРИЗМ, у, ч. — hyperovarismus, і, m. — стан, спричинений
 надмірною передчасною секрецією яєчників; призводить до перед-
 часного статевого дозрівання дівчаток.
 ГІПЕРПЛАЗІЯ, і, ж. — hyperplasia, ae, f. — надмірне збільшення клі-
 тинних елементів; збільшення об'єму тканин через розмноження її
 клітинних елементів з нормальною структурою.
 Г. ЕНДОМЕТРІЯ — hyperplasia endometrii — доброякісна па-
 тологія слизової оболонки матки, яка характеризується про-
 гресуванням клініко-морфологічних проявів від простої та
 комплексної гіперплазії до атипових передракових станів ен-
 дометрія і розвивається на тлі абсолютної та відносної гіперес-
 трогенії.
 ГІПЕРПЛАЗМІЯ, і, ж. — hyperplasmia, ae, f. — збільшення об'єму
 плазми крові.
 Г. ВАГІТНИХ — син. АНЕМІЯ ВАГІТНИХ ФІЗІОЛОГІЧНА, ГІДРЕ-
 МІЯ ВАГІТНИХ — hyperplasmia pregnantium; hyperplasmia

gravidarum — фізіологічний стан, у разі якого виникає відносна
 анемія, зумовлена збільшенням об'єму плазми через порушен-
 ня водно-сольового обміну й кровотворення під час вагітності.
 ГІПЕРПОЛІМЕНОРЕЯ, і, ж. — hyperpolymenorrhoea, ae, f. — менстру-
 ація зі значною втратою крові й тривалістю понад 6-7 днів.
 ГІПЕРПРОЛАКТИНЕМІЯ, і, ж. — hyperprolactinaemia, ae, f. — надли-
 шок пролактину в крові.
 ГІПЕРСАЛІВАЦІЯ, і, ж. — див. СЛИНОТЕЧА
 ГІПЕРСЕКСУАЛЬНІСТЬ, ності, ж. — hypersexualitas, atis, f. — підви-
 щений статевий потяг.
 ГІПЕРТЕКОЗ, у, ч. — hyperthecosis, is, f. — гіперплазія з надмірною
 лютеїнізацією клітин внутрішнього шару строми яєчника й вну-
 трішньої оболонки теки фолікула; супроводжується гірсутизмом,
 аменореєю.
 ГІПОВОЛЕМІЯ, і, ж. — див. ОЛІГЕМІЯ
 ГІПОГАЛАКТІЯ, і, ж. — hypogalactia, ae, f. — недостатнє утворення
 після пологів молока; знижена лактація.
 ГІПОГЕНІТАЛІЗМ, у, ч. — див. ГІПОГОНАДИЗМ
 ГІПОГОНАДИЗМ, у, ч. — син. ГІПОГЕНІТАЛІЗМ — hypogonadismus,
 і, m.; hypogonadia, ae, f. — стан, зумовлений зниженою секрецією
 статевих гормонів; характеризується недорозвиненням статевих
 органів і вторинних статевих ознак, сповільненим ростом.
 ГІПОЕСТРОГЕНЕМІЯ, і, ж. — hypoestrogenaemia, ae, f. — зменшена
 кількість естрогенів у крові.
 ГІПОКСІЯ, і, ж. — син. НЕДОСТАТНІСТЬ КИСНЕВА — hypoxia, ae, f.;
 suboxydatio, onis, f. — стан, зумовлений недостатнім постачанням
 тканин організму киснем або порушенням його засвоєння.
 Г. ФЕТАЛЬНА — hypoxia fetalis — гіпоксія плода внаслідок по-
 рушення матково-плацентарного кровообігу в разі патології
 вагітності (відшарування плаценти, випадіння пуповини, пре-
 екламсія) і плода, захворювання матері, ятрогенії (наприклад,
 ускладнення анестезії) тощо.
 ГІПОМЕНОРЕЯ, і, ж. — hypomenorrhoea, ae, f. — менструація зі змен-
 шеним виділенням крові.
 ГІПООВАРИЗМ, у, ч. — hypoovarismus, і, m.; hypoovaria, ae, f. — зни-
 жена ендокринна функція яєчників.
 ГІПООЛІГОМЕНОРЕЯ, і, ж. — hypooligomenorrhoea, ae, f. — мен-
 струація зі скороченням тривалості до 1-2 днів і зменшенням
 кров'янистих виділень за збереження нормального циклу.
 ГІПОПЛАЗІЯ, і, ж. — hypoplasia, ae, f. — недорозвинення тканини,
 органа, частини тіла або цілого організму.

Г. МАТКИ — hypoplasia uteri — природжене зменшення величини і маси матки.

ГІПОСПАДІЯ, і, ж. — hypospadiā, ae, f. — аномалія розвитку: відсутність дистальної частини сечівника; зовнішнє вічко його відкривається на нижній поверхні статевого члена, промежині або в калитці.

Г. ЖІНОЧА — hypospadiā feminea — аномалія розвитку: дефект задньої стінки сечівника й передньої стінки піхви, унаслідок якого зовнішнє вічко сечівника відкривається в піхву.

ГІПОСПЕРМІЯ, і, ж. — див. ОЛІГОСПЕРМІЯ

ГІПОТРОФІЯ, і, ж. — hypotrophia, ae, f. — 1) недостатнє живлення; 2) порушення фізичного розвитку за рахунок зменшення фактичної маси тіла порівняно з належною; хронічний розлад живлення з розвитком виснаження у дітей віком до 2 років; виділяють гіпотрофію I, II і III ступенів або легку, середньої тяжкості і тяжку.

Г. ПРИРОДЖЕНА — hypotrophia congenita — гіпотрофія, зумовлена дією несприятливих чинників на плід під час вагітності або пологів; визначається за коефіцієнтом ріст/маса на момент народження дитини.

ГІПОФЕРТИЛЬНІСТЬ, ності, ж. — hypofertilitas, atis, f. — знижена здатність до відтворення (репродукції).

ГІРСУТИЗМ, у, ч. — hirsutismus, i, m. — чоловічий тип росту волосся в жінок.

ГІСТЕРАЛЬГІЯ, і, ж. — син ГІСТЕРОДИНІЯ — hysteralgia, ae, f.; hysterodynia, ae, f. — біль у матці.

ГІСТЕРАТРЕЗІЯ, і, ж. — hysteratresia, ae, f. — відсутність або закриття входу до матки.

ГІСТЕРЕКТОМІЯ, і, ж. — син. ЕКСТИРПАЦІЯ МАТКИ — hysterectomy, ae, f. — видалення матки (тіла і шийки матки).

Г. АБДОМІНАЛЬНА — hysterectomy abdominalis — акушерська операція: видалення матки через розтин у передній черевній стінці.

Г. ВАГІНАЛЬНА — hysterectomy vaginalis — акушерська операція: видалення матки через піхву.

Г. КЕСАРЕВА — син. ОПЕРАЦІЯ ПОРРО — hysterectomy caesarea — акушерська операція: видалення матки після кесаревого розтину.

Г. ПОВНА — hysterectomy completa; hysterectomy totalis — гістеректомія, у разі якої видаляють матку разом із шийкою.

Г. РАДИКАЛЬНА — hysterectomy radicalis — гістеректомія, у разі якої видаляють матку з шийкою й придатками, тазові лімфатичні вузли, прилеглі до матки тканини й піхву.

Г. СУБТОТАЛЬНА — hysterectomy subtotalis — гістеректомія, у разі якої видаляють матку, залишаючи її шийку; ампутація матки.

ГІСТЕРОГРАФ, а, ч. — син. ГІСТЕРОДИНАМОГРАФ — hysterographus, i, m. — апарат для дослідження скоротливої діяльності матки під час пологів.

ГІСТЕРОГРАФІЯ, і, ж. — див. МЕТРОГРАФІЯ

ГІСТЕРОДИНАМОГРАФ, а, ч. — див. ГІСТЕРОГРАФ

ГІСТЕРОКЛЕЙЗ, у, ч. — hysterocleisis, is, f. — операція: закриття вічка матки.

ГІСТЕРОКОЛЬПЕКТОМІЯ, і, ж. — hysterocolpectomia, ae, f. — операція: видалення матки й піхви.

ГІСТЕРОЛІЗ, у, ч. — hysterolysis, is, f. — операція: відокремлення матки від її придатків або зрощень; звільнення матки від спайок.

ГІСТЕРОЛІТ, а, ч. — hysterolithus, i, m. — щільний утвір із солей та колоїдних речовин у матці.

ГІСТЕРОМЕТР, а, ч. — hysterometer, tri, m. — зонд для вимірювання розмірів порожнини матки.

ГІСТЕРОМЕТРІЯ, і, ж. — hysterometria, ae, f. — вимірювання розмірів порожнини матки.

ГІСТЕРОМІОТОНІЯ, і, ж. — hysteromyotonia, ae, f. — операція: розтин матки.

ГІСТЕРОПАТІЯ, і, ж. — hysteropathia, ae, f. — хворобливий стан матки.

ГІСТЕРОПЕКСІЯ, і, ж. — hysteropexia, ae, f.; uterofixatio, onis, f. — операція: фіксування зміщеної або надмірно рухомої матки; розрізняють абдомінальну й вагінальну гістеропексію.

ГІСТЕРОПТОЗ, у, ч. — див. ОПУЩЕННЯ МАТКИ.

ГІСТЕРОРАФІЯ, і, ж. — hysterorrhaphia, ae, f. — операція: накладання швів на матку в разі розриву її стінки або пришивання матки до черевної стінки чи піхви.

ГІСТЕРОРЕКСИС, у, ч. — див. РОЗРИВ МАТКИ

ГІСТЕРОСАЛЬПІНГОГРАФ, а, ч. — hysterosalpingographus, i, m. — апарат для рентгенографії порожнини матки і маткових труб після введення контрастної речовини.

ГІСТЕРОСАЛЬПІНГОГРАФІЯ, і, ж. — див. МЕТРОСАЛЬПІНГОГРАФІЯ

ГІСТЕРОСАЛЬПІНГОЕКТОМІЯ, і, ж. — hysterosalpingectomy, ae, f. — видалення матки та її труб.

ГІСТЕРОСАЛЬПІНГООВАРІОЕКТОМІЯ, і, ж. — hysterosalpingo-ovariectomy, ae, f. — операція: видалення матки, маткових труб та яєчників.

ГІСТЕРОСАЛЬПІНГОСТОМІЯ, і, ж. — hysterosalpingostomia, ae, f. — операція: створення анастомозу між маткою й дистальною частиною маткової труби.

ГІСТЕРОСКОП, а, ч. — hysteroscopium, i, n. — ендоскоп для огляду каналу шийки й порожнини матки.

ГІСТЕРОСКОПІЯ, і, ж. — hysteroscopia, ae, f. — огляд порожнини матки за допомогою ендоскопа з метою діагностики та проведення лікувальних хірургічних втручань при різних видах внутрішньоматкової патології.

ГІСТЕРОТОМІЯ, і, ж. — син. МЕТРОТОМІЯ — hysterotomia, ae, f.; metrotomia, ae, f. — операція: розтин стінки матки.

ГІСТЕРОТОНОМЕТРОГРАФ, а, ч. — hysterotonometrographus, i, m. — апарат для вимірювання й графічної реєстрації змін тиску в порожнині матки.

ГІСТЕРОТУБАТОР, а, ч. — hysterotubator, oris, m. — апарат для введення в порожнину матки й маткових труб лікарських рідин і газів.

ГІСТЕРОФОР, а, ч. — hysterophorus, i, m. — апарат для підтримання опущеної матки в нормальному положенні в разі її випадання.

ГІСТЕРОЦЕЛЄ, невідм., с. — син. ГРИЖА МАТКИ — hysterocele, es, f. — опущена матка в грижовому мішку.

ГІСТЕРОЦИСТОКЛЕЙЗИС, у, ч. — hysterocystocleisis, is, f. — операція: поворот і пришивання шийки матки до стінки сечового міхура в разі міхурово-маткової або матково-сечовідної нориці.

ГІСТОГОРМОНИ, ів, мн. — див. ГОРМОНИ ТКАНИНИ

ГЛОБУЛІ, буль, мн. — див. КУЛЬКИ ПІХВОВІ

ГНИЛОГНОЄКРІВ'Я, с, я. — див. СЕПТИКОПІЄМІЯ

ГНИЛОКРІВ'Я, я, с. — див. СЕПТИЦЕМІЯ

ГНІЙ, гною, ч. — pus, puris, n. — каламутний, часто густий жовто-зеленуватий ексудат з неприємним запахом, багатий на білок, лейкоцити, бактерії і змертвілу тканину; утворюється в процесі гнійного запалення.

ГНОЄКРІВ'Я, я, с. — див. ПІЄМІЯ

ГНОЙОВИК, а, ч. — див. ГНОЯК

ГНОЯК, а, ч. — син. НАРИВ, ГНОЙОВИК, АБСЦЕС — abscessus, us, m. — місцеве обмежене скупчення гною в тканині.

Г. ДУГЛАСА — див. ГНОЯК ЗАМАТКОВИЙ

Г. ЗАМАТКОВИЙ — син. ГНОЯК ДУГЛАСА — abscessus retrouterinus — гнояк у прямокишечно-матковій заглибині (просторі Дугласа).

Г. РЕТРОМАМАРНИЙ — abscessus retromammarius — гнояк у разі глибокої форми гнійного маститу, розміщений за паренхімою грудної залози.

ГОДИННИК, а, ч. — horologium, i, n. — прилад для вимірювання часу протягом доби.

Г. АКУШЕРСЬКИЙ — horologium obstetricum — пристосування у вигляді календаря для визначення дати пологів, відпустки до і після них.

Г. БІОЛОГІЧНИЙ — horologium biologicum — система фізіологічних механізмів для забезпечення ритмічності біологічних процесів в організмі.

ГОДУВАЛЬНИЦЯ, і, ж. — nutrix, icis, f. — 1) жінка, що годує грудьми дитину; 2) жінка, що утримує кого-небудь; 3) жінка, що годує й доглядає кого-небудь або годує їжу.

ГОДУВАННЯ, я, с. — alimentatio, onis, f.; alitura, ae, f.; nutritio, onis, f. — давання кому-небудь їжі.

Г. ГРУДНЕ — lactatio, onis, f. — 1) вигодовування грудьми дитини перших двох років життя; 2) вигодовування немовляти материнським або донорським грудним молоком.

Г. ЧЕРЕЗ ЗОНД — alimentatio cum cathetr — уведення їжі хворому через зонд до шлунка.

Г. ШТУЧНЕ — alimentatio artificialis — годування, у разі якого дитина не отримує грудного молока.

ГОДУВАТИ, ую, уеш, недок. — alo, alui, al(i)tum, ere; nutrio, ivi, itum, ire; nutrico, atum, are; lacto, avi, atum, are. — давати кому-небудь їжу; давати дитині грудь.

ГОЛОВКА, и, ж. — caput, itis, n. — в анатомії: 1) закруглене стовщення кінцевої частини тіла, органа або утвору; 2) невелике підвищення на кістці, яким вона з'єднується з іншою кісткою.

Г. КЛІТОРА — glans clitoridis — передній кінець клітора між ніжками малих соромітних губ.

Г. СПЕРМАТОЗОЇДА — caput spermatozi — овальний передній виступ сперматозоїда, що містить чоловічий пронуклеус, оточений акросомою.

Г. СТАТЕВОГО ЧЛЕНА — glans penis — конусоподібне стовщення губчастого тіла статевого члена.

ГОМОСЕКСУАЛІЗМ, у, ч. — homosexuality, i, m. — сексуальний погляд до осіб своєї статі.

ГОНАДА, и, ж. — gonas, adis, f. — статеві залози; виробляє гамети.

ГОНАДАРХЕ, невідм., с. — gonadarche, es, f. — початок функціонування статевих залоз.

ГОНАДЕКТОМІЯ, і, ж. — див. КАСТРАЦІЯ

ГОНАДНИЙ, а, е. — gonadalis, e. — стосовно до статевої залози.

ГОНАДОБЛАСТОМА, и, ж. — gonadoblastoma, atis, n. — рідкісна доброякісна пухлина переважно недорозвинених статевих залоз, яка

складається з усіх елементів гонад; часто пов'язана з аномальним хромосомним каріотипом; може переродитися в дисгерміному або іншу злоякісну пухлину.

ГОНАДОГЕНЕЗ, у, ч. — gonadogenesis, is, f. — процес розвитку гонад (яєчників або яєчок) у плода.

ГОНАДОЛІБЕРИН, у, ч. — gonadoliberinum, i, n. — гормон гіпоталамуса, який сприяє виділенню гонадотропіну.

ГОНАДОПАТІЯ, ї, ж. — gonadopathia, ae, f. — хворобливий стан гонад.

ГОНАДОТОКСИН, у, ч. — gonadotoxinum, i, n. — речовина, що токсично діє на гонади.

ГОНАДОТОКСИЧНИЙ, а, е — gonadotoxicus, a, um. — який токсично впливає на гонади.

ГОНАДОТОКСИЧНІСТЬ, ності, ж. — gonadotoxicitas, atis, f. — 1) ступінь токсичного впливу певного чинника (опромінення, хімічна речовина, ліки тощо) на статеві залози; 2) здатність речовини отруйно діяти на гонади.

ГОНАДОТРОПІН, у, ч. — син. ГОРМОН ГОНАДОТРОПНИЙ — gonadotropinum, i, n.; hormonum gonadotropicum — гормон передньої частки гіпофіза, що посилює розвиток і функціонування статевих залоз (фолітропін і лютропін).

Г. ХОРІОНІЧНИЙ — gonadotropinum chorionicum — глікопептидний гормон плаценти, що утворюється синтиціальними клітинами трофобласта плаценти; складається з α - й β -субодиниць; посилює виділення естрогенів й прогестерону в яєчниках, запобігає відшаруванню зародка, чинить антиалергічну дію; виявляється в сечі через кілька днів після запліднення (тест на вагітність).

ГОНАДОТРОПНИЙ, а, е — gonadotropicus, a, um. — який стимулює гонади (стосовно до гормонів передньої частки гіпофіза).

ГОНАДОТРОПНІСТЬ, ності, ж. — gonadotropitas, atis, f. — здатність речовини впливати на функцію статевих залоз.

ГОНОБЛЕНОРЕЯ, ї, ж. — gonoblenorrhoea, ae, f. — гонорейний кон'юнктивіт.

ГОНОВАКЦИНА, и, ж. — gonovaccinum, i, n. — препарат з убитих гонококків для діагностики й лікування хронічної гонореї.

ГОНОКОК, а, ч. — gonococcus, i, m. — бактерії роду *Neisseria*, що містить понад 20 видів (напр., *N. canis*, *N. gonorrhoeae*, *N. meningitides*, *N. sicca* та ін.); грамнегативний диплокок бобоподібної форми; розміщується парами, прилягаючи один до одного ввігнутою стороною (розміром 1,25-1,0 x 0,7-0,8 мкм); збудник гонореї, переда-

ється статевим шляхом, рідше — через предмети побуту (білизна, рушник).

ГОНОКОКЦЕМІЯ, ї, ж. — gonococsaemia, ae, f. — наявність гонококків у крові.

ГОНОНЕФРОТОМ, а, ч. — gononephrotomus, i, m. — частина мезодерми, з якої розвиваються репродуктивні й екскреторні органи зародка.

ГОНОПІЄМІЯ, ї, ж. — gonopyaemia, ae, f. — гонококовий сепсис із розвитком метастатичних гнояків в органах.

ГОНОРЕЙНИЙ, а, е — gonorrhoeicus, a, um. — стосовно до гонореї. ГОНОРЕЯ, ї, ж. — син. ТРИПЕР — gonorrhoea, ae, f. — венерична хвороба сечових і статевих органів, спричинена *Neisseria gonorrhoeae*; характеризується гнійним уретритом, у немовлят — кон'юнктивітом тощо; у жінок — переважно безсимптомна, але може спричинити гнійний сальпінгіт, оофорит та ін.; бактеріємія призводить до ураження шкіри, артриту, рідко — менінгіту чи ендокардиту.

ГОНОСЕПТИЦЕМІЯ, ї, ж. — gonosepticaemia, ae, f. — гонококовий сепсис без метастазів.

ГОНОСОМА, и, ж. — див. ХРОМОСОМА СТАТЕВА

ГОНОТОКСИН, у, ч. — gonotoximum, i, n. — ендотоксин гонокока, який призводить до запального процесу й загальної інтоксикації.

ГОНОТОМ, а, ч. — gonotomus, i, m. — частина мезодерми, з якої розвиваються репродуктивні органи зародка.

ГОНОХОРИЗМ, у, ч. — gonochorismus, i, m. — диференціювання гонад залежно від статі й нормальний розвиток репродуктивних органів.

ГНОЦИТ 1, а, ч. — син. КЛІТИНА СТАТЕВА ПЕРВИННА — gonocytus, i, m. — первинна статеві клітина екстрагонадного походження, що переміщується в зачаток статевої залози, де відбувається її розвиток.

ГНОЦИТ 2, а, ч. — gonocytus, i, m. — вторинна клітина, що утворює гамети.

ГНОЦИТОМА, и, ж. — gonocytoma, atis, n. — злоякісна пухлина, що розвивається з гоноцитів.

ГОРБОК, бка, ч. — tuberculum, i, n. — в анатомії: невелике підвищення на кістці або іншому органі.

Г. ЗАПЛІДНЕННЯ — див. ГОРБОК ЯЙЦЕВИЙ

Г. ЛОБКОВИЙ — tuberculum pubicum — виступ на передньо-присередньому кінці гребеня верхньої гілки лобкової кістки.

Г. СТАТЕВИЙ — *tuberculum genitale* — зачаток головки статевого члена в зародків чоловічої статі або клітора в зародків жіночої статі у формі підвищення, розміщеного на черевному боці клоаки.

Г. ЯЙЦЕВИЙ — син. ГОРБОК ЗАПЛІДНЕННЯ — *cumulus oophorus*; *cumulus ovaricus* — цитоплазматичний випин яйцеклітини в місці проникнення сперматозоїда.

ГОРМОН, у, ч. — *hormonum*, і, п. — високоактивна речовина, що виділяється залозами внутрішньої секреції й впливає на дію інших органів і тканин.

Г. АДРЕНОКОРТИКОТРОПНИЙ — див. КОРТИКОТРОПІН

Г. АНТИДІУРЕТИЧНИЙ — див. ВАЗОПРЕСИН

Г. ГІПОТАЛАМІЧНИЙ — див. ФАКТОР ГІПОТАЛАМІЧНИЙ

Г. ГОНАДОТРОПНИЙ — див. ГОНАДОТРОПІН

Г. ЛАКТОГЕННИЙ — див. ПРОЛАКТИН

Г. ЛІПОТРОПНИЙ — *hormonum lipotropicum* — гормон середньої частки гіпофіза, який посилює метаболізм ліпідів.

Г. ЛЮТЕЇНІЗУВАЛЬНИЙ — див. ЛЮТРОПІН

Г. МЕЛАНОТРОПНИЙ — *hormonum melanotropicum* — гормон середньої частки гіпофіза; стимулює утворення меланіну й регулює пігментацію шкіри.

Г. МЕЛАНОЦИТОСТИМУЛЮВАЛЬНИЙ — див. МЕЛАНОТРОПІН

Г. ПАРАТИРОЇДНИЙ — див. ПАРАТГОРМОН

Г. РОСТУ — див. СОМАТОТРОПІН

Г. ТИРОСТИМУЛЮВАЛЬНИЙ — див. ТИРОТРОПІН

Г. ФОЛІКУЛОСТИМУЛЮВАЛЬНИЙ — див. ФОЛІТРОПІН

Г. ХОРІОНІЧНИЙ ЛАКТОСОМАТОТРОПНИЙ — див. ЛАКТОГЕН ЛЮДСЬКИЙ ПЛАЦЕНТНИЙ

ГОРМОНИ АНАБОЛІЧНІ — *hormona anabolica* — гормони, які стимулюють синтез білка в організмі.

Г. АНДРОГЕННІ — див. АНДРОГЕНИ

Г. БІЛКОВО-ПЕПТИДНІ — *hormona proteino-peptica* — гормони, що за хімічною структурою є білками або пептидами.

Г. ГІПОФІЗА ТРОПНІ — син. ГОРМОНИ КРИНОТРОПНІ — *hormona hypophysialis tropica* — гормони передньої частки гіпофіза, що вибірково діють на інші ендокринні залози.

Г. ГЛЮКОКОРТИКОЇДНІ — див. ГЛЮКОКОРТИКОЇДИ

Г. ЕСТРОГЕННІ — див. ЕСТРОГЕНИ

Г. КРИНОТРОПНІ — див. ГОРМОНИ ГІПОФІЗА ТРОПНІ

Г. МІНЕРАЛОКОРТИКОЇДНІ — див. МІНЕРАЛОКОРТИКОЇДИ

Г. ОВАРІАЛЬНІ — *hormona ovarialia* — гормони яєчника, які діють на морфогенез і функцію жіночої статевої системи.

Г. РИЛІЗИНГОВІ — син. РИЛІЗИНГ-ФАКТОР — *hormona relega* — гормони, які виробляються в одній залозі й стимулюють виділення гормонів інших залоз (наприклад, гормони гіпоталаму-са, що діють на аденогіпофіз).

Г. СТАТЕВІ — *hormona sexualia* — гормони, що впливають на розвиток статевих ознак і статевої функцію.

Г. СТАТЕВІ ЖІНОЧІ — див. ЕСТРОГЕНИ

Г. СТАТЕВІ ЧОЛОВІЧІ — див. АНДРОГЕНИ

Г. СТЕРОЇДНІ — *hormona steroida* — гормони, похідні циклопентанопергідрофенантрени; утворюються статевими й наднирковими залозами, плацентою; включають прогестагени, глюко- й мінералокортикоїди, андро- й гестагени, що зв'язуються зі специфічними рецепторами.

Г. ТИРОЇДНІ — *hormona thyroidea* — гормони, що утворюються щитоподібною залозою (тироксин, трийодтиронін і кальцитонін).

Г. ТКАНІННІ — син. ГІСТОГОРМОНИ — *hormona textualia*; *histohormona*, *orum*, н./pl. — гормони й гормоноподібні речовини, що утворюються різними клітинами поза ендокринними залозами, беруть участь у регуляції різних функцій організму й диференціації клітин.

Г. ШЛУНКОВО-КИШКОВІ — *hormona gastrointestinalia* — гормони-поліпептиди, які виробляються спеціалізованими клітинами слизової оболонки шлунка і кишок.

ГОРМОНОТЕРАПІЯ, ї, ж. — *hormonotherapy*, ае, f. — застосування гормонів та їхніх аналогів у лікувальній практиці.

ГРААФІВ МІХУРЕЦЬ — див. ФОЛІКУЛ ЯЄЧНИКА ЗРІЛИЙ

ГРАВІМУН-ТЕСТ, у, ч. — *gravimmunotestum*, і, п. — тест для визначення ранніх термінів вагітності.

ГРИЖА, і, ж. — син. КИЛА, ГИЛА — *hernia*, ае, f. — випинання внутрішнього органа, його петлі або частини через отвір в анатомічних структурах, під шкіру, між м'язами або у внутрішні порожнини й заутки.

Г. МАТКИ — див. ГІСТЕРОЦЕЛЄ

ГРУДНИЦЯ, ї, ж. — див. МАСТИТ

ГУБИ БЛАСТОПОРА — *labia blastopori* — краї бластопора, утворені клітинним матеріалом первинної смужки зародка.

Г. ВЕЛИКІ СОРОМІТНІ — син. ГУБИ СТАТЕВІ ВЕЛИКІ — *labia majora pudendi* — парні повздожні складки шкіри, які обмеж-

ують статеву щілину, з вираженою жировою клітковиною, покриті волоссям.

Г. ВІЧКА МАТКИ — *labia ostii uteri; labia orificii externi uteri* — валкоподібні підвищення, що обмежують вічко матки спереду і ззаду.

Г. МАЛІ СОРОМІТНІ — син. ГУБИ СТАТЕВІ МАЛІ — *labia minora pudendi* — складки шкіри, схожі на слизову оболонку, розташовані медіально і паралельно щодо великих статевих губ, обмежують присінок піхви.

Г. СТАТЕВІ ВЕЛИКІ — див. ГУБИ ВЕЛИКІ СОРОМІТНІ

Г. СТАТЕВІ МАЛІ — див. ГУБИ МАЛІ СОРОМІТНІ

Δ

ДАУНА ХВОРОБА — див. ХРОБА ДАУНА

ДВІЙНЯТА, нят, мн. — *gemini, orum, m./pl.; gemelli, orum, m./pl.* — два плоди від однієї вагітності, що одночасно розвиваються в матці.

Д. ЗРОСЛІ — *gemini adhaerentes* — вада розвитку: однойцеві двійнята без повного розділення плодів.

ДВОАМНІОНАЛЬНИЙ, а, е. — *diamnioticus, a, um.* — який має дві окремі амніональні порожнини або розвивається в них.

ДВОСТАТЕВИЙ, а, е. — син. БІСЕСУАЛЬНИЙ — *bisexualis, e.* — який має, поєднує в собі органи чоловічої і жіночої статі.

ДВОСТАТЕВІСТЬ, вості, ж. — див. ГЕРМАФРОДИТИЗМ

ДВОЯЙЦЕВИЙ, а, е. — *binovularis, e; biovularis, e; bigerminalis, e.* — який містить два яйця; який розвивається з двох яєць, яйцеклітин.

ДЕКАПІТАЦІЯ, і, ж. — *decapitatio, onis, f.* — 1) обезглавлювання; відтинання голови експериментальним тваринам; 2) вид ембріотомії, за якої розтин плода навпіл проводиться в ділянці шиї; 3) в акушерстві — плодоруйнівна операція (відокремлення голови від тулуба).

ДЕКСТРОВЕРСІЯ, і, ж. — *dextroversio, onis, f.* — обертання вправо; нахил управо.

Д. МАТКИ — *dextroversio uteri* — відхилення тіла матки вправо, а її шийки вліво.

ДЕКСТРОПОЗИЦІЯ, і, ж. — *dextropositio, onis, f.* — правобічне положення; зміщення вправо.

Д. МАТКИ — *dextropositio uteri* — зміщення матки вправо від серединної лінії таза.

ДЕРМОЇД, а, ч. — КІСТА ДЕРМОЇДНА — *dermoidum, i, n.; cystis dermoides* — кіста з елементами ектодерми (рудименти сальні, потові залози, волосся, кістки тощо); виникає в разі порушення ембріогенезу.

ДЕРМОЇДЕКТОМІЯ, і, ж. — *dermoidectomia, ae, f.* — операція: видалення дермоїдної кісти.

ДЕФЕМІНІЗАЦІЯ, і, ж. — *defeminisatio, onis, f.* — втрата вторинних жіночих статевих ознак.

ДЕФЛОРАЦІЯ, і, ж. — син. ОБЕЗВІНЧЕННЯ — *defloratio, onis, f.* — позбавлення дівочості; порушення цілості дівочої перетинки.

ДЕЦЕЛЕРАЦІЯ, і, ж. — *deceleratio, onis, f.* — зменшення швидкості або темпу чого-небудь.

Д. ПІЗНЯ — *deceleratio serotina* — тимчасове сповільнення швидкості серцебиття плода під час або після піку скорочення матки, спричинене гіпоксією.

Д. РАННЯ — *deceleratio praematura* — тимчасове сповільнення швидкості серцебиття плода на початку скорочення матки.

ДЕЦИДУАЛЬНИЙ, а, е. — див. ВІДПАДНИЙ

ДЕЦИДУЇТ, у, ч. — *deciduitis, idis, f.* — запалення відпадної оболонки матки в разі ендометриту.

ДЕЦИДУОЗ, у, ч. — *deciduosis, is, f.* — розміщення відпадної тканини в ектопічному місці під час вагітності.

ДЕЦИДУОМА, и, ж. — *deciduoma, atis, n.* — пухлина з відпадними клітинами в матці.

Д. ЗЛОЯКІСНА — див. ХОРІОКАРЦИНОМА

ДИЗГАЛАКТІЯ, і, ж. — *dysgalactia, ae, f.* — порушення секреції молока грудними залозами.

ДИЗЕМБРІОГЕНЕЗІЯ, і, ж. — *dysembryogenesis, ae, f.* — порушення ембріонального розвитку.

ДИЛЯТАЦІЯ, і, ж. — див. РОЗШИРЕННЯ

ДИМЕТРІЯ, і, ж. — *dimetria, ae, f.; dihysteria, ae, f.* — наявність подвоєної матки.

ДИСГЕНЕЗІЯ ГОНАД — *dysgenesia gonadum; dysgenesis gonadum* — порушення розвитку гонад у внутрішньоутробний період.

Д. ГОНАД 46, XY — *dysgenesis gonadum 46, XY* — форма чоловічого псевдогермафродитизму, у разі якої особи з жіночим фенотипом мають каріотип 46, XY із зачатками гонад, статевим інфантилізмом і первинною аменореєю; існують спорадичні й спадкові X-зчеплені форми.

ДИСГЕРМІНОМА, и, ж. — див. СЕМІНОМА ЯЄЧНИКА.

ДИСМЕННОРЕЯ, і, ж. — *dysmenorrhoea*, ae, f. — порушення перебігу менструації, що переважно супроводжується вираженим больовим синдромом, розлад менструації.

ДИСПАРЕУНІЯ, і, ж. — *dyspareunia*, ae, f. — 1) статевий розлад у жінок: нездатність до статевого збудження та оргазму під час статевого акту; 2) утруднений (болісний) коїтус.

ДИСПОЗИЦІЯ, і, ж. — *dispositio, onis*, f. — розташування, розміщення, розподіл чого-небудь.

Д. МАТКИ — *dispositio uteri* — зміна положення матки в порожнині таза.

ДИСПЕРМІЯ, і, ж. — *dysspermia*, ae, f. — порушення морфологічних і функціональних ознак сперматозоїдів; неповноцінна сперма.

ДИСТОЦІЯ, і, ж. — *dystocia*, ae, f. — патологічні або тяжкі пологи.

Д. ПЛАЦЕНТНА — *dystocia placentalis* — утруднене або затримане відходження плаценти під час пологів.

Д. ФЕТАЛЬНА — *dystocia fetalis* — тяжкі пологи, пов'язані з особливостями плода (розміри, позиція).

Д. ШИЙКОВА — *dystocia cervicalis* — тяжкі пологи, пов'язані з механічними перешкодами в шийці матки.

ДИСТРАКЦІЯ, і, ж. — *distractio, onis*, f. — 1) у хірургії: форсоване одномоментне або повільне поступове розтягнення ураженої ділянки кінцівки; 2) розділення двох частин кістки після її поперечного розсікання.

Д. ШИЙКИ МАТКИ — *distractio cervicis uteri* — розтягнення колових м'язів шийки матки під час пологів.

ДИСТРЕС, у, ч. — *distress-syndromum*, i, n. — фізичні або психічні переживання, муки, страждання.

ДИСТРЕС-СИНДРОМ РЕСПІРАТОРНИЙ НОВОНАРОДЖЕНИХ — син. СИНДРОМ ДИХАЛЬНИЙ ДИСТРЕСОВИЙ НОВОНАРОДЖЕНИХ — *distress-syndromum respiratorium neonatorum* — хвороба гіалінових мембран переважно в недоношених новонароджених, спричинена нестачею сурфактанту, призводить до резорбційного ателектазу й порушення газообміну в легенях.

ДИТИНА, и, ж. — *infans.antis*, m./f. — 1) маленька дівчинка або маленький хлопчик; людина у віці від народження до 18 років життя; 2) син або дочка незалежно від їхнього віку.

Д. ГРУДНА — син. НЕМОВЛЯ — *lactens, entis*, m./f.; *infans lactens* — дитина першого року життя; дитина, яку годують грудьми.

Д. ДОНОШЕНА — *maturus*, i, m.; *infans matures* — дитина, що народилася після закінчення нормального терміну вагітності.

Д. ДОНОШЕНА ЗРІЛА — *infans tempestivus matures* — дитина, що народилася вчасно, голосно кричить, активно ссе, добре утримує тепло, робить активні рухи, має нормальний м'язовий тонус і фізіологічні рефлекси.

Д. ДОНОШЕНА НЕЗРІЛА — *infans tempestivus immaturus* — дитина, що народилася вчасно, але з порушенням діяльності серцево-судинної, дихальної систем, печінки, терморегуляції, адаптаційних процесів.

Д. НЕДОНОШЕНА — син. НЕДОНОСОК — *immaturus*, i, m.; *infans immaturus* — передчасно народжена дитина; дитина, що народилася від вагітності терміном менше ніж 37 повних тижнів (258 днів), рахуючи від першого дня останньої менструації.

Д. ПЕРЕНОШЕНА — *postmaturus*, i, m.; *infans postmaturus* — дитина, що народилася від переношеної вагітності (понад 42 тиж.).

ДИХОРИОННИЙ, а, е. — *dichorialis*, e. — який має два окремі хоріони (про дво zigотних близнюків).

ДИЦЕФАЛ, а, ч. — *dicephalus*, i, m. — двоголовий плід.

ДИЦЕФАЛІЯ, і, ж. — *dicephalia*, ae, f. — аномалія розвитку: наявність двох голів на розділеній верхній частині тулуба плода.

ДІАБЕТ, у, ч. — *diabetes*, ae, m. — синдром хронічної гіперглікемії, зумовлений абсолютною чи відносною інсуліновою недостатністю, що призводить до порушення усіх видів метаболізму, ураження судин (ангіопатії), нервів (нейропатії), багатьох органів, тканин.

Д. I ТИПУ — див. ДІАБЕТ ЦУКРОВИЙ ІНСУЛІНОЗАЛЕЖНИЙ

Д. II ТИПУ — див. ДІАБЕТ ЦУКРОВИЙ ІНСУЛІНОНЕЗАЛЕЖНИЙ

Д. ВАГІТНИХ — *diabetes gravidarum* — хворобливий стан із порушенням толерантності до глюкози, будь якого ступеню, яке виникло (або вперше виявлено) під час вагітності.

Д. ЦУКРОВИЙ — син. ЦУКРИЦЯ, ХВОРОБА ЦУКРОВА, ЦУКРІВНИЦЯ — *diabetes mellitus* — системне гетерогенне захворювання з порушенням вуглеводного, а надалі — усіх видів обміну речовин, ураженням усіх функціональних систем організму, ушкодженням дрібних (мікроангіопатії), середнього і великого калібру (макроангіопатії) судин, розвитком раннього й поширеного атеросклерозу; розрізняють діабет цукровий I типу з інсулінопенією й гіпоглікемією через абсолютну нестачу інсуліну і діабет цукровий II типу з гіперінсулінемією та інсулінорезистентністю.

Д. ЦУКРОВИЙ ІНСУЛІНОЗАЛЕЖНИЙ — син. ДІАБЕТ I ТИПУ — *diabetes mellitus insulino-dependens* — діабет, зумовлений абсо-

лютним дефіцитом інсуліну; характеризується раптовим початком і пожиттєвою залежністю від екзогенного інсуліну.

Д. ЦУКРОВИЙ ІНСУЛІНОНЕЗАЛЕЖНИЙ — син. ДІАБЕТ II ТИПУ — *diabetes mellitus insulinoindependens* — цукровий діабет, зумовлений відносним дефіцитом інсуліну; не потребує інсулінотерапії; починається здебільшого поступово у віці понад 50 років; зазвичай коригується дієтою й застосуванням пероральних гіпоглікемічних засобів.

ДІАМЕТР, а. ч. — *diameter*, *tri*, *f.* 1) відрізок прямої, що сполучає дві точки кола й проходить через його центр; 2) в анатомії: відстань між двома визначеними протилежними точками певного утвору (наприклад, таза, черепа).

Д. АКУШЕРСЬКИЙ КОН'ЮГОВАНИЙ — *diameter obstetrica conjugata* — найменший передньозадній діаметр площини входу в малий таз; безпосередньо пов'язаний із процесом пологів.

Д. АНАТОМІЧНО КОН'ЮГОВАНИЙ — *diameter anatomica conjugata* — діаметр між двома визначеними протилежними точками площини входу в малий таз.

Д. МІЖГРЕБІННИЙ — син. ВІДСТАНЬ МІЖГРЕБЕНЕВА — *diameter intercrystalis*; *distantia intercrystalata* — найбільша відстань між зовнішніми краями клубових гребенів.

Д. САГІТАЛЬНИЙ — див. ДІАМЕТР СТІЛОВИЙ

Д. СТІЛОВИЙ — син. ДІАМЕТР САГІТАЛЬНИЙ — *diameter sagittalis* — відстань від надперенісся до зовнішнього потиличного виступу.

ДІАСТАЗ, у, ч. — *diastasis*, *is*, *f.* — розділення, розходження тканин.

Д. ЛОБКОВОГО СИМФІЗА — *diastasis symphysis pubis* — розходження лобкових кісток унаслідок ушкодження лобкового симфіза.

Д. ПРЯМИХ М'ЯЗІВ ПЕРЕДНЬОЇ ЧЕРЕВНОЇ СТІНКИ — *diastasis musculorum rectorum parietis abdominalis anterioris* — розходження прямих м'язів живота природженого чи набутого (під час вагітності) походження.

ДІАТЕРМОЕКСЦИЗИЯ, і, ж. — *diathermoexcisio*, *onis*, *f.* — видалення тканини або частини органа методом діатермокоагуляції.

Д. ШИЙКИ МАТКИ — *diathermoexcisio cervicis uteri* — біопсія шийки матки шляхом діатермокоагуляції за допомогою електрода у формі петлі.

ДІАТЕРМОКОАГУЛЯТОР, а, ч. — *diathermocoagulator*, *onis*, *m.* — апарат для проведення діатермокоагуляції.

ДІАТЕРМОКОАГУЛЯЦІЯ, і, ж. — *diathermocoagulacio*, *onis*, *f.* — коагуляція тканин методом діатермії.

ДІАТЕРМОКОНІЗАЦІЯ, і, ж. — *diathermoconisatio*, *onis*, *f.* — вирізання тканин к вигляді конуса за допомогою діатермокоагуляції спеціальними електродами.

Д. ШИЙКИ МАТКИ — *diathermoconisatio cervicis uteri* — вирізання шийки матки у вигляді конуса за допомогою діатермокоагуляції спеціальними електродами.

ДІВЧИНА, и, ж. — *virgo*, *inis*, *f.* — молода статево дозріла особа жіночої статі, що не мала статевого стосунку.

ДІВЧИНКА, и, ж. — *puella*, *ae*, *f.* — дитина жіночої статі.

ДІЛЯНКА, и, ж. — *regio*, *onis*, *f.*; *area*, *ae*, *f.*; *sectio*, *onis*, *f.* — 1) частина поверхні, площі чого-небудь; 2) галузь, сфера якої-небудь діяльності.

Д. ГІПОГАСТРАЛЬНА — див. ДІЛЯНКА ЛОБКОВА

Д. ГРУДНОЇ ЗАЛОЗИ — *regio mammaria* — частина поверхні передньої стінки грудної клітки між III і VII ребрами, обмежена з боків передньою серединною й середньою пахвовими лініями.

Д. КРИЖОВА — *regio sacralis* — ділянка, що відповідає межах крижів і включає присередні відділи лівої й правої сідниць.

Д. ЛОБКОВА — син. ДІЛЯНКА ГІПОГАСТРАЛЬНА, ДІЛЯНКА ПІДЧЕРЕВНА, ПІДЧЕРЕВ'Я — *regio pubica*; *hypogastrium*, *i*, *n.* — ділянка живота між лінією, що з'єднує верхні передні клубові ості з верхнім краєм лобкового симфізу й лобковими кістками.

Д. НАДЧЕРЕВНА — син. ЕПІГАСТРИЙ, НАДЧЕРЕВ'Я — *regio epigastrica*; *epigastrium*, *i*, *n.* — ділянка живота, обмежена зверху діафрагмою, знизу — горизонтальною площиною, що проходить через пряму, яка з'єднує найнижчі точки X ребер.

Д. ПАХВИННА — син. ПАХ — *regio inguinalis* — парна ділянка передньобічної стінки живота, обмежена знизу й збоку пахвиною складкою, зверху — лінією між клубовими остями, присередньобічним краєм прямого м'яза живота.

Д. ПАХОВА — *regio axillaris* — топографоанатомічна ділянка, що збігається з межами пахвової ямки.

Д. ПІДРЕБРОВА — син. ПІДРЕБЕР'Я — *regio hypochondriaca* — парна ділянка на передньобічній стінці живота, обмежена зверху ребровою дугою, присередньо — бічним краєм прямого м'яза живота, знизу — горизонтальною лінією через найнижчу точку X ребра.

Д. ПІДЧЕРЕВНА — див. ДІЛЯНКА ЛОБКОВА

Д. ПОПЕРЕКОВА — regio lumbalis — парна ділянка спини між XII ребром і клубовим гребенем, обмежена з боків задньою серединною лінією й продовженням задньої пахвової лінії.

Д. ПРОМЕЖИННА — regio perinealis — ділянка, обмежена спереду лобковими кістками, ззаду — куприком, з боків — сідничними горбами й крижовогорбовими зв'язками.

Д. ПУПКОВА — regio umbilicalis — середина ділянка живота між лінією, що з'єднує найнижчі точки хребта, і міжостьовою; обмежена з боків бічним краєм прямого м'яза живота.

Д. СЕЧОВО-СТАТЕВА — regio urogenitalis — передня частина промежини між нижніми гілками лобкових і сідничних кісток і лінією, що з'єднує сідничні горби.

Д. СІДНИЧНА — regio glutealis — ділянка нижньої кінцівки між проекцією на шкіру клубового гребеня й сідничною борозною, обмежена з боків лінією з'єднання передньої верхньої клубової ості з великим вертлюгом і середньою лінією.

Д. СОРОМІТНА — див. ВУЛЬВА

ДІТОНАРОДЖЕННЯ, я. с. — parturitio, onis, f.; procreatio liberorum — народження дітей.

ДНО, дна, с. — fundus, i, m. — 1) основа чого-будь; 2) в анатомії: основа органа або нижня частина порожнистого органа, найбільш віддалена від його входу.

Д. МАТКИ — fundus uteri — верхня частина матки вище від отворів маткових труб.

ДОЛІХОЦЕФАЛІЯ, ї, ж. — dolichocephalia, ae, f.; cranium dolichocephalicum — вузька й довга голова; видовжений череп.

ДОМІНАНТА, и, ж. — dominanta, ae, f. -1) головний панівний принцип, ідея, ознака, найважливіший складник; 2) у фізіології: вогнище збудження в ЦНС, яке націлює діяльність організму в даний момент і за даних умов.

Д. ВАГІТНОСТІ — dominanta graviditatis — домінанта, що виникає у вагітної після імплантації яйцеклітини в слизову оболонку матки.

ДОНАЦІЯ ГАМЕТ ТА ЕМБРІОНІВ — donatio gametarum et embryonorum — процедура, за якою донори за письмово оформленою добровільною згодою надають свої статеві клітини — гамети (сперму, ооцити) або ембріони для використання в інших осіб при лікуванні безпліддя.

ДОНОШУВАТИ, ую, уеш, недок. — ad tempus gero, gessi, gestum, ere — продовжувати термін вагітності до своєчасних пологів.

ДОПЛЕРОМЕТРІЯ ШВИДКОСТІ КРОВОПЛИНУ В АРТЕРІЇ ПУПОВИНИ — dopplerometria celeritatis circulationis sanguinis in arteria funiculi umbilicalis — відображає стан мікроциркуляції у плодовій частині плаценти, судинний опір якої відіграє основну роль у фетоплацентарній гемодинаміці. Розрізняють: 1) нормальний кровоплин (високий діастолічний компонент на доплерограмі по відношенню до ізолінії, співвідношення амплітуди систоли до діастоли становить не більше 3); 2) патологічний кровоплин: а) сповільнений кровоплин — зниження діастолічного компонента, співвідношення амплітуди систоли до діастоли становить більше 3; б) термінальний кровоплин (свідчить про високу вірогідність антенатальної загибелі плода); 3) нульовий — кровоплин у фазі діастоли припиняється (на доплерограмі відсутній діастолічний компонент); 4) негативний (реверсний, зворотний) — кровоплин у фазі діастоли набуває зворотнього напрямку (на доплерограмі діастолічний компонент нижче ізолінії).

ДОПОМІЖНІ РЕПРОДУКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ — technologiae reproductivae auxiliariae — методики лікування безпліддя, за яких маніпуляції з репродуктивними клітинами, окремі або всі етапи підготовки репродуктивних клітин, процеси запліднення і розвитку ембріонів до перенесення їх у матку пацієнтки здійснюються у умовах in vitro.

ДОПОМОГА, и, ж. — auxilium, i, n. — сприяння, підтримка в чому-небудь; сприяння в лікуванні, полегшення страждань; захист, порятунок.

Д. АКУШЕРСЬКА — auxilium obstetricum — лікувально-профілактичні заходи щодо спостереження за вагітними, роділлями, породіллями й новонародженими.

Д. НЕВІДКЛАДНА МЕДИЧНА — auxilium urgentum medicale — сукупність заходів, спрямованих на збереження життя або виведення з тяжкого чи термінального стану.

ДОРОДОВИЙ, а, е. — див. ПРЕНАТАЛЬНИЙ

ДОСЛІДЖЕННЯ, я, с. — exploratio, onis, f.; investigatio, onis, f. — 1) ретельне обстеження кого-небудь; 2) наукова праця, в якій досліджується яке-небудь питання.

Д. АКУШЕРСЬКЕ — exploratio obstetrica — дослідження статевих органів, пологових шляхів, стану плода у вагітної або роділлі спеціальними методами і способами.

ДУГЛАСА КИШЕНЯ — див. ЗАГЛИБИНА ПРЯМОКИШКОВО-МАТКОВА

ДУГЛАСА ПРОСТІР — див. ЗАГЛИБИНА ПРЯМОКИШКОВО-МАТКОВА

ДУНКАНА СПОСІБ ВІДДІЛЕННЯ ПЛАЦЕНТИ — див. СПОСІБ ВІДДІЛЕННЯ ПЛАЦЕНТИ ДУНКАНА

Е

ЕВМЕНОРЕЯ, ї, ж. — eumenorrhoea, ae, f. — нормальна менструація.
ЕВПАРЕВНІЯ, ї, ж. — eupareunia, ae, f. — одночасне виникнення оргазму в чоловіка й жінки.

ЕКЗЕНЦЕФАЛ, а, ч. — exencephalus, i, m. — плід з ознаками екзенцефалії.

ЕКЗЕНЦЕФАЛІЯ, ї, ж. — exencephalia, ae, f. — відкритий головний мозок або його грижа внаслідок природженої відсутності кісток склепіння черепа.

ЕКЛАМПСІЯ, ї, ж. — eclampsia, ae, f. — тяжка форма пізнього гестозу, ознаками якої є судом, артеріальна гіпертензія, набряки до, під час або після пологів.

Е. ПРИХОВАНА — eclampsia latens — еклампсія з розладами свідомості без судом.

ЕКСТИРПАЦІЯ, ї, ж. — extirpatio, onis, f. — операція: повне видалення органа або його частини.

Е. МАТКИ — син. ГІСТЕРЕКТОМІЯ — extirpatio uteri; hysterectomy, ae, f.; metrectomy, ae, f. — операція: видалення матки.

ЕКСТРАВАГІНАЛЬНИЙ, а, е. — extravaginalis, e — розміщений поза піхвою.

ЕКСТРАГЕНІТАЛЬНИЙ, а, е. — extragenitalis, e — розміщений поза статевими органами.

ЕКСТРАПЕРИТОНЕАЛЬНИЙ, а, е. — див. ПОЗАОЧЕРЕВИННИЙ

ЕКСЦЕРЕБРАЦІЯ, ї, ж. — excerebratio, onis, f. — руйнування й видалення гловного мозку плода після краніотомії.

ЕКТОЦЕРВІКАЛЬНИЙ, а, е. — ectocervicalis, e. — стосовно до піхвової частини шийки матки.

ЕКТРОПІОН, у, ч. — ectropion, i, n.; ectropium, i, n. — випинання слизової оболонки шийки матки у просвіт піхви.

ЕЛЕКТРОГІСТОГРАФІЯ, ї, ж. — electrohistographia, ae, f. — записування електричних потенціалів під час скорочення м'язів матки.

ЕМБОЛІЗАЦІЯ, ї, ж. — embolisatio, onis, f. — 1) утворення ембола; 2) метод лікування: уведення речовини в судину, щоб перекрити її.
ЕМБОЛІЯ, ї, ж. — син. ЗАТИКАННЯ ЖИЛИ — embolia, ae, f. — закупорка судини емболом.

Е. АМНІОТИЧНА — embolia amniotica — критичний стан, який виникає у разі потрапляння амніотичної рідини в кровоток матері; супроводжується розвитком гострої серцево-легеневої недостатності, гіпофібриногенемії з кровотечею, зупинкою кровообігу.

Е. БАКТЕРІЙНА — embolia bacterialis — емболія частинками тромба з мікробами; закупорка судин скупченням бактерій.

Е. ТКАНИННА — embolia textualis — емболія з потраплянням у кровоплин фрагментів ушкодженої тканини або злоякісної пухлини під час травми, операції або пункції.

Е. ТРОФОБЛАСТИЧНА — embolia trophoblastica — емболія у разі порушення трубної вагітності або вишкрібання матки у зв'язку з пухирним занеском.

ЕМБРІОБЛАСТ, а, ч. — embryoblastus, i, m. — клітини, з яких формується тіло зародка; розміщені досередини від трофобласта.

ЕМБРІОГЕНЕЗ, у, ч. — див РОЗВИТОК ЕМБРІОНАЛЬНИЙ

ЕМБРІОГЕННИЙ, а, е. — embryogenes, is — стосовно до розвитку зародка; який утворює зародок.

ЕМБРІОГРАФ, а, ч. — embryographium, i, n. — апарат для отримання обрисів зародка; поєднує мікроскоп і проєкційну установку.

ЕМБРІОГРАФІЯ, ї, ж. — embryographia, ae, f. — опис зародка; отримання рисунка зародка за допомогою ембріографа.

ЕМБРІОДІЯ, ї, ж. — див. ХВОРОБА ДАУНА

ЕМБРІОЇДНИЙ, а, е. — embryoideus, a, um. — подібний до зародка.

ЕМБРІОКАРДІЯ, ї, ж. — син. РИТМ МАЯТНИКОПОДІБНИЙ — embryocardia, ae, f.; rhythmus fetalis — ритм серця з однаковими тривалістю систоли й діастоли, звучністю й тембром обох тонів; характерний для плода.

ЕМБРІОЛОГ, а, ч. — embryologus, i, m. — фахівець з ембріології.

ЕМБРІОЛОГІЯ, ї, ж. — embryologia, ae, f. — наука про закономірності утворення організму й його формування на ранніх стадіях розвитку.

Е. ЕКОЛОГІЧНА — embryologia ecologica — розділ ембріології про особливості розвитку зародка в певному довкіллі.

Е. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА — embryologia experimentalis — розділ ембріології, який вивчає вплив експериментальних умов на ембріогенез.

Е. ОПИСОВА — *embryologia descriptiva* — розділ ембріології, який вивчає й описує морфологічні особливості розвитку зародка й плода протягом усього ембріонального періоду.

ЕМБРІОМА, и, ж, — див. ПУХЛИНА ЕМБРІОНАЛЬНА

ЕМБРІОН, а, ч. — див. ЗАРОДОК

ЕМБРІОНАЛЬНИЙ, а, е — див. ЗАРОДКОВИЙ

ЕМБРІОНІЗАЦІЯ, ї, ж. — *embryonisation, onis, f.* — повернення клітини або тканини до зародкової форми.

ЕМБРІОПАТІЯ, ї, ж. — *embryopathia, ae, f.* — аномалія розвитку, спричинена порушенням ембріогенезу; патологічний стан зародка.

ЕМБРІОТОКСИЧНІСТЬ, ності, ж. — *embryotoxicitas, atis, f.* — властивість речовини призводити до загибелі або патологічної зміни зародка чи плода в разі потрапляння в організм матері.

ЕМБРІОТОМІЯ, ї, ж. — див. ОПЕРАЦІЯ ПЛОДОРУЙНІВНА

ЕМБРІОТРАНСФЕР, у, ч. — *embryotransfer, eris, m.* — один із етапів запліднення *in vitro*. Перенесення ембріонів до порожнини матки на різних стадіях, починаючи зі стадії зиготи і закінчуючи стадією бластоцисти, яка формується на 5-6 день після запліднення.

ЕМБРІОТРОПНІСТЬ, ності, ж. — *embryotropicitas, atis, f.* — властивість речовини впливати на зародок у разі потрапляння в організм матері.

ЕМБРІОТРОФІЯ, ї, ж. — *embryotrophia, ae, f.* — живлення зародка.

ЕМБРІОЦИТОМА, и, ж. — див. ТЕРАТОМА

ЕМЕНІОЛОГІЯ, ї, ж. — *emeniologia, ae, f.* — розділ гінекології, що вивчає фізіологію й патологію менструального циклу.

ЕМЕНІОПАТІЯ, ї, ж. — *emeniopathia, ae, f.* — розлад менструального циклу.

ЕММЕТА ОПЕРАЦІЯ — див. ОПЕРАЦІЯ ЕММЕТА

ЕНДОМЕТРИТ, у, ч. — *endometritis, idis, f.* — запалення слизової оболонки матки.

Е. АТРОФІЧНИЙ — *endometritis atrophica* — хронічний ендометрит з атрофією слизової оболонки й гіалінозом кровоносних судин.

Е. ГНІЙНИЙ — *endometritis purulenta* — ендометрит, спричинений гноєтворними мікробами.

Е. ГОСТРИЙ — *endometritis acuta* — ендометрит з раптовим початком; характеризується підвищенням температури тіла, нездужанням, болем унизу живота й гнійно-кров'янистими виділеннями з матки.

Е. ДЕЦИДУАЛЬНИЙ — *endometritis decidualis* — запалення відпадної оболонки під час вагітності.

Е. КАЗЕОЗНИЙ — *endometritis caseosa* — туберкульозний ендометрит з казеозним некрозом.

Е. ПІСЛЯПОЛОГОВИЙ — *endometritis puerperalis; endometritis postnatalis* — гострий ендометрит, який виникає через 2-3 дні після пологів.

Е. ТУБЕРКУЛЬОЗНИЙ — *endometritis tuberculosa* — ендометрит з ураженням маткових труб, спричинений мікобактеріями туберкульозу.

Е. ХРОНІЧНИЙ — *endometritis chronica* — ендометрит з тривалим перебігом; призводить до порушення менструального циклу, маткової кровотечі, зрощень у порожнині матки й неплідності.

ЕНДОМЕТРІЙ, я, ч. — *endometrium, i, n.* — слизова оболонка матки, що циклічно зазнає морфологічної перебудови зі щомісячними матковими кровотечами; складається з двох пластинок: епітеліальної і власної, має базальний і функціональний шари, з яких останній руйнується наприкінці кожного менструального циклу.

ЕНДОМЕТРІОЗ, у, ч. — *endometriosis, is, f.* — розростання тканини, подібної за морфологічною будовою з ендометрієм, за межами звичайної її локалізації, за межами порожнини матки.

Е. ГЕНІТАЛЬНИЙ — *endometriosis genitalis* — доброякісне гормонозалежне захворювання, в основі якого лежить гетеротопія ендометрію на тлі порушення функції гіпоталамо-гіпофізарно-яєчникової системи, імунного дисбалансу при наявності генетичної схильності.

Е. ГЕНІТАЛЬНИЙ ВНУТРІШНІЙ — див. АДЕНОМІОЗ

Е. ГЕНІТАЛЬНИЙ ЗОВНІШНІЙ — *endometriosis genitalis externa* — ендометріоз усіх жіночих статевих органів, крім матки й маткових труб.

Е. ЕКСТРАГЕНІТАЛЬНИЙ — *endometriosis extragenitalis* — ендометріоз сечовивідних органів, шлунково-кишкового тракту, шкіри, пупка, післяопераційних ран, легень, плеври та ін.

ЕНДОСАЛЬПІНГІТ, у, ч. — *endosalpingitis, idis, f.* — запалення слизової оболонки маткової труби.

Е. КАТАРАЛЬНИЙ — *endosalpingitis catarrhalis* — гострий ендосальпінгіт з гіперсекрецією слизу й злущуванням клітин.

ЕНДОСКОП, а, ч. — *endoscopium, i, m.* — оптичний апарат для дослідження внутрішньої поверхні порожнини органа або каналу тіла.

ЕНДОСКОПІЯ, ї, ж. — endoscopy, ae, f. — візуальне дослідження порожнистих органів або каналів тіла за допомогою оптичних приладів з освітлювальним пристроєм; огляд порожнини тіла ендоскопом.

ЕНДОЦЕРВІКОЗ, у, ч. — син. ПСЕВДОЕРОЗІЯ ШИЙКИ МАТКИ — endocervicosis, is, f.; pseudoerosio cervicis uteri — наявність залоз у глибині піхвової частини шийки матки з заміщенням поверхневого епітелію циліндричним; утворюється внаслідок зміщення його з каналу шийки матки на поверхню ерозії слизової оболонки піхвової частини матки.

ЕНДОЦЕРВІКС, а, ч. — endocervix, icis, f. — слизова оболонка каналу шийки матки.

ЕНДОЦЕРВІЦИТ, у, ч. — endicervicitis, idis, f. — запалення слизової оболонки каналу шийки матки.

ЕНТЕРОЦЕЛЕ, невідм., с. — enterocele, es, f. — 1) грижа, що містить петлю тонкої кишки; 2) задня піхвова грижа.

ЕПІЗІОКЛЕЙЗИС НЕПОВНИЙ — див. ОПЕРАЦІЯ ЛЯБГАРДТА

ЕПІЗІОПЕРИНЕОПЛАСТИКА, и, ж. — episoperineoplastica, ae, f. — операція: відновлення зовнішніх жіночих статевих органів і промежини.

ЕПІЗІОПЕРИНЕОРАФІЯ, ї, ж. — episoperineorrhaphia, ae, f. — операція: зашивання розривів або розрізів зовнішніх жіночих статевих органів і промежини.

ЕПІЗІОПЛАСТИКА, и, ж. — episoplastica, ae, f. — операція: відновлення зовнішніх жіночих статевих органів.

ЕПІЗІОРАФІЯ, ї, ж. — episiorrhahia, ae, f. — операція: зашивання розривів або розрізів вульви, промежини.

ЕПІЗІОТОМІЯ, ї, ж. — episiotomia, ae, f. — акушерська операція: бічний розріз промежини в ділянці входу до піхви, щоб уникнути розриву під час пологів.

ЕПІЛЕПСІЯ, ї, ж. — син. ПАДУЧА, БИРСА — epilepsy, ae, f. — прогресивна нервово-психічна хвороба, зумовлена ураженням головного мозку; характеризується повторними судомними нападами або їх еквівалентами та змінами особистості аж до епілептичного недоумства.

Е. ВАГІТНИХ — epilepsy pregnantium; epilepsy gravidarum — епілепсія, за якої виникнення нападів пов'язане з вагітністю.

Е. МЕНСТРУАЛЬНА — epilepsy menstrualis — епілепсія, напади якої пов'язані з менструацією у певній фазі менструального циклу.

ЕПІМЕНОРАГІЯ, ї, ж. — epimenorrhagia, ae, f. — надмірна втрата крові під час менструації.

ЕПІСПАДІЯ, ї, ж. — epispadia, ae, f. — аномалія розвитку: розщеплення передньої стінки сечівника.

Е. КЛІТОРА — epispadia clitoridis — епіспадія, у разі якої сечівник відкривається в ділянці клітора.

ЕПІТЕЛІОЦИТ, а, ч. — син. КЛІТИНА ЕПІТЕЛІАЛЬНА — epithelocytus, i, m. — клітина епітеліальної тканини, здатна утворювати суцільні клітинні пласти.

Е. ФОЛІКУЛЯРНИЙ — син. ФОЛІКУЛОЦИТ ЯЄЧНИКОВИЙ — epithelocytus follicularis — клітина зернистого шару фолікула яєчника.

ЕРИТЕМА, и, ж. — erythema, atis, n. — почервоніння шкіри, зумовлене розширенням кровоносних судин.

Е. ВАГІТНИХ — erythema gravidarum — дерматоз у вигляді почервоніння, який виникає під час вагітності й зникає після пологів.

Е. ТОКСИЧНА — erythema toxicum — еритема, спричинена дією екзо- або ендотоксинів.

Е. ТОКСИЧНА НОВОНАРОДЖЕНИХ — erythema toxicum neonatorum — загальне минуше почервоніння шкіри, малі папули й пухирці з еозинофільними лейкоцитами навколо волосяних фолікулів у новонароджених на 2-3-й день життя; здебільшого алергічна реакція на білки молока.

Е. ФІЗІОЛОГІЧНА НОВОНАРОДЖЕНИХ — erythema neonatorum physiologicum — почервоніння шкіри з легким синюватим відтінком на 1-й день життя дитини, зумовлене впливом нижчої, ніж в утробі матері, температури доквілля.

ЕРИТРОБЛАСТОЗ, у, ч. — erythroblastosis, is, f. — збільшена кількість еритроblastів у крові в разі родинних гемолітичної та іншої анемії, Rh-аномалій у новонароджених.

Е. НОВОНАРОДЖЕНИХ — див. ХВОРОБА ГЕМОЛІТИЧНА НОВОНАРОДЖЕНИХ

ЕРИТРОПЛАКІЯ, ї, ж. — erythroplakia, ae, f. — червоне, м'яке, бляшкподібне, часто злякисне ураження слизової оболонки.

Е. ШИЙКИ МАТКИ — erythroplakia cervicis uteri — атрофія слизової оболонки шийки матки з темно-червоними ділянками, крізь які просвічують кровоносні судини.

ЕРОГЕННИЙ, а, е. — erogenes, is — здатний статево збуджувати; який викликає ерекцію.

ЕРОЗИВНИЙ, а, е. — erosivus, а, um. — з дефектом епітелію; стосовно до ерозії.

ЕРОЗИЯ, і, ж. — син. РОЗ'ІДАННЯ

Е. ХРОМОСОМИ — erosio chromosomatis — численне порушення структурної цілості хромосоми без її руйнування.

Е. ШИЙКИ МАТКИ — erosio cervicis uteri — дефект епітелію слизової оболонки піхвової частини шийки матки.

Е. ШИЙКИ МАТКИ НЕСПРАВЖНЯ — див. ПСЕВДОЕРОЗИЯ ШИЙКИ МАТКИ

Е. ШИЙКИ МАТКИ ПРИРОДЖЕНА — erosio cervicis uteri congenita — природжена зміна структури епітелію піхвової частини шийки матки.

Е. ШИЙКИ МАТКИ СПРАВЖНЯ — erosio cervicis uteri vera — ушкодження багаточарового плоского епітелію піхвової частини шийки матки.

ЕСТРАДІОЛ, у, ч. — oestradiolum, і, n. — фолікулярний гормон, який утворюється в організмі жінки; викликає проліферацію ендометрія, стимулює розвиток жіночих статевих органів, готує матку до імплантації заплідненої яйцеклітини, прискорює дозрівання додаткових репродуктивних жіночих органів і вторинних статевих ознак.

ЕСТРІОЛ, у, ч. — oestriolum, і, n. — жіночий статевий гормон; метаболіт естрадіолу й естроу.

ЕСТРОГЕНИ, їв, mn. — син. ГОРМОНИ СТАТЕВІ ЖІНОЧІ, ГОРМОНИ ЕСТРОГЕННІ — oestrogena, ogum, n./pl. — жіночі статеві гормони стероїдної будови та їх синтетичні аналоги.

ЕСТРОН, у, ч. — oestronum, і, n. — жіночий статевий гормон; метаболіт 17-β-естрадіолу, засіб замісної терапії в разі гіпогонадізму.

ЕХОГРАФІЯ, і, ж. — див. УЛЬТРАСОНОГРАФІЯ

ЕЯКУЛЯТ, у, ч. — ejaculatum, і, n. — сім'яна рідина, виділена під час еякуляції.

ЕЯКУЛЯЦІЯ, і, ж. — див. ВИПОРСКУВАННЯ СІМ'Я

Є

ЄВНУХ, а, ч. — син. КАСТРАТ — eunuchus, і, m.; castratus, і, m. — особа чоловічої статі без статевих залоз.

ЄВНУХОЇДИЗМ, у, ч. — eunuchoidismus, і, m. — неповний статевий розвиток унаслідок гіпофункції яєчок; чоловічий гіпогонадізм.

ЄВНУХОЇДНИЙ, а, е. — eunuchoideus, а, um — подібний до євнуха.

Ж

ЖИТТЯ, я, с. — vita, ае, f. — 1) існування всього живого; протилежне смерті; 2) стан живого організму в стадії розвитку; 3) прояв фізичних і духовних сил живих істот.

Ж. ВНУТРІШНЬОУТРОБНЕ — vita intruterina — період життя дитини під час перебування в матці.

Ж. СТАТЕВЕ — vita sexualis — сукупність фізіологічних, психічних і морально-етичних процесів і стосунків для задоволення статевого потягу.

ЖІНКА, и, ж. — femina, ае, f.; mulier, eris, f. — 1) доросла особа жіночої статі; 2) заміжня особа стосовно до свого чоловіка; 3) доросла особа жіночої статі, що жила статевим життям.

Ж. ВАГІТНА — gravida, ае, f.; pregnans, antis, f. — жінка, в організмі якої розвивається плід.

ЖІНОЧИЙ, а, е. — femininus, а, um; femineus, а, um — характерне для жінок; стосовно до жінки.

ЖОВТЯНИЦЯ, і, ж. — icterus, і, m. — хворобливий стан, зумовлений накопиченням білірубину в крові й тканинах; характеризується жовтим забарвленням шкіри, склер і слизових оболонок.

Ж. ВАГІТНИХ — icterus gravidarum; icterus pregnantium — жовтяниця в разі ускладнення вагітності (ранній і пізній гестози).

Ж. ГЕМОЛІТИЧНА — icterus haemolyticus — жовтяниця, спричинена надмірним гемолізом еритроцитів.

Ж. ГЕПАТОГЕННА — icterus hepatogenes — жовтяниця, спричинена захворюванням печінки.

Ж., ЗУМОВЛЕНА ПАТОЛОГІЧНОЮ ВАГІТНІСТЮ — icterus e pregnantia pathologica — жовтяниця, що є проявом жирового гепатозу, холестазу, раннього й пізнього гестозу, HELLP-синдрому у вагітних; жовтяниці сприяють відносна нестача білка та порушення еритропоезу внаслідок дефіциту антианемічних факторів.

Ж. ІНФЕКЦІЙНА — icterus infectiosus — жовтяниця, спричинена гепатотропними вірусами або бактеріями.

Ж. КОН'ЮГАЦІЙНА — icterus conjugativus — жовтяниця, спричинена порушенням зв'язування непрямого білірубину глюкуроною кислотою в печінці; найчастіше виявляється у новонароджених, особливо недоношених дітей.

Ж. МЕХАНІЧНА — icterus mechanicus — жовтяниця, спричинена закупоркою жовчних шляхів.

Ж. НЕСПРАВЖНЯ — *icterus falsus* — жовтуватий відтінок шкіри, зокрема долонь і підшов, спричинений каротинемією харчового походження.

Ж. НОВОНАРОДЖЕНИХ — *icterus neonatorum* — 1) жовтянична форма гемолітичної хвороби новонароджених; 2) фізіологічна жовтяниця в перші дні життя дитини.

Ж. ПАРЕНХІМАТОЗНА — син. ЖОВТЯНИЦЯ ПЕЧІНКОВА — *icterus parenchymatosus* — жовтяниця, зумовлена ураженням паренхіми печінки.

Ж. ПЕЧІНКОВА — див. ЖОВТЯНИЦЯ ПАРЕНХІМАТОЗНА

Ж. ПРИРОДЖЕНА НЕГЕМОЛІТИЧНА I ТИПУ — син. СИНДРОМ КРИГЛЕРА-НАЙЯРА — *icterus congenitus nonhaemolyticus typi I* — хвороба з АР-типом успадкування, зумовлена недостатністю глюкуронозилтрансферази; виявляється з перших днів життя й характеризується тяжкою ядерною жовтяницею.

Ж. ПРИРОДЖЕНА НЕГЕМОЛІТИЧНА II ТИПУ — *icterus congenitus nonhaemolyticus typi II* — хвороба з АД-типом успадкування; характеризується легкою жовтяницею внаслідок зниження активності глюкуронозилтрансферази.

Ж. ТОКСИЧНА — *icterus toxicus* — жовтяниця, зумовлена дією отруйних речовин на паренхіму печінки.

Ж. ФІЗІОЛОГІЧНА — *icterus physiologicus* — легка жовтяниця у новонароджених, зумовлена функціональною незрілістю печінки; виявляється на першому тижні життя.

3

ЗАВАГІТНІТИ, ію, їєш, док. — *ingravesco*, - ere; *concepisse infantem* — стати вагітною.

ЗАГИН, у, ч. — *curvatio*, onis, f.; *flexio*, onis, f.; *reclinatio*, onis, f. — 1) скривлення, відхилення, заворот; 2) місце завороту, повороту вбік.

3. МАТКИ — *flexio uteri* — зміщення матки, у разі якого вона згинається допереду або дозаду з утворенням гострого кута між дном і шийкою.

ЗАГЛИБИНА, и, ж. — *excavatio*, onis, f. — 1) ямка, виїмка на якій-небудь поверхні; 2) в анатомії: западина або порожнина у вигляді кишені.

3. МІХУРОВО-МАТКОВА — *excavatio vesicouterina* — заглибина очеревини між маткою й сечовим міхуром у жіночому тазі.

3. ПРЯМОКИШКОВО-МАТКОВА — син. ПРОСТІР ДУГЛАСА, КИШЕНЯ ДУГЛАСА — *excavatio rectouterina*; *spatium Douglasi* — глибока западина в жіночому тазі, утворюється очеревиною на місці переходу її з прямої кишки на заднє склепіння піхви й матки

ЗАКУПОРКА, ОБТУРАЦІЯ — *obturatio*, onis, f.; *occlusio*, onis, f. — закривання чимось якого-небудь отвору, просвіту.

ЗАЛОЗА, и, ж. — *glandula*, ae, f. — орган або епітеліальна клітина, що виробляє й виділяє фізіологічно активні речовини або концентрує та виводить з організму кінцеві продукти обміну.

3. БАРТОЛІНА — див. ЗАЛОЗА ПРИСІНКА ВЕЛИКА

3. ПРИСІНКА ВЕЛИКА — син. ЗАЛОЗА БАРТОЛІНА — *glandula vestibularis major* — парна залоза, розміщена біля присінки піхви; виділяє секрет, який зволожує стінки піхви.

3. ПРИСІНКА МАЛА — *glandula vestibularis minor* — парна залоза в малих соромітних губах; її вивідні протоки відкриваються в піхву.

ЗАЛОЗИ ШИЙКИ МАТКИ — *glandulae cervicis uteri* — дрібні залози, в слизовій оболонці шийки матки; виробляють слиз.

ЗАНЕСОК, ска, ч. — *mola*, ae, f. — дегенеративне запліднене яйце; м'ясиста маса або пухлина в матці, утворюється внаслідок патологічного розвитку заплідненої яйцеклітини.

3. КРОВ'ЯНИЙ — *mola cruenta*; *haematomola*, ae, f. — просякнуте кров'ю мертве плідне яйце.

3. ПУХИРНИЙ — *mola hydatidosa* — патологічний процес із групи трофобластних хвороб вагітності, за якого ворсинки хоріона перетворюються на пухирці з прозорим слизуватим вмістом; порушує обмін речовин між організмами матері й плода, призводить до загибелі плода.

3. ПУХИРНИЙ ІНВАЗИВНИЙ — *mola hydatidosa invasiva* — занесок пухирний, у разі якого до патологічного процесу залучені вени матки й таза з утворенням вогнищ вторинного росту в стінці матки, піхви й легенях.

ЗАПЛІДНЕННЯ, я, с. — син. ФЕКУНДАЦІЯ, ФЕРТИЛІЗАЦІЯ — *fecundatio*, onis, f.; *fertilisatio*, onis, f.; *conceptus*, us, m. — процес злиття чоловічої і жіночої статевих клітин, внаслідок чого утворюється зигота, з якої розвивається новий організм.

3. ВНУТРІШНЄ — *fecundatio interna* — злиття гамет у тілі жінки, коли сперматозоїд передається від чоловіка через статевий орган або інші засоби.

3. ГЕТЕРОЛОГІЧНЕ — *fecundatio heterologica* — запліднення, за якого сім'я якогось чоловіка вводиться у піхву жінки за допомогою спеціального пристрою.

3. ГОМОЛОГІЧНЕ — *fecundatio homologica* — запліднення, за якого сім'я чоловіка вводиться у піхву дружини за допомогою спеціального пристрою.

3. IN VITRO — *fecundatio in vitro* — запліднення видаленого вторинного ооцита в поживному середовищі в лабораторії й перенесення зиготи, що ділиться, до матки.

3. ШТУЧНЕ — *fecundatio artificialis* — запліднення шляхом введення сперми донора в піхву за допомогою спеціального пристрою.

ЗАПЛІДНЮВАТИ, юю, юєш, недок. — *fecundo, avi, atum, are* — зливати чоловічу гамету з жіночою з утворенням зиготи.

ЗАРОДКОВИЙ, а, е — син. ЕМБРІОНАЛЬНИЙ — *embryonalis, e.* — 1) стосовно до зародка; 2) який тільки починає розвиватися; зачатковий.

ЗАРОДОК, дка, ч. — син. ЕМБРІОН — *embryon, i, n.; embryo, onis, m.* — 1) організм людини від 4-го дня після запліднення і протягом перших 8 тижнів внутрішньоутробного розвитку; 2) організм, який живиться за рахунок материнського або поживних речовин в яйці.

3. АМОРФНИЙ — *fetus amorphicus* — зародок, у якому не розрізняються окремі частини тіла.

ЗАРОЩЕННЯ, я, с. — *atresia, ae, f.* — у медицині: 1) зтягування шкірою (ран), зарубцювання; 2) відсутність або недорозвинення природного отвору організму; патологічне закриття природного отвору або порожнини в організмі.

ЗАСОБИ ГЕСТАГЕННИ — син. ГЕСТАГЕНИ, ПРОГЕСТИНИ — (*remedia gestagenica, otum, n./pl.* — лікарські засоби, що містять прогестерон або його синтетичні аналоги; напівсинтетичні гормональні лікувальні засоби з одним або кількома біологічними ефектами, характерними для природного прогестерону; застосовуються у лікуванні гормонозалежних пухлин і симптомів злоякісного процесу; характеризуються прямою цитотоксичною дією, впливають на циркуляційні гормони, стероїдні рецептори, регулюють автокринні фактори росту.

ЗАСОБИ МАТКОВІ — (*remedia uterotonica, otum, n./pl.* — засоби, що посилюють скорочення матки, стимулюють перейми й прискорюють пологи.

ЗАСОБИ ПРОТИЗАПЛІДНІ — син. ЗАСОБИ ПРОТИЗАЧАТКОВІ, КОНТРАЦЕПТИВИ — (*remedia contraceptiva, otum, n./pl.* — засоби, що їх застосовують для запобігання вагітності.

ЗАСОБИ ПРОТИЗАЧАТКОВІ — син. ЗАСОБИ ПРОТИЗАПЛІДНІ
ЗАСОБИ ПРОТИЗСІДНІ — син. АНТИКОАГУЛЯНТИ — (*remedia anticoagulantia, ium, n./pl.* — засоби, що гальмують процес зсідання крові.

ЗАТРИМКА, и, ж. — *retentio, onis, f.* — уповільнення, гальмування просування чого-небудь.

3. ВНУТРІШНЬОУТРОБНОГО РОСТУ ПЛОДА — *retentio crescentiae intrauterinae fetus* — ускладнення вагітності, яке розвивається внаслідок плацентарної недостатності і призводить до народження дитини з масо-ростовими параметрами нижче 10-ї перцентилі для даного терміну вагітності. Вагова перцентиль новонародженого і біометричних параметрів плода визначається за допомогою спеціальних діаграм (відповідність маси дитини при народженні і біометричних параметрів плода його гестаційному віку).

3. СЕЧІ — син. ІСХУРІЯ, ІШУРІЯ — *ischuria, ae, f.; retentio urinae; urosthesis, is, f.* — затримка сечі в міхурі через неможливість або недостатність самостійного виділення.

ЗАЧАТТЯ, я с. — *conceptio, onis, f.; germinatio, onis, f.; foetatio, onis, f.* — зародження плода в утробі матері; запліднення яйцеклітини сперматозоїдом з утворенням зиготи; початок вагітності.

ЗВ'ЯЗКА, и, ж. — *ligamentum, i, n.* — в анатомії: 1) щільна сполучна тканина, що скріплює суглоби або з'єднує окремі органи тіла між собою; 2) подвійний шар очеревини між двома органами.

3. КРУГЛА МАТКИ — *ligamentum teres uteri* — зв'язка, що відходить від краю матки біля дна й проходить через пахвинний канал.

3. ШИРОКА МАТКИ — *ligamentum latum uteri* — складка очеревини, що з'єднує край матки зі стінкою таза.

3. ЯЄЧНИКА ВЛАСНА — *ligamentum ovarii proprium* — зв'язка, що з'єднує матку з яєчником.

ЗГВАЛТУВАННЯ, я, с. — *stupratio, onis, f.; violatio, onis, f.* — примушування до статевого акту та його насильне здійснення.

ЗДАТНІСТЬ, ності, ж. — *habilitas, atis, f.; potentia, ae, f.; facultas, atis, f.* — властивість здійснювати, виконувати, робити що-небудь.

3. ДО ЗАПЛІДНЕННЯ — *potentia generandi* — здатність організму здійснити запліднення, бути придатним до нього.

3. ДО ЗАЧАТТЯ — *potentia concipiendi* — здатність до зародження плода в утробі матері.

3. ДО ЗЛЯГАННЯ — *potentia coeundi* — спроможність здійснити статевий акт.

З'ЄДНАННЯ, я, с. — *conjunctio, onis, f.; junctura, ae, f.; articulatio, onis, f.* — 1) сполучення чого-небудь з чимось; 2) змішування чого-небудь з чимось; 3) місце переходу чого-небудь одного в інше місце; місце стикування двох структур; 4) те, що сполучає що-небудь з чимось.

3. ЛОБКОВЕ — син. СИМФІЗ ЛОБКОВИЙ — *conjunctio pubica* — з'єднання тіл лобкових кісток у середній площині товстою пластинкою волокнистого хряща.

ЗИГОТА, и, ж. — син. ЯЙЦЕКЛІТИНА ЗАПЛІДНЕНА — *zygote, ae, f.; ovum fecundatum, spermaovium, i, n.* — клітина з диплоїдним набором хромосом, яка виникає внаслідок злиття двох гамет.

ЗІВ АКУШЕРСЬКИЙ, а, ч. — *orificium obstetricum* — зовнішній отвір згладженої під час пологів шийки матки.

ЗЛЯГАННЯ, я, с. — див. АКТ СТАТЕВИЙ

ЗМОРШКИ ПІХОВІ — *rugae vaginales* — поперечні складки слизової оболонки піхви.

ЗНОСИНИ, син, мн. — *interrelatio, onis, f.* — взаємні стосунки, спілкування.

3. СТАТЕВІ — див. АКТ СТАТЕВИЙ

ЗОНД, а, ч. — *radiolus, i, m.; catheter, eris, m.; specillum, i, n.* — інструмент у вигляді тонкого стрижня для діагностичних і лікувальних процедур у різних порожнинах і каналах організму людини.

3. ВОЛОКОННО-ОПТИЧНИЙ — *catheter fibrosopticus* — гнучкий зонд з пучка тонких скляних волокон, пристосованих для передавання зображення.

3. МАТКОВИЙ — *catheter uterinus* — довгий гнучкий зонд для дослідження матки.

3. СЕЧІВНИКОВИЙ — *catheter urethralis* — довгий гнучкий сталевий зонд для розширення й дослідження сечівника.

ЗОНДУВАННЯ, я, с. — *catheterisatio, onis, f.; intubatio, onis, f.* — метод дослідження порожнистих органів, нориць і ран за допомогою зонда.

3. МАТКИ — *intubatio uteri* — введення спеціального маткового зонда в просвіт матки з діагностичною й лікувальною метою.

ЗРІЛИЙ, а, с — *maturus, a, um.* — 1) який досяг повного розвитку; 2) який має великий досвід, цілком сформований.

ЗРІЛІСТЬ, лості, ж. — *maturitas, atis, f.* — 1) стан організму, який досяг повного розвитку; 2) високий ступінь розвитку, досконалості, майстерності.

3. ДУХОВНА — *maturitas spiritualis* — визнання світових духовних цінностей; насамперед, це життя згідно з релігією, яку визнає людина, поглиблення зв'язку з Богом.

3. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА — *maturitas intellectualis* — здатність логічно мислити, уміти бачити причинно-наслідковий зв'язок, вчитися, дискутувати, аргументувати, правильно робити висновки.

3. МОРАЛЬНА — *maturitas moralis* — набуття вміння відрізнити добро від зла, створення системи цінностей, якою людина керується, здатність оцінити власну поведінку й поведінку інших людей, вміння відповідати за свої вчинки, за наслідки своїх помилок і вміння виправляти заподіяну кривду.

3. ПЛОДА — *maturitas fetus* — анатомічні й фізіологічні показники плода, що забезпечують його адаптацію в навколишньому середовищі після народження.

3. ПРАВОВА — *maturitas legalis* — момент життя, коли людина отримує громадянські права, а з ними — й повну юридичну відповідальність; в Україні зрілість правова починається у віці 18 років.

3. ПУБЕРТА — див. ЗРІЛІСТЬ СТАТЕВА

3. СТАТЕВА — син. ЗРІЛІСТЬ ПУБЕРТА — *pubertas, atis, f.; maturitas sexualis* — стан розвитку організму, який характеризується дозріванням статевих залоз і здатністю мати потомство.

3. СУСПІЛЬНА — *maturitas civica* — здатність людини виконувати суспільні ролі, самостійно утримувати себе, створити і забезпечувати сім'ю, здобувати освіту, яка дає можливість знайти працю за фахом, вміти зав'язувати стосунки з іншими людьми, діяти заради добра інших.

ЗРОЩЕННЯ АМНІОТИЧНІ — *conrescentiae amnioticae* — фіброзні тяжі між амніоном і плодом.

ЗУПИНКА, и, ж. — *stasis, is, f.; statio, onis, f.* — припинення чого-небудь, чого-небудь; перерва в якій-небудь дії, роботі.

3. КРОВООБІГУ — *stasis circulationis sanguinis* — припинення руху крові по судинах унаслідок зупинки серця.

3. КРОВОТЕЧІ — син. ГЕМОСТАЗ I — *haemostasis, is, f.* — 1) припинення виходу крові із судини внаслідок утворення кров'яного

згустка; 2) лікувальні заходи під час кровотечі; зупинка кровотечі — трифазний процес: I — за участю судинної стінки й тромбоцитів з утворенням первинного тромба (тромбоцитного); II — зсідання з використанням факторів зсідання крові і фактору з тромбоцитів та утворення вторинного (фібринового) тромба; III — фібриноліз; зупинка кровотечі залежить від взаємодії судин, тромбоцитів, білків системи зсідання крові, білків та інгібіторів системи фібринолізу.

I

ІЗОІМУНІЗАЦІЯ, і, ж. — *isoimmunisatio, onis, f.* — імунізація антигенами іншого індивіда того ж біологічного виду; клінічна форма імунопатології вагітності, що виникає за умови несумісності організмів матері й плода за різними антигенами й призводить до тяжких порушень стану плода і немовляти; найчастіше трапляється ізоімунізація за Rh-фактором або ABO-системою.

I. Rh — *isoimmunisatio Rh* — виникнення антитіл проти Rh-антигенів (D-антигенів) у резус-негативних жінок у разі переливання резус-позитивної крові або вагітності резус-позитивним плодом; антитіла, що проникають через плаценту викликають екстравакулярний гемоліз та анемію, що призводить до розвитку еритробластозу плода.

ІМПЛАНТАЦІЯ, і, ж. — *implantatio, onis, f.* — 1) вживлення органа або тканини на нове місце в тілі; 2) укорінювання зародка в товщу слизової оболонки матки; 3) пересаджування тканини; трансплантація.

ІМПОТЕНЦІЯ, і, ж. — син. БЕЗСИЛЛЯ СТАТЕВЕ — *impotentia, ae, f.* — 1) безсилля, знемога, часткова або повна втрата особами чоловічої статі здатності здійснювати статевий акт.

ІМУНОЛОГІЯ, і, ж. — *immunologia, ae, f.* — наука про механізми, прояви, перебіг і наслідки реакції організму на антигени в нормі й патології, наука про імунітет.

I. ЕМБРІОГЕНЕЗУ — *immunologia embryogenesis* — розділ імунології, що вивчає процеси становлення антигенної структури тканини і органів, закономірність формування імунологічної реактивності та взаємодії організму матері та плода.

I. ІНФЕКЦІЙНА — *immunologia infectiosa* — розділ імунології, що вивчає імунну відповідь організму під час інфекційного захворювання.

I. ПУХЛИН — *immunologia tumorum* — імунологія, що вивчає особливості пухлин та імунну відповідь організму на них.

ІНДЕКС, у, ч. — син. ПОКАЗНИК — *index, icis, m./f.* — 1) статистичний показник, який характеризує динаміку певних явищ у часі або просторі; 2) показчик, список, перелік чого-небудь; 3) співвідношення двох вимірних величин, що мають ті самі розміри або співвідношення, помножене на 100.

I. МАСИ ТІЛА — *index massae corporis* — відношення маси тіла (у кг) до довжини тіла в положенні лежачі або зросту в положенні стоячи (у м); використовується для оцінювання фізичного розвитку особи.

I. СТАТЕВОЇ КОНСТИТУЦІЇ — *index constitutionis sexualis* — загальна назва трьох показників: 1) індивідуальної статевої потреби, зумовленої генотипом і чинником середовища; 2) рівня статевої активності; 3) статевої конституції загалом.

ІНСЕМІНАЦІЯ, і, ж. — *inseminatio, onis, f.* — одна з форм лікування безпліддя спермою чоловіка або спермою донора шляхом введення підготовлених (капацитованих) сперміїв у порожнину матки в період овуляції.

ІНТЕРСЕКС, а, ч. — *intersexus, us, m.* — організм з ознаками проміжного типу статевого розвитку, інтерсексуальності; характеризується недиференційованими гонадами й геніталіями без чітко виражених вторинних статевих ознак.

I. ЖІНОЧИЙ — *intersexus femininus* — форма псевдогермафродитизму, у разі якої особа генетично є жіночої статі, має яєчники й одночасно чоловічі вторинні статеві ознаки.

I. СПРАВЖНІЙ — *intersexus verus* — особа, що має тканини яєчників, яєчок і вторинні статеві ознаки обох статей.

I. ЧОЛОВІЧИЙ — *intersexus virilis* — форма псевдогермафродитизму, у разі якої особа генетично є чоловічої статі, має яєчка й типові морфологічні жіночі особливості.

ІНТЕРСЕСУАЛЬНИЙ, а, е — *intersexualis, e* — стосовно до гермафродитизму або псевдогермафродитизму.

ІНТРАНАТАЛЬНА СМЕРТЬ ПЛОДА — *mors intranatalis* — загибель плода, що настала в першому або другому періоді пологів.

ІНТРАНАТАЛЬНИЙ, а, е — *intranatalis, e* — який відбувається під час пологів; пов'язаний з пологами.

ІНТРАУТЕРИННИЙ, а, е. — див. ВНУТРІШНЬОМАТКОВИЙ
ІНТРАЦИТОПЛАЗМАТИЧНА ІН'ЄКЦІЯ СПЕРМІЯ В ЦИТОПЛАЗМУ ООЦИТА — *injectio spermatozoi intracytoplasmatica in cytoplasma oocytis* — один з етапів запліднення *in vitro*; проводиться за допомо-

гою інвертованого мікроскопа, обладнаного мікроманіпулятором, з використанням мікроінструментів та живильних середовищ. ІНФАНТИЛІЗМ, у, ч. — *infantilismus, i, m.* — 1) затримка розвитку організму людини зі збереженням у дорослого фізичних і розумових властивостей дитячого віку; відсталість фізичного й розумового розвитку 2) вияв дитячості в поведінці дорослого.

I. ЗАГАЛЬНИЙ — *infantilismus generalis* — затримка фізичного і психічного розвитку особи.

I. КАРДІАЛЬНИЙ — *infantilismus cardialis* — інфантилізм, спричинений тяжкою вадою серця.

I. КАХЕКТИЧНИЙ — *infantilismus cachecticus* — інфантилізм, спричинений тяжкою хронічною інфекцією або інтоксикацією, що призводить до кахексії.

I. НИРКОВИЙ — *infantilismus renalis, nanosomia renalis* — інфантилізм, спричинений спадковим захворюванням нирок з функціональною недостатністю ниркових канальців.

I. ПАНКРЕАТИЧНИЙ — *infantilismus pancreaticus* — інфантилізм, спричинений зниженою секрецією підшлункової залози й порушенням травлення у кишках; часто супроводжує муковісцидоз.

I. ПСИХІЧНИЙ — див. НЕЗРІЛІСТЬ ПСИХІЧНА

I. СТАТЕВИЙ — *infantilismus sexualis* — гіпогонадізм із психологічними особливостями, характерними для дитячого віку.

I. ТИРОГЕННИЙ — *infantilismus thyrogenes* — інфантилізм, спричинений зниженою функцією щитоподібної залози.

ІНФАНТИЛЬНИЙ, а, е — *infantis, e.* — дитячий, недорозвинений; який має ознаки, властиві дитячому вікові.

ІНФАРКТ, у, ч. — *infarctus, us, m.* — змертвіла ділянка тканини внаслідок закупорки переважно тромбом або емболом живильної судини.

I. ПЛАЦЕНТИ — *infarctus placentae* — змертвіння плаценти внаслідок відкладання фібрину в децидуальній оболонці та ущільнення її материнської поверхні, спричинене зменшенням кровоплином.

I. ЯЄЧНИКА — див. АПОПЛЕКСІЯ ЯЄЧНИКА

ІНФЕКЦІЯ, ї, ж. — *infectio, onis, f.* — проникнення й розмноження мікроорганізмів із розвитком різних форм їх взаємодії в макроорганізмі; може бути нозологічною категорією (наприклад, інфекція вірусна, інфекція бактеріальна) або вказувати на локалізацію збудника.

I. ВНУТРІШНЬОЛІКАРНЯНА — *infectio intrahospitalis* — будь-яке клінічно виражене інфекційне захворювання, яке виникло

у пацієнта протягом перебування в акушерському стаціонарі або протягом 7 діб після виписки з нього, а також у медичного персоналу, яке виникло внаслідок його роботи в акушерському стаціонарі.

I. ВНУТРІШНЬОУТРОБНА — *infectio intrauterina* — захворювання плода, що виникло внаслідок гематогенної (трансплацентарної) переважно вірусної або тохо-інфекції з ураженням плода або клінічними проявами інфекції після народження дитини. Ураження плода відбувається переважно протягом раннього фетального періоду (9 — 22-й тиждень гестації) з формуванням вроджених аномалій розвитку або специфічного симптомокомплексу (ЗВУР, гідроцефалія, кальцифікати мозку, гепатоспленомегалія, важка жовтяниця).

I. ПЕРИНАТАЛЬНА — *infectio perinatalis* — захворювання плода або новонародженого, які виникли внаслідок гематогенної (трансплацентарної), амніальної, висхідної або низхідної інфекції, які відбулися у пізньому фетальному періоді (після 22-го тижня гестації) з клінічними проявами захворювання протягом раннього неонатального періоду. У разі ВІЛ-позитивного статусу матері існує ризик передачі ВІЛ через грудне молоко в разі грудного вигодовування.

I. ПІСЛЯПОГОВА — *infectio puerperalis* — ускладнення пологів: інфікування травмованих тканин пологових шляхів переважно гноєтворними бактеріями.

I. РАНОВА — *infectio vulneralis* — інфекція, зумовлена проникненням патогенних мікроорганізмів в рану.

I. ХІРУРГІЧНА — *infectio chirurgica* — інфекційний процес, який потребує хірургічного втручання.

ІНФЕРТИЛЬНІСТЬ, ності, ж. — *infertilitas, atis, f.* — неплідність через невиношування вагітності; неспроможність народити життєздатну дитину.

ІСТМОРАФІЯ, ї, ж. — *isthmorrhaphia, ae, f.* — операція: накладання швів на ділянку перешийка матки.

ІСТОРІЯ, ї, ж. — *historia, ae, f.* — 1) процес розвитку природи й суспільства; 2) наука, що вивчає хронологічні послідовності ходу розвитку суспільства та його закономірності; 3) хід розвитку, руху чого-небудь; 4) наука про розвиток, послідовні зміни якої-небудь галузі природи, культури, знання; 5) сукупність фактів і подій, які належать до минулого.

I. ПОЛОГІВ — *historia partus* — медичний документ пологового будинку, в якому реєструють дані про перебіг і закінчення пологів, акушерські операції та інші лікувальні заходи.

I. РОЗВИТКУ ДИТИНИ — *historia crescentiae infantis* — документ дитячої поліклініки для реєстрації даних розвитку й стану здоров'я дитини, лікування та запобігання хворобам.

I. ХВОРОБИ — *anamnesis morbi* — 1) медичний документ про стан здоров'я хворої людини, який заповнює лікар від початку лікування до його закінчення; 2) сукупність фактів і подій з життя хворої людини.

ІХТІОЗ, у, ч. — *ichthyosis, is, f.* — генералізований гіперкератоз з атрофією сальних і потових залоз; надмірне ороговіння шкіри з утворенням великої кількості лусочок.

I. НАБУТИЙ — *ichthyosis acquisita* — іхтіоз в осіб середнього або похилого віку, спричинений ендокринними розладами, інтоксикацією.

I. ПЛОДА — *ichthyosis fetus; ichthyosis fetalis* — природжений іхтіоз у вигляді товстого панцира з численних лусок і глибоких тріщин на всій шкірі; може починатися на 4-5-му місяці вагітності; несумісний із життям.

I. ПРИРОДЖЕНИЙ — *ichthyosis congenita* — спадковий іхтіоз, що виникає під час внутрішньоутробного розвитку й виявляється у новонародженого.

К

КАМІНЬ, меня, ч. — син. КОНКРЕМЕНТ — *calculus, i, m.; concrementum, i, n.* — щільний патологічний утвір, сформований із солей і колоїдних речовин, переважно в порожнистих органах, вивідних протоках залоз.

К. МАТКОВИЙ — *calculus uterinus* — камінь, який утворився в матці внаслідок кальцифікації пухлини.

КАНАЛ, у, ч. — *canalis, is, m.* — 1) вузька порожнина в чому-небудь, яка має форму трубки; 2) в анатомії: трубка в організмі, якою проходять різні речовини; 3) спосіб поширення чого-небудь.

К. ІСТМІЧНИЙ — див. КАНАЛ ШИЙКИ МАТКИ

К. ПАХВИННИЙ — *canalis inguinalis* — щілина в пахвинній ділянці черевної стінки, через яку пролягає сім'яний канатик у чоловіків або кругла зв'язка матки в жінок.

К. ПОЛОГОВИЙ — син. ШЛЯХИ ПОЛОГОВІ — *canalis parturiens, canalis obstetricus* — фізіологічний шлях виходу плода назовні із порожнини матки під час пологів.

К. СЕЧОВИПУСКНИЙ — див. СЕЧІВНИК

К. ШИЙКИ МАТКИ — син. КАНАЛ ІСТМІЧНИЙ — *canalis cervicis uteri* — порожнина шийки матки у вигляді трубки, що відкривається в піхву.

КАНАТИК, а, ч. — *funiculus, i, m.* — 1) невеликий струно- або пучкоподібний утвір; 2) в анатомії структура у формі канатика.

К. ПУПКОВИЙ — син. ПУПОВИНА — *funiculus umbilicalis* — тяж, який з'єднує плід з плацентою, завдовжки близько 50-60 см, завтовшки 1,5-2 см; містить кровеносні судини (дві артерії та одна вена), через які здійснюється фетоплацентарний кровообіг і протоки — жовткову й алантоїса.

КАНДИДА и, ж. — *candida, ae, f.* — рід *Candida* містить близько 200 видів; об'єднує ряд незавершених дріжджоподібних і завершених дріжджових грибів, які здатні виробляти дріжджові клітини, міцелій, псевдоміцелій і бластоспори (бруньки); провідне значення в розвитку кандидозу в людини мають *C. albicans* і *C. tropicalis*; для *C. albicans* характерна наявність бластоспор-клітин, які брунькуються, і хламідоспор-товстостінних двохконтурних великих овальних спор; види роду *Candida* є частиною нормальної мікрофлори, можуть проникати в тканини (ендогенна інфекція) і спричиняти кандидоз в осіб з ослабленим імунним захистом; рідше збудник передається дитині під час пологів, годування грудьми; у разі передачі статевим шляхом можливий розвиток урогенітального кандидозу; уражають слизові оболонки, шкіру, нігті й внутрішні органи.

КАНДИДАМІКОЗ, у, ч. — див. КАНДИДОЗ

КАНДИДЕМІЯ, ї, ж. — *candidaemia, ae, f.* — наявність у крові грибів роду *Candida*.

КАНДИДОЗ, у, ч. — син. КАНДИДАМІКОЗ, МОНІЛІАЗ — *candidosis, is, f.; candidomycosis, is, f.; moniliasis, is, f.* — мікоз, спричинений грибами, переважно *C. albicans*; уражає здебільшого шкіру й слизові оболонки; у разі імунодефіциту може спричинити ендокардит або системне захворювання.

К. ВАГІНАЛЬНИЙ — *candidosis vaginalis* — грибе ураження вагіни й вульви; характеризується свербежем, еритемою та набряком вульви, білими виділеннями тощо.

КАНДИДОЗНИЙ, а, е — *candidosus, a, um; candidalis, e.* — стосовно до грибів роду *Candida*.

КАНЦЕРОГЕНЕЗ, у, ч. — син. КАРЦИНОГЕНЕЗ — *cancerogenesis, is, f.* — багатофакторний і багатостадійний процес із генетично і епігенетично ушкодженням клітин, які блокують механізм відповіді та нормальні ростові обмеження з боку організму господаря; меха-

нізм реалізації зовнішніх і внутрішніх чинників, які спричиняють трансформацію нормальних клітин в ракову; процес утворення й розвитку злоякісної пухлини; супроводжується втратою здатності імунної системи розпізнавати та знищувати анаплазовані клітини, розладами ангиогенезу, формуванням мікрооточення, що сприяє росту й метастазуванню пухлини.

КАПАЦИТАЦІЯ, і, ж. — *saracitas, atis, f.* — процес взаємодії сперматозоїда з поверхнею слизової оболонки маткової труби, під час якого глікопротеїнове покриття й білки сім'яної рідини видаляються з плазматичної мембрани акросомної ділянки сперматозоїда; відбувається в матковій трубці, триває в людини близько 7 годин, робить сперматозоїди здатними проникнути крізь променистий вінець яйцеклітини.

КАПУСТА МОРСЬКА — див. ЛАМІНАРІЯ

КАРДІОТОКОГРАФ, а, ч. — *cardiotocographus, i, m.* — апарат для автоматичної реєстрації серцебиття плода й сили переймів.

КАРДІОТОКОГРАФІЯ, і, ж. — *cardiotocographia, ae, f.* — синхронний електронний запис серцевого ритму і маткових скорочень під час пологів.

КАРДІОТОПОГРАФІЯ, і, ж. — *cardiotopographia, ae, f.* — топографічна анатомія серця та його проєкції на ділянку передньої стінки грудної клітки; виявляє в плода ознаки хронічної гіпоксії й зниження компенсаторної здатності фетоплацентного комплексу.

КАРІОТИП, у, ч. — *cariotypus, i, m.* — хромосомний набір соматичних клітин організму.

КАРІОТИПУВАННЯ, у, ч. — *cariotypatio, onis, f.* — дослідження хромосомного набору за допомогою оптичного мікроскопа.

КАРУНКУЛИ ГІМЕНАЛЬНІ — див. КЛАПТИКИ ДІВОЧОЇ ПЕРЕТИНКИ

КАРЦИНОГЕНЕЗ, у, ч. — див. КАНЦЕРОГЕНЕЗ

КАРЦИНОМА, и, ж. — див. РАК

КАСТРАТ — див. ЄВНУХ

КАСТРАЦІЯ, і, ж. — син. ВИХОЛОЩЕННЯ, ГОНАДЕКТОМІЯ — *castratio, onis, f.* — повне й необоротне припинення функції гонад, зумовлене атрофією; видалення яєчок або яєчників.

К. ГОРМОНАЛЬНА — *castratio hormonalis* — кастрація за допомогою гормональних препаратів.

К. ПРОМЕНЕВА — *castratio radialis* — кастрація, спричинена опроміненням гонад.

К. ТРАВМАТИЧНА — *castratio traumatica* — кастрація, спричинена травмою гонад.

К. ХІРУРГІЧНА — *castratio chirurgica* — операція: двобічне видалення статевих залоз.

КАСТРУВАТИ, ую, уєш, недок. і док., перех. — *castro, avi, atum, are* — видаляти статеві залози; вихолощувати.

КЕФАЛОГЕМАТОМА, и, ж. — *cephalohaematoma, atis, n.* — пологова травма м'яких тканин черепа, у результаті якої між окістям і кісткою накопичується кров. Утворення має вигляд пухлини, межі якої збігаються з межами кістки (найчастіше тім'яної або потиличної кісток).

КЕФАЛОКРАНІОКЛАСТ, а, ч. — син. БАЗІОТРИБ — *cephalocranioclastus, i, m.* — акушерський інструмент для витягнення плода за перфоровану голівку.

КИЛА, и, ж. — див. ГРИЖА

КИШЕНЯ, і, ж. — *bursa, ae, f.; recessus, us, m.* — в анатомії: заглиблення у формі мішечка (в органі).

К. ДУГЛАСА — див. ЗАГЛИБИНА ПРЯМОКИШКОВО-МАТКОВА
КІЛЬЦЕ, я, с. — *anulus, i, m.* — 1) предмет, який має вигляд кола; 2) те, що має вигляд такого предмета; 3) те, що замкнене круговою лінією чого-небудь; 4) в анатомії: анатомічний утвір з такими ознаками.

К. АМНІОТИЧНЕ — *anulus amnioticus* — край амніона, прикріплений до пупкового канатика зародка.

К. ГРИЖОВЕ — *anulus hernialis* — отвір, через який випинається грижовий мішок.

К. ДЕМАРКАЦІЙНЕ — *anulus demarcationis* — червона лінія біля основи пуповини під кінець першої доби життя новонародженого.

К. КОНТРАКЦІЙНЕ БАНДЛЯ — *anulus contractionis Bandli* — високе косе розміщення пограничного кільця між тілом матки та її перерозтягненим нижнім сегментом; ознака загрози розриву матки під час пологів.

К. МАТКОВЕ — син. ПЕСАРІЙ — *hysterophorus, i, m.; pessarium, i, n.; pessulum, i, n.; pessum, i, n.* — пластмасове або гумове кільце для введення в піхву в разі випадіння чи опущення матки.

К. ПАХВИННЕ ГЛИБОКЕ — *anulus inguinalis profundus* — внутрішній отвір пахвинного каналу, розміщений на його задній стінці відповідно до бічної пахвинної ямки; отвір у поперечній фасції для сім'яного канатика або круглої зв'язки матки.

К. ПАХВИННЕ ПОВЕРХНЕВЕ — *anulus inguinalis superficialis* — зовнішній отвір пахвинного каналу, розміщений досередини

і вище від лобкового горбка; отвір в апоневрозі зовнішнього косоного м'язу живота для проходження сім'яного канатика або круглої зв'язки матки.

К. ПУПКОВЕ — *anulus umbilicalis* — отвір усередині білої лінії живота, через який проходить пупковий канатик у плода; місце виходу пупкової грижі; волокнисте кільце навколо пупка згодом зникає.

КІСТА, и, ж. — *cystis*, is, f.; *cysta*, ae, f. — патологічна порожнина в органі, стінка якої утворена фіброзною тканиною й вистелена епі- або ендотелієм; містить рідину або напівтвердий матеріал.

К. ГЕМОРАГІЙНА — *cystis haemorrhagica* — кіста внаслідок інкапсуляції згустка крові.

К. ДЕРМОЇДНА — див. ДЕРМОЇД

К. ЕНДОМЕТРІОЇДНА — *cystis endometrioides* — кіста яєчника, порожнина якої вистелена епітелієм, подібним до ендометрія, містить в'язку темно-брунатну масу (залишки крові).

К. ЖОВТОГО ТІЛА — *cystis corporis lutei* — кіста яєчника, утворюється з жовтого тіла в разі надмірного продукування лютропіну.

К. ЗАЛОЗИ БАРТОЛІНА — *cystis glandulae Bartholini* — ретенційна кіста великої залози присінка піхви, утворюється внаслідок непрохідності її вивідної протоки.

К. КАНАЛУ ГАРТНЕРА — *cystis ductus Gartneri* — кіста, що виникає з поздовжньої протоки над'яєчника в товщі стінки піхви.

К. ЛЮТЕЇНОВА — *cystis luteinica* — кіста яєчника, що розвивається з жовтого тіла.

К. МАТЕРИНСЬКА — *cystis materna* — кіста, що містить у своїй порожнині інші кісти, прикріплені до її стінки.

К. МОЛОЧНА — *cystis lactea* — кіста в тканині грудної залози внаслідок закупорення молочної протоки.

К. НАБОТА — син. ФОЛІКУЛ НАБОТА — *cystis Nabothi* — кістозно розширені слизові залози в стінці каналу шийки матки.

К. ПЛАЦЕНТНА — *cystis placentalis* — сіро-біла дископодібна кіста плаценти внаслідок дегенерації трофобластних клітин.

К. ПРИЯЄЧНИКОВА — *cystis parovarialis* — природжена ретенційна кіста протоки над'яєчника.

К. ПСЕВДОМУЦИНОЗНА — *cystis pseudomucinosus* — кістома яєчника; стінки її вкриті епітелієм, який виділяє слиз.

К. РЕТЕНЦІЙНА — *cystis retentionalis* — кіста у залозі в разі порушення відтікання секрету.

К. СЛИЗОВА — *cystis mucosa* — кіста, що містить слиз.

К. СПРАВЖНЯ — *cystis vera* — кіста, що утворюється в тканині і не є розширенням протоки або порожнини.

К. ШОКОЛАДНА — *cystoma ovarii endometrioides* — кіста яєчника з порожниною, вистеленою епітелієм, подібним за будовою до ендометрія; містить в'язку темно-брунатну масу внаслідок накопичення гемосидерину після геморагії.

К. ЯЄЧНИКА ФОЛІКУЛЯРНА — *cystis ovarii follicularis* — кіста яєчника, спричинена затримкою рідини в порожнині фолікула.

КІСТОМА, и, ж. — син. ЦИСТОМА — *cystoma*, atis, n. — порожнина в залозистій тканині, утворюється під час росту пухлини; кістозна пухлина.

К. ЯЄЧНИКА — *cystoma ovarii* — пухлина яєчника, що містить порожнину з рідиною.

КЛАЙНФЕЛТЕРА СИНДРОМ — див. СИНДРОМ КЛАЙНФЕЛТЕРА

КЛАПТИКИ ДІВОЧОЇ ПЕРЕТИНКИ — син. КАРУНКУЛИ ГІМЕНАЛЬНІ — *carunculae hymenales*, *carunculae myrtiformes* — залишки дівочої перетинки після її розриву.

КЛЕЙДОРЕКСИС, у, ч. — *cleidorrhaxis*, is, f. — перелом ключиці; може виникати під час пологів у разі сідничного передлежання плода.

КЛЕЙДОТОМІЯ, і, ж. — *cleidotomia*, ae, f. — акушерська операція: розтин ключиці плода.

КЛІМАКС, у, ч. — див. ПЕРІОД КЛІМАКТЕРИЧНИЙ

КЛІТИНА, и, ж. — *cellula*, ae, f. — елементарна біологічна система, що складається з ядра, цитоплазми, різних органел та оболонки.

К. АНАПЛАСТИЧНА — *cellula anaplastica* — клітина, що не має характерних морфологічних і функціональних ознак певної тканини; виявляється у злоякісних пухлинах.

К. ВІДПАДНА — син. КЛІТИНА ДЕЦИДУАЛЬНА — *cellula decidua* — велика клітина полігональної форми з оксифільною цитоплазмою; утворюється в секреторній фазі менструального циклу й під час вагітності в базальному шарі ендометрія — між верхівками ворсинок хоріона.

К. ВІЙЧАСТА — *cellula ciliata* — клітина епітелію дихальних шляхів і сім'явиносних шляхів, матки й маткових труб; містить численні війки на апікальному полюсі для видалення частинок пилу, просування статевих клітин, зародка тощо.

К. ГАПЛОЇДНА — *cellula haploidea* — клітина з повним одним набором хромосом (22 автосоми й одна статеві Х- або Y-хромосома в людині); зріла статеві клітина (сперматозоїд і яйцеклітина).

К. ДЕЦИДУАЛЬНА — див. КЛІТИНА ВІДПАДНА

К. СТАТЕВА — *cellula sexualis* — клітина з гаплоїдним набором хромосом (сперматозоїд або яйцеклітина); здатна відтворювати організм, зливаючись з клітиною протилежної статі.

КЛІТКОВИНА, и, ж. — *tela cellulosa*; *tela cellularis* — в анатомії: пухка волокниста сполучна тканина із включенням жиру навколо внутрішніх органів або в щілинах між м'язами, судинами, нервами.

К. ПРИМАТКОВА — син. ПАРАМЕТРІЙ — *parametrium*, i, n. — сполучнотканинна клітківина навколо шийки матки і між листками її широких зв'язок.

КЛІТОР, а, ч. — *clitoris*, idis, f. — зовнішній статевий орган у жінки; утворюється з двох печеристих тіл; розміщений біля верхніх кінців малих соромітних губ у передньому куті соромітної щілини; містить багато сальних залоз, що виробляють смегму. Численні рецепторні нервові закінчення забезпечують кровонаповнення та ерекцію печеристих тіл, що підвищує збудливість жінки під час статевого акту.

КЛІТОРЕКТОМІЯ, і, ж. — *clitorectomia*, ae, f. — операція: видалення клітора.

КОЇТУС, у, ч. — див. АКТ СТАТЕВИЙ

КОЛІЗІЯ, і, ж. — *collisio*, onis, f. — розходження між правовими нормами; зіткнення протилежних сил.

К. БЛИЗНЯТ — *collisio gemellorum* — зчеплення (сплетення) плодів під час пологів у разі багатоплідної вагітності; одночасне входження в таз голівок обох плодів із двійнят.

КОЛОНІЗАЦІЯ, і, ж. — *colonisatio*, onis, f. — 1) заселення мікроорганізмами тканин й органів людини; 2) утворення колоній мікроорганізмів.

К. КИШОК — *colonisatio intestinorum* — заселення кишок мікрофлорою відразу після народження; формування власної системи мікробіоценозу новонародженого; важливий механізм адаптації дитини до нових умов життя, що визначає стан її здоров'я в майбутньому; залежить від мікрофлори матері, стану її здоров'я, перебігу пологів і післяпологового періоду, уживання ліків, гігієнічних умов, спільного чи окремого перебування матері й дитини у пологовому будинку, характеру вигодовування, особливо в перші місяці життя.

КОЛЬПІТ, у, ч. — син. ВАГІНІТ — *colpitis*, idis, f.; *vaginitis*, idis, f. — запалення піхви.

К. АТРОФІЧНИЙ — син. ВАГІНІТ АТРОФІЧНИЙ — *colpitis atrophica*; *vaginitis atrophica* — кольпіт у жінок після менопау-

зи, пов'язаний з недостатністю естрогенів; характеризується атрофічними змінами з виразками та розшаруванням слизової оболонки, облітерацією піхви.

К. ГРИБНИЙ — *colpitis fungosa* — кольпіт, спричинений грибами.

К. ГОНОРЕЙНИЙ — *colpitis gonorrhoeica* — кольпіт, спричинений гонококами.

К. ТРИХОМОНАДНИЙ — *colpitis trichomonadica* — кольпіт, спричинений трихомонадами.

КОЛЬПОГІПЕРПЛАЗІЯ, і, ж. — *colpohyperplasia*, ae, f. — надмірне розростання слизової оболонки й стовщення стінки піхви.

К. ЕМФІЗЕМАТОЗНА — *colpohyperplasia emphysematica*; *colpohyperplasia emphysematosa* — кольпогіперплазія з утворенням у слизовій оболонці дрібних порожнин, заповнених газом.

К. КІСТОЗНА — *colpohyperplasia cystica* — кольпогіперплазія, у разі якої утворюються кісти в слизовій оболонці піхви.

КОЛЬПОГІСТЕРОТОМІЯ, і, ж. — *colpohysterotomia*, ae, f. — операція: розтин матки через піхву.

КОЛЬПОГРАФІЯ, і, ж. — *colpographia*, ae, f. — рентгенографія контрастованої піхви.

КОЛЬПОЕЛЕКТРОПЛЕТИЗМОГРАФІЯ, і, ж. — *colpoelectroplethysmographia*, ae, f. — дослідження тонуусу стінок піхви за допомогою електроплетизмографії.

КОЛЬПОКЕРАТОЗ, у, ч. — *colpokeratosis*, is, f. — надмірне зроговіння слизової оболонки піхви.

КОЛЬПОКЛЕЙЗИС, у, ч. — *colpocleisis*, is, f. — операція: закриття просвіту піхви (у разі міхурно-піхвової норичі).

КОЛЬПОКСЕРОЗ, у, ч. — *colpoxerosis*, is, f. — надмірна сухість слизової оболонки піхви й шкіри вульви.

КОЛЬПОПЕКСІЯ, і, ж. — *colporexia*, ae, f. — операція: підшивання стінок піхви до стінки черевної порожнини в разі випадіння піхви.

КОЛЬПОПЕРИНЕОПЛАСТИКА, и, ж. — *colporperineoplastica*, ae, f. — операція: пластика промежини й піхви в разі опущення або випадіння органів малого таза.

КОЛЬПОПЛАСТИКА, и, ж. — *colpoplastica*, ae, f. — операція: пластика піхви.

КОЛЬПОПОЕЗ, у, ч. — *colporoiesis*, is, f. — пластична операція: утворення штучної піхви.

КОЛЬПОПТОЗ, у, ч. — див. ВИПАДІННЯ ПІХВИ

КОЛЬПОРАФІЯ, ї, ж. — *colporrhaphia*, ae, f. — операція: 1) зашивання стінок піхви в разі її опущення й випадіння; 2) накладання швів на стінку піхви для звуження її просвіту.

К. ЗАДНЯ — *colporrhaphia posterior* — операція: зашивання дефекту задньої стінки піхви.

К. ПЕРЕДНЯ — *colporrhaphia anterior* — операція: зашивання дефекту передньої стінки піхви.

КОЛЬПОРЕКСИС, у, ч. — *colporrhexis*, is, f. — розрив стінки піхви.

КОЛЬПОСКОП, а, ч. — *colposcopium*, i, n. — медичний ендоскоп для огляду під збільшенням слизової оболонки піхвової частини шийки матки, стінок піхви, вульви.

КОЛЬПОСКОПІЯ, ї, ж. — *colposcopia*, ae, f. — діагностичний огляд входу в піхву, стінок піхви і вагінальної частини шийки матки в різні фізіологічні періоди життя жінки за допомогою кольпоскопа, спеціального приладу, який представляє собою бінокляр і освітлювальний пристрій.

КОЛЬПОСТАТ, а, ч. — *colpostatum*, i, n. — радіо-терапевтичний аплікатор для лікування раку шийки матки.

КОЛЬПОСТЕНОЗ, у, ч. — *colpostenosis*, is, f. — звуження просвіту піхви.

КОЛЬПОСТЕНОТОМІЯ, ї, ж. — *colpostenotomia*, ae, f. — операція: розтин стінки піхви з разі її звуження або атрезії.

КОЛЬПОТОМІЯ, ї, ж. — *colpotomia*, ae, f.; *vaginotomia*, ae, f. — операція: розтин заднього склепіння піхви.

КОЛЬПОЦЕЛІОТОМІЯ, ї, ж. — *colpocoeliotomia*, ae, f. — операція: розтин заднього склепіння піхви й очеревини прямокишково-маткової заглибини.

КОЛЬПОЦИСТИТ, у, ч. — *colpocystitis*, idis, f. — запалення піхви й сечового міхура.

КОЛЬПОЦИСТОЦЕЛЄ, невідм., с. — *colpocystocele*, es, f. — грижа сечового міхура з випадінням передньої стінки піхви.

КОЛЬПОЦИТОГРАМА, и, ж. — *colpocytoprogramma*, atis, n. — дослідження клітин мазка зі слизової оболонки піхви.

КОЛЬПОЦИТОДІАГНОСТИКА, и, ж. — *colpocytodiagnostica*, ae, f. — дослідження статевих гормонів жінки на підставі вивчення клітин мазків зі слизової оболонки піхви.

КОНДИЛОМА, и, ж. — *condyloma*, atis, n. — місцевий нарост або вузлик розростання шкіри чи слизових оболонок у людини, найчастіше на поверхні вульви, спричинене хронічним запаленням.

К. ГОСТРОКІНЦЕВА — *condyloma acuminatum* — рожевий утвір на звуженій основі, локалізується переважно на шкірі статевих органів, у пахвинній складці й сідничній борозні.

К. ШИРОКА — *condyloma latum* — гіпертрофічна папула з широкою основою і мацерованою поверхнею; локалізується переважно в складках шкіри, навколо відхідника й зовнішніх статевих органів; ознака вторинного рецидивного сифілісу.

КОНДИЛОМАТОЗ, у, ч. — *condylomatosis*, is, f. — наявність численних кондиллом.

КОНІЗАЦІЯ, ї, ж. — *conisatio*, onis, f. — вирізання частини тканини у формі конуса.

К. ШИЙКИ МАТКИ — *conisatio cervicis uteri* — операція: конусоподібне вирізання хворобливо зміненої частини шийки матки електроножем.

КОНКРЕМЕНТ, у, ч. — див. КАМІНЬ

КОНСУЛЬТАЦІЯ, ї, ж. — 1. *consultatio*, onis, f.; 2. *consultarium*, i, n. — 1) порада, тлумачення, надані спеціалістом; 2) нарада фахівців з якого-небудь питання; 3) установа для надання порад спеціалістами з певних питань або медичної допомоги.

К. ДИТЯЧА — *consultarium infantium* — лікувально-профілактичний заклад, який надає кваліфіковану медичну допомогу дітям.

К. ЖІНОЧА — *consultarium femineum* — лікувально-профілактичний заклад, який надає кваліфіковану медичну допомогу жінкам і здійснює спостереження за перебігом вагітності.

КОНТРАЦЕПТИВИ, ів, мн. — див. ЗАСОБИ ПРОТИЗАПЛІДНІ

КОНТРАЦЕПЦІЯ, ї, ж. — *contraceptio*, onis, f. — методи й засоби запобігання вагітності.

КОН'ЮГАТА, и, ж. — *conjugata*, ae, f. — 1) лінійні розміри жіночого таза в акушерській практиці; 2) передньо-задній діаметр входу в малий таз.

К. АКУШЕРСЬКА — *conjugata obstetrica* — відстань від середини передньої поверхні мису крижів до точки задньої поверхні лобкового симфізу, що найбільше виступає.

К. АНАТОМІЧНА — син. КОН'ЮГАТА ВНУТРІШНЯ — *conjugata anatomica* — відстань від середини передньої поверхні мису крижів до середини верхнього краю лобкового симфізу.

К. БІЧНА — *conjugata lateralis* — відстань між верхніми остями клубової кістки

К. ВНУТРІШНЯ — див. КОН'ЮГАТА АНАТОМІЧНА

К. ДІАГОНАЛЬНА — *conjugata diagonalis* — відстань від середини передньої поверхні мису крижів до середини нижнього краю лобкового симфізу.

К. ЗОВНІШНЯ — *conjugata externa* — відстань від ямки між остистими відростками V поперекового й I крижового хребців до верхнього краю лобкового симфізу.

КОН'ЮКТИВІТ БЛЕНОРЕЙНИЙ — див. БЛЕНОРЕЯ

КОПУЛЯЦІЯ, і, ж. — *copulatio, onis, f.* — 1) з'єднання двох особин у статевому акті.

КОРДОЦЕНТЕЗ, у, ч. — *cordocentesis, is, f.* — черезшкірний прокол пупкової вени; узяття крові з пуповини плода через передню черевну стінку вагітної під ультразвуковим контролем для визначення гемоглобіну, гематокриту, кількості ретикулоцитів, групи крові, й Rh-фактору, рівня білірубину й сироваткового білка, анти-тіл, фіксованих на еритроцитах плода; використовується для діагностики гемолітичної хвороби плода.

КОРТИКОТРОПІН (АКТГ), у, ч. — син. ГОРМОН АДРЕНОКОРТИКОТРОПНИЙ — *corticotropinum, i, n; hormonum adrenocorticotrophicum* — пептидний гормон, який продукують кортикотропні ендокриноцити аденогіпофіза; складається з 39 амінокислот; фізіологічний стимулятор функції клітин кіркової речовини надниркових залоз; стимулює біосинтез і виділення в кров глюкокортикоїдів й андрогенів; має протиалергійні, протизапальні, імунодепресивні властивості, спричиняє атрофію сполучної тканини, впливає на вуглеводний, білковий обмін та інші біохімічні процеси.

КРАНІОДИДИМУС, а, ч. — *craniodidymus, i, m.* — плід з двома головами.

КРАНІОКЛАЗІЯ, і, ж. — *cranioclasia, ae, f; cranioclasia, is, f.* — операція руйнування плода: витягання плода за голівку краніокластом.

КРАНІОКЛАСТ, а, ч. — *cranioclastum, i, n.* — міцні щипці для захоплення перфорованої голівки й витягання плода.

КРАНІОПАГ, а, ч. — *craniopagus, i, m.* — близнюки зі зрослими головами.

КРАНІОСИННОСТОЗ, у, ч. — син. КРАНІОСТОЗ — *craniosynostosis, is, f.* — передчасне окостеніння черепа і щільне зрощення кісток у ділянці швів.

КРАНІОСТОЗ, у, ч. — див. КРАНІОСИННОСТОЗ

КРАНІОТОМІЯ, і, ж. — *craniotomia, ae, f.* — 1) акушерська операція: перфорація голівки плода з видаленням головного мозку; 2) трепанація черепа; розкриття черепа.

КРАУРОЗ, у, ч. — *crarusis, is, f.* — прогресивне передракове захворювання (ущільнення й зморщення шкіри і слизових оболонок); супроводжується свербіжем.

К. ВУЛЬВИ — *crarusis vulvae* — прогресивна атрофія слизової оболонки малих соромітних губ і клітора в період менопаузи;

характеризується сильним свербіжем, тріщинами шкіри й слизових оболонок, болям.

КРИЗ, у, ч. — *crisis, is, f.* — раптове погіршення стану, посилення симптомів захворювання.

К. СТАТЕВИЙ НОВОНАРОДЖЕНИХ — *crisis genitalis neonatorum* — набрякання грудних залоз, кров'янисті виділення з піхви новонароджених, зумовлені впливом естрогенів, які потрапили до плода через плаценту.

КРИПТОМНОРЕЯ, і, ж. — *cryptomenorrhoea, ae, f.* — несправжня аменорея, у разі якої відчутні ознаки менструації без зовнішньої кровотечі (наприклад, через цілу дівочу перетинку).

КРИСТЕЛЛЕРА СПОСІБ — див. СПОСІБ КРИСТЕЛЛЕРА

КРОВОВТРАТА, и, ж. — *haemorrhagia, ae, f.* — 1) хворобливий процес спричинений ушкодженням судин і зменшенням кількості крові; 2) дія, внаслідок якої зменшується вміст крові в організмі.

КРОВООБІГ, у, ч. — син. КРОВОПЛІН — *circulatio sanguinis* — рух крові через серце й судини по замкненій кровоносній системі, що забезпечує обмін речовин у тканинах організму.

К. ЕМБРІОНАЛЬНИЙ — *circulatio embryonalis* — первинний кровообіг, який забезпечує постачання поживних речовин і кисню зародку.

К. ЗВОРОТНИЙ — син. ПЕРФУЗІЯ РЕТРОГРАДНА — *haemorrhysis retrograda; perfusio retrograda* — кровообіг у напрямку, протилежному до природного.

К. ПЛАЦЕНТНИЙ — *circulatio placentalis* — кровообіг плода й матері через ворсинкові простори плаценти.

КРОВОПЛІН, у, ч. — див. КРОВООБІГ

КРОВОТЕЧА, і, ж. — син. ГЕМОРАГІЯ — *haemorrhagia, ae, f; haemorrhoea, ae, f.* — витікання крові із судин у разі порушення їхньої цілості або проникності.

К. АРТЕРІАЛЬНА — *haemorrhagia arterialis* — кровотеча з ушкодженої артерії.

К. ВЕНОЗНА — *haemorrhagia venosa* — кровотеча з ушкодженої вени.

К. ВІД РОЗРИВУ — *haemorrhagia per rhexim* — кровотеча, спричинена розривом судинної стінки.

К. ВІДХІДНИКОВО-ПРЯМОКИШКОВА — *haemorrhagia anorectalis* — кровотеча із судин прямої кишки або відхідникового каналу.

К. ВНУТРІШНЯ — *haemorrhagia interna* — кровотеча в тканини, органи або порожнини тіла.

К. ДІАПЕДЕЗНА — haemorrhagia per diapedesim — просякання крові через стінку судини; вихід крові із судини в разі підвищеної проникності її стінки.

К. ЕСЕНЦІАЛЬНА — haemorrhagia essentialis — кровотеча неясного походження.

К. МАТКОВА — син. МЕТРОРАГІЯ — metrorrhagia, ae, f. — кровотеча з матки в разі хворобливого процесу в ній або внаслідок порушення функції яєчників; не стосується менструації й пологів.

К. МЕНСТРУАЛЬНА — menorrhoea, ae, f. — кровотеча з матки під час менструації.

К. ПАРЕНХІМАТОЗНА — haemorrhagia parenchymatosa — капілярна кровотеча з паренхіми внутрішнього органа.

К. ПІСЛЯПОЛОГОВА — haemorrhagia puerperalis — втрата крові 0.5% або більше від маси тіла після народження плода; існують такі типи післяпологових кровотеч: 1) кровотечі у третьому періоді пологів; 2) первинні (ранні), які виникають в ранньому післяпологовому періоді або протягом 24 годин після пологів; 3) вторинні (пізні), які виникають після 24 годин та до 6 тижнів після пологів.

К. ПУПКОВА — син. ОМФАЛОРАГІЯ — omphalorrhagia, ae, f. — кровотеча з кукси пуповини або пупкової ранки.

К. ТРАВМАТИЧНА — haemorrhagia traumatica — кровотеча, зумовлена травматичним ушкодженням судин.

КРУКЕНБЕРГА ПУХЛИНА — див. ПУХЛИНА КРУКЕНБЕРГА

КУЛЬДОСКОПІЯ, ї, ж. — culdoscopia, ae, f. — метод дослідження органів малого таза жінки за допомогою ендоскопа, уведеного в черевну порожнину через розріз заднього склепіння піхви.

КУЛЬДОТОМІЯ, ї, ж. — culdotomia, ae, f. — операція: розтин тканин з доступом до прямокишково-маткової заглибини.

КУЛЬДОЦЕНТЕЗ, у, ч. — culdocentesis, is, f. — пункція склепіння піхви для аспірації рідини з прямокишково-маткової заглибини.

КУЛЬКИ ПІХВОВІ — син. ГЛОБУЛІ — globuli vaginales — куляста лікарська форма для введення в піхву.

КЮРЕТАЖ, у, ч. — excochleatio, onis, f.; abrasio, onis, f. — вишкребання матки гострою ложкою-кюреткою.

Л

ЛАКТАЦІЯ, ї, ж. — lactatio, onis, f. — 1) процес утворення й виділення молока грудною залозою після пологів; 2) період годування грудьми.

ЛАКТОГЕН, у, ч. — lactogenum, i, n. — речовина, що збільшує утворення й виділення молока грудною залозою; головний лактоген — пролактин.

Л. ЛЮДСЬКИЙ ПЛАЦЕНТНИЙ — син. ГОРМОН ХОРІОНІЧНИЙ ЛАКТОСОМАТОТРОПНИЙ — hormonum chorionicum lactosomatotropicum — поліпептидний гормон; лактоген з біологічними та імунологічними властивостями, утворюється в плаценті, проникає в кров вагітної й стимулює ріст плода, пригальмовує активність материнського інсуліну, поліпшує постачання плода глюкозою.

ЛАКТОГЕНЕЗ, у, ч. — lactogenesis, is, f. — секреція молока грудними залозами.

ЛАКТОСТАЗ, у, ч. — lactostasis, is, f. — припинення секреції або затримання молока в грудній залозі, застій молока.

ЛАМІНАРІЯ, ї, ж. — син. КАПУСТА МОРСЬКА — Laminaria, ae, f. — палички ламінарій, призначені для розширення цервікального каналу. Зроблені із природньої сировини — морської водорості. Це щільні негнучкі палички довжиною 5-6 см, товщиною від 2 до 10 мм. У вологому або рідкому середовищі палички ламінарій розбухають, збільшуючи свої поперечні розміри в 4-5 разів через 16-24 години. Механізм дії палички ламінарій обумовлений не тільки її механічними властивостями, пов'язаними з високою гігроскопічністю, але й стимуляцією локального виділення ендогенних простагландинів.

ЛАНУГО, невід., с. — lanugo, inis, f. — 1) волосяний покрив тіла зародка з кінця 3-го місяця внутрішньоутробного розвитку; 2) волосяний пушок на шкірі людини, крім ділянок з нормальним довгим волоссям.

ЛАПАРОГЕМОРАГІЯ, ї, ж. — laparohaemorrhagia, ae, f. — крововилив у черевну порожнину.

ЛАПАРОГІСТЕРОПЕКСІЯ, ї, ж. — laparohysteropexia, ae, f. — операція: пришивання матки до черевної стінки.

ЛАПАРОГІСТЕРЕКТОМІЯ, ї, ж. — laparohysterectomy, ae, f. — операція: видалення матки через розріз живота.

ЛАПАРОГІСТЕРОТОМІЯ, і, ж. — laparohysterotomia, ae, f. — операція: розтин матки через черевну стінку; кесарів розтин.

ЛАПАРОКОЛЬПОТОМІЯ, і, ж. — laparocolpotomia, ae, f. — операція: черевно-піхвовий розтин; видозмінений кесарів розтин.

ЛАПАРОРАГІЯ, і, ж. — laparorrhagia, ae, f. — кровотеча в черевну порожнину.

ЛАПАРОРАФІЯ, і, ж. — laparorrhaphia, ae, f. — шов на черевній стінці; зашивання черевної стінки.

ЛАПАРОСКОПІЯ, і, ж. — див. АБДОМІНОСКОПІЯ, ПЕРИТОНЕОСКОПІЯ

ЛАПАРОТОМІЯ, і, ж. — див. РОЗТИН ЖИВОТА

Л. ПОЗАОЧЕРЕВИННА — laparotomia extraperitonealis — операція: розтин усіх шарів черевної стінки, крім пристінкової очеревини.

ЛАПАРОЦЕНТЕЗ, у, ч. — laparocentesis, is, f. — прокол передньої черевної стінки троакаром.

ЛАТЕРОВЕРСІЯ, і, ж. — lateroversio, onis, f. — 1) положення з відхиленням від серединної площини або лінії чого-небудь; 2) відхилення органа вбік від серединної лінії.

Л. МАТКИ — lateroversio uteri — відхилення матки вправо або вліво від серединної площини чи лінії.

ЛАТЕРОПОЗИЦІЯ, і, ж. — lateropositio, onis, f. — зміщення вбік; бічний нахил.

Л. МАТКИ — lateropositio uteri — зміщення матки вбік.

ЛАТЕРОФЛЕКСІЯ, і, ж. — lateroflexio, onis, f. — бічний перегин; згинання в будь-який бік.

Л. МАТКИ — lateroflexio uteri — перегин тіла матки відносно шийки з утворенням кута, відкритого вправо або вліво.

ЛЕЙКОПЛАКІЯ, і, ж. — leucoplakia, ae, f. — дистрофічні зміни в ділянці вульви з патологічним зроговінням епітелію у вигляді білих плям; передраковий стан.

Л. ШИЙКИ МАТКИ — leucoplakia cervicis uteri — білі плями на шийці матки, які виявляють під час кольпоскопії; передраковий стан.

ЛЕЙОМІОМА, и, ж. — leiomyoma, atis, n. — доброякісна пухлина, яка розвивається з непосмугованої м'язової тканини.

Л. МАТКОВА — leiomyoma uteri — лейоміома у вигляді численних неінкапсульованих, зазвичай округлих і твердих сіро-білих пухлин усередині м'язової оболонки тіла матки або в її шийці.

ЛЕЙОМІОСАРКОМА, и, ж. — leiomyosarcoma, atis, n. — злаякісна пухлина з непосмугованої м'язової тканини, саркома з великими веретеноподібними клітинами непосмугованих м'язів, найчастіше уражає матку, заочеревинну ділянку.

ЛЕТАЛЬНІСТЬ, ності, ж. — див. СМЕРТЕЛЬНІСТЬ

ЛИХОМАНКА, и, ж. — див. ГАРЯЧКА

ЛІБЕРИН, у, ч. — див. РИЛІЗИНГ-ФАКТОР

ЛІБІДО, невідм., с. — див. ПОТЯГ СТАТЕВИЙ

ЛІГАТУРА, и, ж. — ligatura, ae, f. — нитка (джгут), зав'язана довкола кровоносної судини або іншого трубчастого органа, тканинного тяжа, нерва; 2) перев'язування кровоносної судини з метою зупинити кровотечу.

ЛІЙКА, и, ж. — infundibulum, i, n. — 1) порожниста конічна структура з вузькою шийкою; 2) в анатомії: лійкоподібне продовження трубчастого органа.

Л. МАТКОВОЇ ТРУБИ — infundibulum tubae uterinae — лійкоподібне розширення черевного отвору маткової труби.

ЛІНІЯ, і, ж. — linea, ae, f. — 1) риска, вузька смужка на якій-небудь поверхні; 2) смуга, що визначає межу, границю чого-небудь; 2) ряд кого-небудь, чого-небудь у вигляді безперервного ланцюжка.

Л. БІЛА — linea alba — сухожилкова смуга між правим і лівим прямими м'язами живота від мечоподібного відростка грудини до лобка.

Л. ВАЛЬДЕЄРА — linea Waldeyeri — білувата лінія на яєчнику в ділянці переходу його покривного епітелію в мезотелій брижі яєчника на межі між вільним і брижовим краями органа.

Л. МІЖКЛУБОВА — linea interiliaca — лінія, що сполучає точки двох клубових гребенів, які найбільше виступають.

Л. ТАЗА ПОГРАНИЧНА — linea pelvis terminalis — умовна лінія на внутрішній поверхні таза, що є межею між великим і малим тазом.

ЛОБОК, бка, ч. — mons pubis — підвищення над лобковим з'єднанням у жінок, зумовлене великою кількістю підшкірного жиру.

ЛОХІАЛЬНИЙ, а, е. — lochialis, e. — стосовно до лохій.

ЛОХІЇ, йй, мн. — син. ВИДІЛЕННЯ ПІСЛЯПОЛОГОВІ, ВИДІЛЕННЯ ПІСЛЯРОДОВІ — lochia, orum, n/pl. — післяпологові виділення з порожнини матки, які складаються із залишків децидуальної тканини, крові; у перші дні лохії кров'яністі, пізніше — серозні, а наприкінці — слизові.

Л. БІЛІ — lochia alba — лохії зі збільшеною кількістю лейкоцитів, які майже не містять крові.

Л. КРОВ'ЯНИСТІ — *lochia sanguino-lenta* — густі темно-червоні виділення з матки в перші дні після пологів.

Л. СЕРОЗНІ — *lochia serosa* — водянисті з домішкою крові виділення з піхви на 4-5-й день після пологів.

Л. ЧЕРВОНІ — *lochia cruenta* — виділення крові з матки після народження дитини.

ЛОХІОКОЛЬПОС, у, ч. — *lochiocolposis, is, f.* — затримка лохий у піхві й розтягнення її.

ЛОХІОМЕТРА, и, ж. — *lochiometra, ae, f.* — затримка виділень в матці в післяпологовий період.

ЛОХІОМЕТРИТ, у, ч. — *lochiometritis, idis, f.* — запалення матки через затримку лохий.

ЛОХІОПЕРИТОНІТ, у, ч. — *lochioperitonitis, idis, f.* — перитоніт як ускладнення лохіометриту.

ЛОХІОРЕЯ, і, ж. — *lochiorrhoea, ae, f.* — надмірне виділення лохий.

ЛОХІОСТАЗ, у, ч. — *lochiostasis, is, f.* — затримка лохий.

ЛЮЛІБЕРИН, у, ч. — *luliberinum, i, n.* — нейрогормон гіпоталамуса, який стимулює утворення лютропіну.

ЛЮМБОТОМІЯ, і, ж. — син. РОЗТИН ПОПЕРЕКОВИЙ — *lumbotomia, ae, f.* — операція: розкриття заочеревинного простору заочеревинним доступом.

ЛЮТРОПІН, у, ч. — син. ГОРМОН ЛЮТЕЇНІЗУВАЛЬНИЙ — *lutropinum, i, n.* — гормон аденогіпофіза (глюкопротеїд), який регулює діяльність статевих залоз (стимулює овуляцію, утворення жовтого тіла в яєчнику, стимулює секрецію жіночих і чоловічих статевих гормонів).

М

МАКРОГЕНІТОСОМІЯ, і, ж. — *macrogenitosomia, ae, f.* — збільшення розмірів тіла й статевих органів у дітей внаслідок передчасного розвитку; надмірні зріст і розміри геніталій.

МАКРОЕНЦЕФАЛІЯ, і, ж. — *macroencephalia, ae, f.* — надмірно великий головний мозок.

МАКРОСОМІЯ, і, ж. — див. ГІГАНТИЗМ

М. ФЕТАЛЬНА — син. ГІГАНТИЗМ ПЛОДОВИЙ — *macrosomia fetalis; gigantismus fetalis* — надмірна маса тіла новонародженого; найчастіше спостерігається в дітей, народжених матерями, хворими на діабет або церебральний гігантизм.

МАЛЕ ТИМ'ЯЧКО — *fonticus minor* — поглиблення на голівці плода, в якому сходяться три шва.

МАЛОВОДДЯ — син. ОЛІГОГІДРАМНІОН — *oligohydramnion, i, n.* — мала кількість навколоплідних вод (у нормі 1 — 1,5 л).

МАЛЬПРЕЗЕНТАЦІЯ, і, ж. — *malpraesentatio, onis, f.* — в акушерстві: неправильне або нетипове передлежання плода.

МАЛЬФОРМАЦІЯ, і, ж. — див. ВАДА РОЗВИТКУ

МАМОГРАФІЯ, і, ж. — *mammographia, ae, f.* — рентгенографія не-контрастованої грудної залози з діагностичною метою; радіографія грудної залози.

МАМОТОМІЯ, і, ж. — *mammotomia, ae, f.* — операція, розтин грудної залози.

МАМОТРОПІН, у, ч. — див. ПРОЛАКТИН

МАРСУПАЛІЗАЦІЯ, і, ж. — *marsupialisatio, onis, f.* — спосіб операції: підшивання країв стінки розрізаної кісти до країв операційної рани, що сприяє заповненню грануляціями відкритої порожнини та загоєнню.

МАСКУЛІНІЗАЦІЯ, і, ж. — *masculinisatio, onis, f.; virilescencia, ae, f.* — 1) розвиток вторинних чоловічих статевих ознак (ріст бороди, волосся на грудях, животі, зміна глосу) у жінок; 2) нормальний розвиток первинних або вторинних статевих ознак у чоловіків.

МАСКУЛІНІЗМ, у, ч. — *masculinismus, i, m.* — 1) наявність чоловічих рис; 2) синдром вірилізації у жінок: поява вторинних чоловічих статевих ознак.

МАСТАДЕНІТ, у, ч. — див. МАСТИТ

МАСТАЛЬГІЯ, і, ж. — МАСТОДИНІЯ

МАСТЕКТОМІЯ, і, ж. — *mastectomy, ae, f.* — операція: видалення грудної залози.

МАСТИТ, у, ч. — син. ГРУДНИЦЯ, МАСТАДЕНІТ — *mastitis, idis, f.* — запалення грудної залози.

М. ЗАСТІЙНИЙ — *mastitis stagnans* — запалення однієї або більше часточок грудної залози з утворенням болісних вузлів, спричинений застоєм молока; спостерігається на початку лактації.

М. КАРЦИНОМАТОЗНИЙ — див. МАСТИТ РАКОВИЙ

М. НОВОНАРОДЖЕНИХ — *mastitis neonatorum* — 1) мастит, спричинений переважно стафілококом у перші дні життя дитини; може бути наслідком інфікування залозистих елементів; 2) хворобливий стан (набрякання, гіпертрофія, виділення із сосків тощо) грудних залоз у новонароджених.

М. ПІСЛЯПОЛОГОВИЙ — mastitis puerperalis — мастит у період годування грудьми; розвивається через 2-3 тижні після пологів.

М. РАКОВИЙ — син. МАСТИТ КАРЦИНОМАТОЗНИЙ — mastitis carcinomatosa — інфільтративний рак грудної залози з клінічними ознаками запалення.

М. ЮНАЦЬКИЙ — mastitis juvenilis — болісне ущільнення й припухання грудних залоз у юнаків і дівчат під час статевого дозрівання.

МАСТОДИНІЯ, і, ж. — син. МАСТАЛЬГІЯ — mastodynia, ae, f.; mammalgia, ae, f.; mastalgia, ae, f.; mazodynia, ae, f. — біль у грудній залозі.

МАСТОМЕНІЯ, і, ж. — mastomenia, ae, f. — вікарна кровотеча з грудних залоз, виникає в період менструацій.

МАСТОПАТІЯ, і, ж. — mastopathia, ae, f. — хворобливий стан грудної залози.

М. ВУЗЛОВА — mastopathia nodosa — мастопатія з окремими вузлами.

М. ДИФУЗНА — mastopathia diffusa — мастопатія з численними ущільненнями, гіперплазією й атрофією часток, фіброзом і гіалінозом прилеглої сполучної тканини.

М. ЗАЛОЗИСТО-КІСТОЗНА — mastopathia glandulocystica — мастопатія з гіперплазією часток і кістами залози.

М. КІСТОЗНА — mastopathia cystica — мастопатія з атрофією деяких часток залози й розвитком кіст.

М. КІСТОЗНО-ПРОЛІФЕРАТИВНА — mastopathia cysticoproliferativa — мастопатія з папілярним розростанням епітелію всередині кіст і молочних проток.

М. КІСТОЗНО-ФІБРОЗНА — mastopathia cystico-fibrosa — мастопатія з розростанням фіброзної тканини навколо кіст.

М. ТИРОТОКСИЧНА — mastopathia thyrotoxica — мастопатія, зумовлена розладом гормональної активності яєчників у разі тиротоксикозу.

М. ФІБРОЗНА — mastopathia fibrosa — розростання щільної сполучної тканини навколо атрофованих часток і розширених проток грудної залози.

МАСТОПЕКСІЯ, і, ж. — mastopexia, ae, f. — операція: підшивання обвислої грудної залози.

МАСТОПЛАЗІЯ, і, ж. — mastoplasia, ae, f. — розвиток тканини грудної залози.

МАСТОПЛАСТИКА, и, ж. — mastoplastica, ae, f. — операція: відновлення форми й величини грудної залози.

МАСТОПТОЗ, у, ч. — mastoptosis, is, f. — втрата форми й опущення грудної залози під дією власної маси; обвислі груди.

МАСТОРАГІЯ, і, ж. — mastorrhagia, ae, f. — кровотеча з грудної залози; кров'янисті виділення з грудної залози.

МАСТОСПАРГОЗ, у, ч. — mastospargosis, is, f. — набухання грудної залози під час лактації через накопичення в ній молока.

МАСТОСТОМІЯ, і, ж. — mastostomia, ae, f. — операція: дренивання грудної залози в разі гнійного маститу.

МАСТОТОМІЯ, і, ж. — mastotomia, ae, f. — операція: 1) розтин грудної залози; 2) розтин соскоподібного відростка.

МАСТУРБАЦІЯ, і, ж. — син. ОНАНІЗМ — masturbatio, onis, f.; onanismus, i, m. — подразнення статевих органів або інших еротичних зон руками чи якими-небудь предметами з метою викликати оргазм.

МАТЕРИНСТВО, а, с. — maternitas, atis, f. — стан жінки під час вагітності, пологів, вигодовування і виховання дитини.

М. СПІРНЕ — maternitas controversialis — материнство, у разі якого оскаржується кровна спорідненість дитини з її матір'ю.

М. СУРОГАТНЕ — maternitas substituta — материнство, у разі якого від жінки з видаленою маткою або протипоказанням щодо виношування плода оперативним шляхом отримують яйцеклітини, проводять екстракорпоральне запліднення спермою чоловіка або донора, і зародок на стадії 18-32 бластомерів підсаджують у матку іншої жінки, яка виношуватиме плід до пологів.

МАТЕРИНСЬКА СМЕРТЬ — paramortalitas, paramortalitatis, f. — зумовлена вагітністю (незалежно від її тривалості та локалізації) смерть жінки, що настала в період вагітності або протягом 42 днів після її закінчення від будь-якої причини, пов'язаної з вагітністю, обтяжена нею або її веденням, але не від нещасного випадку або випадково виниклої причини (ВООЗ, 1998 — МКХ, т. 2, стор. 156), внаслідок як прямих, так і опосередкованих причин. Усі випадки материнської смерті поділяються на групи: 1. Смерть, безпосередньо пов'язана з акушерськими причинами, — смерть внаслідок акушерських ускладнень вагітності, пологів або післяпологового періоду, а також внаслідок втручань, недогляду, неправильного лікування або низки подій, пов'язаних з будь-якою із зазначених вище причин; 2. Смерть, опосередковано пов'язана з акушерськими причинами, — смерть внаслідок хвороби, що існувала раніше або виникла під час вагітності поза зв'язком з безпосередньою

акушерською причиною, проте обтяженої фізіологічним впливом вагітності.

МАТЕРИНСЬКИЙ, а, е — *maternalis, e; maternus, a, um; matricalis, e.* — 1) належний матері; 2) властивий матері.

МАТИ, тері, ж. — *mater, tris, f.* — жінка, яка народила і виховує дитину.

МАТКА, и, ж. — син. УРАЗ — *uterus, i, m.* — м'язовий орган у жінок, в якому розвивається зародок і плід; розмішений у порожнині малого таза між сечовим міхуром і прямою кишкою; має грушоподібну форму, складається з дна, тіла, перешийка і шийки, у верхній частині від матки відходять маткові труби, унизу її шийка міститься у піхві.

М. АТРОФІЧНА — *uterus atrophicus* — матка зменшених розмірів внаслідок вікової інволюції в менопаузі.

М. ВАГІТНА — *uterus gravidus* — матка, в якій розвивається плід.

М. ГИПОПЛАСТИЧНА — *uterus hypoplasticus* — матка нормальної форми, але зменшених розмірів у разі нестачі естрогенів; недорозвинена матка.

М. ДВОРОГА — *uterus bicornis* — аномалія розвитку: матка розділена на дві частини; має одну або дві шийки й одну піхву.

М. ДВОРОЗДІЛЬНА — *uterus biseptalis* — аномалія розвитку: матка з перегородкою у порожнині тіла і/або каналі шийки.

М. ЗАЧАТКОВА — син. МАТКА РУДИМЕНТНА — *uterus rudimentarius* — аномалія розвитку: недорозвинена матка без поділу на шийку й тіло, інколи без порожнини.

М. ІНФАНТИЛЬНА — *uterus infantilis* — аномалія розвитку: зменшена матка з конічною видовженою шийкою й надмірною антефлексією.

М. КУВЕЛЕРА — *uterus Couvelairi* — матково-плацентарна апоплексія; матка втрачає здатність скорочуватись, що веде до розвитку кровотечі з масивною крововтратою за рахунок каогулопатії та гіпотонії.

М. ОДНОРОГА — *uterus unicornis* — аномалія розвитку: матка з недорозвиненим одним рогом за нормального розвитку другого.

М. ПОДВІЙНА — *uterus duplex* — аномалія розвитку: дві відокремлені однорогі матки, кожна з яких сполучена з відповідною частиною роздвоєної піхви.

М. РУДИМЕНТНА — див. МАТКА ЗАЧАТКОВА

М. СІДЛОПОДІБНА — *uterus introrsum arcuatus* — аномалія розвитку: поділ тіла матки в ділянці дна на два роги з утворенням заглибини на зовнішній поверхні у вигляді сідла.

МАТКОВИЙ, а, е — *uterinus, a, um.* — 1) стосовно до матки; 2) призначений для огляду, дослідження матки.

МАТКОВО-КРИЖОВИЙ, а, е — *uterosacralis, e.* — стосовно до матки і крижової кістки.

МАТКОВО-МІХУРОВИЙ, а, е. — *uterovesicalis, e.* — стосовно до матки й сечового міхура.

МАТКОВО-ПІХВОВИЙ, а, е — *utero vaginalis, e.* — стосовно до матки й піхви.

МАТКОВО-ПЛАЦЕНТНИЙ, а, е. — *uteroplacentalis, e.* — стосовно до матки й плаценти.

МАТКОВО-ПРЯМОКИШКОВИЙ, а, е. — *uterorectalis, e.* — стосовно до матки і прямої кишки.

МАТКОВО-ТРУБНИЙ, а, е. — *uterotubarius, a, um.* — стосовно до матки й маткової труби.

МАТКОВО-ЧЕРЕВНИЙ, а, е. — *uteroabdominalis, e; uteroventralis, e.* — стосовно до матки й черевної порожнини.

МАТКОВО-ШИЙКОВИЙ, а, е. — *uterocervicalis, e.* — стосовно до матки й шийки матки.

МАТКОВО-ЯЄЧНИКОВИЙ, а, е. — *uteroovarialis, e.; uteroovaricus, a, um.* — стосовно до матки і яєчника.

МАТУРАЦІЯ, і, ж. — *maturatio, onis, f.* — 1) дозрівання; 2) утворення гною; 3) процес поділу статевої клітини зі зменшенням наполовину числа хромосом.

МАЦЕРАЦІЯ, і, ж. — *maceratio, onis, f.* — 1) розм'якшення й розпушення тканин під впливом тривалої дії на них рідин; 2) в акушерстві: дегенеративні зміни тканин мертвого плода, який перебуває в матці.

М. ПЛОДА — *maceratio fetus* — мацерація тканин загиблого плода, спричинена дією навколоплідних вод.

МЕЗЕНТЕРІЙ, я, ч. — див. БРИЖА

МЕЗОВАРІЙ, я, ч. — див. БРИЖА ЯЄЧНИКА

МЕЗОСАЛЬПІНГІТ, у, ч. — *mesosalpingitis, idis, f.* — запалення брижі маткової труби.

МЕЗОСАЛЬПІНКС, а, ч. — див. БРИЖА МАТКОВОЇ ТРУБИ

МЕКОНІЙ, ю, ч. — син. КАЛ ПЕРВОРОДНИЙ — *meconium, i, n.* — первородний кал плода і новонародженого.

МЕЛАНОТРОПІН, у, ч. — син. ГОРМОН МЕЛАНОЦИТОСТИМУЛЮВАЛЬНИЙ — *melanotropin, i, n.; hormonum melanocytostimulans;*

intermedinum, i, n. — гормон передньої частки гіпофіза, який стимулює функцію меланоцитів і процес пігментації.

МЕЛЕНА, и, ж. — melaena, ae, f. — чорний липкий вміст кишок у разі кровотечі з травного каналу або заковтування крові; кишкова кровотеча.

М. НОВОНАРОДЖЕНИХ — melaena neonatorum — мелена, спричинена кровотечею зі стінок травного каналу в разі геморагічної хвороби новонароджених; характеризується випорожненнями темного або чорного кольору з рожевою обвідкою навколо на пелюшці, може супроводжуватись кривавим блюванням.

МЕМБРАНА, и, ж. — син. ПЕРЕТИНКА — membrana, ae, f. — у біології: тонкий шар міжклітинної речовини, який вкриває поверхню, вистилає порожнину або розмежує простір чи орган; відмежує епітелій, м'язові елементи та невролемоцити від сполучної тканини; тонкі пограничні структури на поверхні клітин і внутрішньоклітинних структур, які визначають її проникність.

М. ПЛАЦЕНТНА — membrana placentalis — напівпроникна перетинка між кров'ю матері й плода у міжворсинкових просторах; складається із судинного ендотелію плода, сполучної тканини, цитотрофобласта та синцитіотрофобласта.

МЕНАКМЕ, невідм, с. — menaste, es, f. — 1) пік менструальної активності; 2) період менструальної активності в житті жінки.

МЕНАЛЬГІЯ, ї, ж. — menalgia, ae, f. — біль під час менструації.

МЕНАРХЕ, невід., с. — menarche, es, f. — перша поява менструації; початок менструальної функції.

МЕНОКСЕНІЯ, ї, ж. — menoxenia, ae, f. — ненормальна менструація; замісна кровотеча з інших органів.

МЕНОЛІПСИС, у, ч. — menolipsis, is, f. — тимчасове припинення менструацій.

МЕНОМЕТРОРАГІЯ, ї, ж. — menometrorrhagia, ae, f. — посилення й продовження кровотечі з матки під час менструації.

МЕНОПАУЗА, и, ж. — menopausa, ae, f. — період після клімактеричного припинення менструацій, припинення менструацій внаслідок вікових змін в організмі жінки.

МЕНОПЛАНІЯ, ї, ж. — menoplania, ae, f. — вікарна менструація; порушена регулярність менструального циклу.

МЕНОРАГІЯ, ї, ж. — див. ГІПЕРМЕНОРЕЯ

МЕНОРЕЯ, ї, ж. — menorrhoea, ae, f. — 1) нормальні менструальні виділення; кровотеча, пов'язана з менструацією; 2) надмірна менструація.

МЕНОСТАЗ, у, ч. — menostasis, is, f. — рідко вживаний термін для аменореї; припинення менструацій.

МЕНОСХЕЗИС, у, ч. — menoschesis, is, f. — затримка менструації.

МЕНОУРІЯ, ї, ж. — menouria, ae, f. — менструальна гематурія; виділення крові під час менструації через норицю в сечовий міхур.

МЕНОФОБІЯ, ї, ж. — menophobia, ae, f. — нав'язливий страх менструації й пов'язаних з нею неприємних відчуттів.

МЕНСТРУАЛЬНИЙ, а, е — menstrualis, e; menstruosus, a, um — стосовно до менструації.

МЕНСТРУАЦІЯ, ї, ж. — син. МЕНСТРУАЦІЯ, МІСЯЧНІ — menstruatio, onis, f. — циклічні кров'янисто-слизові виділення з матки, зумовлені відокремленням функціонального шару ендометрія.

М. АНОВУЛЯРНА — menstruatio anovularis — менструація, якій не передують овуляція.

М. БОЛІСНА — син. АЛЬГОДИСМЕНОРЕЯ

М. ВІКАРНА — menstruatio vicaria — циклічна кровотеча з носа, ясен, шлунка, що виникає в терміни менструації в разі аменореї.

М. ЗАПІЗНІЛА — син. МЕНСТРУАЦІЯ ПІЗНЯ — menstruatio tarda — перша менструація після 17 років життя.

М. ЗВОРОТНА — син. МЕНСТРУАЦІЯ РЕГУРГІТАНТНА — menstruatio regurgitans — зворотна течія менструальної крові через маткові труби і накопичення її на яєчнику та сусідніх органах.

М. НЕЗНАЧНА — menstruatio parva — менструація з дуже незначним виділенням крові.

М. ПЕРЕДЧАСНА — син. МЕНСТРУАЦІЯ РАННЯ — menstruatio praesox — менструація, що передують періодові статевого дозрівання.

М. ПІЗНЯ — див. МЕНСТРУАЦІЯ ЗАПІЗНІЛА

М. ПРИХОВАНА — menstruatio latens — менструація зі скупченням крові в порожнині матки або піхви в разі закритих каналів шийки, піхви або суцільної дівочої перетинки.

М. РАННЯ — див. МЕНСТРУАЦІЯ ПЕРЕДЧАСНА

М. РЕГУРГІТАНТНА — див. МЕНСТРУАЦІЯ ЗВОРОТНА

МЕРТВОНАРОДЖЕНІЙ, а, е. — natus mortuus; mortinatus, a, um. — 1) який народився мертвим; 2) плід, у якого під час народження немає самостійного легеневого дихання і воно не викликається штучно.

МЕРТВОНАРОДЖЕНІСТЬ — mortinatalita, ae, f. — смерть життєздатного плода, яка наступила під час вагітності або в момент пологів.

МЕТОД, у, ч. — *methodus*, і, f. — 1) спосіб пізнання та його відтворення в мисленні; дослідження або практичне виконання чого-небудь; 2) прийом або система прийомів, що застосовується у якій-небудь галузі діяльності; спосіб дії.

М. АПГАР — *methodus Apgar* — метод об'єктивної оцінки стану новонародженої дитини; враховують п'ять клінічних ознак: 1) частота і ритм скорочень серця; 2) характер дихання; 3) тонус м'язів; 4) вираженість рефлексів; 5) колір шкіри. Кожна із ознак оцінюється за трибальною системою: 0, 1, 2.

М. ГРАМА — *methodus Grami* — диференційоване фарбування мікробів у фіолетовий колір генціанвіолетом (грампозитивних) та у червоний фуксином (грамнегативних).

М. ОВУЛЯЦІЙНИЙ — *methodus ovulationis* — метод запобігання вагітності: уникнення статевих зносин під час періоду овуляції; визначається за змінами слизу із шийки матки.

М. ПАПАНИКОЛАУ — *methodus Papanicolaou* — 1) метод фарбування мазків з різних виділень і секретів організму з метою виявити злучені або злоякісні клітини пухлини; 2) метод кольпоцитодіагностики; 3) мікроскопічний аналіз спеціально пофарбованих мазків з піхви для визначення типу гормональної регуляції оваріально-менструального циклу; діагностика пухлин сечових шляхів на підставі цитологічного дослідження осадку сечі.

МЕТРАТОНІЯ, і, ж. — *metratonia*, ае, f. — атонія матки.

МЕТРАТРОФІЯ, і, ж. — *metratrophia*, ае, f. — атрофія матки.

МЕТРЕЙРИЗ, у, ч. — *metreuryasis*, іs, f. — акушерська операція: введення спеціального гумового балончика в порожнину матки для розкриття шийки матки, збудження та підсилення родової діяльності.

МЕТРЕКТОПІЯ, і, ж. — *metrectopia*, ае, f. — нетипове положення матки.

МЕТРЕМІЯ, і, ж. — *metraemia*, ае, f. — скупчення крові у матці.

МЕТРИТ, у, ч. — *metritis*, іdis, f. — запалення матки.

М. ПІСЛЯПОЛОГОВИЙ — син. МЕТРІЯ — *metritis puerperalis*, *metria*, ае, f. — запалення матки, що спричинене інфікуванням під час пологів і розвивається в післяпологовий період.

МЕТРІЯ, і, ж. — див. МЕТРИТ ПІСЛЯПОЛОГОВИЙ

МЕТРОАДНЕКСИТ, у, ч. — *metroadnexitis*, іdis, f. — запалення матки та її придатків

МЕТРОБЛЕНОРЕЯ, і, ж. — *metroblennorrhoea*, ае, f. — 1) слизово-гнійні виділення з матки; 2) гонорейне запалення матки після пологів.

МЕТРОВАГІНІТ, у, ч. — *metrovaginitis*, іdis, f. — поєднане запалення матки й піхви.

МЕТРОГЕННИЙ, а, е — *metrogenes*, іs — який походить від матки; розвивається в ній.

МЕТРОГРАФІЯ, і, ж. — *metrographia*, ае, f.; *hysterographia*, ае, f. — рентгенографія порожнини матки після заповнення контрастом через канал шийки.

МЕТРОЕНДОМЕТРИТ, у, ч. — *metroendometritis*, іdis, f. — запалення внутрішньої оболонки та м'язового шару матки.

МЕТРОКІСТОЗ, у, ч. — *metrocystosis*, іs, f. — утворення кіст у матці.

МЕТРОКОЛЬПОЦЕЛЕ, невідм., с. — *metrocolpocele*, еs, f. — грижа матки з випадінням піхви.

МЕТРОЛІМФАНГІТ, у, ч. — *metrolymphangiitis*, іdis, f. — запалення лімфатичних судин матки.

МЕТРОМАЛЯЦІЯ, і, ж. — *metromalacia*, ае, f. — некроз із розм'якшенням матки, зокрема міометрія.

МЕТРОМАНІЯ, і, ж. — див. НІМФОМАНІЯ

МЕТРОМЕНОРАГІЯ, і, ж. — *metromenorrhagia*, ае, f. — маткова кровотеча, пов'язана з менструацією.

МЕТРОПАТІЯ, і, ж. — *metropathia*, ае, f. — хворобливий стан матки; будь-яке захворювання матки.

М. ГЕМОРАГІЙНА — *metropathia haemorrhagica* — довготривалі маткові кровотечі в разі надмірної проліферації ендометрія, спричиненої переважно персистенцією фолікула.

МЕТРОПЕКСІЯ, і, ж. — *metropexia*, ае, f. — операція: фіксація опущеної матки.

МЕТРОПЕРИТОНІТ, у, ч. — див. ПЕРИМЕТРИТ

МЕТРОПТОЗ, у, ч. — див. ВИПАДІННЯ МАТКИ

МЕТРОРАГІЯ, і, ж. — див. КРОВОТЕЧА

МЕТРОРЕКСИС, у, ч. — див. РОЗРИВ МАТКИ

МЕТРОРЕЯ, і, ж. — *metrorrhoea*, ае, f. — виділення слизу або гною з матки.

МЕТРОСАЛЬПІНГІТ, у, ч. — *metrosalpingitis*, іdis, f. — запалення матки та маткових труб.

МЕТРОСАЛЬПІНГОГРАФІЯ, і, ж. — син. ГІСТЕРОСАЛЬПІНГОГРАФІЯ — *metrosalpingographia*, ае, f., *hysterosalpingographia*, ае, f. — рентгенографія порожнини матки й маткових труб після введення контрастної речовини через канал її шийки з метою виявлення прохідності маткових труб, аномалії матки.

М. РАДІОІЗОТОПНА — *metrosalpingographia radioisotopica* — метросальпінгографія, у разі якої вводять радіофармакологіч-

ний препарат і спостерігають за його переходом через маткові труби в черевну порожнину.

МЕТРОСАЛЬПІНГООВАРІОПЕРИТОНІТ, у, ч. — metrosalpingoovario-peritonitis, idis, f. — поєднане запалення матки, маткової труби, яєчника й очеревини.

МЕТРОСТАКСИС, у, ч. — metrostaxis, is, f. — постійна повільна в невеликій кількості кровотеча з матки.

МЕТРОСТЕНОЗ, у, ч. — metrostenosis, is, f. — звуження порожнини матки.

МЕТРОТОМІЯ, ї, ж. — див. ГІСТЕРОТОМІЯ

МЕТРОТРОМБОФЛЕБІТ, у, ч. — metrothrombophlebitis, idis, f. — метрофлебіт з тромбозом.

МЕТРОТУБОГРАФІЯ, ї, ж. — metrotubographia, ae, f. — рентгенівське дослідження контрастованих матки та маткових труб.

МЕТРОФЛЕБІТ, у, ч. — metrophlebitis, idis, f. — запалення маткових вен.

МЕТРОФЛЕБОТРОМБОЗ, у, ч. — metrophlebothrombosis, is, f. — тромбоз маткових вен.

МЕТРОЦЕЛЄ, невідм., с. — metrocele, es, f. — грижа матки.

МИС, у, ч. — promontorium, i, n. — виступ, випин анатомічної структури.

М. КРИЖОВОЇ КІСТКИ — promontorium ossis sacri — виступ переднього краю тазової поверхні і крижового хребця.

МИСКА, и, ж. — див. ТАЗ

МІКРОГЕНІТАЛІЗМ, у, ч. — microgenitalismus, i, m. — 1) малі розміри зовнішніх статевих органів; 2) інфантильні геніталії у дорослого.

МІКРОЗООСПЕРМІЯ, ї, ж. — microzoospermia, ae, f. — наявність в еякуляті сперматозоїдів з ненормально малою головкою.

МІКРОЛАПАРОСКОПІЯ, ї, ж. — microlaparoscopia, ae, f. — огляд органів черевної порожнини за допомогою мікролапароскопа.

МІКРОЛАПАРОТОМІЯ, ї, ж. — microlaparotomia, ae, f. — операція: невеликий розтин черевної порожнини з діагностичною метою.

МІКРОМАСТІЯ, ї, ж. — micromastia, ae, f. — недорозвинення грудних залоз.

МІНЕРАЛОКОРТИКОЇДИ, ів, мн. — син. ГОРМОНИ МІНЕРАЛОКОРТИКОЇДНІ — mineralocorticoida, orum, n./ pl. — гормони кори надниркових залоз, які регулюють мінеральний обмін і водний баланс; найголовніший з них — альдостерон.

МІОКОЛЬПІТ, у, ч. — myocolpitis, idis, f. — запалення м'язової оболонки піхви.

МІОМА, и, ж. — myoma, atis, n. — доброякісна пухлина м'язової тканини.

МІОМЕКТОМІЯ, ї, ж. — myomectomy, ae, f. — операція: видалення вузлів міоми матки.

МІОМЕТРИТ, у, ч. — myometritis, idis, f. — запалення м'язової оболонки матки.

МІОМЕТРІЙ, я, ч. — myometrium, i, n. — м'язова оболонка матки з гладких міоцитів, які мають характерні відростки й утворюють три шари з багатою на еластичні волокна пухкою сполучною тканиною між ними.

МІОМОГІСТЕРЕКТОМІЯ, ї, ж. — myomohysterectomy, ae, f. — операція: видалення міоми разом з маткою.

МІОСАЛЬПІНГІТ, у, ч. — myosalpingitis, idis, f. — запалення м'язової оболонки маткової труби.

МІОСАЛЬПІНКС, а, ч. — myosalpinx, ngis, f. — м'язова оболонка маткової труби.

МІОСАРКОМА, и, ж. — myosarcoma, atis, n. — саркома м'язів; злаякісна пухлина, що походить із м'язової тканини; розрізняють лейо- і рабдоміосаркому.

МІОФІБРОМА, и, ж. — myofibroma, atis, n. — доброякісна пухлина з непосмугової м'язової тканини з надміром колагенових структур.

МІСЯЧНІ, них, мн. — див. МЕНСТРУАЦІЯ

МІХАЕЛІСА РОМБ — див. РОМБ КРИЖОВИЙ

МІХУР, а, ч. — vesica, ae, f. — порожнистий орган у тілі людини, який наповнюється якою-небудь рідиною; перетинчастий мішок для накопичення секрету.

М. ПЛОДОВИЙ — vesica fetalis — частина оболонок плода, які разом з навколоплідними водами проникають у канал шийки матки під час пологів.

М. СЕЧОВИЙ — vesica urinaria — міхур у малому тазі; м'язово-перетинчастий мішок, який збирає сечу з нирок і періодично виділяє її через сечівник назовні.

М. ГРААФІВ — див. ФОЛІКУЛ ЯЄЧНИКА ВТОРИННИЙ

МІХУРЕЦЬ, рця, ч. — син. ВЕЗИКУЛА — vesicula, ae, f. — первинний морфологічний елемент висипу у вигляді пухирця, наповненого серозним ексудатом.

М. ГРААФІВ — див. ФОЛІКУЛ ЯЄЧНИКА ВТОРИННИЙ

М. ЗАРОДКОВИЙ — vesicula germinativa — 1) ядро ооцита до періоду дозрівання; 2) бластоциста.

МІХУРОВО-МАТКОВИЙ, а, е. — vesicouterinus, a, um. — стосовно до сечового міхура й матки.

МІХУРОВО-ПІХВОВИЙ, а, е. — син. ВЕЗИКО-ВАГІНАЛЬНИЙ — vesicovaginalis, e. — стосовно до сечового міхура й піхви.

МІХУРОВО-ШИЙКОВИЙ, а, е. — vesicocervicalis, e. — стосовно до сечового міхура й каналу шийки матки.

МОЛОЗИВО, а, с. — colostrum, i, n. — секрет грудної залози в другій половині вагітності та у перші 2-3 дні після пологів; містить до 20% білків, більше мінеральних солей, вітамінів і менше жирів та вуглеводів, ніж зріле молоко.

МОЛОКО, а, с. — lac, lactis, n. — секрет грудної залози; виділяється грудними залозами жінок після пологів для годування дітей.

МОЛОКОТЕЧА, і, ж. — див. ГАЛАКТОРЕЯ

МОНІЛІАЗ, у, ч. — див. КАНДИДОЗ

МОНОАМНІАЛЬНИЙ, а, е. — див. МОНОАМНІОТИЧНИЙ

МОНОАМНІОТИЧНИЙ, а, е. — син. МОНОАМНІАЛЬНИЙ — monoamnioticus, a, um; monoamnioticus, a, um. — стосовно до двох чи більше плодів багатоплідної вагітності, що мають спільний амніон; який має одну амніотичну порожнину або розвивається з неї.

МОНОЗИГОТНИЙ, а, е. — monozygoticus, a, um. — який розвивається з одного заплідненого яйця, походить з однієї зиготи.

МОНОЦЕФАЛ, а, ч. — monopcephalus, i, m. — плід з однією головою і двома тулубами або подвоєними деякими частинами тіла.

МОРІСО-ЛЕВРЕ СПОСІБ — див. СПОСІБ МОРІСО-ЛЕВРЕ

МУКОКОЛЬПОС, у, ч. — mucocolpos, i, m. — скупчення слизу в піхві за відсутності природного отвору в дівочій перетинці.

МУКОМЕТРА, и, ж. — mucometra, ae, f. — накопичення слизу в матці через порушення його відтікання (наприклад, у разі атрезії піхви).

Н

НАБОТА КІСТА — див. КІСТА НАБОТА

НАБРЯК, у, ч. — oedema, atis, n.; hydrops, opis, m.; defluxus, us, m. — надлишкове накопичення рідини у тканинах організму, зокрема в інтерстиції, зумовлене порушенням балансу гідростатичного й онкотичного тисків у капілярах.

НАВКОЛОПЛІДНИЙ, а, е. — amnioticus, a, um. — який оточує плід, розміщений навколо нього.

НАД'ЯЄЧНИК, а, ч. — син. ПРИДАТОК ЯЄЧНИКА — epoophoron, i, n. — рудиментний залишок протоків первинної нирки, розміщений у широкій зв'язці матки між матковою трубою і яєчником.

НАРИВ, у, ч. — див. ГНОЯК

НАРОДЖЕННЯ, я, с. — nascentia, ae, f. — 1) поява на світ під час пологів; 2) час появи на світ.

НАРОДЖУВАНІСТЬ, ності, ж. — natalitas, atis, f.; nativitas, atis, f. — відносна кількість народжень за певний проміжок часу.

НАТУГА, и, ж. — contentio, onis, f.; exertio, onis, f. — 1) фізичне напруження; 2) велика затрата фізичних, духовних сил, енергії та ін..

НАТУЖУВАТИСЯ, уюся, уешся, недок. — in-tendo, tendi, tentum, ere; nitor, nisus (nixus) sum, niti — працювати, діяти з великим напруженням, зібравши всі свої сили.

НЕВИНОШУВАННЯ, я, с. — immaturitas, atis, f. — нездатність доносити що-небудь до певного терміну.

Н. ВАГІТНОСТІ — partus immaturus; partus abjectus — самовільне (спонтанне) передчасне переривання вагітності (до 12 тижнів — ранній самовільний аборт, у 13-22 тижнів — пізній самовільний аборт, у 22-36 тижнів передчасні пологи); частота невиношування складає в середньому від 10-12% до 20-35% від загальної кількості вагітностей.

НЕДОКРІВ'Я, я, с. — див. АНЕМІЯ

НЕДОНОСОК, ска, ч. — див. ДИТИНА НЕДОНОШЕНА

НЕДОНОШЕНІСТЬ, ності, ж. — praematuritas, atis, f. — сукупність ознак будови та функції органів і систем, які свідчать про передчасне народження дитини; стан плода, який народився до нормального закінчення періоду внутрішньоутробного розвитку з ознаками фізичної і функціональної незрілості, зниженою здатністю до адаптації в навколишньому середовищі.

НЕДОРОВИНЕНИЙ — син. МАЛОРОЗВИНЕНИЙ

НЕДОРОВИНЕННЯ, я, с. — НЕДОРОВИТОК — infantilismus, i, m.; hypoplasia, ae, f. — зупинка або затримка в своєму розвитку, рості; неповноцінність; недосяжність повного розвитку.

Н. СТАТЕВЕ — infantilismus genitalis; hypogenitalismus, i, m. — 1) недостатній або загальмований статевий розвиток, який характеризується відсутністю або запізнілим формуванням вторинних статевих ознак; 2) поява вторинних статевих ознак і менструацій в дівчаток після 16, полюцій у хлопчиків після 18 років.

НЕДОРОВИТОК, тку, ч. — див. НЕДОРОВИНЕННЯ

НЕДОСТАТНІСТЬ, ності, ж. — *insufficiencia*, ae, f. — 1) менша кількість, ніж потрібно; 2) у медицині: порушена функція органа, яка не забезпечує фізіологічної потреби; відсутність належної кількості чого-небудь, необхідної для нормальної життєдіяльності організму; 3) неспроможність щось здійснити або досягти бажаного результату.

Н. ДИХАЛЬНА — *insufficiencia respiratoria* — неспроможність органів дихання до нормального газообміну з довкіллям; нездатність забезпечити достатнє надходження кисню в організм і виділення діоксиду вуглецю.

Н. КИСНЕВА — див. ГІПОКСІЯ

Н. ПЕРЕШІЙКОВО-ШИЙКОВА — *insufficiencia isthm(ic)ocervicalis* — зяяння шийки матки, що спричиняє мимовільний викидень.

Н. ПЛАЦЕНТНА — *insufficiencia placentalis* — порушення газообміну й недостатнє живлення плода внаслідок хворобливих змін у плаценті, ендокринної дисфункції, реологічних розладів, що призводить до затримки його внутрішньоутробного розвитку.

Н. ФЕТОПЛАЦЕНТНА — *insufficiencia fetoplacentalis* — недостатність функцій плаценти, що призводить до порушення розвитку або загибелі плода.

НЕЗРІЛІСТЬ, лості, ж. — *immaturitas*, atis, f.; *impubertas*, atis, f. — незавершеність повного розвитку; недосягнення зрілості, повноліття (про людину).

Н. ПЛОДА — *immaturitas fetus* — стан плода, який не досяг повного розвитку на час народження.

Н. ПСИХІЧНА — син. ІНФАНТИЛІЗМ ПСИХІЧНИЙ — *immaturitas psychica* — інфантилізм з наявністю психічних суджень і поведінки, властивих психіці дітей.

НЕКРОСПЕРМІЯ, ї, ж. — *necrospermia*, ae, f. — виділення сім'я з мертвими сперматозоїдами; мертве сім'я.

НЕМОВЛЯ, ти, с. — див. ДИТИНА ГРУДНА

НЕНОРМАЛЬНІСТЬ СТАТЕВА — див. ЗБОЧЕННЯ СТАТЕВЕ

НЕОНАТОЛОГ, а, ч. — *neonatologus*, i, m. — фахівець з неонатології.

НЕОНАТОЛОГІЯ, ї, ж. — *neonatologia*, ae, f. — розділ педіатрії, що вивчає особливості фізіології та хвороби новонароджених.

НЕОПЛАЗІЯ, ї, ж. — *neoplasia*, ae, f. — ріст і розвиток нової тканини, новоутворення.

Н. ГЕСТАЦІЙНА ТРОФОБЛАСТИЧНА — *neoplasia gestationis trophoblastica* — неоплазія плаценти: доброякісний гідатид-

ний занесок або злоякісна деструктивна хоріоаденома і хоріокарцинома.

Н. ШИЙКИ МАТКИ ВНУТРІШНЬОЕПІТЕЛІАЛЬНА — *neoplasia cervicis uteri intraepithelialis* — дисплазія епітелію шийки матки з різним ступенем гіперплазії, ненормальною кератинізацією і кондиломами; передраковий стан.

НЕОПЛАЗМА, и, ж. — див. ПУХЛИНА

НЕПЛІДНИЙ, а, е. — син. БЕЗПЛІДНИЙ — *infertilis*, e — нездатний давати потомство.

НЕПЛІДНІСТЬ, ності, ж. — син. БЕЗПЛІДНІСТЬ — *sterilitas*, atis, f.; *agenesia*, ae, f.; *infecunditas*, atis, f.; *infertilitas*, atis, f. — нездатність організму людини давати потомство.

Н. ЖІНОЧА — *sterilitas feminina*; *sterilitas muliebrosa* — неплідність, зумовлена розладами в організмі жінки.

Н. ЖІНОЧА АВТОІМУННА — *sterilitas feminina autoimmunis* — жіноча неплідність, спричинена наявністю антитіл до власних тканин або гормонів.

Н. ЖІНОЧА ВІДНОСНА — *sterilitas feminina relativa* — відсутність зачаття зі збереженою здатністю подружжя мати власних дітей.

Н. ЖІНОЧА ЕКСКРЕТОРНА — *sterilitas feminina excretoria* — жіноча неплідність, спричинена порушенням виходу яйцеклітини.

Н. ЖІНОЧА ЕКСКРЕТОРНО-ОБТУРАЦІЙНА — *sterilitas feminina excretorioobturativa* — жіноча неплідність, спричинена зрощеннями в матці або непрохідністю маткових труб.

Н. ЖІНОЧА ПОЄДНАНА — *sterilitas feminina conjugata* — жіноча неплідність, спричинена наявністю кількох шкідливих чинників.

Н. ЖІНОЧА СЕКРЕТОРНА — *sterilitas feminina secretoria* — жіноча неплідність, зумовлена порушенням, виділення гормонів або біологічно активних речовин.

Н. ЧОЛОВІЧА — *impotentia generandi*; *impotentia masculina* — нездатність чоловіка запліднити жінку.

Н. ЧОЛОВІЧА АВТОІМУННА — *impotentia generandi autoimmunis* — чоловіча неплідність, зумовлена імунізацією жінки сім'ям чоловіка, утворенням антитіл проти сперматозоїдів і сім'яної рідини.

Н. ЧОЛОВІЧА ВІДНОСНА — *impotentia generandi relativa* — чоловіча неплідність, спричинена хворобливим станом, який можна усунути (наприклад, варикоцеле).

Н. ЧОЛОВІЧА ДИСКОРЕЛЯЦІЙНА — *impotentia generandi dyscorrelationis* — чоловіча неплодність, зумовлена ендокринною хворобою або застосуванням кортикостероїдів.

Н. ЧОЛОВІЧА ЕКСКРЕТОРНА — *impotentia generandi excretoria* — чоловіча неплодність, зумовлена порушенням виділення сперми в разі непрохідності сім'явиносних проток, розладів еякуляції.

Н. ЧОЛОВІЧА ЕКСКРЕТОРНО-ОБТУРАЦІЙНА — *impotentia generandi excretorioobturativa* — чоловіча неплодність, зумовлена порушенням функції яєчок і прохідності сім'явиносних проток.

Н. ЧОЛОВІЧА ПОЄДНАНА — *impotentia generandi conjugata* — чоловіча неплодність, спричинена одночасно дією кількох шкідливих чинників.

Н. ЧОЛОВІЧА СЕКРЕТОРНА — *impotentia generandi secretoria* — чоловіча неплодність, зумовлена патологією яєчок, порушенням сперматогенезу.

Н. ЧОЛОВІЧА СЕКРЕТОРНО-ЕНДОКРИННО-ТОКСИЧНА — *impotentia generandi secretorio-endocrinica-toxica* — чоловіча неплодність у разі гіпогонадізму.

Н. ЧОЛОВІЧА СЕКРЕТОРНО-ТОКСИЧНА — *impotentia generandi secretorio-toxica* — чоловіча неплодність, спричинена ушкодженням сперматогенезу на стадії сперматогонії гормональних або протибактеріальних препаратів.

НЕСТРИМНЕ БЛЮВАННЯ — *hyperemesis gravidarum* — супроводжується інтоксикацією, адинамією; характеризується вираженою кетонурією, ацидозом; виражені порушення кислотно-лужного стану, електролітного балансу, гемодинаміки і білкового обміну.

НЕФРОПАТІЯ, і, ж. — син. РЕНОПАТІЯ — *nephropathia*, ae, f.; *renopathia*, ae, f. — хворобливий стан нирок.

Н. ВАГІТНИХ — *nephropathia pregnantium* — форма пізнього гестозу вагітних; синдром поліорганної і полісистемної недостатності, який розвивається в результаті вагітності і зумовлений неповноцінністю адаптаційно-компенсаторних та резервних механізмів, що забезпечують процес гестації; характеризується набряками, артеріальною гіпертензією, протеїнурією; переважно уражаються судини нирок, що призводить до дистрофічних змін паренхіми, зменшення клубочкової фільтрації, затримки натрію.

НІДАЦІЯ, і, ж. — *nidatio, onis, f.; implantatio, onis, f.* — імплантація зародка й проникнення заплідненої яйцеклітини в слизову оболонку матки.

НІМФОМАНІЯ, і, ж. — син. МЕТРОМАНІЯ — *nymphomania*, ae, f.; *metromania*, ae, f. — хворобливий підвищений статевий потяг у жінок через ендокринні, неврологічні чи психічні розлади.

НОВОНАРОДЖЕНИЙ, а, е. — *neonatus*, a, um. — 1) який недавно або щойно народився; 2) дитина з часу народження до 28 днів життя.

Н. ПЕРЕНОШЕНИЙ — *neonatus gestationis prolongatae* — дитина, яка народилася після 42 повних тижнів вагітності (294-ї доби й пізніше); характерні ознаки: підвищена щільність кісток черепа, звуження швів і тім'ячок, різко зменшена кількість первородної змазки (або її немає), стоншення підшкірної жирової клітковини, зниження тургору тканин, лущення шкіри (руки пралі), збільшення довжини нігтів, щільні хрящі вушних раковин і носа, типові зміни посліду.

НОВОУТВІР, вору, ч. — див. ПУХЛИНА

НОВОУТВОРЕННЯ, я, с. — див. ПУХЛИНА

НОРИЦЯ, і, ж. — син. ФІСТУЛА — *fistula*, ae, f. — неприродний отвір або канал, який сполучає порожнину чи органи з поверхнею тіла або між собою, вистелений грануляційною тканиною чи епітелієм.

Н. ЛІГАТУРНА — *fistula ligaturae* — гнійна нориця після операції, зумовлена абсцесом у тканинах довкола лігатури.

Н. МАТКОВО-МІХУРОВА — *fistula uterovesicalis* — нориця, що з'єднує порожнини матки й сечового міхура.

Н. МАТКОВО-ПРЯМОКИШКОВА — *fistula uterorectalis* — нориця між порожниною матки й просвітом прямої кишки.

Н. МІХУРОВО-МАТКОВО-ПІХВОВА — *fistula vesicouterovaginalis* — нориця, що з'єднує порожнини сечового міхура, матки й піхви.

Н. МІХУРОВО-ПІХВОВА — *fistula vesicovaginalis* — піхвова нориця, що відкривається в порожнину сечового міхура.

Н. МІХУРОВО-ШИЙКОВА — *fistula vesicocervicalis* — нориця, що з'єднує порожнину сечового міхура з каналом шийки матки.

Н. ПАРАМЕТРІО-МІХУРОВА — *fistula parametrio-vesicalis* — нориця, що з'єднує гнійник параметрія з порожниною сечового міхура.

Н. ПІСЛЯОПЕРАЦІЙНА — *fistula postoperativa* — нориця, що виникає як ускладнення операції.

Н. ПІХВОВА — *fistula vaginalis* — нориця, що з'єднує просвіт піхви з порожниною якого-небудь органа.

Н. ПРОМЕЖИННО-ПІХВОВА — *fistula perineovaginalis* — піхвова нориця з отвором на шкірі промежини.

Н. ПРЯМОКИШКОВО-ПІХВОВА — *fistula rectovaginalis* — нориця, що з'єднує просвіт прямої кишки з порожниною піхви.

Н. СЕЧОВІДНО-ПІХВОВА — *fistula uretrovaginalis* — нориця, що з'єднує просвіт сечоводу з порожниною піхви.

Н. СЕЧОСТАТЕВА — *fistula urogenitalis* — нориця, що з'єднує просвіт сечових шляхів з порожниною статевого органа.

Н. ТРУБНО-МІХУРОВА — *fistula salpingovesicalis* — нориця, яка з'єднує маткову трубу з порожниною сечового міхура.

Н. ЧЕРЕВНОСТІНКОВО-МАТКОВА — *fistula abdominoparietalis uterina* — зовнішня нориця матки, що проходить через черевну стінку; ускладнення черевного кесаревого розтину.

Н. ШИЙКОВО-ПІХВОВА — *fistula cervicovaginalis* — нориця, що з'єднує просвіт каналу шийки матки зі склепінням піхви.

НОТАНЦЕФАЛІЯ, ї, ж. — *notancephalia*, ae, f. — природжена вада: відсутність задньої поверхні черепа.

НУДОТА, и, ж. — *nausea*, ae, f. — неприємне, млосне відчуття в шлунку й горлі, що передує блюванню.

Н. ВАГІТНИХ — *nausea pregnantium* — нудота, що виникає вранці натще під час вагітності, ознака раннього гестозу.

НУЛІПАРА, и, ж. — *nullipara*, ae, f. — жінка, яка ніколи не народжувала життєздатної дитини.

О

ОБВИВАННЯ, я, с. — *circumPLICatio, onis, f.; circumvolutio, onis, f.* — обмотування, обкручування, обгортання, замотування чогось.

О. ПУПОВИНИ — *circumvolutio funiculi umbilicalis* — обмотування пуповиною частин плода (навколо шиї, туловища, ніжки); спостерігається в разі великої довжини пуповини і надмірної рухливості плода; приводить до дистресу або смерті плода під час пологів.

ОБЕЗВІНЧЕННЯ, я, с. — див. ДЕФЛОРАЦІЯ

ОБОЛОНКА, и, ж. — *tunica*, ae, f.; *membrana*, ae, f. — 1) те, що вкриває що-небудь зовні; 2) покривні листки окремих структур органів, частин організму; один із шарів порожнистого органа.

О. ВІДПАДНА — син. ОБОЛОНКА ДЕЦИДУАЛЬНА, ОБРУДОК — *decidua*, ae, f.; *membrana decidualis* — функціональний шар слизової оболонки матки, який перебудовується під час вагітності і відпадає під час пологів.

О. ВІДПАДНА КАПСУЛЬНА — *decidua capsularis* — частина відпадної оболонки, що вкриває плодовий міхур.

О. ВІДПАДНА ОСНОВНА — *decidua basalis* — частина відпадної оболонки між плодовим міхуром і міометрієм, з якої утворюється плацента.

О.ВІДПАДНА ПРИСТІНКОВА — син. ОБОЛОНКА ВІДПАДНА СПРАВЖНЯ — *decidua parietalis; decidua parietalis vera* — частина відпадної оболонки, що не має контакту з плодовим міхуром.

О. ВІДПАДНА СПРАВЖНЯ — див. ОБОЛОНКА ВІДПАДНА ПРИСТІНКОВА

О. ВОДНА — див. АМНІОН

О. ДЕЦИДУАЛЬНА — див. ОБОЛОНКА ВІДПАДНА

О. МУКОЗНА — див. ОБОЛОНКА СЛИЗОВА

О. ПІДСЛИЗОВА — див. ОСНОВА ПІДСЛИЗОВА

О. СЕРЕДНЯ — *tunica media* — середня, найтовща, переважно м'язова частини стінки судин та інших трубчастих органів.

О. СЕРОЗНА — син. ОПОНА — *tunica serosa* — оболонка, що вкриває внутрішню порожнину тіла й розміщені в ній органи; побудована з вистеленої мезотелієм сполучної тканини.

О. СЛИЗОВА — син. ОБОЛОНКА МУКОЗНА — *tunica mucosa* — внутрішня оболонка стінки порожнистих органів сечової, статевої, травної та дихальної систем; побудована з одношарового епітелію, який виділяє слиз.

О. СЛИЗОВА МАТКИ — *tunica mucosa uteri* — внутрішня оболонка матки; поділяється на три шари: базальний, губчастий і щільний, з яких два останні є функціональними; товщина слизової оболонки матки змінюється залежно від фази менструального циклу; складається з двох частин — епітеліальної (одношаровий високий призматичний епітелій з війчастими й секреторними клітинами) і власної (утворений пухкою сполучною тканиною).

О. ФОЛІКУЛА — син. ТЕКА ФОЛІКУЛА — *theca folliculi* — сполучнотканинна капсула навколо фолікула, що росте; складається з базальної мембрани, внутрішнього і зовнішнього шарів; зовнішні шари побудовані зі щільної сполучної тканини, внутрішні — містять судини, колагенові волокна, велику кількість нервових волокон і клітини-текоцити.

ОБОЛОНКИ ЗАРОДКОВІ — *blastodermata*, um, n./pl. — оболонки, що оточують зародок; утворюються внаслідок часткового відокремлення зародкових листків; включають амніон, хоріон і алантоїс.

- О. ПЛОДА — *membranae fetales* — оболонки, що оточують плід (амніон, хоріон і частина відпадної оболонки).
- ОБРУДОК, а, ч. — див. **ОБОЛОНКА ВІДПАДНА**
- ОБСІМЕНІННЯ, я, с. — *disseminatio, onis, f.* — процес наближення чоловічих статевих клітин до жіночих, який передує заплідненню.
- ОБТУРАЦІЯ, і, ж. — див. **ЗАТИКАННЯ**
- ОВАРИПРИВНИЙ, а, е. — *ovariprivus, a, um.* — зумовлений відсутністю або видаленням яєчників.
- ОВАРІАЛЬНИЙ, а, е. — див. **ЯЄЧНИКОВИЙ**
- ОВАРІЕКТОМІЯ, і, ж. — *ovariectomy, ae, f.* — операція: видалення яєчника.
- ОВАРІОГІСТЕРЕКТОМІЯ, і, ж. — *ovariohysterectomy, ae, f.; oophorohysterectomy, ae, f.* — операція: видалення яєчників і матки.
- ОВАРІОКІЄЗІЯ, і, ж. — див. **ВАГІТНІСТЬ ЯЄЧНИКОВА**
- ОВАРІОРЕКСИС, у, ч. — *ovariorrhesis, is, f.* — розрив яєчника.
- ОВАРІОТОМІЯ, і, ж. — *ovariotomy, ae, f.* — операція: розтин яєчника.
- ОВАРІОЦЕНТЕЗ, у, ч. — *ovariocentesis, is, f.* — операція: прокол яєчника
- ОВОГЕНЕЗ, у, ч. — син. **ООГЕНЕЗ** — *o(v)ogenesis, is, f.* — процес розвитку жіночих статевих клітин від овогоній до зрілих яйцеклітин.
- ОВОКІЄЗІЯ, і, ж. — див. **ВАГІТНІСТЬ ЯЄЧНИКОВА**
- ОВОЛЕМА, и, ж. — син. **ООЛЕМА** — *o(v)olemma, atis, n.; zona pellucida; membrana ovularis* — оболонка яйцеклітини.
- ОВОПЛАЗМА, и, ж. — син. **ООПЛАЗМА** — *o(v)oplasma, atis, n.* — цитоплазма яйцеклітини.
- ОВОСПЕРМА, и, ж. — син. **ООСПЕРМА** — *o(v)osperma, atis, n.* — запліднена яйцеклітина, зигота.
- ОВОЦИТ, а, ч. — син. **ООЦИТ** — *ovocytus, i, m.; oocytus, i, m.* — незріла яйцеклітина в яєчнику.
- О. ВТОРИННИЙ — син. **ОВОЦИТ ІІ ПОРЯДКУ** — *ovocytus secundarius* — овоцит з гаплоїдним набором хромосом; жіночі статеві клітини, які утворюються внаслідок поділу овоцита ІІ порядку.
- О. І ПОРЯДКУ — див. **ОВОЦИТ ПЕРВИННИЙ**
- О. ІІ ПОРЯДКУ — див. **ОВОЦИТ ВТОРИННИЙ**
- О. ПЕРВИННИЙ — син. **ОВОЦИТ І ПОРЯДКУ** — *ovocytus primarius* — овоцит з диплоїдним набором хромосом; розвинена з овогонії жіноча статеві клітина, що перебуває в періоді росту (овогенезу).
- ОВУЛОГЕНЕЗ, у, ч. — *ovulogenesis, is, f.* — виникнення овуляції.

- ОВУЛЯТОРНИЙ, а, е — *ovulatorius, a, um.* — стосується до овуляції.
- ОВУЛЯЦІЯ, і, ж. — *ovulatio, onis, f.* — розрив базальної мембрани зрілого фолікула і вихід яйцеклітини в черевну порожнину.
- ОДНОПЛОДОВИЙ, а, е — *unifetalis, e.* — який містить один плід; стосовно до одного плода.
- ОЗЛОЯКІСНЕННЯ, я, с. — див. **МАЛІГНІЗАЦІЯ**
- ОЗНАКА, и, ж. — *signum, i, n.* — риса, властивість, особливість когонебудь, чого-небудь; показник, свідчення; використовується для вивчення властивостей організму.
- О. ГЕГАРА — *signum Hegari* — рання ознака вагітності, яку виявляють під час промацування матки обома руками з боку піхви та черевної стінки.
- О. ГАУССА — *signum Gaussi* — ознака загрози дистресу плода під час пологів: сповільнення серцевих скорочень плода до 120 і менше за 1 хвилину.
- О. ЗЧЕПЛЕНА ЗІ СТАТТЮ — *signum cohaesum cum sexu* — ознака, що зумовлена генами, локалізованими в статевих хромосомах.
- О. КОНТРОЛЬОВАНА СТАТТЮ — *signum sexu moderatum* — ознака, що зумовлена генами, наявними в генотипі обох статей, але по-різному проявляються у чоловіків і жінок.
- О. МУЛЬТИФАКТОРНА — *signum multifactoriale* — ознака, сформована під впливом генетичних факторів і чинників навколишнього середовища.
- О. НАБУТА — *signum acquisitum* — ознака, що виникла в організмі в процесі життєдіяльності або внаслідок впливу чинників довкілля.
- О. ОБМЕЖЕНА СТАТТЮ — *signum limitans sexu* — ознака, що зумовлена генами, наявними в генотипі обох статей, але проявляється тільки в осіб однієї статі.
- О. ПІСКАЧЕКА — *signum Piskaceki* — рання ознака вагітності: куполоподібне асиметричне випинання матки на місці імплантації заплідненої яйцеклітини; виявляється під час бімануального дослідження.
- О. ПРИРОДЖЕНА — *signum congenitum* — ознака, що формується до народження і виявляється у новонародженого; ознака, з якою народжуються.
- О. УСПАДКОВАНА — *signum hereditarium* — ознака, що генетично передається від батьків до потомства.
- О. ФАБРЕ — *signum Fabre'; symptoma Fabre'* — ймовірна рання ознака вагітності: випинання бічних стінок матки, яке визначають під час пальпації бічного склепіння піхви.
- О. ХВОРОБИ — див. **СИМПТОМ**

ОЗНАКИ РАСОВІ — *signa prolica; signa razzae* — морфологічні, біохімічні та інші ознаки, які успадковуються і використовуються для розрізнення рас людини.

О. СТАТЕВІ — *signa sexualia* — морфологічні і функціональні ознаки, що визначають статеву належність особи.

ОКСИТОЦИН, у, ч. — *oxytocinum, i, n.* — нейропептид і пептидний гормон паравентрикулярного ядра гіпоталамуса, який транспортується в задню частку гіпофіза, де накопичується і виділяється в кров; стимулює скорочення матки, підсилює лактацію.

ОЛІГОАСТЕНОСПЕРМІЯ, і, ж. — *oligoasthenospermia, ae, f.* — нечисленні й малорухомі сперматозоїди.

ОЛІГОГІДРАМНІОН, у, ч. — див. МАЛОВОДДЯ

ОЛІГОГІПОМЕНОРЕЯ, і, ж. — *oligohypomenorrhoea, ae, f.* — порушення менструального циклу; болісні нечасті менструації короткої тривалості з малою кількістю виділень.

ОЛІГОГАЛАКТІЯ, і, ж. — *oligogalactia, ae, f.* — зменшення виділення молока.

ОЛІГОДИСМЕНОРЕЯ, і, ж. — *oligodysmenorrhoea, ae, f.* — зменшення виділення менструальної крові.

ОЛІГОЗООСПЕРМІЯ, і, ж. — *oligozoospermia, ae, f.* — зменшення кількості сперматозоїдів в еякуляті.

ОЛІГОМЕНОРЕЯ, і, ж. — *oligomenorrhoea, ae, f.* — менструації з подовженням циклу до 40 днів і незначними виділеннями.

ОЛІГОНЕКРОСПЕРМІЯ, і, ж. — *oligonecrospermia, ae, f.* — незначна кількість нерухомих сперматозоїдів у спермі; зменшена кількість у спермі сперматозоїдів, з яких частина є мертвими.

ОЛІГОСПЕРМІЯ, і, ж. — син. ГІПОСПЕРМІЯ — *oligospermia, ae, f.; oligospermatus, i, m.* — зменшення кількості сім'я або сперматозоїдів.

ОМФАЛІТ, у, ч. — *omphalitis, idis, f.* — запалення пупка (переважно у новонароджених).

ОМФАЛОПАГ, а, ч. — *omphalopagus, i, m.; omphalodidymus, i, m.; monomphalus, i, m.* — близнюки, які зрослися в ділянці пупка.

ОМФАЛОПРОПТОЗ, у, ч. — *omphaloproptosis, is, f.* — випадання пупкового канатика (пуповини) під час пологів.

ОМФАЛОРАГІЯ, і, ж. — див. КРОВОТЕЧА ПУПКОВА

ОМФАЛОТАКСИС, у, ч. — *omphalotaxis, is, f.* — вправляння пупкового канатика, який випав під час пологів.

ОМФАЛОТОМІЯ, і, ж. — *omphalotomia, ae, f.* — перерізування пуповини.

ОМФАЛОФЛЕГМОНА, и, ж. — *omphalophlegmone, es, f.* — флегмона пупка.

ОНАНІЗМ, у, ч. — див. МАСТУРБАЦІЯ

ОНКОГІНЕКОЛОГІЯ, і, ж. — *oncogynecologia, ae, f.* — розділ гінекології про пухлини жіночих статевих органів.

ООБЛАСТ, у, ч. — *ooblastus, i, m.* — зародкова клітина, з якої розвивається ооцит.

ООГАМІЯ, і, ж. — *oogamia, ae, f.* — тип статевого процесу: злиття яйцеклітини зі сперматозоїдом, внаслідок чого утворюється зигота.

ООГЕНЕЗ, у, ч. — див. ОВОГЕНЕЗ

ООКІЄЗІЯ, і, ж. — *oocyesia, ae, f.; oocyesis, is, f.; graviditas ovarica* — яєчникова (позаматкова) вагітність.

ООЛЕМА, и, ж. — див. ОВОЛЕМА

ООПЛАЗМА, и, ж. — див. ОВОПЛАЗМА

ООСПЕРМА, и, ж. — див. ОВОСПЕРМА

ООСФЕРА, и, ж. — *oosphera* — незапліднена яйцеклітина (жіноча гамета).

ООТЕРАПІЯ, і, ж. — *ootherapia, ae, f.* — лікарське застосування препаратів з яєчника.

ООФОРАЛЬГІЯ, і, ж. — син. ОВАРІАЛЬГІЯ — *oophoralgia, ae, f.; ovarialgia, ae, f.; oothecalgia, ae, f.; neuralgia ovarii* — біль у яєчнику.

ООФОРЕКТАЗІЯ, і, ж. — *oophorectasia, ae, f.* — розширення яєчника.

ООФОРЕКТОМІЯ, і, ж. — *oophorectomia, ae, f.; ovariectomy, ae, f.* — гінекологічна операція: видалення яєчника.

ООФОРІТ, у, ч. — *oophoritis, idis, f.* — запалення яєчника.

О. ТУБЕРКУЛЬОЗНИЙ — *oophoritis tuberculosa* — оофорит, спричинений туберкульозною паличкою; форма гематогенного позалегенового туберкульозу.

ООФОРОГІСТЕРЕКТОМІЯ, і, ж. — *oophorohysterectomy, ae, f.* — гінекологічна операція: видалення яєчників і матки.

ООФОРОГЕННИЙ, а, е — *oophorogenus, a, um* — який походить з яєчника.

ООФОРОГРАФІЯ, і, ж. — *oophorographia, ae, f.; ovario-graphia, ae, f.* — рентгенологічне дослідження яєчника з використанням контрастної речовини.

ООФОРОМА, и, ж. — *oophoroma, atis, n.; oophoromus, i, m.* — доброякісна пухлина яєчника.

ООФОРОМАЛЯЦІЯ, і, ж. — див. РОЗМ'ЯКШЕННЯ ЯЄЧНИКА

ООФОРОМАНІЯ, і, ж. — *oophoromania, ae, f.* — оофороепілепсія; нервові розлади, які збігаються з менструальним циклом.

ООФОРПАТІЯ, ї, ж. — oophoropathia, ae, f. — хворобливий стан яєчника.

ООФОРПЕКСІЯ, ї, ж. — oophoropexia, ae, f. — операція: фіксація зміщеного яєчника.

ООФОРПЛАСТИКА, и, ж. — oophoroplastica, ae, f. — операція: відновлення ушкодженої тканини і цілості яєчника; пластична хірургія яєчника.

ООФОРПАГІЯ, ї, ж. — oophororrhagia, ae, f. — кровотеча з місця овуляції в яєчнику.

ООФОРПАФІЯ, ї, ж. — oophororrhaphia, ae, f. — операція, зашивання розриву, розтину, рани яєчника.

ООФОРРЕКСИС, у, ч. — oophororrhexis, is, f. — розрив яєчника.

ООФОРСАЛЬПІНГІТ, у, ч. — oophorosalingitis, is, f. — запалення яєчника та маткової труби.

ООФОРСАЛЬПІНГЕКТОМІЯ, ї, ж. — oophorosalingectomy, ae, f. — операція: видалення яєчника та маткової труби.

ООФОРСТОМІЯ, ї, ж. — oophorostomia, ae, f. — операція: розтин і дренажування кісти яєчника.

ООФОРТОМІЯ, ї, ж. — oophorotomia, ae, f. — операція: розтин яєчника і видалення його пухлини.

ООФОРЦЕЛЄ, невідм., с. — oophorocele, es, f. — грижа, що містить яєчник.

ООФОРЦЕНТЕЗ, у, ч. — oophorocentesis, is, f. — операція: прокол кісти яєчника.

ООФОРЦИСТОЗ, у, ч. — oophorocystosis, is, f. — утворення кісти в яєчнику.

ООФОРЦИСТЕКТОМІЯ, ї, ж. — oophorocystectomy, ae, f. — операція: видалення кісти яєчника.

ООЦИТ, а. ч. — див. ОВОЦИТ

ОПЕРАЦІЯ, ї, ж. — operatio, onis, f. — 1) у медицині: лікувальний або діагностичний захід, пов'язаний із розтином тканин та органів; хірургічне втручання; 2) сукупність узгоджених і взаємопов'язаних дій за розробленим планом.

О. ВЕРТГАЙМА — operatio Wertheimi — операція: повне видалення матки з придатками, навколоматковою клітковиною та місцевими лімфатичними вузлами у хворої на рак.

О. ЕММЕТА — operatio Emmeti — операція: клиноподібне вирізування рубців після глибокого розриву шийки матки та відновлення її нормальної форми.

О. ЛЕЙБЧИКА — operatio Leibtchiki — операція: піхвовий кесарів розтин, у разі якого передню поверхню матки розрізають

вище і нижче від перешийка зі збереженням цілості вічка матки.

О. ЛЯБГАРДТА — син. ЕПІЗІОКЛЕЙЗИС НЕПОВНИЙ — operatio Labhardt; episioleisis incompleta — пластична операція: неповне зшивання входу до піхви з використанням клаптя у вигляді якоря, вирізаного з поверхневих тканин малих соромітних губ, задньої стінки піхви й промежини.

О. МАДЛЕНЕРА — operatio Madleneri — операція: перев'язування маткових труб, попередньо розчавлених затискачем, з метою стерилізації

О. НЕВІДКЛАДНА — син. ОПЕРАЦІЯ ТЕРМІНОВА — operatio urgens — операція, яку виконують негайно після огляду хворої у разі стану, що загрожує її життю.

О. ПАЛІАТИВНА — operatio palliativa — операція, яку проводять з метою полегшити страждання хворої або поліпшити функції ураженого органа, якщо неможливо повністю вилікувати.

О. ПЛАНОВА — operatio planificata — операція, яку можна заздалегідь призначити або відкласти без істотної шкоди для здоров'я.

О. ПЛАСТИЧНА — operatio plastica — операція, за якої переміщують, пересаджують тканини чи імплантують їх заміники, щоб відновити форму і функцію окремих органів або частин тіла.

О. ПЛОДУРІЙНИВНА — син. ЕМБРІОТОМІЯ — embryotomia, ae, f.; operatio fetodestructiva — акушерська операція, в разі якої мертвий плід розчленовують на частини для полегшення його видалення з пологових шляхів матері.

О. ПОРРО — див. ГІСТЕРЕКТОМІЯ КЕСАРЕВА

О. ПРОБНА — operatio exploratoria; operatio diagnostica; operatio probatoria — операція, що проводиться з метою діагностики; операція, що встановлює доцільність або неможливість оперативного втручання.

О. РАДИКАЛЬНА — operatio radicalis — операція, яка дає змогу повністю вилікувати, усуває загрозу рецидиву або поширення хворобливого процесу.

О. ТЕРМІНОВА — див. ОПЕРАЦІЯ НЕВІДКЛАДНА

О ШІРОДКАРА — operatio Shirodkari — акушерська операція: накладання колового шва в ділянці перешийка матки в разі перешийково-шийкової недостатності.

О. ШРЕДЕРА — operatio Schroederi — клиноподібна ампутація піхвової частини шийки матки.

О. ШТРАССМАННА — operatio Strassmanni — пластична операція: створення матки з однією порожниною із двороздільної або дворогої; розрізування перегородки в порожнині матки через розріз її дна.

О. ШТУРМДОРФА — operatio Sturmdorfi — операція: конусоподібне видалення зміненої частини шийки матки з відновленням нормальної форми шийки та отвору матки.

ОПОНА, и, ж. — див. ОБОЛОНКА СЕРОЗНА

ОПСИТОКІЯ, і, ж. — див. ПОЛОГИ ЗАПІЗНІЛІ

ОПСИТОЦІЯ, і, ж. — див. ПОЛОГИ ЗАПІЗНІЛІ

ОПСОМЕНОРЕЯ, і, ж. — opsomenorrhoea, ae, f. — розлад менструацій: збільшення тривалості циклу понад 35 днів.

ОПСООЛІГОМЕНОРЕЯ, і, ж. — opsooligomenorrhoea, ae, f. — розлад менструального циклу: скорочення менструації (1-2 дні) зі збільшенням тривалості циклу (понад 35 днів).

ОПУХ, у, ч. — див. ПУХЛИНА

ОПУЩЕННЯ, я, с. — descensus, us, m.; ptosis, is, f. — 1) переміщення донизу; 2) поміщення чого-небудь усередину чогось; 3) зміщення вниз якого-небудь органа.

О. МАТКИ — син. ГІСТЕРОПТОЗ — descensus uteri; hysteroptosis, is, f. — зміщення матки донизу.

О. ПІХВИ — descensus vaginae — більш низьке в порівнянні з нормальним положення піхви, у разі якого вона (або її частина) виходить назовні.

ОРГАЗМ, у, ч. — orgasmus, i, m. — кульмінаційна фаза статевого акту.

ОРГАН-МІШЕНЬ, органа-мішені, ж. — organum-scorus, i, m. — орган, на який спрямована дія специфічного тропного гормону або лікарського засобу, будь-якого шкідливого чинника; орган, на який вибірково впливає певний агент.

ОРГАНИ АНАЛОГІЧНІ — organa analogica — зовнішньо подібні органи, які виконують однакові функції, але різняться своєю будовою та походженням.

О. РОЗМНОЖЕННЯ — див. ОРГАНИ СТАТЕВІ

О. СТАТЕВІ — див. ГЕНІТАЛІЇ, ОРГАНИ РОЗМНОЖЕННЯ — organa genitalia; organa reproductionis — органи, що виконують функцію продовження роду; розрізняють жіночі і чоловічі статеві органи.

О. СТАТЕВІ ЖІНОЧІ — organa genitalia feminina — внутрішні та зовнішні статеві органи, що забезпечують дозрівання яйцеклітини, розвиток зародка й народження плода.

ОСТЕОМАЛЯЦІЯ, і, ж. — osteomalacia, ae, f. — рідкісна форма раннього токсикозу вагітних з порушенням вітаміно-кільцієвого обміну з великим дефіцитом вітаміну Д.

ОТВІР, отвору, ч. — foramen, inis, n.; ostium, i, n. — 1) порожнє, відкрите місце в чомусь суцільному; дірка, щілина; 2) місце, яким закінчується або починається порожнина, заглибина; 3) місце входу або виходу куди-небудь або звідки-небудь.

О. АНАЛЬНИЙ — див. ВІДХІДНИК

О. МАТКИ — ostium uteri — зовнішній отвір каналу шийки матки, який сполучає його з порожниною піхви.

О. МАТКОВОЇ ТРУБИ МАТКОВИЙ — ostium uterinum tubae uterinae — отвір на дні матки, який з'єднує її порожнину з проходом труби.

О. МАТКОВОЇ ТРУБИ ЧЕРЕВНИЙ — ostium abdominale tubae uterinae — отвір у верхівці лійки маткової труби, через який проходить виділена з яєчника яйцеклітина.

О. ПІХВИ — ostium vaginae — зовнішній отвір піхви; у незайманих закритий дівочою перетинкою.

О. СЕЧОВОДУ — син. ВІЧКО СЕЧОВОДУ — ostium ureteris — отвір, який розміщується у куті основи трикутника міхура та з'єднує сечовід із сечовим міхуром.

ОТОЧИНА, и, ж. — див. БРИЖА

ОХОРОНА, и, ж. — protectio, onis, f.; defensio, onis, f. — оберігання від небезпеки кого-небудь, чого-небудь.

О. МАТЕРИНСТВА І ДИТИНСТВА — protectio maternatis et infantium — система соціально-економічних і медичних заходів, які спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я матерів і дітей, профілактику захворювань, забезпечення гармонійного фізичного і психічного розвитку дітей.

О. ПЛОДА АНТЕНАТАЛЬНА — protectio fetus antenatalis — система соціально-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів щодо створення оптимальних умов для розвитку плода.

ОЦІНКА СТУПЕНЯ «ЗРІЛОСТІ» ШИЙКИ МАТКИ ЗА ШКАЛОЮ БІШОПА — aestimatio gradus maturitatis cervicis uteri scala Bishopi — оцінка структурних змін шийки матки (розм'якшення, згладження, розкриття) під час I періоду пологів. Базується на вивченні таких параметрів: положення шийки матки щодо провідної осі таза; довжина шийки матки (см); консистенція шийки матки; відкриття зовнішнього вічка; місце знаходження передлеглої частини плода. Кожен параметр оцінюється в 0-1-2 бали. Оцінка 0-2 бали — «шийка не зріла», 3-5 балів — «шийка недостатньо зріла», > 6 балів — «шийка зріла».

П

ПАДУЧА, ої, ж. — див. ЕПІЛЕПСІЯ

ПАНГІПОГОНАДИЗМ, у, ч. — panhypogonadismus, i, m. — недорозви-
нення всіх статевих органів і знижена функціональна активність
гонад.

ПАНГІПОПІТУІТАРИЗМ, у, ч. — panhypopituitarismus, i, m. — зни-
ження всіх функцій гіпофіза з нестачею гонадотропінів, сомато-
тропіну, тиротропіну й кортикотропіну, що призводить до припи-
нення функції гонад, функціональної недостатності щитоподібної
і наднирникових залоз, карликового зросту.

ПАНГІСТЕРЕКТОМІЯ, і, ж. — panhysterectomy, ae, f. — операція: ви-
далення матки разом з придатками.

ПАПАНИКОЛАУ МЕТОД — див. МЕТОД ПАПАНИКОЛАУ

ПАПІЛОМА, и, ж. — ПУХЛИНА СОСОЧКОВА — papilloma, atis, n.;
villoma, atis, n.; tumor papillaris — доброякісна пухлина з плоско-
го або перехідного епітелію, що виступає над його поверхню у
вигляді сосочкових розростань; формою нагадує звичайну боро-
давку, півнячий гребінь, гроно винограду чи малину, переважно
яскраво-червоного або рожевого кольору, росте на широкій основі,
рідше на ніжці.

ПАПІЛОМАВІРУСИ, ів, мн. — papillomavira, orum, n./pl. — видо-
ї тканиноспецифічні віруси, які уражають тільки поверхневий епі-
телій шкіри і слизових оболонок, можуть спричинити передракові
захворювання сечових і сечостатевих органів та плоскоклітинний
рак. У разі пухлини шийки матки генетичний матеріал папіломи
виявляють в 90-95% клінічних випадків.

ПАРАКОЛЬПІТ, у, ч. — paracolpitis, idis, f. — запалення прилеглих до
піхви тканин.

ПАРАЛІЧ, у, ч. — paralysis, is, f. — розлад рухової функції, повна від-
сутність довільних рухів, унаслідок ураження рухових центрів або
периферичної нервової системи.

П. АКУШЕРСЬКИЙ — див. ПАРАЛІЧ ПОЛОГОВИЙ

П. ДИТЯЧИЙ ЦЕРЕБРАЛЬНИЙ — paralysis infantium cerebri-
alis — хвороба, зумовлена ураженням головного мозку в анте-,
інтра- чи постнатальний період; супроводжується паралічами
або парезами м'язів, рідше гіперкінезами й атаксією, розлада-
ми мовлення і психіки.

П. МАТЕРИНСЬКИЙ АКУШЕРСЬКИЙ — paralysis maternalis
obstetrico — параліч частини нижніх кінцівок унаслідок пере-

тискання попереково-крижового сплетення або його нервів
голівкою плода чи акушерськими щипцями під час тяжких по-
логів; найчастіше виникає однобічне звисання стопи.

П. ПОЛОГОВИЙ — син. ПАРАЛІЧ АКУШЕРСЬКИЙ — paralysis
post partum; paralysis puerperalis — 1) параліч або парез нижніх
кінцівок після ускладнених пологів у жінок; 2) параліч у ново-
народженого, зумовлений пологовою травмою.

ПАРАМАСТИТ, у, ч. — paramastitis, idis, f. — запалення тканин, при-
леглих до грудної залози.

ПАРАМЕТРИТ, у, ч. — parametritis, idis, f. — запалення приматкової
клітковини.

ПАРАМЕТРІЙ, я, ч. — див. КЛІТКОВИНА ПРИМАТКОВА

ПАРАСАЛЬПІНГІТ, у, ч. — parasalpingitis, idis, f. — запалення тканин
довкола маткових труб.

ПАРАТГОРМОН, у, ч. — син. ГОРМОН ПАРАТИРОЇДНИЙ —
parathormonum, i, n.; hormonum parathyroideum — одноланцю-
говий білково-пептидний гормон прищитоподібних залоз; бере
участь в обміні фосфору й кальцію.

ПАРАФІЛІЯ, і, ж. — див. ЗБОЧЕННЯ СТАТЕВЕ

ПАРАЦЕНТЕЗ, у, ч. — див. ПРОКОЛ

П. АБДОМІНАЛЬНИЙ — див. ПУНКЦІЯ ЧЕРЕВНА

ПАРТОГРАМА, и, ж. — partogramma, atis, n — графічне відображен-
ня динамічного спостереження під час пологів за процесом роз-
криття шийки матки та просуванням голівки плода, пологовою ді-
яльністю, станом матері та плода. Складові частини партограми: I
— стан плода — частота серцевих скорочень, стан плідного міхура
та навколоплідних вод, конфігурація голівки; II — перебіг пологів
— темп розкриття шийки матки, опускання голівки плода, скоро-
чення матки; III — стан жінки — пульс, артеріальний тиск, темпе-
ратура, сеча (об'єм, білок, ацетон), режим введення окситоцину та
ліків, що вводяться під час пологів.

ПАТОЛОГІЯ, і, ж. — pathologia, ae, f. — 1) наука про закономірності
виникнення і розвитку хвороб, їх наслідки; 2) відхилення від нор-
мальної життєдіяльності організму, структурні й функціональні
прояви хвороби; 3) будь-яке відхилення від норми, ненормаль-
ність; хвороба.

П. АКУШЕРСЬКА — pathologia obstetricis — розділ патології, що
вивчає закономірності виникнення та розвитку хворобливих
станів й ускладнень під час вагітності, пологів і в післяполого-
вий період.

П. ПЕРЕДПОЛОГОВА — син. ПАТОЛОГІЯ ПРЕНАТАЛЬНА — *pathologia praenatalis* — розділ патології, що вивчає хворобливі стани й захворювання зародка і плода.

П. ПРЕНАТАЛЬНА — син. ПАТОЛОГІЯ ПЕРЕДПОЛОГОВА

ПАТОСПЕРМІЯ, ї, ж. — *pathospermia*, ae, f. — хворобливі зміни морфології і/або функції сперми.

ПАХ, паху, ч. — див. ДІЛЯНКА ПАХВИННА

ПАХІСАЛЬПІНГОООФОРІТ, у, ч. — *rachysalpingoophoritis*, idis, f. — хронічне запалення паренхіми яєчника й маткової труби.

ПЕЛЬВІМЕТРІЯ, ї, ж. — *pelvimetria*, ae, f. — вимірювання розмірів таза в жінок.

ПЕЛЬВІОПЕРИТОНІТ, у, ч. — *pelvioperitonitis*, idis, f. — перитоніт у ділянці малого таза; запалення очеревини тазових органів.

ПЕЛЬВІОРЕНТГЕНОГРАФІЯ, ї, ж. — *pelviorontgenographia*, ae, f.; *pelvioradiographia*, ae, f. — рентгенографія органів малого таза.

ПЕРВЕРСІЯ, ї, ж. — див. ЗБОЧЕННЯ

ПЕРВІСТОК, тка, ч. — *primogenitus*, i, m.; *natu maximus* — дитина, яка народилася першою в сім'ї; перша дитина.

ПЕРЕГІН, у, ч. — *flexio*, onis, f. — 1) надмірне згинання чого-небудь під кутом, дугою; 2) місце, де що-небудь перегнуто, перегинається.

П. МАТКИ — *flexio uteri* — положення матки, під час якого утворюється кут між віссю її тіла та шийки.

ПЕРЕДЛЕЖАННЯ, я, с. — *praesentatio*, onis, f. — 1) положення (плода, плаценти тощо) щодо пологових шляхів матері; 2) частина плода, що пальпується через шийку матки або охоплена перехідною зоною під час пологів.

П. ПЛАЦЕНТИ — *placenta praevia*; *praesentatio placentae* — ускладнення вагітності, при якому плацента розташовується у нижньому сегменті матки нижче передлеглої частини плода, перекриваючи повністю або частково внутрішнє вічко шийки матки. При фізіологічній вагітності нижній край плаценти не досягає 7 см до внутрішнього вічка. Виділяють: низьке прикріплення плаценти — плацента розташовується у нижньому сегменті нижче 7 см від внутрішнього вічка без його перекриття; повне передлежання — плацента повністю перекриває внутрішнє вічко; неповне передлежання — плацента частково перекриває внутрішнє вічко: а) бокове передлежання (внутрішнє вічко перекрите на 2/3 його площі); б) крайове передлежання (до внутрішнього вічка підходить край плаценти). У зв'язку з міграцією плаценти або її розростанням вид передлежання може змінюватись із збільшенням терміну вагітності.

П. ПЛОДА — *praesentatio*, onis, f. — положення плода в пологах, яке класифікують за частиною тіла, розміщеною ближче до пологових шляхів матері (вхід у малий таз).

П. ПЛОДА ГОЛОВНЕ — *praesentatio cephalica*; *praesentatio capitis* — передлежання плода, при якому голівка лежить найближче до входу в малий таз.

П. ПЛОДА КОЛІННЕ — *praesentatio genus* — передлежання плода, у разі якого коліна опускаються першими в малий таз.

П. ПЛОДА ЛИЦЕВЕ — *praesentatio faciei* — передлежання плода, у разі якого голівка максимально розігнута й підборіддя першим опускається в малий таз.

П. ПЛОДА ЛОБОВЕ — *praesentatio frontis* — головне передлежання плода, у разі якого голівка розігнута й лобова ділянка першою опускається в малий таз.

П. ПЛОДА НОЖНЕ — *praesentatio pedis* — передлежання плода, у разі якого ніжки першими опускаються в малий таз.

П. ПЛОДА ПОТИЛИЧНЕ — *praesentatio occipitalis* — головне передлежання плода, у разі якого потилиця першою опускається в малий таз.

П. ПЛОДА СІДНИЧНЕ — син. ПЕРЕДЛЕЖАННЯ ПЛОДА ТАЗОВЕ — *praesentatio pelvis* — положення плода, яке характеризується розташуванням тазового кінця плода відносно площини входу в малий таз; частота тазового передлежання у разі доношеної вагітності одним плодом складає 3—3,5% від загальної кількості пологів.

П. ПЛОДА СІДНИЧНЕ НЕПОВНЕ — *praesentatio pelvis incompleta* — сідничне передлежання плода, у разі якого сідниці або стопи лежать над входом у малий таз, ніжки зігнуті в кульшових і розігнуті в колінних суглобах; коліна або ніжки можуть випадати у піхву.

П. ПЛОДА СІДНИЧНЕ ПОВНЕ — *praesentatio pelvis completa* — сідничне передлежання плода, у разі якого сідниці і стопи лежать над входом у малий таз; ноги притиснуті до сідниць, стегна — до живота, гомілки — до стегон.

П. ПЛОДА ТАЗОВЕ — див. ПЕРЕДЛЕЖАННЯ ПЛОДА СІДНИЧНЕ
П. ПУПОВИНИ — *praesentatio funiculi umbilicalis* — розміщення пуповини нижче від передлеглої частини плода або біля неї; призводить до перетискання чи ушкодження пуповини під час пологів.

ПЕРЕДЛЕЖАТИ, жу, жиш, недок. — *prae-sum*, fui, esse — набувати певного положення щодо виходу з матки; розташовуватися пев-

ною частиною тіла (голівка, лице, сідниці, плече тощо) у місці виходу з матки.

ПЕРЕДМЕНСТРУАЛЬНИЙ, а, е. — син. ПРЕМЕНСТРУАЛЬНИЙ — *praemenstrualis, e.* — який передує менструації.

ПЕРЕДПОЛОГОВИЙ, а, е. — див. ПРЕНАТАЛЬНИЙ

ПЕРЕДРАК, у, ч. — син. СТАН ПЕРЕДПУХЛИННИЙ — *praecancer, cri, m.* — хворобливі зміни, що передують розвитку пухлини.

П. ОБЛІГАТНИЙ — *praecancer obligatus* — передрак, який завжди переходить у рак.

П. ФАКУЛЬТАТИВНИЙ — *praecancer facultativus* — передрак, який переходить у рак за певних умов.

ПЕРЕДРАКОВИЙ, а, е. — *praecancrosus, a, um.; carcinomatosus, a, um.* — який передує ракові, який може переходити в рак.

ПЕРЕЙМИ, ів, мн. — *dolores ad partum; dolores parturientium* — періодичні болісні скорочення матки під час пологів.

П. УДАВАНІ — син. ПЕРІОД ПРЕЛІМІНАРНИЙ ПАТОЛОГІЧНИЙ — *dolores parturientium simulati; periodus praeliminaris pathologica* — тривають більше 6 годин, можливо до 24-48 годин, характеризуються нерегулярними різної тривалості та інтенсивності переймоподібними болями унизу живота, в ділянці попереку та крижів. Тонус матки підвищений, але перейми непродуктивні, оскільки відсутня динаміка розкриття шийки матки. Жінка тривалий час не спить, виснажується. Відсутність розкриття шийки матки за шкалою Бішопа протягом чотирьох годин свідчить про хибкі пологи. Патологічний прелімінарний період може безпосередньо переходити у слабкість пологової діяльності.

ПЕРЕЙМИ-ПЕРЕДВІСНИКИ, ів, мн. — *dolores parturientium praesagientes* — нерегулярне підвищення тонуку матки перед пологами, що не призводить до розкриття шийки матки.

ПЕРЕМІЖЖЯ, я, с. — див. ПРОМЕЖИНА

ПЕРЕНОШЕНИЙ, а, е. — *postmaturus, a, um.; prolongatus, a, um.; protractus, a, um.* — 1) той, ношення якого перевершило нормальний термін; 2) якого виношували довше звичайного строку (про дитину).

ПЕРЕРИВАННЯ, я, с. — *interruptio, onis, f.* — 1) насильне розділення чого-небудь на частини; 2) припинення або порушення дії, перебігу, розвитку чого-небудь.

П. ВАГІТНОСТІ — *interruptio pregnantiae; abortus, us, m.* — припинення розвитку плода в організмі матері.

ПЕРЕТВОРЕННЯ ЗЛОЯКІСНЕ, я, с. — див. МАЛІГНІЗАЦІЯ

ПЕРЕТИНКА, и, ж. — див. МЕМБРАНА

П. ДІВОЧА — син. ГІМЕН — *hymen, enis, m.* — складка слизової оболонки між присінком і порожниною піхви; має сполучнотканинну основу, містить м'язові волокна, нерви й кровоносні судини.

ПЕРЕШИЙОК, шийка, ч. — *isthmus, i, m.* — у медицині: звуження органів в певній ділянці.

П. МАТКИ — *isthmus uteri* — звужена ділянка матки між її тілом і шийкою.

П. МАТКОВОЇ ТРУБИ — *isthmus tubae uterinae* — рівномірно звужена ділянка між внутрішньостінковою частиною й ампулою маткової труби.

ПЕРИКОЛЬПІТ, у, ч. — *pericolicpitis, idis, f.* — запалення тканин навколо піхви.

ПЕРИМАСТИТ, у, ч. — *perimastitis, idis, f.* — запалення тканин навколо грудної залози.

ПЕРИМЕТРИТ, у, ч. — син. МЕТРОПЕРИТОНІТ — *perimetritis, idis, f.; metropéritonitis, idis, f.* — запалення очеревини, що вкриває матку.

ПЕРИМЕТРІЙ, я, ч. — *perimetrium, i, n.* — зовнішня (серозна) оболонка матки; очеревина, що вкриває тіло матки та частково її шийку.

ПЕРИМЕТРОСАЛЬПІНГІТ, у, ч. — *perimetrosalpingitis, idis, f.* — запалення матки, маткових труб і прилеглих тканин.

ПЕРИНАТАЛЬНИЙ, а, е. — *perinatalis, e.* — стосовно до короткого періоду, який починається з 22-го повного тижня (з 154 доби від першого дня останнього нормального менструального циклу — термін гестації, якому в нормі відповідає маса плода 500 г) і закінчується після 7 повних діб життя новонародженого (168 годин після народження).

ПЕРИНАТАЛЬНИЙ ЦЕНТР — *valetudinarium perinatale* — самостійний лікувально-профілактичний заклад III рівня надання спеціалізованої висококваліфікованої медичної допомоги вагітним з акушерською та екстрагенітальною патологією, роділлям та породіллям, новонародженим. Створюється шляхом об'єднання діяльності акушерської, неонатологічної та педіатричної служб.

ПЕРИНАТОЛОГІЯ, і, ж. — *perinatologia, ae, f.* — розділ медицини (акушерства і педіатрії), що вивчає фізіологію і патологію плода й немовляти в перинатальний період.

ПЕРИНЕОПЛАСТИКА, и, ж. — *perineoplastica, ae, f.* — пластична операція: відновлення цілості м'язів і фасцій промежини.

ПЕРИНЕОРАФІЯ, ї, ж. — *perineorrhaphia*, ae, f. — акушерська операція: зшивання промежини; накладання швів у разі розриву промежини.

ПЕРИНЕОТОМІЯ, ї, ж. — *perineotomia*, ae, f. — акушерська операція: розтин промежини.

ПЕРИСАЛЬПІНГІТ, у, ч. — *perisalpingitis*, idis, f. — запалення очеревини, що вкриває маткові труби.

ПЕРИСАЛЬПІНГОООФОРІТ, у, ч. — *perisalpingoophoritis*, idis, f. — запалення очеревини, що вкриває труби та яєчник.

ПЕРИТОНЕОСКОПІЯ, ї, ж. — див. АБДОМІНОСКОПІЯ, ЛАПАРОСКОПІЯ, ВЕНТРОСКОПІЯ

ПЕРИТОНІТ, у, ч. — *peritonitis*, idis, f. — запалення очеревини, спричинене бактеріальною інфекцією або токсинами; розрізняють серозний, фіброзний, гнійний, жовчний та інші перитоніти.

ПЕРІАДНЕКСИТ, у, ч. — *periadnexitis*, idis, f. — запалення очеревини навколо придатків матки.

ПЕРІОД, у, ч. — *periodus*, i, f. — проміжок часу, протягом якого відбувається якийсь процес.

П. АНТЕНАТАЛЬНИЙ — *periodus antenatalis* — тривалість розвитку організму від моменту утворення зиготи до пологів.

П. БЕЗПЕЧНИЙ — *periodus segura* — період менструального циклу, під час якого запліднення яйцеклітини найменш вірогідне; приблизно по 10 днів від початку останньої менструації й перед наступною.

П. ВИДУЖУВАННЯ — син. ПЕРІОД РЕКОНВАЛЕСЦЕНЦІЇ — *reconvalescentia*, ae, f.; *periodus reconvalescentiae* — період захворювання, коли в організмі відновлюються порушені функції, спричинені інфекцією чи іншими агентами, поступово зникають клінічні симптоми, проте можуть спостерігатися залишкові прояви (астенія тощо).

П. ВІДНОВНИЙ — *periodus restituta* — час поновлення функцій організму до початкового стану.

П. ВІКОВИЙ — див. ВІК 2

П. ГЕСТАЦІЙНИЙ — *periodus gestationis* — період розвитку плода (від запліднення яйцеклітини до народження); тривалість вагітності (у середньому 266 днів).

П. ДІТОРОДНИЙ — *periodus parturiens* — період життя жінки, під час якого вона здатна народжувати дітей; триває від пубертатного періоду до менопаузи.

П. ДООПЕРАЦІЙНИЙ — *periodus praeeoperativa* — час від прийняття хворого до лікувального закладу до проведення опе-

рації; період перебування хворого в лікарні до моменту оперативного втручання.

П. ЕМБРІОНАЛЬНИЙ — *periodus embryonalis* — період, що триває від 15-го до 75-го дня гестації, тобто 3-12-й тиждень вагітності; зародок ще не спроможний формувати реакцію запалення; наслідками інфекції ембріона можуть бути самовільне переривання вагітності або формування природжених вад розвитку.

П. ЗГАНЯННЯ ПЛОДА — син. ПЕРІОД ПОЛОГІВ ДРУГИЙ — *periodus partus secundaria*; *periodus expulsionis* — другий період пологів, який починається від повного відкриття шийки матки і закінчується народженням дитини; включає ранню фазу II періоду пологів — повне розкриття шийки матки (10 см), голівка плода в порожнині тазу, немає позив до потуг; пізню (потужну) фазу II періоду пологів — повне розкриття шийки матки (10 см), передлежача частина плода досягає dna таза, роділля починає тужитись.

П. ІНВОЛЮЦІЙНИЙ — *periodus involutionis* — період онтогенезу, який характеризується прогресивною інволюцією органів і тканин.

П. ІНКУБАЦІЙНИЙ — *periodus incubationis* — час від проникнення інфекційного збудника в організм до появи перших клінічних ознак хвороби; збудник, як правило, перебуває і розмножується в тропному органі; можна виявити морфологічні, обмінні та імунологічні зміни; тривалість періоду інкубаційного залежить від характеру хвороби й стану організму, може становити від кількох годин (напр., грип, ботулізм) до тижнів, місяців (напр, вірусний гепатит, сказ) і навіть років (СНІД).

П. ІНТРАНАТАЛЬНИЙ — *periodus intranatalis* — період життя плода від початку пологів до моменту народження; період, протягом якого відбуваються пологи.

П. КЛІМАКТЕРИЧНИЙ — син. КЛІМАКС — *periodus climacterica*; *climacterium*, i, n. — фізіологічний перехідний період життя жінки, впродовж якого на фоні вікових змін в організмі домінують інволютивні процеси в репродуктивній системі, що характеризуються зниженням генеративної і менструальної функцій внаслідок генетично запрограмованого згасання і припинення функціонування яєчників.

П. КРИТИЧНИЙ — *periodus critica* — в ембріології; період найбільшої чутливості організму до шкідливих впливів.

П. ЛАТЕНТНИЙ — *periodus latens* — 1) період прихований, який не проявляє себе видимими ознаками; 2) період з моменту проникнення інфекції в організм до появи клінічних ознак захворювання; інкубаційний період; 3) період між початком дії стимулу й відповіддю на нього.

П. НАПАДОВИЙ — *periodus paroxysmalis* — проміжок часу, протягом якого триває напад хвороби чи якогось хворобливого явища.

П. НЕОНАТАЛЬНИЙ — *periodus neonata* — період, що починається з моменту народження дитини до закінчення 28 повних діб після народження.

П. ПЕРЕДМЕНСТРУАЛЬНИЙ — *periodus praemenstrualis* — період напередодні менструації.

П. ПЕРИНАТАЛЬНИЙ — *periodus perinatalis* — період, який починається з 22-го тижня вагітності (з 154 доби від першого дня останнього нормального менструального циклу — термін гестації, якому в нормі відповідає маса плода 500 г) і закінчується після 7 повних діб життя новонародженого (168 годин після народження); охоплює анте-, інтра- і ранній неонатальний періоди; існує найвищий ризик формування патології, захворюваності й смертності порівняно з іншими періодами.

П. ПІСЛЯОПЕРАЦІЙНИЙ — *periodus postoperativa* — час від закінчення операції до видужання.

П. ПІСЛЯПОЛОГОВИЙ — син. ПЕРІОД ПУЕРПЕРАЛЬНИЙ — *puerperium, i, n.; periodus postnatalis; periodus puerperalis* — період, який починається відразу після закінчення пологів і триває 8 тижнів; під час цього періоду відбувається зворотний розвиток усіх органів і систем, які змінилися у зв'язку з вагітністю та пологами.

П. ПІСЛЯПОЛОГОВИЙ РАННІЙ — *puerperium tempestivum* — період, який починається з моменту вигнання посліду та триває 2 години. Породілля знаходиться у пологовому відділенні, що пов'язано з ризиком виникнення ускладнень, насамперед кровотечі. Його треба розглядати як термін швидкої адаптації функціональних систем після великого навантаження під час вагітності та пологів.

П. ПЛОДОВИЙ — *periodus fetalis* — період утробного розвитку; характеризується переважанням процесів росту й диференціювання після закінченого формування організму; починається після 2-го місяця, коли вже функціонує плацента, триває до кінця вагітності, закінчується з народженням дитини.

П. ПОЛОГІВ ДРУГИЙ — див. ПЕРІОД ЗГАНЯННЯ ПЛОДА

П. ПОЛОГІВ ПЕРШИЙ — див. ПЕРІОД РОЗКРИТТЯ ШИЙКИ МАТКИ

П. ПОЛОГІВ ТРЕТІЙ — див. ПЕРІОД ПОСЛІДОВИЙ

П. ПОСЛІДОВИЙ — син. ПЕРІОД ПОЛОГІВ ТРЕТІЙ — *stadium partus tertium* — починається з моменту народження дитини і закінчується вигнанням посліду.

П. ПОСТПУБЕРТАТНИЙ — *periodus postpubertans; periodus postpubertalis* — період розвитку після завершення статевого дозрівання.

П. ПРЕЛІМІНАРНИЙ ПАТОЛОГІЧНИЙ — див. ПЕРЕЙМИ УДАВАНІ

П. ПРЕЛІМІНАРНИЙ ФІЗІОЛОГІЧНИЙ — *periodus praeliminaris physiologica* — період пологів, який характеризується нерегулярним, слабким переймистим боєм унизу живота і в попереку, який виникає на тлі нормального тону мати в разі зрілої шийки матки; триває 6-8 год.

П. ПРОДРОМАЛЬНИЙ — син. СТАДІЯ ПРОДРОМАЛЬНА — *periodus prodromalis* — період розвитку хвороби до виникнення основних клінічних проявів її.

П. ПУБЕРТАТНИЙ — див. ВІК 2 ПІДЛІТКОВИЙ

П. ПУЕРПЕРАЛЬНИЙ — див. ПЕРІОД ПІСЛЯПОЛОГОВИЙ

П. РЕКОНВАЛЕСЦЕНЦІЇ — див. ПЕРІОД ВИДУЖУВАННЯ

П. РЕПРОДУКТИВНОЇ ЗРІЛОСТІ — *periodus maturitatis reproductivae* — вік жінки від 13-15 років до 40-45 років, коли організм її періодично готується до зачаття і виношування вагітності; характеризується щомісячною перебудовою статевих органів, яка за відсутності запліднення закінчується матковою кровотечею (морфофункціональні зміни спостерігаються в яєчниках, матці, маткових трубах і піхві).

П. РОЗКРИТТЯ ШИЙКИ МАТКИ — син. ПЕРІОД ПОЛОГІВ ПЕРШИЙ — *stadium partus primum* — період пологів від початку регулярних переймів до повного розкриття шийки матки; включає: латентну фазу — триває до 8 годин, характеризується поступовим згладжуванням та розкриттям шийки матки зі швидкістю, яка забезпечує перехід в активну фазу в будь-який час протягом 8 годин спостереження, розкриття шийки матки менше ніж на 3 см; активну фазу — шийка матки розкрита на 3-9 см, швидкість розкриття шийки матки не менше (або більше) 1см/год., початок опускання голівки плода.

П. СТАРІННЯ — *periodus senescentiae* — біологічний закономірний процес вікових змін в органах і системах організму від закінчення його розвитку і до смерті; механізм розвитку підпо-

рядкований генетичній програмі; ознаки нормального старіння однакові в усіх осіб кожного виду ссавців.

П. ТЕРАТОГЕНЕТИЧНИЙ ТЕРМІНАЦІЙНИЙ — *periodus teratogenetica terminationis* — період ембріогенезу, під час якого шкідливий чинник призводить до вади розвитку органа.

П. ФЕТАЛЬНИЙ ПІЗНИЙ — *periodus fetalis sera* — 181-280-й дні гестації або 24-40-й тижні вагітності; інфекція плода призводить до мертвонародження або народження (часто передчасного) плода з клінічними ознаками внутрішньоутробної інфекції і серцево-дихальною депресією.

П. ФЕТАЛЬНИЙ РАННІЙ — *periodus fetalis incipiens* — 76-180-й дні гестації, або 12-24-й тижні вагітності; плід уже здатний формувати реакцію запалення; інфекція плода призводить до передчасного народження дитини з її клінічними і морфологічними ознаками (затримка внутрішньоутробного розвитку, респіраторний дистрес, гепатоспленомегалія, мікроцефалія тощо).

ПЕРТУБАЦІЯ, і, ж. — див. ПРОДУВАННЯ МАТКОВИХ ТРУБ

ПЕРФОРАЦІЯ, і, ж. — див. ПРОРИВ

ПЕСАРІЙ, я, ч. — див. КІЛЬЦЕ МАТКОВЕ

ПІГОПАГ, а, ч. — *pygoragus*, і, м. — близнюки, що зрослися в ділянці крижів.

ПІДСЕРОЗНИЙ, а, е. — син. СУБСЕРОЗНИЙ — *subserosus*, а, ум. — стосовно до підсерозної основи; розміщений під серозною оболонкою.

ПІДСЛИЗОВИЙ, а, е — син. СУБМУКОЗНИЙ — *submucilaginosus*, а, ум — розміщений під слизовою оболонкою.

ПІЄЛІТ, у, ч. — *pyelitis*, іdis, f. — запалення ниркової миски.

П. ВАГІТНИХ — *pyelitis gravidarum* — 1) запалення нирки і сечоводу під час вагітності; 2) розширення сечоводів і/або ниркової миски протягом нормальної вагітності з набряком, рідко з усіма ознаками запалення.

ПІОВАР, у, ч. — син. ПІОВАРІЙ — *pyoovarium*, і, п. — скупчення гною в яєчнику.

ПІОВАРІЙ, ю, ч. — див. ПІОВАР

ПІОКОЛЬПОС, у, ч. — *pyokolpos*, і, м. — накопичення гною в піхві у разі її атрезії.

ПІОМЕТРА, и, ж. — *pyometra*, ае, f. — скупчення гною у порожнині матки.

ПІОСАЛЬПІНКС, у, ч. — *pyosalpinx*, ngis, f. — скупчення гною в матковій трубці.

ПІОСПЕРМІЯ, і, ж. — *pyospermia*, ае, f. — домішка гною в сімені.

ПІРЕКСІЯ, ї, ж. — див. ГАРЯЧКА

ПІСКАЧЕКА ОЗНАКА — див. ОЗНАКА ПІСКАЧЕКА

ПІСЛЯПОЛОГОВИЙ, а, е — ПОСТНАТАЛЬНИЙ — *postnatalis*, е,; *post partum* — який буває, здійснюється, відбувається після пологів, після народження дитини (стосовно до матері).

ПІХВА, и, ж. — *vagina*, ае, f. — м'язово-фіброзна трубка, що охоплює верхнім кінцем шийку матки, а нижнім відкривається в статеву щілину; статевий орган жінки; 2) сполучнотканинне покриття деяких анатомічних утворів.

ПІХВОВИЙ, а, е — син. ВАГІНАЛЬНИЙ — *vaginalis*, е. — стосовно до піхви.

ПЛАНУВАННЯ СІМ'Ї — *propositum familiae* — види діяльності, які допомагають окремим особам та подружнім парам досягти певних репродуктивних результатів: запобігти небажаній вагітності, народити бажаних дітей, регулювати перерви між вагітностями, контролювати вибір часу народження дитини у залежності від віку батьків та інших факторів, визначати кількість дітей у сім'ї.

ПЛАЦЕНТА, и, ж. — син. ЛОЖИСЬКО, ЧИСТИЛО — *placenta*, ае, f. — орган, який утворюється під час вагітності з оболонок плода і забезпечує його зв'язок з організмом матері; дитяче місце; найінтенсивніше формується з третього по шостий тиждень ембріогенезу; завершується формування плаценти на третьому місяці пренатального органогенезу; плацента людини належить до дископодібних гемохоріальних ворсинчастих плацент.

П. БАГАТОЧАСТОЧКОВА — *placenta multilobata* — аномалія будови плаценти, що складається з багатьох відокремлених часточок.

П. ВІДПАДНА — син. ПЛАЦЕНТА ДЕЦИДУАЛЬНА — *placenta decidualis* — плацента, в якій відпадна оболонка або окремі її материнські частини відділяються від матки й приєднуються до трофобластних частин.

П. ВІКОНЧАСТА — *placenta fenestrata* — плацента з ділянками, в яких немає плацентної тканини.

П. ВОРСИНЧАСТА — *placenta villosa* — плацента, в якій є ворсини з відростків хоріона.

П. ВРОСЛА — *placenta increta* — плацента з ворсинками хоріона, вкоріненими на різну глибину в міометрій.

П. ГЕМОЕНДОТЕЛІАЛЬНА — *placenta haemoendothelialis* — плацента, в якій материнська кров безпосередньо стикається з ендотелієм судини хоріона.

П. ГЕМОХОРИАЛЬНА — placenta haemochorialis — плацента, в якій материнська кров безпосередньо стикається з хоріоном; характерна для людини.

П. ДЕЦИДУАЛЬНА — див. ПЛАЦЕНТА ВІДПАДНА

П. ДВОЧАСТКОВА — placenta bilobata — плацента з двох приблизно однакових часток, з'єднаних непостійними судинами.

П. ДИФУЗНА — placenta diffusa — вада розвитку плаценти: тканина плаценти захоплює велику поверхню слизової оболонки матки.

П. ДОДАТКОВА — placenta accessoria — частка плаценти, відокремлена від її основної тканини та з'єднана з плодовими оболонками.

П. ЗАТРИМАНА — placenta retenta — плацента, що не виходить з матки після народження дитини, бо міцно прикріплена або защемлена.

П. КІЛЬЦЕПОДІБНА — син. ПЛАЦЕНТА ПОЯСОПОДІБНА — placenta an(n)ularis; placenta cinguliformis — аномалія будови плаценти, що має вигляд пояса на внутрішній поверхні матки.

П. КРАЙОВА — placenta marginalis; placenta marginata — аномалія будови плаценти, у разі якої амніон і хоріон відходять не від краю її, а на 1-2 см досередини від нього.

П. МАТЕРИНСЬКА — син. ПЛАЦЕНТА МАТКОВА — placenta materna; placenta uterina — частина плаценти, утворена ендометрієм і його кровоносними судинами; розміщена в ділянці вrostання ворсинок хоріона плода в слизову оболонку матки (так звану основну відпадну оболонку).

П. МАТКОВА — див. ПЛАЦЕНТА МАТЕРИНСЬКА

П., ОТОЧЕНА ВАЛКОМ — placenta circumvallata — аномалія розвитку плаценти: край її виступає у вигляді білувато-жовтуватого валка, з внутрішнього боку якого відходять оболонки.

П. ПІДКОВОПОДІБНА — placenta soleata — плацента підковоподібної форми в разі вагітністю двійнятами.

П. ПЛІВЧАСТА — placenta membranacea — аномалія розвитку плаценти, яка стоншена й поширена на значну частину поверхні слизової оболонки матки.

П. ПЛОДОВА — placenta fetalis; pars fetalis placentae — частина плаценти, утворена основною пластинкою та ворсинками хоріона з розгалуженими у них судинами зародка; розрізняють так званий розгалужений хоріон (ворсинки врастають в ендометрій у ділянці основної відпадної оболонки) і гладкий хоріон

(місце контакту трофобласта із сумковою відпадною оболонкою).

П. ПОЯСОПОДІБНА — див. ПЛАЦЕНТА КІЛЬЦЕПОДІБНА

П. ПРИРОСЛА — placenta accreta; placenta adhaerens — плацента, що ворсинками хоріона приросла до міометрія, не ушкоджуючи його структури.

П. ПРОРОСЛА — placenta percreta — плацента, що проросла ворсинками хоріона міометрій до параметрія чи очеревини.

П. РЕЗЕРВНА — placenta succenturiata — додаткова частина плаценти, з'єднана артерією або веною з основною її частиною.

П. ХОРІОАЛАНТОЇСНА — placenta chorioallantoica — плацента, в якій алантоїс прикріплюється до хоріона або є головним джерелом кровопостачання плаценти.

П. ХОРІОЖОВТКОВА — placenta choriovitellina — плацента, в якій жовтковий мішок є посередником у взаємозв'язках між організмом матері й плода.

П. ЦЕНТРАЛЬНОГО ПЕРЕДЛЕЖАННЯ — placenta praesentationis centralis — плацента, що повністю закриває вічко матки.

П. ЧАСТКОВА — placenta lobaris — плацента, що складається з часток, поділена на частки.

ПЛАЦЕНТАЦІЯ, ї, ж. — placentatio, onis, f. — утворення та прикріплення плаценти; процес формування плаценти є критичним періодом у житті зародка.

ПЛАЦЕНТИТ, у, ч. — placentitis, idis, f. — запалення плаценти; може спричинитися інфекцією або бути асептичним.

ПЛАЦЕНТНИЙ, а, е — placentalis, e. — стосовний до плаценти.

ПЛАЦЕНТОГРАФІЯ, ї, ж. — placentographia, ae, f. — ехо- та рентгенографія, радіоізотопне сканування плаценти, які дають змогу визначити розміри, структуру й розміщення плаценти в матці.

ПЛАЦЕНТОЛОГІЯ, ї, ж. — placentologia, ae, f. — розділ акушерства, що вивчає будову й функції плаценти в нормі та в разі патології.

ПЛАЦЕНТОМА, и, ж. — див. ХОРІОКАРЦИНОМА

ПЛІД, плода, ч. — fetus, us, m. — внутрішньоутробний продукт зачаття, починаючи з повного 12-го тижня вагітності (з 84 доби від першого дня нормального менструального циклу) до вигнання/вилучення з організму матері.

П. МУМІФІКОВАНИЙ — fetus mummificatus — висушений мертвий плід.

П. ПАРАЗИТНИЙ — fetus parasiticus — недорозвинений менший плід, зрощений з другим плодом, більшим і краще розвиненим.

П. У ПЛОДІ — fetus in fetu — тератома плода зі сформованими кінцівками й органами.

ПЛІД-АВТОЗИТ, плода-автозита, ч. — син. АВТОЗИТ — fetus-autositus, us, m. — плід з одним або з кількома паразитними близнюками на його поверхні чи в тілі.

ПЛІДНИЙ, а, е. — син. ФЕРТИЛЬНИЙ — fertilis, e.; prolificus, a, um. — який швидко розмножується, дає потомство; який дає позитивні результати, наслідки, плодотворний.

ПЛІДНІСТЬ, ності, ж. — fertilitas, atis, f.; ubertas, atis, f. — 1) здатність організму давати нащадків; здатність розмножуватися; 2) здатність створювати що-небудь у великій кількості.

ПЛОДОВИЙ, а, е. — ФЕТАЛЬНИЙ — fetalis, e. — стосовно до плода.

ПЛОЩИНИ ТАЗА — plana pelvis — умовні поверхні в межах помітних анатомічних утворів таза (лобковий симфіз, сідничні горби, куприк тощо); класична система площини в акушерстві.

ПОВИТУХА, и, ж. — див. АКУШЕРКА

ПОВОРОТ, у, ч. — versio, onis, f. — 1) обертання чогось іншим боком; зміна положення кого-небудь, чого-небудь обертаючи; 2) місце, де що-небудь повертає, відхиляється вбік.

П. АКУШЕРСЬКИЙ ВНУТРІШНІЙ — versio (obstetrica) interna — акушерська операція: внутрішній поворот плода на ніжку, який виконується рукою або пальцями через розкрити шийку матки.

П. АКУШЕРСЬКИЙ ЗОВНІШНІЙ — versio (obstetrica) externa — акушерський поворот, здійснюваний руками через стінку живота, проводиться за поінформованої згоди вагітної.

П. АКУШЕРСЬКИЙ КОМБІНОВАНИЙ — versio (obstetrica) combinata — акушерський поворот плода на ніжку, здійснюваний під час повного розкриття шийки матки обома руками (одна рука уведена у матку, інша — на передній черевній стінці).

П. АКУШЕРСЬКИЙ САМОВІЛЬНИЙ — син. ПОВОРОТ АКУШЕРСЬКИЙ СПОНТАННИЙ — versio (obstetrica) spontanea — самостійний поворот плода з косоного чи поперечного положення в повздовжнє або з тазового в головне; зміна ненормального положення плода в матці на нормальне, що відбувається без будь-яких зовнішніх втручань.

П. АКУШЕРСЬКИЙ СПОНТАННИЙ — див. П. АКУШЕРСЬКИЙ САМОВІЛЬНИЙ

П. БРЕКСТОНА ГІКСА — див. ПОВОРОТ ГІКСА

П. ГІКСА — див. ПОВОРОТ БРЕКСТОНА ГІКСА — versio Hicksi — акушерська операція: «комбінований» поворот плода на ніжку в разі неповного розкриття отвору матки.

ПОДРІБНЕННЯ, я, с. — tripsis, is, f.; communitio, onis, f.; contritio, onis, f.; trituration, onis, f.; fragmentatio, onis, f. — різання, ламання, розбивання чого-небудь на дрібні шматки, маленькі частини.

П. ПЛОДА — див. ОПЕРАЦІЯ ПЛОДОРУЙНІВНА

П. ЧЕРЕПА ПЛОДА — basiotripsia, ae, f.; basilysis, is, f. — акушерська операція: розтин черепа мертвого плода на частини для полегшення видалення його з порожнини матки.

ПОЗА, и, ж. — див. ПОЛОЖЕННЯ

ПОЗАОЧЕРЕВИННИЙ, а, е. — син. ЕКСТРАПЕРИТОНЕАЛЬНИЙ

ПОЗИЦІЯ, ї, ж. — positio, onis, f. — відношення спинки плода до правої або лівої стінки матки (тіла матері), якщо спинка звернена в ліву сторону стінки матки, говорять про першу позицію, якщо вправо — то другу.

ПОЛЕМБРІОНІЯ, ї, ж. — polyembryonia, ae, f. — розвиток кількох зародків з однієї зиготи.

ПОЛІМЕНОРЕЯ, ї, ж. — polymenorrhoea, ae, f. — тривалість менструації понад 6 днів; ненормально часті менструації.

ПОЛІП, а, ч. — polypus, i, m. — розростання якої-небудь тканини на півкулястої або неправильної форми, що виступає над поверхнею чи за межі тканини; новотвір або наслідок запального, дегенеративного чи іншого процесу.

П. ДЕСТРУКТИВНИЙ — polypus destructivus — поліп слизової оболонки матки, який виникає після пологів, абортів або пухирного занеска і є наслідком проліферації клітин хоріона з інфільтративним ростом.

П. ПЛАЦЕНТНИЙ — polypus placentae — частинка тканини плаценти, що затрималась і організувалась в порожнині матки після пологів.

П. ШИЙКОВИЙ — polypus cervicalis — доброякісне розростання залоз і строми каналу шийки матки.

ПОЛІПЕКТОМІЯ, ї, ж. — polypectomia, ae, f. — операція: видалення поліпа.

ПОЛІСПЕРМІЯ, ї, ж. — polyspermia, ae, f. — 1) надмірна секреція сімені; 2) проникнення кількох сперматозоїдів в одну яйцеклітину під час запліднення.

ПОЛОГИ, ів, мн. — син. РОДИ — partus, us, m.; parturitus, onis, f. — фізіологічний процес, одноплідні пологи зі спонтанним початком та прогресування пологової діяльності у терміні вагітності 37-42 тижні у потиличному передлежанні плода, перебіг яких відбувався без ускладнень усього періоду пологів, при задовільному стані матері та новонародженого після пологів.

П. АТОНІЧНІ — *partus atonicus* — затяжні пологи, спричинені атонією матки.

П. БАГАТОПЛІДНІ — *partus multiplex* — народження двох або більше плодів, які розвивались одночасно і визріли в один гестаційний період.

П. ВИКЛИКАНІ — син. ПОЛОГИ ШТУЧНІ — *partus inductus* — пологи, які є наслідком механічної чи лікарської стимуляції (наприклад, внутрішньовенного введення окситоцину).

П. ЗАПІЗНІЛІ — син. ОПСИТОКІЯ, ОПСИТОЦІЯ — *partus serotinus; opsitocia*, ae, f. — пологи, що відбулися після 42-го повного тижня вагітності (на 294 добу або пізніше).

П. ЗАТЯЖНІ — *partus prolongatus* — пологи, які тривають довше, ніж нормальні (понад 18 годин).

П. ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ — *partus instrumentalis* — пологи, під час яких використовуються інструменти, щоб полегшити народження плода.

П. ПАТОЛОГІЧНІ — *partus pathologicus* — пологи з відхиленням від нормального перебігу.

П. ПЕРЕДЧАСНІ — *partus praematurus* — пологи, що відбулися у період з 22-го повного тижня до закінчення 37 тижня вагітності (154-259 діб).

П. ПЕРЕДЧАСНІ ШТУЧНІ — *partus praematurus artificialis* — передчасні пологи, зумовлені зовнішньою дією з метою перервати вагітність.

П. ПОСМЕРТНІ — *parturitus postmortalis* — народження плода після смерті матері; витиснення мертвого плода з матки газами, що утворюються у черевній порожнині під час гниття тканин померлої вагітної жінки.

П. СВОЄЧАСНІ — *partus matures* — пологи, які настають на 39-41 тижні вагітності; пологи, у разі яких своєчасно народжується морфологічно і функціонально зрілий плід.

П. СІДНИЧНІ — *partus glutealis* — пологи, у разі яких визначають сідничне передлежання плода.

П. СПОНТАННІ — *partus spontaneus* — пологи, які відбуваються без будь-якого стороннього втручання (механічної, фармакологічної, медичної допомоги).

П. СТРИМКИ — *partus praecipitatus* — перші пологи, які тривають 1-3 години, або повторні — менше ніж 2 години; призводять до розривів шийки матки, піхви, промежини, передчасного відшарування нормально розташованої плаценти, гіпотонічної

кровотечі у матері, крововиливу в головний мозок, кефалогематоми у плода.

П. СУХІ — *partus siccus* — пологи, у разі яких навколоплідні води відійшли перед початком скорочень матки.

П. УСКЛАДНЕНІ — *partus complicates* — пологи, у разі яких констатують невідповідність розмірів голівки плода щодо малого таза, кровотечу, атонію матки тощо.

П. ШВИДКІ — *partus rapidus* — перші пологи, що тривають менше ніж 6 годин, і повторні — менше ніж 4 години; призводять до виникнення травм у матері й плода.

П. ШТУЧНІ — див. ПОЛОГИ ВИКЛИКАНІ

П. ЩИПЦЕВІ — *partus forcipes* — пологи, які відбуваються через пологові шляхи за допомогою накладених на голівку плода щипців.

П., ЩО НЕ ВІДБУЛИСЯ — *partus non effectus* — затримка мертвого плода в матці після закінчення нормального терміну гестації.

ПОЛОГОВИЙ, а, е — син. РОДОВИЙ, РОДИЛЬНИЙ — *puerperalis*, e. — 1) призначений для надання медичної допомоги під час пологів; 2) який буває під час пологів; 3) стосовно до пологів.

ПОЛОЖЕННЯ, я, с. — син. ПОЗИЦІЯ, ПОЗА — 1. *positio, onis, f.; locus, i, m.; situs, us, m.; status, us, m.* 2. *thesis, is, f.; propositio, onis, f.; decubitus, us, m; thema, atis, n.* — 1) місцеперебування, розташування в просторі кого-небудь, чого-небудь; розміщення тіла або його частин; поза; 2) твердження, думка, що лежить в основі чого-небудь; теза.

П. АКТИВНЕ — *positio activa* — довільне положення тіла чи окремих його частин.

П. АНАТОМІЧНЕ — *positio anatomica* — 1) розміщення органа щодо інших органів або частин тіла; 2) положення тіла людини, що стоїть прямо з лицем, зверненим допереду, верхніми кінцівками, розміщеними вздовж з долонями попереду; використовується з метою описати розміщення і напрямок різних частин тіла.

П. БІЧНЕ — *positio lateralis; decubitus lateralis* — положення на боці.

П. ВАЛЬХЕРА — *positio Walcheri* — положення, при якому роділля лежить таким чином, що ділянка куприка знаходиться на краю ліжка; при цьому дещо збільшується прямий розмір входу в малий таз.

П. ВИМУШЕНЕ — *decubitus necessaries* — положення, що зумовлене патологічним процесом або допомагає полегшити чи зменшити страждання хворої.

П. ГОРИЗОНТАЛЬНЕ — *positio horizontalis* — у медицині: розміщення тіла в положенні лежачи на спині з випростаними кінцівками.

П. ГОРІЛИЦЬ — див. ПОЛОЖЕННЯ НАВЗНАК

П. ДОРСАЛЬНЕ — див. ПОЛОЖЕННЯ НАВЗНАК

П. ЕМБРІОНА — *positio embryoni* — положення тіла у вигляді дуги із зігнутими в колінних і кульшових суглобах ногами та приведеними до тулуба стегнами.

П. КОЛІННО-ГРУДНЕ — *positio genupectoralis* — положення на колінах і грудях, спираючись на лікті; положення навколішки, спираючись грудною кліткою на яку-небудь поверхню.

П. КОЛІННО-ЛІКТЬОВЕ — *positio genucubitalis* — позиція з опорою на лікті й коліна та піднятою над поверхнею грудною кліткою.

П. ЛЕЖАЧИ — *positio decubitus* — горизонтальне положення тіла; може бути на спині, лівому чи правому боці або на животі.

П. НАВЗНАК — син. ПОЛОЖЕННЯ ГОРІЛИЦЬ, ПОЛОЖЕННЯ ДОРСАЛЬНЕ — *positio dorsalis; decubitus dorsalis* — положення на спині обличчям догори.

П. НАВКОЛІШКИ — *genibus niti* — положення, у разі якого коліна сильно зігнуті й приведені до живота, а тіло випрямлене.

П. НАПІВЛЕЖАЧИ — *positio semirecumbens* — розміщення тіла на спині, трохи підвівши верхню частину тулуба, щоб полегшити дихання та серцеву діяльність.

П. ОРТОПНОЕ — *positio orthopnoea* — вертикальне або напіввертикальне положення тіла в ліжку або в кріслі з метою полегшити дихання в разі ядухи.

П. ПАСИВНЕ — *positio passiva* — положення частини або всього тіла, надане кимось; не може бути змінене довільно.

П. ПЛОДА — *praesentatio, onis, f.* — положення осі плода щодо повздовжньої осі матки; розташування передлеглої частини плода в пологових шляхах.

П. РІВНОВАГИ — *positio equilibria* — стан рівноважної реакції, коли швидкості прямої та зворотної реакцій є рівними.

П. ТРЕНДЕЛЕНБУРГА — *positio Trendelenburgi* — положення хворого на операційному столі, у разі якого таз розміщується вище від голови.

ПОРОДІЛЛЯ, і, ж. — *puerpera, ae, f.* — жінка, яка щойно народила; жінка в післяпологовий період.

ПОРОЖНИНА, и, ж. — *cavitas, atis, f.* — 1) порожній, нічим не заповнений простір усередині чого-небудь; 2) в анатомії: простір в організмі, обмежений внутрішніми поверхнями стінок тіла.

П. АМНІОТИЧНА — *cavitas amniotica* — порожнина, утворена амніотичною оболонкою; містить плід і навколоплідні води.

П. МАТКИ — *cavitas uteri* — вистелений ендометрієм внутрішній простір тіла матки.

П. ТАЗА — *cavitas pelvis* — вистелений фасцією простір, який на рівні площини входу до малого таза з'єднується з черевною порожниною.

ПОРОК, у, ч. — див. ВАДА

ПОРРО ОПЕРАЦІЯ — див. ГІСТЕРЕКТОМІЯ КЕСАРЕВА

ПОСЛІД, у, ч. — *placenta, ae, f.* — орган, який з'єднує плід з організмом матері; складається з плаценти, оболонок плода і пуповини; позазародкові частини плодового яйця.

ПОСТЕМБРІОНАЛЬНИЙ, а, е — син. ПОСТЕМБРІОННИЙ

ПОСТЕМБРІОННИЙ, а, е — син. ПОСТЕМБРІОНАЛЬНИЙ — *postembryonicus, a, um.* — який настає після ембріонального періоду; який настає після народження плода.

ПОСТНАТАЛЬНИЙ, а, е — див. ПІСЛЯПОЛОГОВИЙ

ПОТЕНЦІЯ, і, ж — *potentia, ae, f.* — прихована можливість; здатність, що може виявитися за певних умов, достатність сил до якої-небудь діяльності.

П. СЕКСУАЛЬНА — *potentia sexualis* — здатність до здійснення статевого акту, запліднення та зачаття.

ПОТУГИ, туг, мн. — *labores parturientium* — синхронне рефлекторне мимовільне скорочення м'язів матки, черевного преса, промежнини і тазового дна.

ПОТЯГ СТАТЕВИЙ, у, ч. — син. ЛІБІДО — *libido sexualis* — інстинктивне прагнення статевої близькості.

ПРЕЕКЛАМПСІЯ, і, ж. — *praeeclampsia, ae, f.* — стан перед еклампсією у вагітних і породіль; гіпертензія, яка виникла після 20 тижнів вагітності у поєднанні з протеїнурією; супроводжується численними симптомами поліорганної і полісистемної недостатності, енцефалопатії; може призвести до передчасного відшарування плаценти і дистресу плода під час пологів.

ПРЕМЕНАРХЕ, невідм., с. — *praemenarche, es, f.* — 1) який передую першій менструації; 2) період до настання менструації.

ПРЕМЕНСТРУАЛЬНИЙ, а, е — син. ПЕРЕДМЕНСТРУАЛЬНИЙ

ПРЕНАТАЛЬНИЙ, а, е. — син. ПЕРЕДПОЛОГОВИЙ, ДОРОДОВИЙ, АН-ТЕНАТАЛЬНИЙ — praenatalis, e.; antenatalis, e. — стосовно до плода перед народженням; який передує народженню.

ПРИДАТОК, тка, ч. — appendix, icis, f. — 1) те, що не маючи самостійного значення є доповненням, додатком до чогось; 2) відросток, додатковий утвір.

П. ЯЄЧНИКА — див. НАД'ЯЄЧНИК

ПРИДАТКИ, ів, мн. — adnexa, orum, n./pl. — додаткові або допоміжні частини чого-небудь.

П. МАТКИ — adnexa uteri — маткові зв'язки, маткові труби, яєчники, маткові зв'язки.

П. ПЛОДА — adnexa fetus — похідні трофобласта й оболонки плода разом з пупковим канатиком, амніоном і хоріоном.

ПРИМОРДІАЛЬНИЙ, а, е — primordialis, e. — зародковий; первинний; первісний; початковий; який є найпростішим і нерозвиненим.

ПРИРОСТАННЯ, я, с. — accretio, onis, f.; adhaesio, onis, f. — приєднання до чого-небудь у процесі росту, зростання з чимось, утворюється одне ціле; ставання частини чогось у разі з'єднання з ним.

П. ПЛАЦЕНТИ — accretio placentae; adhaesio placentae — порушення формування плаценти, у разі якого ворсини хоріона проростають в глибокі шари стінки матки.

ПРИСІНОК, нка, ч. — vestibulum, i, n. — невелика порожнина або простір при вході куди-небудь.

П. ПІХВИ — vestibulum vaginae — щілина між клітором, малими статевими губами і човникоподібною ямкою.

ПРИЯЄЧНИК, а, ч. — paroophoron, i, n. — рудиментарний залишок каналців первинної нирки, розміщений у брижі маткової труби присередньо від над'яєчника.

ПРОБА, и, ж. — 1. testum, i, n.; reactio, onis, f.; 2, 3. exemplum, i, n.; specimen, inis, n. — 1) перевірка властивостей, якостей чого-небудь і результат такої перевірки; 2) частина чого-небудь, узяття для дослідження; дослідний зразок, взірець; 3) будь-який матеріал, отриманий з тест-системи для дослідження, аналізу або зберігання.

П. ГАЛЛІ МАЙНІНІ — testum Galli Mainini — проба для раннього визначення вагітності на підставі виявлення в сечі хоріонічного гонадотропіну.

ПРОГЕСТЕРОН, у, ч. — progesteronum, i, n. — гормон жовтого тіла, плаценти й кори надниркових залоз; викликає перехід слизової оболонки матки із фази проліферації в секреторну фазу, а після запліднення сприяє переходу її в стан, необхідний для розвитку заплідненої яйцеклітини; зменшує збудливість і скорочення мус-

кулатури матки і маткових труб; стимулює розвиток кінцевих елементів грудних залоз.

ПРОГЕСТИНИ, ів, мн. — див. ЗАСОБИ ГЕСТАГЕННІ

ПРОДУВАННЯ, я, с. — perflatio, onis, f. — 1) очищення чого-небудь струменем повітря; 2) уведення повітря під тиском через що-небудь.

П. МАТКОВИХ ТРУБ — син. ПЕРТУБАЦІЯ — pertubatio, onis, f.; insufflatio tubarum uterinarum; perflatio, onis, f. — уведення повітря в маткові труби з метою відновити їх прохідність.

ПРОЙОМЕНОРЕЯ, і, ж. — proiomenorrhoea, ae, f. — скорочений менструальний цикл.

ПРОКОЛ, у, ч. — син. ПАРАЦЕНТЕЗ, ПУНКЦІЯ — centesis, is, f. — отвір (або рана), зроблений чимось гострим, колючим.

П. ЧЕРЕВНИЙ — див. ПУНКЦІЯ ЧЕРЕВНА

ПРОКТОЦЕЛЕ, невідм., с. — син. АРХОЦЕЛЕ, РЕКТОЦЕЛЕ — proctocele, es, f.; rectocele, es, f.; archocele, es, f. — грижа прямої кишки; грижа живота, яка виходить через відхідник; грижове випинання частини прямої кишки в піхву.

ПРОЛАКТИН, у, ч. — син. ГОРМОН ЛАКТОГЕННИЙ, ЛАКТОТРОПІН, МАМОТРОПІН — factor galactopo(i)eticus; hormonum lactogenicum; prolactinum, i, n.; lactotropinum, i, n.; mammotropinum, i, n. — поліпептидний гормон, який продукують ацидофільні мамотропні клітини аденогіпофіза; стимулює вироблення молока грудними залозами, ріст і розвиток грудних і сальних залоз, лактацію, ріст внутрішніх органів; регулює репродуктивні процеси, стимулює інстинкт материнства.

ПРОЛАКТИНОМА, и, ж. — prolactinoma, atis, n. — аденома гіпофіза, що виділяє надмірну кількість пролактину; може сповільнити статевий розвиток і затримати настання статевої зрілості, спричинити галакторею та аменорею у жінок, зменшити статевий потяг у чоловіків.

ПРОЛАКТОЛІБЕРИН, у, ч. — prolactoliberinum, i, n. — пептидний гормон гіпоталамусу, що впливає на секрецію пролактину гіпофізом.

ПРОЛАКТОСТАТИН, у, ч. — син. ФАКТОР-ІНГІБІТОР ПРОЛАКТИНУ — prolactostatinum, i, n.; factor-inhibitor prolactini — гормон, який пригнічує пролактин; речовина гіпоталамічного походження, здатна пригнічувати синтез або вивільнення пролактину.

ПРОЛАПС, у, ч. — prolapsus, us, m. — 1) випадання, відвисання, провисання, опущення чого-небудь; 2) у медицині: випадання або опускання частини тіла чи внутрішнього органа, відвисання чи ви-

вертання назовні внутрішнього органа через природний або штучний отвір.

П. ВІДХІДНИКА — prolapsus ani — провисання внутрішньої оболонки відхідникового каналу через відхідник назовні.

П. МАТКИ — prolapsus uteri — зміщення матки донизу, у разі якого шийка її перебуває у піхві або поза нею; може і вся матка розміщуватися поза піхвою.

П. ПУПОВИНИ — prolapsus funiculi umbilicalis — передчасне (до народження плода) випадіння пуповини з матки під час пологів.

ПРОМЕЖИНА, и, ж. — син. ПЕРЕМІЖЖЯ — perineum, i, n. — м'які тканини між відхідником і зовнішніми статевими органами (калиткою або піхвою); дно таза й прилеглі структури, що виповнюють його нижній отвір.

ПРОРИВ, у, ч. — син. ПЕРФОРАЦІЯ — perforatio, onis, f. — раптове порушення цілості стінки порожнистого органа, ураженого хворобливим процесом, проривання.

ПРОРИЗУВАННЯ, я, с. — incisio, onis, f.; eruptio, onis, f. — порушення суцільності, монолітності чого-небудь, утворення сліду, борозни; утворення в чому-небудь отвору, рани.

П. ГОЛІВКИ ПЛОДА — incisio capitis fetus — етап періоду вигнання під час пологів, протягом якого постійно видно голівку плода в зияючій статевій щілині.

ПРОСТІР, тору, ч. — spatium, i, n. — 1) площа чого-небудь на земній поверхні; вільний, великий обшир; територія; 2) обмежена анатомічними утворами або функціональним зв'язком протяжність.

П. ДУГЛАСА — див. ЗАГЛИБИНА ПРЯМОКИШКОВО-МАТКОВА

П. ЗАЛОБКОВИЙ — spatium retropubicum — простір між лобковим симфізом і сечовим міхуром.

П. МІЖВОРСИНЧАСТИЙ — spatium intervillosum — простір плаценти, в якому циркулює материнська кров і містяться ворсинки хоріона.

ПРОТЕЇНУРІЯ, ї, ж. — proteinuria, ae, f. — виділення білка із сечею.

П. ВАГІТНИХ — proteinuria gravidarum — фізіологічна протеїнурія у III триместрі вагітності, зумовлена підвищенням тиску в ниркових венах і не пов'язана з нефропатією.

ПСЕВДОГЕРМАТОФРОДИТИЗМ, у, ч. — див. ГЕРМАФРОДИТИЗМ НЕСПРАВЖНІЙ

ПСЕВДОГЕСТАЦІЯ, ї, ж. — див. ВАГІТНІСТЬ НЕСПРАВЖНЯ

ПСЕВДОЕРОЗІЯ ШИЙКИ МАТКИ — див. ЕНДОЦЕРВІКОЗ

ПСЕВДОМЕНСТРУАЦІЯ, ї, ж. — pseudomenstruatio, onis, f. — кровотеча, що не є проявом менструації, але виникає в дні її очікування; виділення з матки без характерних змін ендометрія у новонароджених.

ПСИХОЗ, у, ч. — psychosis, is, f. — психічна хвороба; хворобливий розлад психічної діяльності; захворювання всього організму з провідними порушеннями функцій головного мозку; характеризується грубим спотворенням відображення об'єктивної дійсності й здатності адекватно взаємодіяти з нею, втратою критики власних переживань.

П. КЛІМАКТЕРИЧНИЙ — psychosis climacterica — психоз із переважанням депресії або ознак істерії у жінок під час менопаузи.

П. ПІСЛЯПОЛОГОВИЙ — син. ПСИХОЗ ПУЕРПЕРАЛЬНИЙ — psychosis puerperalis; psychosis post partum — психоз, який виникає після пологів і пов'язаний з ними.

П. ПУЕРПЕРАЛЬНИЙ — див. ПСИХОЗ ПІСЛЯПОЛОГОВИЙ

ПТІАЛІЗМ, у, ч. — див. СЛИНОТЕЧА

ПУБЕРТАТНИЙ, а, е — pubescens, entis — пов'язаний зі статевим дозріванням.

ПУНКЦІЯ, ї, ж. — син. ПРОКОЛ — punctio, onis, f. — прокол тканин порожнистою голкою або троакаром.

П. СПИННОМОЗКОВА — punctio spinalis — пункція підпаутинного простору спинного мозку.

П. ЧЕРЕВНА — син. ПАРАЦЕНТЕЗ АБДОМІНАЛЬНИЙ, ПРОКОЛ ЧЕРЕВНИЙ — punctio abdominalis; paracentesis abdominalis — пункція черевної порожнини з метою визначити причину асцити або видалити зайву рідину з неї.

ПУПОВИНА, и, ж. — див. КАНАТИК ПУПКОВИЙ

ПУХЛИНА, и, ж. — син. НОВОУТВОРЕННЯ, НЕОПЛАЗМА, НОВУТВІР, ОПУХ, БЛАСТОМА — tumor, oris, m.; blastoma, atis, n. — тканина, утворена зі змінених, нетипових щодо диференціювання характеру росту клітин, здатних передавати ці властивості під час їх поділу; розрізняють доброякісні та злоякісні пухлини.

П. АДЕНОМАТОЇДНА — син. АДЕНОЛЕЙОМІОФІБРОМА, АДЕНОФІБРОМІОМА, ПУХЛИНА РЕКЛІНГГАУЗЕНА — tumor adenomatoideus; adenoleiomyofibroma, atis, n; tumor Recklinghauseni — доброякісна пухлина над'яєчника, маткової труби, що складається із залозистоподібних утворів, вистелених мезотелієм.

П. БРЕННЕРА — син. АДЕНОФІБРОМА, ПСЕВДОМУЦИНОЗНА, АДЕНОФІБРОМА КОЛОЇДНА — tumor Brenneri; oophoroma folliculare; adenofibroma pseudomucineum; adenofibroma

colloideum — пухлина яєчника, переважно доброякісна; побудована з фіброзної тканини з гніздами клітин, які нагадують перехідний епітелій, часом будовою подібна до залози.

П. ГРАНУЛЬОЗОКЛІТИННА — син. АДЕНОМА ГРААФОВИХ МІХУРЦІВ, АДЕНОМА ЯЄЧНИКА ФОЛІКУЛЯРНА, ЦИЛІНДРОМА ЯЄЧНИКА, ФОЛІКУЛОМА — tumor granulocellularis; adenoma vesicularum Graafi; adenoma ovarii folliculare; cylindroma ovarii; folliculoma, atis, n. — пухлина яєчника, що походить з гранульозних клітин фолікулів.

П. ЕМБРІОНАЛЬНА — син. ЕМБРІОМА — tumor embryonalis; tumor embryoplasticus; tumor dysontogeneticus; embryoma, atis, n. — злоякісна пухлина, що виникає з рудиментарного органа чи недорозвиненої тканини під час внутрішньоутробного розвитку або в період новонародженості.

П. КРУКЕНБЕРГА — tumor Krukenbergi — пухлина яєчника, що є метастазом раку шлунка.

П. РЕКЛІНГГАУЗЕНА — див. ПУХЛИНА АДЕНОМАТОЇДНА

П. СОСОЧКОВА — див. ПАПІЛОМА

П. ТЕКАКЛІТИННА — див. ТЕКОМА

Р

РАК, у, ч. — син. КАРЦИНОМА — cancer, cri, m. — злоякісна пухлина з епітеліальної тканини.

Р. ЕМБРІОНАЛЬНИЙ — син. ТЕРАТОКАРЦИНОМА — carcinoma embrionale; teratocarcinoma, atis, n. — рак із недиференційованих епітеліальних елементів, які формують залозистоподібні сосчкові та солідні структури.

Р. ЕНДОМЕТРІЯ — carcinoma endometrii — дві групи карцином: ендометріоїдні (аденокарцинома) і неендометріоїдні, які є рідкісними, включають такі види раку: серозно-папілярний, світлоклітинний, муцинозний, плоскочлітинний, змішаний і недиференційований.

Р. СОСКА ГРУДНОЇ ЗАЛОЗИ ПЕДЖЕТА — син. ХВОРОБА ПЕДЖЕТА — cancer papillae mammae Pegeti; carcinoma mammarium Pegeti; morbus Pegeti — поверхневий епідермальний рак соска й ареоли грудної залози, характеризується мокрою екземою і виразками шкіри.

РЕГУЛИ, гул, ж. — див. МЕНСТРУАЦІЯ

РЕДУКЦІЯ ЕМБРІОНА — reductio embryoni — маніпуляція із зменшенням кількості ембріонів, що розвиваються після використання допоміжних репродуктивних технологій; показанням є наявність 2 та більше плодів. Проводиться з метою профілактики акушерських і пренатальних ускладнень, пов'язаних з багатопліддям.

РЕЗУС-КОНФЛІКТ, у, ч — див. РЕЗУС-НЕСУМІСНІСТЬ

РЕЗУС-НЕСУМІСНІСТЬ, ності, ж. — син. РЕЗУС-КОНФЛІКТ — rhesus-incompatibilitas; rhesus-conflictus, us, m. — несумісність крові донора і реципієнта або вагітної і плода за Rh-фактором; Rh-несумісність вказує на наявність антитіл до поверхневого антигену D еритроцитів; у більшості випадків тяжкої резус-несумісності у плода розвивається анемія або водянка, що може призвести до його загибелі або після народження може виникнути ядерна жовтяниця.

РЕНОПАТІЯ, і, ж. — див. НЕФРОПАТІЯ

РЕПРОДУКТИВНИЙ, а, е — reproductivus, a, um. — стосується до репродукції; здатний до відтворення, розмноження.

РЕПРОДУКЦІЯ, і, ж. — РОЗМНОЖЕННЯ

РЕТРОВЕРСІЯ, і, ж. — retroversio, onis, f. — нахилення назад без згинання (про орган).

Р. МАТКИ — retroversio uteri — відхилення матки назад без утворення кута між її тілом і шийкою.

РЕТРОДЕВІАЦІЯ, і, ж. — retrodeviatio, onis, f. — відхилення чи згинання дозад.

Р. МАТКИ — retrodeviatio uteri — відхилення тіла матки дозад, а шийки — допереду та утворення між ними кута, відкритого дозад.

РЕТРОПОЗИЦІЯ, і, ж. — retropositio, onis, f. — в анатомії: зміщення нормального органа або утвору дозад щодо його звичного положення

Р. МАТКИ — retropositio, onis, f. — зміщення матки дозад щодо осі таза.

РЕТРОФЛЕКСІЯ, і, ж. — retroflexio, onis, f. — згинання, перегинання назад.

Р. МАТКИ — retroflexio uteri — перегин тіла матки, у разі якого між ним і шийкою матки утворюється кут, відкритий дозад.

РИЛІЗИНГ-ГОРМОН, у, ч. — див. РИЛІЗИНГ-ФАКТОР

РИЛІЗИНГ-ФАКТОР, у, ч. — син. ЛІБЕРИН, РИЛІЗИНГ-ГОРМОН — relisingfactor, oris, m.; liberinum, i, n. — 1) нейрогормон гіпоталамуса, який стимулює виділення відповідного тропного гормону гіпофіза; 2) відносно прості пептиди, які є молекулярною основою взаємозв'язку нервової і гормональної регуляції на рівні гіпотала-

муса і гіпофіза; фактори, що виробляються в певній структурі й стимулюють секрецію гормонів в іншій; 3) два розчинні протеїни (RF-1, RF-2), які беруть участь у звільненні завершеного поліпептидного ланцюга від рибосоми, коли в процесі синтезу білка з'являється кінцевий кодон ланцюга.

РИТМ МАЯТНИКОПОДІБНИЙ — див. ЕМБРІОКАРДІЯ

РІДИНА, и, ж. — liquor, oris, m. — один із станів речовини, проміжний між твердим і газуватим; плинна суміш із різних твердих і рідких речовин.

Р. АМІОТИЧНА — див. ВОДИ НАВКОЛОПЛІДНІ

Р. АСЦИТНА — liquor asciticus — серозна рідина у черевній порожнині в разі асцити.

Р. СІМ'ЯНА — див. СПЕРМА

РОДИ, ів, мн. — див. ПОЛОГИ

РОДИЛЬНИЙ, а, е — див. ПОЛОГОВИЙ

РОДИТИ, джу, диш, недок. і док., перех. — parturio, ivi, -, ire; pario, repereri, par(i)tum, ere — 1) давати життя дитині під час пологів; 2) дати початок чому-небудь, бути причиною появи чогось, створювати що-небудь; пробуджувати, викликати що-небудь у когось.

РОДІЛЛЯ, і, ж. — parturiens, entis, f. — жінка, яка народжує або щойно народила.

РОДОВИЙ, а, е — див. ПОЛОГОВИЙ

РОДОДОПОМІЖНИЙ, а, е — син. РОДОПОМІЧНИЙ — obstetric(i)us, a, um; obstetricalis, e. — стосується до заходів медичної допомоги вагітним і породіллям.

РОДОПОМІЧНИЙ, а, е — див. РОДОДОПОМІЖНИЙ

РОДОСТИМУЛЯЦІЯ, ї, ж. — stimulatio partus — прискорення пологів за допомогою препаратів, які підсилюють скорочення матки.

РОЗВИТОК, тку, ч. — evolutio, onis, f.; genesis, is, f.; germinatio, onis, f. — 1) процес, унаслідок якого відбувається зміна якості чого-небудь, перехід від одного якісного стану до іншого, вищого; 2) ступінь освіченості, культурності, розумової, духовної зрілості.

Р. ВНУТРІШНЬОУТРОБНИЙ — син. РОЗВИТОК ПРЕНАТАЛЬНИЙ — genesis praenatalis — розвиток до народження дитини.

Р. ЕМБРІОНАЛЬНИЙ — син. ЕМБРІОГЕНЕЗ — evolutio embryonalis; embryogenesis, is, f. — 1) в ембріології: розвиток організму від запліднення до народження; 2) в акушерстві: період внутрішньоутробного розвитку, протягом якого закладаються органи (від кінця 2-го до кінця 8-го тижня вагітності).

Р. ПОСТЕМБРІОНАЛЬНИЙ — evolutio postembryonalis — розвиток організму після народження (закінчення внутрішньоутробного періоду).

Р. ПРЕНАТАЛЬНИЙ — див. РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОУТРОБНИЙ

Р. СТАТЕВИЙ — evolutio sexualis; pubertas, atis, f. — формування первинних і вторинних статевих ознак у процесі індивідуального розвитку.

Р. СТАТЕВИЙ ЗАТРИМАНИЙ — evolutio sexualis retenta; pubertas retenta — статевий розвиток, під час якого немає або запізно формуються статеві ознаки.

Р. СТАТЕВИЙ ПЕРЕДЧАСНИЙ — evolutio sexualis praematura; pubertas praematura — статево дозрівання в препубертатний період; передчасна поява первинних і вторинних статевих ознак у дитячому віці.

РОЗКРИТТЯ, я, с. — patefactio, onis, f.; detectio, onis, f.; revelatio, onis, f. — 1) відкриття доступу до чого-небудь механічним або хірургічним способом; 2) зняття покриття, верхнього шару чого-небудь; оголення чого-небудь, позбавлення покриття.

Р. ШИЙКИ МАТКИ — patefactio cervicis uteri — розслаблення м'язів і збільшення просвіту шийки матки під час пологів.

РОЗМІРИ ГОЛІВКИ ПЛОДА — 1. diameter mentooccipitalis; 2. diameter biparietalis; 3. diameter trachelobregmatica; 4. diameter suboccipitobregmatica; 5. diameter bitemporalis; 6. diameter frontooccipitalis; 7. diameter suboccipitofrontalis — показники вимірювання голівки плода в різних напрямках між точками кісток, що виступають над поверхнею черепа: 1. великий косий — від потиличного горба до підборіддя (діаметр — 13,5 см, окружність — 40 см); 2. великий поперечний — найбільша відстань між тим'яними горбами (9,5 см); 3. вертикальний — від під'язикової кістки до великого тим'ячка (діаметр — 9,5 см, окружність — 33 см); 4. малий косий — від підпотиличної ямки до середини великого тим'ячка (діаметр — 9,5 см, окружність — 32 см); 5. малий поперечний — найбільша відстань між краями вінцевого шва (8 см); 6. прямий — від перенісся до потиличного горба (діаметр — 12 см, окружність 34 см); 7. середній косий — від підпотиличної ямки до волосистої частини лобової ділянки (діаметр — 10,5 см, окружність — 33 см).

РОЗМІРИ ТАЗА — 1. conjugata diagonalis; 2. conjugata transversa; 3. conjugata recta — показники вимірювання площини входу в малий таз у кількох напрямках: 1) косий — відстань між крижово-клубовим зчленуванням з одного боку і клубово-лобковим підвищенням з протилежного, розрізняють два косих розміри — правий і лівий (12 см); 2) поперечний — відстань між двома найбільш віддаленими пунктами обох термінальних ліній (13 см); 3) прямий — справ-

жня кон'югата (внутрішня акушерська кон'югата, *conjugata vera*) — найважливіший передньозадній розмір, який є найменшою відстанню між мисом крижів і пунктом, який найбільше виступає на внутрішньому боці лобкового зчленування (11 см). Відстань між мисом крижів і верхнім краєм лобкового зчленування називається анатомічною кон'югатою (*conjugata anatomica*) і дорівнює 11,5 см.

РОЗМНОЖЕННЯ, я, с. — син. РЕПРОДУКЦІЯ — *reproductio, onis, f.*; *procreatio, onis, f.*; *progeneratio, onis, f.*; *multiplicatio, onis, f.* — у біології здатність живих організмів створювати подібних до себе особин; процес відтворення організмом нових особин.

РОЗМ'ЯКШЕННЯ, я, с. — *emollitio, onis, f.*; — *malacia, ae, f.* — перехід чого-небудь у м'який або м'якший стан.

Р. ЯЄЧНИКА — син. ООФОРМАЛЯЦІЯ — *oophoromalacia, ae, f.* — м'якість тканин яєчника як наслідок крововиливу, гнійного запалення або некрозу.

РОЗРИВ, у, ч. — 1, 2, 3. *diruptio, onis, f.*; *rhesis, is, f.*; *ruptura, ae, f.*; *laceratio, onis, f.*; 4. *detractatio, onis, f.*; *repudiatio, onis, f.*; *repulsa, ae, f.* — 1) порушення цілості чого-небудь роз'єднанням чогось; 2) проміжок між чим-небудь, що роз'єдналося; 3) переносно відсутність співвідносності, узгодженості між чим-небудь, відповідності в чомусь; 4) остаточна відмова від чого-небудь, зречення чогось.

Р. АРЕТРИЇ — *arteriorrhesis, is, f.*; *ruptura arteriae* — порушення цілості артерії.

Р. ВАГІТНОЇ МАТКИ — *ruptura uteri gravidi* — порушення цілості вагітної матки з утворенням рваної рани.

Р. ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ — *viscerorrhesis, is, f.* — порушення цілості внутрішніх органів, як наслідок травми.

Р. ВНУТРІШНЬОЧЕРЕВНИЙ — *ruptura intrabdominalis* — порушення цілості органів черевної порожнини внаслідок травми.

Р. ЖИВОТА — *ruptura abdominis* — порушення цілості черевної стінки.

Р. ЖОВТОГО ТІЛА — див. АПОПЛЕКСІЯ ЯЄЧНИКА

Р. КИШОК — *ruptura intestinalis* — порушення цілості кишок у разі травми, деструктивного процесу тощо.

Р. МАТКИ — син. ГІСТЕРОРЕКСИС, МЕТРОРЕКСИС — *ruptura uteri*; *hysterorrhesis, is, f.* — порушення цілості стінки її тіла у будь-якому відділі під час вагітності або пологів; частота розривів матки — 0,1–0,05% випадків від загальної кількості пологів; кожен випадок розриву матки підлягає розбиранню для з'ясування обставин, які привели до тяжкого акушерського травмування.

Р. МАТКИ ДОВІЛЬНИЙ — *ruptura uteri spontanea* — порушення цілості стінки матки без зовнішнього впливу; спонтанний (гістопатичний) розрив матки (без наявності рубця на матці) відбувається в 1 випадку на 10000 — 20000 пологів).

Р. МАТКИ ЗАГРОЗЛИВИЙ — *ruptura uteri imminens* — підвищення тиску й тиску в порожнині матки, що може призвести до порушення цілості її стінки.

Р. МАТКИ ПОВНИЙ — *ruptura completa uteri* — порушення цілості всіх шарів (слизова оболонка, м'язовий шар, очеревина); порожнина матки з'єднується з черевною порожниною.

Р. МАТКОВОЇ ТРУБИ — син. РОЗРИВ ФАЛЛОПІЄВОЇ ТРУБИ — *laceratio tubae uterinae* — порушення цілості маткової труби, спричинене трубною вагітністю.

Р. НЕПОВНИЙ — *ruptura incompleta* — порушення цілості стінок матки (слизової і м'язової оболонок) при цілій очеревині.

Р. НЕПРАВИЛЬНИЙ — *ruptura spuria* — розрив, який не має чітко визначених меж.

Р. НЕПРЯМИЙ — *ruptura indirecta* — розрив, який не спричинений прямою шкідливою дією на орган, а виникає як наслідок інших ушкоджень.

Р. ПЕРЕДЧАСНИЙ — *ruptura praematura* — розрив чого-небудь, який відбувається рініше, ніж було передбачено.

Р. ПІХВИ — *ruptura vaginalis*; *laceratio vaginae*; *colporrhesis, is, f.* — порушення цілості піхви внаслідок травми (наприклад, грубе накладання щипців).

Р. ПЛОДОВОГО МІХУРА — *ovicystotomia, ae, f.*; *diruptio velamentorum ovis* — порушення цілості плодового міхура під час пологів.

Р. ОБОЛОНОК ПЛОДА ПЕРЕДЧАСНИЙ — *ruptura membranarum fetalium praematura* — спонтанний розрив оболонок плода до початку пологової діяльності в терміни вагітності від 22 до 42 тижнів; спостерігається в 10-15% пологів; потребує госпіталізації в акушерський стаціонар і вибору індивідуальної тактики ведення залежно від терміну вагітності і стану пацієнтки.

Р. ПОЗАЧЕРЕВНИЙ — *ruptura extraabdominalis* — порушення цілості тканин й органів, розміщених у позаочеревинному просторі, без ушкодження черевної порожнини.

Р. ПРОМЕЖИНИ — *ruptura perinei*; *ruptura perinealis*; *ruptura vulvoperinealis*; *laceratio perinei* — найпоширеніший вид травматизму; порушення цілості тканин промежини з ушкоджен-

ням стінок піхви, рідше прямої кишки, переважно під час пологів.

Р. ПРЯМИЙ — *ruptura directa* — розрив, утворений безпосереднім ударом, тиском на орган.

Р. СЕЧІВНИКА — син. РОЗРИВ УРЕТРИ — *ruptura urethrae* — порушення цілості сечівника, як наслідок травми.

Р. СЕЧОВОГО МІХУРА — син. ЦИСТОРЕКСИС — *cystorrhesis, is, f.; ruptura vesicae urinariae* — утворення наскрізного дефекту в стінці сечового міхура під час травми.

Р. ТІЛА МАТКИ — *ruptura corporis uteri* — порушення цілості тіла матки під час патологічних пологів.

Р. ТРАВМАТИЧНИЙ — *ruptura traumatica* — розрив, спричинений стисненням, ударом, пораненням, опіком тощо.

Р. УРЕТРИ — див. РОЗРИВ СЕЧІВНИКА

Р. ФАЛЛОПІЄВОЇ ТРУБИ — див. РОЗРИВ МАТКОВОЇ ТРУБИ

Р. ШИЙКИ МАТКИ — *ruptura cervicis uteri* — порушення цілості шийки матки під час патологічних пологів, який супроводжується кровотечею та іншими несприятливими наслідками.

Р. ЯЄЧНИКА — див. АПОПЛЕКСІЯ ЯЄЧНИКА

РОЗРІЗ, у, ч. — 1, 2, 4. *incisio, onis, f.; insectio, onis, f.; tomia, ae, f.*; 3. *rima palpebrarum* — 1) розрізане місце, отвір, прорізаний у чому-небудь; 2) у медицині: розсікання шкіри або слизової оболонки і підлеглих м'яких тканин тіла під час операції; 3) форма, обрис очної щілини; 4) площа дійсного чи уявного перерізу якого-небудь предмета.

Р. ЗА ПФАННЕСТІЛЕМ — син. РОЗРІЗ ПФАННЕНШТІЛЯ — *sectio Pfannenstieli* — розріз шкіри і підшкірної клітковини по шкірній складці на 3-4 см вище верхнього краю лобкового симфізу, від зовнішнього краю одного прямого м'яза до зовнішнього краю другого м'яза; підшкірну клітковину і передні листки піхви прямих м'язів живота розтинають у поперечному напрямку, а пристінкову очеревину — у повздовжньому.

Р. ПФАННЕНШТІЛЯ — див. РОЗРІЗ ЗА ПФАННЕСТІЛЕМ

Р. ЧЕРЕВНОЇ СТІНКИ — *celiotomia, ae, f.* — розсікання шкіри й підлеглих м'яких тканин черевної стінки для одержання доступу до черевної порожнини; служить для проведення тієї чи іншої операції в черевній порожнині.

Р. ШУХАРДТА — *sectio Schuchardti* — піхво-промежинний доступ: перинеотомія з розрізом бічної стінки піхви, фасцій і м'язів промежини, минаючи відхідник зліва.

РОЗРОДЖЕННЯ, я, с. — *partitudo, inis, f.* — процес народження дитини.

РОЗТИН, у, ч. — *incisio, onis, f.; insectio, onis, f.; sectio, onis, f.; tomia, ae, f.* — 1) відокремлення частини чого-небудь (шматка, пласту або скиби) різанням ножом; 2) місце, де що-небудь розрізано; 3) розтинання чого-небудь, нанесення розрізу.

Р. ЖИВОТА — син. ЛАПАРОТОМІЯ — *laparotomia, ae, f.* — операція: розкриття черевної порожнини; служить для проведення тієї чи іншої операції в черевній порожнині.

Р. КЕСАРІВ — *sectio caesarea* — метод оперативного розродження, при якому народження дитини відбувається через розріз передньої черевної стінки та матки.

Р. КЕСАРІВ В НИЖНЬОМУ СЕГМЕНТІ — *sectio caesarea isthmica* — операція: розтин кесарів за допомогою поперечного розрізу в нижньому сегменті матки.

Р. КЕСАРІВ ЗА ДЖОЕЛ-КОХЕНОМ — *sectio caesarea Joel-Coheni* — кесарів розтин, при якому поперечний розріз на передній черевній стінці здійснюється приблизно на 3 см нижче лінії, що з'єднує передні верхні ості клубових кісток. У деяких випадках розріз може бути проведено вище. Апоневроз розрізають у середині, потім тупо розводять разом з підшкірною клітковиною. Парієтальна очеревина розкривається тупим методом розведення. Матка розкривається в поперечному напрямку в нижньому сегменті тупим методом розведення. Розріз на стінці матки зашивають однорядним або дворядним безперевним швом з перекидом синтетичним шовним матеріалом, що розсмоктується. Вісцеральна та парієтальна очеревина не зашиваються. Цілість апоневрозу відновлюють однорядним швом без перекиду шовним матеріалом, що розсмоктується. Шкіру ушивають 2-3 матрацними швами.

Р. КЕСАРІВ КЛАСИЧНИЙ — *sectio caesarea classica* — розтин по середній лінії від мечоподібного відростка до лобка, виводять вагітну матку в рану, розрізають тіло матки в повздовжньому напрямку у ділянці її середньої поверхні.

Р. КЕСАРІВ МАЛИЙ — *sectio caesarea minor* — операція: через очеревинний розтин кесарів, який проводиться для переривання вагітності в терміні 16-22 тижні.

Р. КЕСАРІВ ПІХВОВИЙ — *sectio caesarea vaginalis* — операція: розтин кесарів, який проводиться через піхву поздовжнім розрізом передньої стінки матки в нижньому сегменті; застосовується для переривання вагітності на 13-16-му тижні.

Р. КЕСАРІВ ПОЗАОЧЕРЕВИННИЙ — *sectio caesarea extraperitonealis* — операція: розтин кесарів, у разі якого розрізають передню черевну стінку без розсікання очеревини, яку зміщують догори, а сечовий міхур — убік.

Р. ПОЛЕГШУВАЛЬНИЙ — *sectio adlevans* — розтин тканин з метою зменшення їх напруження.

Р. ПОПЕРЕЧНИЙ — *sectio transversa* — розтин, зроблений під прямим кутом до довгої осі тіла чи органа.

Р. ПУПОВИНИ — *sectio funiculi umbilicalis* — перетинання пуповини після народження плода

Р. САГІТАЛЬНИЙ — *sectio sagittalis* — поздовжній розтин тіла по лінії стрілового шва, який розділяє тіло на приблизно рівні праву й ліву половини, або розріз, проведений по лінії, паралельній до описаної.

Р. СЕРЕДИННИЙ — *sectio mediana* — розріз по середині органа або частини тіла.

РОЗЧЛЕНУВАННЯ, я, с. — *disarticulatio, onis, f.; dissectio, onis, f.* — поділ чогось суцільного, єдиного на окремі частини.

Р. ПЛОДА — див. ОПЕРАЦІЯ ПЛОДУРІЙНИВНА

РОЗШИРЕННЯ, я, с. — син. ДИЛЯТАЦІЯ — 1. *dilatatio, onis, f.*; 2. *ectasia, ae, f.*; *distensio, onis, f.* — 1) стовщена, збільшена частина чого-небудь; 2) збільшення в розмірах; 3) в анатомії: стійке збільшення просвіту порожнистого органа.

Р. МАТКОВОЇ ТРУБИ — *dilatatio tubae uterinae* — збільшення просвіту й об'єму маткової труби в разі трубної вагітності, крововиливу, спричиненого травмою.

Р. ШИЙКИ МАТКИ — *dilatatio cervicis uteri* — збільшення просвіту шийки матки в разі зменшення тонуусу її м'язів і стоншення стінки; виникає під час пологів.

РОКІТАНСЬКОГО-КІСТЕРА-ГАУЗЕРА СИНДРОМ — див. СИНДРОМ МАЕРА-РОКІТАНСЬКОГО-КІСТЕРА-ГАУЗЕРА

РОМБ, а, ч. — *rhombus, i, m.* — 1) паралелограм, з рівними сторонами й непрямыми кутами; 2) будь-який предмет або фігура такої форми.

Р. КРИЖОВИЙ — син. РОМБ МІХАЕЛІСА — *rhombus Michaelisi* — заглибина в крижовій ділянці, обмежена краями великих м'язів спини і сідничних м'язів.

Р. МІХАЕЛІСА — див. РОМБ КРИЖОВИЙ

С

САГІТАЛЬНИЙ, а, е. — див. СТІЛОВИЙ

САКОСАЛЬПІНКС, у, ч. — *saccosalpinx, ngis, f.* — роздутість яйцепроводів; мішкувате розширення маткових труб через скупчення гною.

САЛІВАЦІЯ, ї, ж. — див. СЛИНОВИДІЛЕННЯ

САЛЬПІНГЕКТОМІЯ, ї, ж. — *salpingectomy, ae, f.* — операція: видалення маткової труби.

САЛЬПІНГІТ, у, ч. — *salpingitis, idis, f.* — запалення маткових труб.

С. ТУБЕРКУЛЬОЗНИЙ — *salpingitis tuberculosa* — сальпінгіт, спричинений мікобактерією туберкульозу.

САЛЬПІНГОГЕННИЙ, а, е. — *salpingogenus, a, um* — який походить з маткової труби.

САЛЬПІНГОГІСТЕРОКІЕЗІЯ, ї, ж. — *salpingohysterokyesia, ae, f.* — вагітність з розвитком плода частково в матковій трубі та порожнині матки.

САЛЬПІНГОГРАФІЯ, ї, ж. — *salpingographia, ae, f.* — рентгенографія контрастованих маткових труб.

САЛЬПІНГОКІЕЗІЯ, ї, ж. — див. ВАГІТНІСТЬ ТРУБНА

САЛЬПІНГОЛІЗИС, у, ч. — *salpingolysis, is, f.* — операція: роз'єднання спайок для відновлення прохідності маткових труб.

САЛЬПІНГООВАРІОСИНДЕЗ, у, ч. — див. САЛЬПІНГОООФОРОПЕК-СІЯ

САЛЬПІНГООВАРІОТОМІЯ, ї, ж. — див. САЛЬПІНГОООФОРЕКТОМІЯ

САЛЬПІНГООВАРІОТРИПСІЯ, ї, ж. — *salpingoovariotripsia, ae, f.* — операція: видалення роздроблених маткових труб, яєчників і над'яєчників.

САЛЬПІНГОООФОРЕКТОМІЯ, ї, ж. — син. САЛЬПІНГООВАРІОТОМІЯ — *salpingoophorectomia, ae, f.; salpingoovaritomia, ae, f.* — операція: видалення одного чи обох яєчників і маткових труб.

САЛЬПІНГОООФОРІТ, у, ч. — див. АДНЕКСИТ

САЛЬПІНГОООФОРОПЕКСІЯ, ї, ж. — син. САЛЬПІНГООВАРІОСИНДЕЗ — *salpingoophoropexia, ae, f.* — операція: пришивання яєчника до маткової труби.

САЛЬПІНГОООФОРОЦЕЛЄ, невідм. с. — *salpingoophorocele, es, f.* — грижа черевної стінки, у мішку якої містяться маткова труба та яєчник.

САЛЬПІНГОПЕКСІЯ, ї, ж. — *salpingopexia, ae, f.* — операція: фіксація маткової труби.

САЛЬПІНГОПЕРИТОНІТ, у, ч. — salpingoperitonitis, idis, f. — запалення очеревини, що вкриває маткову трубу.

САЛЬПІНГОПЛАСТИКА, и, ж. — salpingoplastica, ae, f. — операція: пластичне відновлення прохідності маткової труби.

САЛЬПІНГОГРАФІЯ, і, ж. — salpingorraphia, ae, f. — операція: зашивання маткової труби.

САЛЬПІНГОСАЛЬПІНГОСТОМІЯ, і, ж. — salpingosalpingostomia, ae, f. — операція: з'єднання двох відрізаних кінців маткової труби.

САЛЬПІНГОСТОМАТОПЛАСТИКА, и, ж. — див. САЛЬПІНГОСТОМІЯ

САЛЬПІНГОСТОМАТОТОМІЯ, і, ж. — див. САЛЬПІНГОСТОМІЯ

САЛЬПІНГОСТОМІЯ, і, ж. — син. САЛЬПІНГОСТОМАТОПЛАСТИКА, САЛЬПІНГОСТОМАТОТОМІЯ — salpingostomia, ae, f.; salpingostomatoroplastica, ae, f. — операція: відновлення прохідності маткової труби за допомогою створення отвору, який з'єднує її з черевною порожниною.

САЛЬПІНГОТОМІЯ, і, ж. — salpingotomia, ae, f. — операція: розтин маткової труби.

САЛЬПІНГОЦЕЛС, невідм. с. — salpingocele, es, f. — грижа черевної стінки, в мішку якої міститься маткова труба; грижа маткової труби.

САРКОМА, и, ж. — sarcoma, atis, n. — злоякісна пухлина матки.

СЕКРЕТ, у, ч. — secretum, i, n. — у медицині: специфічний продукт, який виділяється залозистими клітинами і надходить у кров або вивідну протоку; виконує певні фізіологічні функції в організмі; за характером поділяється на білковий (серозний), слизовий (мукоїдний), змішаний і ліпідний.

С. ПІХВИ — secretum vaginale — слиз, який продукується двома великими присінковими залозами, що впадають у присінок піхви; має кислу реакцію за рахунок молочної кислоти, що утворюється з глікогену внаслідок його розпаду під впливом мікробів.

С. ЦЕРВІКАЛЬНИЙ — secretum cervicale — слизовий секрет, який продукується призматичним епітелієм шийки матки.

СЕМІНОМА ЯЄЧНИКА, и, ж. — син. ДИСГЕРМІНОМА — seminoma testis; dysgerminoma, atis, n. — злоякісна пухлина, що походить із недиференційованих статевих клітин яєчника.

СЕПСИС, у, ч. — sepsis, is, f. — системна запальна відповідь на достовірно виявлену інфекцію при відсутності інших можливих причин для подібних змін, які характерні для SIRS. Клінічна маніфестація включає два чи більше наступні прояви: 1) температура тіла

більше 38°C; 2) ЧСС понад 90 уд/хв.; 3) частота дихання понад 20 за хвилину або Pa CO₂ нижче 32 мм рт.ст.; 4) кількість лейкоцитів понад 12000/мм³, менше 400/мм³ або більше 10 % юних форм. Виділяють також тяжкий сепсис, який супроводжується дисфункцією органів, гіперперфузією або гіпотензією. Гіперперфузія і перфузійні порушення можуть включати (але не обмежуватися лише ними) ацидоз у результаті накопичення молочної кислоти, олігоурію, гостре порушення психічного статусу. Сепсис — індукована гіпотензія: систолічний тиск крові нижче 90 мм рт.ст. або зниження АТ на 40 мм рт.ст. від вихідного рівня за умови відсутності інших причин для гіпотензії.

С. НОВОНАРОДЖЕНИХ — sepsis neonatorum — сепсис, зумовлений інфікуванням плода внутрішньоутробно, під час пологів або невдовзі після них і розвивається на першому місяці життя дитини.

С. ПІСЛЯПОЛОГОВИЙ — sepsis puerperalis — інфекційний процес — прояв системної запальної відповіді організму на деструктивно-інфекційний процес у репродуктивних органах.

СЕПТИКОПІЄМІЯ, і, ж. — septicoruaemia, ae, f. — переважно токсична форма сепсису, в основі якої лежить інтоксикація організму мікробними токсинами, продуктами розпаду мікробних тіл та пошкодженими тканинами і характерне виникнення гнійних осередків в різних органах і тканинах; сепсис, у разі якого утворюються метастатичні абсцеси.

СЕПТИЦЕМІЯ, і, ж. — septicemia, ae, f. — наявність у кров'яному руслі і всьому організмі бактерій та їх токсинів, які протягом довгого часу періодично надходять в загальне коло кровобігу; характеризується тяжким токсикозом, виснажливою гарячкою, геморагічним діатезом, спленомегалією тощо; сепсис без метастатичних гнійних вогнищ.

СЕРЦЕБИТТЯ, я, с. — pulpitatio cordis; trepidatio cordis — відчуття посилення або почастішання скорочень серця; прискорене биття серця.

С. ПРИСКОРЕНЕ — див. ТАХІКАРДІЯ

С. СПОВІЛЬНЕНЕ — див. БРАДИКАРДІЯ

СЕЧІВНИК, а, ч. — син. КАНАЛ СЕЧОВИПУСКНИЙ, УРЕТРА — urethra, ae, f. — трубчастий орган, через який сеча виводиться із сечового міхура назовні.

С. ЖІНОЧИЙ — urethra feminina — сечівник завдовжки 3-5 см, який відкривається в присінок піхви.

СЕЧОСТАТЕВИЙ, а, е. — син. УРОГЕНІТАЛЬНИЙ — urogenitalis, e. — стосовно до сечових і статевих органів.

СИМПТОМ, у, ч. — син. ОЗНАКА ХВОРОБИ — symptoma, atis, n.; rhaenomenon, i, n. — 1) характерна ознака, вияв патологічного стану, хвороби; 2) зовнішня ознака певного явища.

С. 1 АЛЬФЕЛЬДА — symptoma 1 Ahlfeldi — ознака вагітності: нерегулярні спазми сегментів матки; виникають на 3-му місяці вагітності.

С. 2 АЛЬФЕЛЬДА — symptoma 2 Ahlfeldi — ознака двійнят: коса чи вертикальна борозна, що пальпується на передній стінці матки і поділяє її на два сегменти.

С. 3 АЛЬФЕЛЬДА — symptoma 3 Ahlfeldi — клінічна ознака відділення плаценти від стінок матки: подовження відрізка пуповини, що виходить зі статевої щілини в послідовий період пологів.

С. БЛЮМБЕРГА — symptoma Blumbergi — ознака подразнення або запалення очеревини: посилення або поява гострого болю під час раптового відведення руки після повільного натискання на передню черевну стінку.

С. ПІСКАЧЕКА — symptoma Piskaceki — ознака вагітності: несиметричні контури матки, зумовлені випинанням у ділянці імплантації плодового яйця, що визначається під час дослідження піхви.

СИМПТОМОКОМПЛЕКС, у, ч. — див. СИНДРОМ

СИМФІЗ, у, ч. — symphysis, is, f. — напівсуглоб; зрощення, з'єднання двох кісток хрящем.

С. ЛОБКОВИЙ — див. З'ЄДНАННЯ ЛОБКОВЕ

СИМФІЗИТ, у, ч. — symphysitis, idis, f. — запалення лобкового симфізу.

СИМФІЗИОТОМІЯ, і, ж. — symphysotomia, ae, f. — операція: розтин лобкового симфізу під час пологів у разі вузького таза.

СИНДРОМ, у, ч. — син. СИМПТОМОКОМПЛЕКС — syndromum, i, n. — 1) сукупність ознак, об'єднаних спільним патогенезом і поєднання ознак, характерних для певної хвороби; 2) у генетиці: комплекс численних патогенетично пов'язаних вад розвитку.

С. HELLP — syndromum HELLP — 1) поєднання внутрішньосудинного гемолізу, ензимопатії і тромбоцитопенії у вагітних у стані прееклампсії; спричинене глибокими метаболічними розладами, поліорганною функціональною недостатністю через забезпечення потреб плода, внутрішньосудинною коагуляцією і автоімунними процесами; інтенсивний гемоліз еритроцитів

призводить до гіпербілірубінемії зі значним переважанням непрямого білірубіну; 2) варіант гестозу з імунним конфліктом «мати-плід»; недостатня супресія імунної відповіді матері на антигени плода призводить до розвитку ішемії матково-плацентного комплексу та переважного синтезу пресорних і проагрегатних (тромбоксан) факторів.

С. АЛЛЕНА-МАСТЕРСА — syndromum Alleni-Mastersi — рецидивний пельвіоперитоніт, спричинений травматичним розривом широкої зв'язки матки під час пологів, травматичним ураженням параметрія; характеризується розслабленням бічних частин параметрія і розширенням його вен, фенестрацією широкої зв'язки, ретрофлексією і надмірною рухливістю матки, болем під час статевого акту та в спині.

С. АМЕНОРЕЇ-ГАЛАКТОРЕЇ — syndromum amenorrhoeae-galactorrhoeae — нефізіологічна лактація і порушення менструацій, зумовлені гіперпролактинемією в разі хвороби ендокринної системи або пухлини гіпофіза.

С. АНТИФОСФОЛІПІДНИЙ — syndromum antiphospholipidum — автоімунне захворювання, пов'язане з утворенням аутоантитіл до фосфоліпідних комплексів, які в значній кількості знаходяться в ендотелії судин, тромбоцитах, тканинах легенів і мозку; клінічними проявами є: акушерська патологія (репродуктивні втрати в різні терміни вагітності, затримка внутрішньоутробного розвитку плода, прееклампсія, плацентарна недостатність та ін.), невдалі імплантації в циклах екстракорпорального запліднення, безпліддя, артеріальні і венозні тромбози різної локалізації, тромбоцитопенія.

С. АСПІРАЦІЇ МЕКОНІЮ — syndromum aspirationis meconii — розлади дихання новонародженого, спричинені попаданням меконію в дихальні шляхи під час вдиху або проходження через пологові шляхи.

С. АШЕРМАНА — syndromum Ashermani; adhaesio uterina traumatica — порушення менструації і неплідність, спричинені посттравматичними синехіями в матці після абортів, пологів, захворювань ендометрія, впливу на нього різних хімічних речовин.

С. БРОНХОЛЕГЕНЕВИЙ АСПІРАЦІЙНИЙ — див. СИНДРОМ МЕНДЕЛЬСОНА

С. ДИСЕМІНОВАНОГО ВНУТРІШНЬОСУДИННОГО ЗСІДАННЯ КРОВІ — syndromum coagulationis sanguinis intravascularis disseminatae — складний патологічний синдром, в основі яко-

го лежить масивне згортання крові, що призводить до блокади мікроциркуляції пухкими масами фібрину й агрегантами клітин у життєво важливих органах із розвитком їх дисфункції. Споживання факторів коагуляції, тромбоцитів та інших клітин численними тромбами і згустками крові нарівні з активацією фібринолізу і накопиченням у сироватці продуктів протеолізу, які чинять антикоагуляційний і токсичний вплив на стінки капілярів, спричиняє значне зменшення кількості цих компонентів у циркулюючій крові, у зв'язку з чим вона може частково або повністю втратити здатність згортатися; привести до профузної кровотечі; може бути ускладненням вагітності, тяжкої інфекції, злоякісного новоутвору тощо.

С. ДИХАЛЬНИЙ ДИСТРЕСОВИЙ НОВОНАРОДЖЕНИХ — див. ДИСТРЕС-СИНДРОМ РЕСПИРАТОРНИЙ НОВОНАРОДЖЕНИХ

С. ДИХАЛЬНИХ РОЗЛАДІВ — *syndromum perturbationum respiratoriarum* — прояв дихальної недостатності внаслідок дефіциту сурфактанта з розвитком первинних ателектазів, інтерстиціального набряку легенів; одне з найчастіших і найважчих захворювань недоношених новонароджених.

С. ЕНДОГЕННІ ІНТОКСИКАЦІЇ — *syndromum intoxicationis endogenis* — найменш специфічний і найбільш поширений у клінічній практиці синдром, зумовлений недостатністю або неспроможністю функціональної системи детоксикації організму, що включає печінку, нирки, травний канал, легені, потові й сальні залози, імунну систему; спостерігається в разі гострих отруєнь і різних захворювань внутрішніх органів як наслідок порушення обміну речовин і накопичення в організмі продуктів метаболізму, ендогенних токсичних речовин; може ускладнювати перебіг основного захворювання, призводить до порушення кислотно-основного стану крові, водно-електролітного балансу, мікроциркуляції та реологічних властивостей крові.

С. КЛАЙНФЕЛТЕРА — син. СИНДРОМ ХХУ — *syndromum Klinefelteri*; *syndromum ХХУ* — хромосомна хвороба чоловіків, зумовлена полісомією за статевими хромосомами; характеризується первинним гіпогонадизмом, оліго- й азоспермією, евнухoidизмом; пубертатне недорозвинення сім'яних каналців; чоловічий первинний гіпогонадизм; виявляється маскулінізація різного ступеня і збільшена екскреція гонадотропіну, високий зріст, у половини хворих — гінекомастія.

С. КЛІМАКТЕРИЧНИЙ — *syndromum climactericum* — синдром, спричинений згасанням функції статевих залоз: нервово-пси-

хічні, вегетативно-судинні та обмінно-трофічні розлади в організмі; характеризується зниженням генеративної і менструальної функцій внаслідок генетично запрограмованого згасання і припинення функціонування яєчників.

С. КРІГЛЕРА-НАЙЯРА — див. ЖОВТЯНИЦЯ ПРИРОДЖЕНА НЕГЕМОЛІТИЧНА І ТИПУ.

С. МА'ЄРА-РОКІТАНСЬКОГО-КІСТЕРА-ГАУЗЕРА — син. РОКІТАНСЬКОГО-КІСТЕРА-ГАУЗЕРА — *syndromum Mayeri-Rokitansky'-Küsteri-Hauseri*; *syndromum Rokitansky'-Küsteri-Hauseri* — синдром, спричинений повною відсутністю піхви внаслідок розвитку парамезонефральної протоки (протоки Міллера) упродовж другого місяця внутрішньоутробного розвитку; відсутність піхви, гіпоплазія зовнішніх статевих органів, недорозвинена матка (поділена на дві частини, без порожнини) з нормальним жіночим фенотипом і грудними залозами, збереженим статевим потягом і здатністю до оргазму, нормальною функцією яєчників; можуть бути вади розвитку нирок, сечових шляхів, серця, аорти, хребта; реакція на статевий хроматин позитивна.

С. МАСИВНИХ ГЕМОТРАНСФУЗІЙ — *syndromum haemotrasnfusionum massivarum* — ускладнення в разі швидкого переливання великої кількості крові; порушення діяльності серцево-судинної системи, нирок, печінки, системи зсідання крові (колапс, брадикардія, фібриляція шлуночків, мікротромбози, тромбофлебії, «шокова легеня», нирково-печінкова недостатність тощо).

С. МЕНДЕЛЬСОНА — син. СИНДРОМ БРОНХОЛЕГЕНЕВИЙ АСПІРАЦІЙНИЙ — *syndromum Mendelsoni*; *syndromum bronchopulmonale aspiratorium* — аспірація вмісту шлунка під час інтубації трахеї; ускладнення, небезпечне з причини значних труднощів проведення інтубації і ризику розвитку асфіксії; якщо вдається уникнути асфіксії, то реургітація загрожувє розвитком аспіраційної пневмонії.

С. МЕТАБОЛІЧНИЙ — *syndromum matabolicum* — поєднання ожиріння і метаболічних порушень, є фактором ризику раннього розвитку атеросклероза і його серцево-судинних ускладнень.

С. НАБРЯКОВИЙ НОВОНАРОДЖЕНИХ — *syndromum neonatorum oedematosum* — синдром, зумовлений функціональною недостатністю нирок і надлишком в організмі альдостерону, що надійшов від матері під час пологів; набряки в ділянці зовнішніх статевих органів новонародженого.

С. НАБУТОГО ІМУНОДЕФІЦИТУ (СНІД) — *syndromum immunodeficientis acquisiti* — синдром, спричинений ВІЛ; характерними опортуністичними інфекціями, саркомою Капоші, негоджкінською лімфомою, енцефалопатією тощо.

С. НЕСПРОМОЖНОСТІ ПОЛІОРГАННОЇ — *syndromum incapacitatis polyorganicae* — тяжкий патологічний процес на тлі дисфункції імунної системи з ознаками септичного шоку; характеризується порушенням свідомості, метаболічним ацидозом, гіпоксемією, респіраторним дистрес-синдромом дорослих, тромбоеморагічним синдромом, недостатністю функції печінки (гіпербілірубінемія) і нирок (підвищення рівня креатиніну в крові, зменшення діурезу), серцево-судинною недостатністю (артеріальна гіпотензія).

С. ПЕРЕДМЕНСТРУАЛЬНИЙ — *syndromum praemenstruale* — патологічний симптомокомплекс, який проявляється нейропсихічними, вегето-судинними й обмінно-ендокринними порушеннями у другій фазі менструального циклу: набряк лица і ділянки кісточок, відчуття повноти й напруження в грудних залозах, біль голови, інколи ознаки алергічного дерматозу.

С. ПОЛІКІСТОЗНОГО ЯЄЧНИКА — див. СИНДРОМ ШТЕЙНА-ЛЕВЕНТАЛЯ.

С. ПОЛІОРГАННОЇ НЕДОСТАТНОСТІ — *syndromum polyorganicum deficiens* — прогресивне ушкодження клітин, у тому числі й життєво важливих органів; їхня загибель як наслідок неконтрольованого вивільнення прозапальних факторів призводить до недостатності функцій ЦНС, серця, печінки, нирок тощо.

С. ПОСТКАСТРАЦІЙНИЙ — *syndromum postcastrationis* — синдром, зумовлений раптовим припиненням ендокринної функції статевих залоз: астенія, вегетативні розлади, ожиріння.

С. РАПТОВОЇ СМЕРТІ НЕМОВЛЯТ — *syndromum mortis subitae lactentis* — несподівана смерть здорової дитини віком до 1 року, коли дослідження трупа, з'ясування обставин смерті та вивчення клінічного анамнезу не дають змоги визначити її причину; «смерть у дитячій колисці».

С. РОКІТАНСЬКОГО-КІСТЕРА-ГАУЗЕРА — див. СИНДРОМ МА'ЄРА-РОКІТАНСЬКОГО-КІСТЕРА-ГАУЗЕРА

С. СИСТЕМНОЇ ЗАПАЛЬНОЇ ВІДПОВІДІ — *syndromum responsionis inflammatoriae systematicae* — системна запальна відповідь на різноманітні важкі клінічні пошкодження, яка маніфестується двома чи більше наступними проявами: 1) тем-

пература тіла більше 38°C або нижче 36°C; 2) ЧСС понад 90 уд/хв.; 3) частота дихання понад 20 за хвилину або Pa CO₂ нижче 32 мм рт.ст.; 4) кількість лейкоцитів понад 12000/мм³, менше 400/мм³ або більше 10 % юних форм.

С. ТЕРНЕРА — син. СИНДРОМ ШЕРЕШЕВСЬКОГО-ТЕРНЕРА — *syndromum Turneri*; *syndromum Schereschewsky-Turneri* — хромосомне захворювання, яке є аномалією статевої диференціації (каріотип 45X0); характеризується “лицем сфінкса” (відвислі повіки й кути рота), малим зростом, широкою відстанню між грудними залозами, недорозвиненням статевих ознак, первинною аменореєю, деформаціями кісток, птеригіум-синдромом, вадами розвитку органів чуття, внутрішніх органів.

С. ТЕСТИКУЛЯРНОЇ ФЕМІНІЗАЦІЇ — син. ФЕМІНІЗАЦІЯ ТЕСТИКУЛЯРНА — *syndromum feminisationis testicularis*; *feminisatio testicularis* — псевдогермафродитизм із жіночим типом зовнішніх статевих органів, рудиментними маткою і трубами, недорозвиненими яєчками за збереженого чоловічого каріотипу (46 XY).

С. ТРОМБОГЕМОРАГІЙНИЙ — *syndromum thrombohaemorrhagicum* — синдром, спричинений порушенням рівноваги між системами зсідання крові і фібринолізу в разі шоку, інфекційної хвороби: підвищена кровоточивість, яка настає після гіперкоагуляції.

С. ШЕРЕШЕВСЬКОГО-ТЕРНЕРА — див. СИНДРОМ ТЕРНЕРА

С. ШТЕЙНА-ЛЕВЕНТАЛЯ — син. СИНДРОМ ПОЛІКІСТОЗНОГО ЯЄЧНИКА, СКЛЕРОКІСТОЗ ЯЄЧНИКІВ — *syndromum Steini-Leventhali*; *syndromum ovarii polycystici* — гетерогенне захворювання, яке характеризується гіперандрогенією, ановуляцією та ехографічними ознаками полікістозних яєчників; синдром дисгенезії і ферментопатії, що включає неплідність, аменорею (первинну чи вторинну), гірсутизм, вірилізм, ожиріння; спостерігається в разі полікістозу яєчників із різким стовщенням і склерозуванням їх білкової оболонки.

СИНІСТРОВЕРСІЯ, і, ж. — син. СИНІСТРОГРАЦІЯ — *sinistroversio, onis, f.*; *sinistroygratia, ae, f.* — відхилення чого-небудь вліво від своєї осі.

С. МАТКИ — син. СИНІСТРОПОЗИЦІЯ МАТКИ — *sinistroversio uteri*; *sinistropositio uteri* — відхилення тіла матки вліво, а шийки — вправо від осі малого таза.

СИНІСТРОГРАЦІЯ, і, ж. — див. СИНІСТРОВЕРСІЯ

СИНІСТРОПОЗИЦІЯ МАТКИ — див. СИНІСТРОВЕРСІЯ МАТКИ

СИНКЛІТИЗМ, у, ч. — *synclitismus, i, m.* — зміна співвідношення кісток голівки плода під час пологів, паралельне розміщення поверхонь черепа плода й тазових кісток матері.

СИНЦИТІОМА, и, ж. — *syncytioma, atis, n.* — злоякісна пухлина, що розвивається після вагітності й складається з клітин епітеліально-го покриву ворсинок хоріона; синцитійний ендометрит.

СИНЦИТІОТРОФОБЛАСТ, а, ч. — *syncytiotrophoblastus, i, m.* — поверхневий шар трофобласта зародка людини: симпласт із гігантськими і фрагментованими ядрами.

СІАЛОРЕЯ, і, ж. — див. СЛИНОТЕЧА

СІМ'Я, сімені, с. — див. СПЕРМА

СКЛЕПІННЯ, я, с. — *fornix, icis, m.* — в анатомії: дугоподібна структура, яка нагадує склепіння.

С. ПІХВИ — *fornix vaginae* — простір між стінкою піхви та піхвою частиною шийки матки.

СКЛЕРОКІСТОЗ ЯЄЧНИКІВ — див. СИНДРОМ ШТЕЙНА-ЛЕВЕНТАЛЯ
СКЛЕРООФОРИТ, у, ч. — *scleroophoritis, idis, f.* — склерозивне запалення яєчника.

СКОРОЧЕННЯ, я, с. — *contractio, onis, f.; reductio, onis, f.* — 1) зменшення, обмеження кількості, об'єму, довжини, ширини (про тканини, органи, клітини).

С. М'ЯЗОВЕ — *spasmus, i, m.; contractio muscularis* — зменшення довжини і зміна напруження м'язових волокон.

С. ТЕТАНІЧНЕ — див. ТЕТАНУС

СЛАБКІСТЬ, кості, ж. — 1, 2. *asthenia, ae, f.; invalentia, ae, f.; debilitas, atis, f.*; 3. *impotentia, ae, f.* — 1) недостатність або занепад фізичних сил; 2) відсутність твердого характеру, сили волі; 3) звичка, нахил, від яких немає сили або бажання відмовитися.

С. АФЕКТИВНА — *debilitas affectiva* — різка безпідставна зміна емоцій (наприклад, підвищеного настрою на знижений).

С. ПОЛОГОВИХ СИЛ — син. СЛАБКІСТЬ ПОЛОГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ — *inertia uteri; dolores debiles; debilitas virium parturientium* — недостатність сили, тривалості та періодичності маткових скорочень, збільшення тривалості пауз між переймами; не відбувається динамічного просування плода та вигнання його в межах фізіологічних параметрів часу без порушення біомеханізму пологів; пологова діяльність з недостатньою силою і тривалістю переймів, збільшення проміжків часу між ними; сповільнюються згладжування і розкриття шийки матки та просування голівки плода пологовими шляхами в перший або другий період пологів.

С. ПОЛОГОВИХ СИЛ ВТОРИННА — *inertia uteri secundaria; dolores debiles secundariae* — слабкість пологових сил, яка виникає після деякого періоду нормальної, регулярної пологової діяльності; характеризується припиненням переймів в активній фазі пологів і вторинною гіпотонічною дисфункцією матки.
С. ПОЛОГОВИХ СИЛ ПЕРВИННА — *inertia uteri primaria; dolores debiles primariae* — неефективні перейми із самого початку пологів і протягом періоду розкриття шийки матки до завершення пологів; не відбувається прогресивного розкриття шийки матки, є первинна гіпотонічна дисфункція матки.

С. ПОЛОГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ — див. СЛАБКІСТЬ ПОЛОГОВИХ СИЛ
СЛИНОТЕЧА, і, ж. — син. ГІПЕРСАЛІВАЦІЯ, ПТІАЛІЗМ, ПТІАЛОРЕЯ, СІАЛОРЕЯ — *sialorrhoea, ae, f.; ptyalorrhoea, ae, f.; hypersalivatio, onis, f.* — посилена секреція слинних залоз; надмірне виділення слини.
СМЕРТЕЛЬНІСТЬ, ності, ж. — син. ЛЕТАЛЬНІСТЬ — *letalitas, atis, f.* — статистичний показник: відношення кількості померлих від певної хвороби до кількості тих, які перехворіли на неї, за певний період часу.

СМЕРТНІСТЬ, ності, ж. — *mortalitas, atis, f.* — відношення кількості померлих за який-небудь період часу до загальної кількості населення або певної її частини.

С. АНТЕНАТАЛЬНА — *mortalitas antenatalis* — загибель плода, що настала в період з 22-го повного тижня вагітності (з 154 доби від першого дня останнього нормального менструального циклу) до початку пологів.

С. ДИТЯЧА РАННЯ — син. СМЕРТНІСТЬ НЕОНАТАЛЬНА, СМЕРТНІСТЬ НОВОНАРОДЖЕНИХ — *mortalitas infantium praesoxo; mortalitas neonatalis; mortalitas neonata* — смертність дітей першого місяця життя.

С. ІНТРАНАТАЛЬНА — *mortalitas intranatalis* — загибель плода, що настала у першому або другому періоді пологів.

С. МАТЕРИНСЬКА — *mortalitas maternalis* — смерть жінки, що настала в період вагітності або протягом 42 днів після її закінчення від будь-якої причини, пов'язаної з вагітністю, обтяженої нею або її веденням, але не від нещасного випадку чи з випадкових причин.

С. НЕОНАТАЛЬНА — див. СМЕРТНІСТЬ ДИТЯЧА РАННЯ

С. НОВОНАРОДЖЕНИХ — див. СМЕРТНІСТЬ ДИТЯЧА РАННЯ

С. ПЕРИНАТАЛЬНА — *mortalitas perinatalis* — смертність плодів після 22-го тижня вагітності та новонароджених до 7-го дня життя; включає анте-, інтра- і постнатальну смертність.

- С. ПОСТНАТАЛЬНА — *mortalitas postnatalis* — рання неонатальна смерть — смерть народженої живої дитини упродовж перших 7 діб життя.
- СМЕРТЬ, і, ж. — син. СМЕРТЬ БІОЛОГІЧНА, СМЕРТЬ ІСТИННА — *mors, mortis, f.*; *mors biologica*; *mors vera* — необоротне припинення життєдіяльності організму і біологічного обміну речовин у ньому, що може спричинитися зовнішніми або внутрішніми чинниками.
- С. БІОЛОГІЧНА — див. СМЕРТЬ
- С. ВНУТРІШНЬОУТРОБНА — *mors intrauterina* — смерть зародка або плода всередині організму матері.
- С. ІСТИННА — див. СМЕРТЬ
- С. КЛІНІЧНА — *mors clinicalis* — термінальний стан, який настає після припинення серцевої діяльності й дихання і триває до розвитку необоротних змін у вищих відділах ЦНС, що настають через 4-6 хв. після зупинки кровообігу.
- С. МОЗКОВА — *mors cerebialis* — смерть, спричинена несумісним із життям ураженням головного мозку.
- С. МОЗКУ — див. ДЕАНІМАЦІЯ — *deanimatio, onis, f.*; *mors cerebri* — повний некроз головного мозку за збереження діяльності серця та газообміну за допомогою безперервної штучної вентиляції легень.
- С. НАГЛА — син. СМЕРТЬ РАПТОВА — *mors subita*; *mors repentis* — ненасильницька смерть, яка настала несподівано на тлі уявного здоров'я.
- С. НАСИЛЬНИЦЬКА — *mors violenta*; *mors vehemens* — смерть, яка виникла від механічних, хімічних, температурних, радіаційних або інших впливів на організм.
- С. ПАТОЛОГІЧНА — *mors pathologica* — передчасна смерть, спричинена будь-якою хворобою.
- С. ПІД ПРОМЕНЕМ — *mors per irradiationem* — смерть, яка настала під час дії на організм йонізуювального випромінювання в дуже великій дозі.
- С. ПОВ'ЯЗАНА З ВАГІТНІСТЮ — *mors per graviditatem* — смерть жінки, яка настала під час вагітності, пологів або упродовж 42 днів після закінчення вагітності незалежно від причин.
- С. ПРИРОДНА — син. СМЕРТЬ ФІЗІОЛОГІЧНА — *mors naturalis*; *mors physiologica* — смерть, спричинена природною віковою інволюцією організму й поступовим припиненням його функцій; вікові зміни в генетичному апараті організму призводять до згасання обмінних процесів і функцій.
- С. РАПТОВА — див. СМЕРТЬ НАГЛА

- С. СОМАТИЧНА — *mors somatica* — смерть від необоротного, несумісного з життям ураження органів.
- С. У КОЛИСЦІ — *mors in cunabulis* — нагла смерть дитини, яка вважалася здоровою, у віці від 1 тижня до 1 року.
- С. ФІЗІОЛОГІЧНА — див. СМЕРТЬ ПРИРОДНА
- СОМАТОТРОПІН, у, ч. — син. ГОРМОН СОМАТОТРОПНИЙ, ГОРМОН РОСТУ — *somatotropinum*; *hormonum somatotropicum*; *hormonum crescentiae* — гормон ацидофільних соматотропних клітин передньої частки гіпофіза, який стимулює анаболічні процеси, синтез білка і збільшення маси тіла.
- СОНОГРАФІЯ, і, ж. — див. УЛЬТРАСОНОГРАФІЯ
- СОСОК, ска, ч. — *papilla, ae, f.*; *mamilla, ae, f.* — 1) заокруглений виступ; 2) в анатомії: зовнішня частина грудної залози, що має форму заокругленого виступу.
- С. ГРУДНИЙ — *papilla mammae* — конічне або циліндричне пігментоване підвищення на поверхні грудної залози, на вершині якого відкриваються молочні протоки.
- СПАНІОМЕНОРЕЯ, і, ж. — *spaniomenorrhoea, ae, f.* — збільшення тривалості менструального циклу.
- СПЕРМА, и, ж. — син. РІДИНА СІМ'ЯНА, СІМ'Я — *sperma, atis, n.*; *semen, inis, n.*; *sementis, is, f.* — секрет чоловічих статевих залоз, який містить сперматозоїди.
- СПЕРМАТОГЕНЕЗ, у, ч. — *spermatogenesis, is, f.* — процес розвитку чоловічих статевих клітин у сім'яних канальцях яєчка.
- СПЕРМАТОГРАМА, и, ж. — *spermatogramma, atis, n.* — сукупність показників дослідження сім'яної рідини.
- СПЕРМАТОЗОЇД, а, ч. — син. СПЕРМІЙ — *spermatozoon, i, n.*; *spermium, i, n.* — зріла чоловіча статеві клітина з гаплоїдним набором хромосом; вільно розміщується в просвіті сім'яного канальця; після злиття з яйцеклітиною дає початок новому організмові.
- СПЕРМАТОЗОЇДИ КАПАЦИТОВАНІ — *spermatozoa capacitata* — сперматозоїди, які пройшли капацитацію (стали здатними до запліднення ооцисти) у матковій трубці.
- СПЕРМІЙ, я, ч. — див. СПЕРМАТОЗОЇД
- СПОСІБ, собу, ч. — *methodus, i, f.*; *modus, us, m.* — 1) певна дія, прийом або система прийомів, яка дає змогу зробити, здійснити щонебудь, досягти чого-небудь; 2) те, що слугує знаряддям, засобом у якій-небудь справі, дії.
- С. АБУЛАДЗЕ — *methodus Abuladze* — метод видалення вже відокремленого посліду: після попереднього випорожнення сечового міхура породіллі акушер за допомогою масажу стимулює

скорочення матки; потім черевну стінку захоплюють обома руками в складку паралельно до білої лінії так, щоб обидва прями м'язи живота були щільно охоплені руками, породіллі пропонують тужитися; при цьому плацента народжується.

С. ВІДДІЛЕННЯ ПЛАЦЕНТИ ДУНКАНА — *methodus separationis placentae Duncani* — варіант фізіологічного відділення плаценти — починається з краю, кров проникає між плодовими оболонками і стінками матки та виливається назовні з кожною переймою збільшується площа відділення.

С. ВІДДІЛЕННЯ ПЛАЦЕНТИ ШУЛЬТЦЕ — *methodus separationis placentae Schultze* — варіант фізіологічного відділення плаценти — відділення плаценти починається в центрі, виникає ретроплацентарна гематома, яка збільшується в розмірах і відокремлює плаценту від стінки матки.

С. ГЕНКЕЛЯ — *methodus Henkeli* — спосіб зупинки післяпологової гіпотонічної маткової кровотечі: перетискання маткових артерій двома затискачами Мюзе, які накладають на ділянку бічних параметріїв.

С. КРЕДЕ-ЛАЗАРЕВИЧА — *methodus Credé-Lazarevicha; modus Credé Lazarevicha* — спосіб видалення вже відокремленого посліду: після спорожнення сечового міхура матку виводять на середину і масажують, потім правою рукою обхоплюють матку, що скоротилася так, щоб великий палець лежав на передній стінці матки, долоня — на її дні, а всі інші пальці — на задній стінці; матку стискають в долоні і одночасно відтісняють донизу, в бік статевої щілини, чим досягається витиснення посліду.

С. МакДОНАЛЬДА — *methodus McDonaldi* — визначення терміну вагітності вимірюванням відстані від симфізу до дна матки.

С. МОРІСО-ЛЕВРЕ — *methodus Mauriceau; modus Mauriceau* — акушерський спосіб для виведення голівки плода в разі тазового передлежання.

СПОСОБИ АКУШЕРСЬКІ РУЧНІ — *manipulatio obstetrica* — діагностичні і лікувальні маніпуляції під час вагітності та пологів, які виконують руками без інструментів.

СТАТИН, у, ч. — син. ГОРМОН ГІПОТАЛАМІЧНИЙ ГАЛЬМІВНИЙ — *statinum, i, m.; hormonum hypothalamicum inhibitionis* — фактор, який пригнічує секрецію гормонів передньої частки гіпофіза.

СТЕРИЛЬНІСТЬ, ності, ж. — *sterilitas, atis, f.* — 1) відсутність мікроорганізмів у певному середовищі або на предметі; 2) нездатність мати потомство; неплідність.

СТЕРНОПАГ, а, ч. — *sternopagus, i, m.* — аномалія розвитку: близнята, зрощені в ділянці груднини.

СТРІЛОВИЙ, а, е. — син. САГІТАЛЬНИЙ — *sagitalis, e.* — який нагадує стрілу, подібний до стріли; в акушерстві — стріловий шов, який розділяє тім'яні кістки в сагітальному напрямку; спереду шов переходить у велике тім'ячко, ззаду — в мале тім'ячко.

СТРОМА, и, ж. — *stroma, atis, n.* — матрикс, опорна сполучнотканинна структура органа; проміжна тканина, основа органа.

С. ЯЄЧНИКА — *stroma ovarii* — опорна сполучнотканинна структура яєчника.

СУБВАГІНАЛЬНИЙ, а, е — *subvaginalis, e.* — розміщений під піхвою.

СУБІНВОЛЮЦІЯ МАТКИ — *subinvolutio uteri* — сповільнене повернення матки до свого попереднього розміру після пологів або викидня.

СУБМУКОЗНИЙ, а, е. — див. ПІДСЛИЗОВИЙ

СУБСЕРОЗНИЙ, а, е. — див. ПІДСЕРОЗНИЙ

СУПРАВАГІНАЛЬНИЙ, а, е — див. НАДПІХВОВИЙ

СУРФАКТАНТ, у, ч. — *surfactans, ntis, m.* — фосфоліпопротеїнова плівка всередині альвеол легень; поверхнево-активна речовина, що вистеляє альвеоли зсередини і поліпшує еластичні властивості легень; компонент системи місцевого захисту легень, перешкоджає проникненню в клітини епітелію патогенних мікроорганізмів, обволікаючи їх і допомагаючи альвеольним макрофагам знищувати бактерійні агенти; сурфактант бере участь у забезпеченні мукоциліарного транспорту; поліпшує ковзання бронхолегеневого секрету по епітелію слизової оболонки бронхів.

СУХОТИ, от, мн. — див. ТУБЕРКУЛЬОЗ

СФІНКТЕРОПЛАСТИКА, и, ж. — *sphincteroplastica, ae, f.* — операція: пластика м'яза-стискача відхідника.

СФІНКТЕРОРАФІЯ, і, ж. — *sphincterorrhaphia, ae, f.* — операція: зашивання м'яза-стискача; накладення швів на розрізані тканини відхідника.

Т

ТАЗ, а, ч. — син. МИСКА — *pelvis, is, f.* — частина скелета: нижня частина тулуба, обмежена спереду і з боків двома тазовими кістками, а ззаду — крижовою кісткою і куприком; площиною пограничної лінії таз поділяється на великий (верхня частина) і малий (нижня

частина); розрізняють чотири площини — площину входу, площину широкої частини, площину вузької частини, площину виходу; тип таза визначається співвідношенням трьох вимірів (діаметрів): передньо-заднього (кон'югата), косою і поперечною.

Т. АНАТОМІЧНО-ВУЗЬКИЙ — *pelvis contracta anatomica* — жіночий таз, усі або один із розмірів якого зменшений на 1,5 см порівняно з нормою.

Т. АНДРОЇДНИЙ — див. ТАЗ ЧОЛОВІЧИЙ

Т. ВИКРИВЛЕНИЙ — син. ТАЗ ЛОРДОЗНИЙ — *pelvis lordotica* — таз зміненої форми внаслідок викривлення поперекового відділу хребця, зверненого випуклістю вперед.

Т. ГИПОПЛАСТИЧНИЙ — *pelvis hypoplastica* — відрізняється від нормального тільки порівняно мініатюрністю, співвідношення між кістками, що його утворюють, та його окреслення такі ж, як при нормальному тазу; трапляється у жінок низького зросту (до 150 см), проте пропорційно складених.

Т. ДИТЯЧОГО ТИПУ — див. ТАЗ ЮНАЦЬКИЙ

Т. ІНФАНТИЛЬНИЙ — див. ТАЗ ЮНАЦЬКИЙ

Т. КАРЛИКОВИЙ — *pelvis nana* — таз із крайнім ступенем загального рівномірного звуження всіх розмірів.

Т. КІФОЗНИЙ — *pelvis kyphotica* — поперечно сплющений, відхилений убік таз зі зміщенням крижової кістки і куприка; характеризується збільшеним спряженим діаметром входу по краю і зменшеним поперечним діаметром нижнього отвору через близьке розміщення сідничних остей і сідничних горбів.

Т. КІФОСКОЛІОЗНИЙ — *pelvis kyphoscoliotica* — нерівномірно звужений таз унаслідок рахітичного кіфосколіозу.

Т. КЛІНІЧНО ВУЗЬКИЙ — *pelvis contracta clinica* — усі випадки функціональної невідповідності між голівкою плода та тазом матері незалежно від їх розмірів.

Т. КОКСАЛЬГІЙНИЙ — *pelvis coxalgica* — асиметрично звужений таз унаслідок кокситу, перенесеного в дитинстві.

Т. КОСОЗВУЖЕНИЙ — син. ТАЗ НАГЕЛІ — *pelvis ovalis obliqua*; *pelvis coxalgica*; *pelvis Nageli* — проявляється недорозвиненням одного з крил крижів; анатомічно вузький таз з неоднаковим звуженням його половин; характеризується асиметрією внаслідок втиснення у порожнину таза однієї клубової кістки; трапляється в разі захворювання хребта і кульшових суглобів.

Т. ЛОРДОЗНИЙ — див. ТАЗ ВИКРИВЛЕНИЙ

Т. НАГЕЛІ — див. ТАЗ КОСОЗВУЖЕНИЙ

Т. НИРКОПОДІБНИЙ — *pelvis reniformis* — таз з викривленням мису крижової кістки випуклістю вперед унаслідок рахітичного лордозу.

Т. ОСТЕОМАЛЯЦІЙНИЙ — *pelvis osteomalacica* — анатомічно вузький таз, «спадання» тазу за рахунок розм'якшення гнучкості кісток, спричинених утратою кальцію, фосфору, нестачею вітамінів.

Т. ОСТИСТИЙ — *pelvis spinosa* — рахітичний таз з дуже гострим лобковим гребенем.

Т. ПЛОСКИЙ — *pelvis plana* — анатомічно вузький таз, який має зменшений один або кілька прямих розмірів і нормальні поперечні та косі; крижі наближені до лобкового симфізу; розмір передньо-заднього діаметра є ненормально малим.

Т. ПЛОСКОРАХІТИЧНИЙ — *pelvis plana r(h)achitica* — таз зі зменшеним прямим розміром площини входу в малий таз; наслідок перенесеного рахіту; таз зменшеного об'єму зі сплющеними й укороченими крижами, перпендикулярно до них розміщеним куприком, який повернутий у порожнину таза, сплющеними крилами клубових кісток; вхід у малий таз ниркоподібної форми, у ділянці виходу з таза поперечний і прямий розміри більші за норму.

Т. ПОПЕРЕЧНОЗВУЖЕНИЙ — *pelvis transversocontracta* — анатомічно вузький таз (робертівський), який має зменшені всі поперечні розміри за незміненого (або збільшеного) прямого розміру входу в таз; аналог андроїдного таза.

Т. РІВНОМІРНОЗВУЖЕНИЙ — *pelvis undique contracta* — анатомічно вузький таз, який має однаково зменшені на 1-2 см усі розміри; форма таза при цьому не змінюється; розрізняють чотири варіанти: гіпопластичний, інфантильний, карликовий і чоловічого типу.

Т. РОЗЩЕПЛЕНИЙ — *pelvis fissa* — таз із природженою розколиною у симфізі; часто поєднується з виворотом сечового міхура.

Т. СКОЛІОЗНИЙ — *pelvis scoliotica* — косозвужений таз у разі сколіозу поперекового відділу хребта.

Т. СПОНДИЛОЛІСТЕТИЧНИЙ — *pelvis spondylolisthetica* — анатомічно вузький таз внаслідок сковзання тіла V поперекового хребця з основи крижів; найменшим розміром входу в малий таз є відстань від лобкового симфізу до V поперекового хребця, що видається в таз; задні лобкові ості й остисті відростки крижових хребців значно виступають; площина входу в таз розміщена майже горизонтально.

Т. ЧОЛОВІЧИЙ — син. ТАЗ АНДРОЇДНИЙ — *pelvis masculina*; *pelvis androidica* — таз із масивними кістками, гострим лобковим кутом, високою і лійкоподібною порожниною; чоловічий таз властивий жінками високого зросту з чоловічим типом будови тіла.

Т. ЮНАЦЬКИЙ — син. ТАЗ ДИТЯЧОГО ТИПУ, ІНФАНТИЛЬНИЙ ТАЗ — *pelvis infantilis*; *pelvis juvenilis* — для нього характерні вузькі плоскі крижі та вузька лобкова дуга (2 — 2,5 см), високе стояння крижового мису; інфантильний таз властивий жінкам із загальними ознаками інфантілізму.

ТАХІКАРДІЯ, і, ж. — син. СЕРЦЕБИТТЯ ПРИСКОРЕНЕ — *tachycardia*, ае, f. — частота серцевих скорочень понад 90-100 за 1 хв. (у дорослих), понад 120-140 (у дітей раннього віку); у плода частота серцевих скорочень у нормі знаходиться в межах 110-170 ударів за хвилину.

ТЕКАБЛАСТОМА, и, ж. — *thecablastoma*, аtis, n. — пухлина яєчника, яка росте з капсули везикулярного фолікула яєчника (Граафова міхурця).

ТЕКАФОЛІКУЛОМА, и, ж. — *thecafolliculoma*, аtis, n. — злоякісна гормонально активна пухлина яєчника, що походить із гранульозних клітин і клітин теки.

ТЕКОМА, и, ж. — ПУХЛИНА ТЕКАКЛІТИННА — *thecoma*, аtis, n.; *tumor tecacellulare* — гормонально активна пухлина яєчника, що походить із текоцитів; містить клітини везикулярного фолікула яєчника; виникає у жінок після 50 років, проявляється ациклічними матковими кровотечами.

ТЕЛАРХЕ, невідм., с. — *thelarche*, es, f. — збільшення грудних залоз у першу фазу пубертатного періоду.

ТЕЛІБЛАСТ, а, ч. — *thelyblastus*, i, m. — жіночий пронуклеус; зріла жіноча статеві клітина; ядро заплідненої яйцеклітини.

ТЕЛОРАГІЯ, і, ж. — *thelorrhagia*, ае, f. — кровотеча з грудного соска.

ТЕРАТОГЕНЕЗ, у, ч. — *teratogenesis*, is, f. — механізм виникнення аномалії розвитку в зародка плода; процес розвитку природжених вад.

ТЕРАТОГЕННИЙ, а, е — *teratogenus*, а, um. — який викликає аномалії розвитку плода — анатомічні пороки розвитку, пізні порушення поведінкових реакцій, метаболічних процесів і загального розвитку дитини.

ТЕРАТОЗОСПЕРМІЯ, і, ж. — *teratozoospermia*, ае, f. — наявність патологічних форм сперматозоїдів в еякуляті.

ТЕРАТОКАРЦИНОМА, и, ж. — див. РАК ЕМБРІОНАЛЬНИЙ

ТЕРАТОМА, и, ж. — син. ЕМБРІОЦИТОМА, МОНОДЕРМОМА — *teratoma*, аtis, n.; *embryocytoma*, аtis, n. — зародково-клітинна пухлина з поліпотентних клітин; побудована з елементів трьох зародкових листків (ендо-, мезо- й ектодерми); росте з одного зародкового листка, зумовлена порушенням формування тканин в ембріогенезі; найчастіше міститься в яєчнику або яечку дорослих осіб, у крижово-куприковій ділянці у дітей.

ТЕРАТОПАГИ, ів, мн. — *teratopagi*, orum, m./pl. — природжені парні виродки.

ТЕРАТОСПЕРМІЯ, і, ж. — *teratospermia*, ае, f. — ненормальні (вироджені) сперматозоїди в спермі.

ТЕРМОПЛАЦЕНТОГРАФІЯ, і, ж. — *thermoplacentalographia*, ае, f. — застосування термографії для визначення місця прикріплення плаценти.

ТЕРНЕРА СИНДРОМ — див. СИНДРОМ ТЕРНЕРА

ТЕСТ, у, ч. — *testum*, i, n.; *experimentum*, i, n.; *probatio*, onis, f. — 1) процедура для визначення наявності, оцінювання концентрації, визначення біологічної активності речовин, що базується на вимірних параметрах, які дають змогу оцінити різницю між пробою та еталоном; 2) коротке стандартне завдання; 3) випробування на певну специфічну хімічну, мікробіологічну або іншу дію; 4) метод дослідження кількісних характеристик певних явищ; 5) реакція, аналіз; 6) проба, дослід; 7) критерій, мірило.

Т. АШГАЙМА-ЦОНДЕКА — *testum Aschheimi-Zondeki* — установлення ранніх термінів вагітності методом виявлення хоріонічного гонадотропіну в дослідках на білих мишах.

ТЕТАНУС, у, ч. — син. СКОРОЧЕННЯ ТЕТАНІЧНЕ — *tetanus*, i, m.; *rigor nervorum* — 1) правець; 2) сильне і тривале скорочення м'язів під впливом частих подразнень; 3) тривале скорочення м'язів внаслідок надходження до них нервових імпульсів через короткі інтервали (0,03 — 0,003 с); стан неперервного скорочення м'язів без періодів розслаблення.

Т. МАТКИ — *tetanus uteri* — судомне скорочення матки під час пологів; пологові перейми настають одна за одною без видимих перерв між ними.

Т. НОВОНАРОДЖЕНИХ — *tetanus neonatorum* — 1) правець, зумовлений проникненням інфекції через залишок пуповини після народження; 2) тетанус, зумовлений функціональним гіпопаратироїдизмом у новонароджених; супроводжується гіпокальціємією і гіперфосфатемією.

ТЕХНОЛОГІЇ РЕПРОДУКТИВНІ ДОПОМІЖНІ — *technologiae reproductivae adjuvantes* — метод лікування неплідності; процедури, які включають маніпуляції *in vitro* з людськими ооцитами і спермою або ембріонами з метою досягти вагітності; включають запліднення *in vitro* трансцервікальне, перенесення ембріонів, перенесення гамет або зигот до маткових труб, перенесення ембріонів до матки, кріоконсервацію гамет й ембріонів, донацію ембріонів і ооцитів, сурогатне материнство та ін.

ТИРОТРОПІН, у, ч. — син. ГОРМОН ТИРОСТИМУЛЮВАЛЬНИЙ — *thyrotropinum, i, n.; hormonum thyrostimulationis; hormonum thyrotropicum* — гормон передньої частки гіпофіза, стимулює функцію щитоподібної залози.

ТІЛО, а, с. — 1. *corpus, oris, n;* 2. *objectum, i, n.;* 3. *truncus, i, m.;* 4. *aedificium, i, n.* — 1) організм людини або тварини загалом; останки померлої людини; 2) окремий предмет у просторі; 3) тулуб людини або тварини; 4) основна, наймасивніша частина чого-небудь; корпус чого-небудь.

Т. ГЕМОРАГІЙНЕ — *corpus haemorrhagicum* — 1) залишок первинного фолікула яєчника після овуляції, заповнений кров'ю; 2) жовте тіло, яке містить у собі кров'яний згусток.

Т. ЖОВТЕ — *corpus luteum* — тимчасова додаткова ендокринна залоза яєчника з клітин зернистого шару фолікула після овуляції; виробляє прогестерон.

Т. ЖОВТЕ ВАГІТНОСТІ — син. ТІЛО ЖОВТЕ СПРАВЖНЕ — *corpus luteum graviditatis* — жовте тіло розміром до 5 см, яке функціонує під час вагітності; стадія розвитку жовтого тіла триває до 11-12 тижнів, потім зазнає інволюції, і до 16 тижня ендокринна функція повністю переходить до фетоплацентарного комплексу.

Т. ЖОВТЕ МЕНСТРУАЛЬНЕ — син. ТІЛО ЖОВТЕ ЦИКЛІЧНЕ, ТІЛО ЖОВТЕ НЕСПРАВЖНЕ — *corpus luteum cyclicum* — жовте тіло, яке розмірами сягає до 2 см, функціонує у другій половині яєчникового циклу за відсутності запліднення; стадія розвитку його триває 12-14 діб.

Т. ЖОВТЕ НЕСПРАВЖНЕ — син. ТІЛО ЖОВТЕ МЕНСТРУАЛЬНЕ

Т. ЖОВТЕ СПРАВЖНЕ — див. ТІЛО ЖОВТЕ ВАГІТНОСТІ

Т. ЖОВТЕ ЦИКЛІЧНЕ — див. ТІЛО ЖОВТЕ МЕНСТРУАЛЬНЕ

Т. КЛІТОРА — *corpus clitoridis* — частина клітора між ніжками і головою.

Т. МАТКИ — *corpus uteri* — частина матки між шийкою і дном, між перешийком матки й отворами маткових труб.

Т. ПЕЧЕРИСТЕ КЛІТОРА — *corpus cavernosum clitoridis* — парні печеристі тіла, які містять значне число сальних залоз; при статевому збудженні печеристі тіла заповнюються кров'ю, що зумовлює ерекцію клітора.

ТІЛЬЦЕ, я, с. — 1. *corpusculum, i, n.;* 2. *creatio, onis, f.;* 3. *accumulatio, onis, f.* — 1) маленьке тіло; 2) певний утвір у складі якої-небудь живої тканини, клітини; 3) будь-яка маса або скупчення речовини.

Т. АПІКАЛЬНЕ — див. АКРОСОМА

Т. БАРРА — див. ХРОМАТИН СТАТЕВИЙ

ТІЛЬЦЯ ГЕНІТАЛЬНІ — *corpuscula genitalia* — нервові закінчення у сполучній тканині статевих органів.

Т. ДОГЕЛЯ — *corpuscula Dogieli* — чутливі нервові закінчення в сполучній тканині у вигляді гіллястого кущика; пластинчасті тільця у слизовій оболонці статевих органів і шкірі навколо сосків грудей.

Т. МОЛОЗИВНІ — *corpuscula colostri* — великі округлі, іноді неправильної форми клітини з нечітким і блідим ядром, численними жировими включеннями у складі молозива.

ТІМ'ЯЧКА ЧЕРЕПА — *fonticuli cranii* — сполучнотканинні перетинки в місцях стикування швів черепа новонародженого; м'яка незакостеніла ділянка склепіння черепа.

ТІМ'ЯЧКО, а, с. — *fonticulus, i, m.* — м'яке місце на верхній частині голови немовляти, де кістки черепа ще не зрослися.

Т. ВЕЛИКЕ — див. ТІМ'ЯЧКО ПЕРЕДНЕ

Т. ЗАДНЕ — син. ТІМ'ЯЧКО МАЛЕ — *fonticulus posterior; fonticulus parvus* — невелике поглиблення, яке має трикутну форму; у ньому сходяться три шви — стріловий і два лямбдоподібних.

Т. ЗАДНЬОБІЧНЕ — див. ТІМ'ЯЧКО СОСКОПОДІБНЕ

Т. КЛИНОПОДІБНЕ — син. ТІМ'ЯЧКО ПЕРЕДНЬОБІЧНЕ — *fonticulus sphenoidalis; fonticulus anterolateralis* — парне тім'ячко на місці з'єднання тім'яної, скроневої потиличної кісток.

Т. МАЛЕ — див. ТІМ'ЯЧКО ЗАДНЕ

Т. ПЕРЕДНЕ — син. ТІМ'ЯЧКО ВЕЛИКЕ — *fonticulus anterior; fonticulus magnus* — тіло ромбоподібної форми між двома лобовими і двома тім'яними кістками на місці сходження вінцевого, стрілового і лобового швів черепа

Т. ПЕРЕДНЬОБІЧНЕ — див. ТІМ'ЯЧКО КЛИНОПОДІБНЕ

Т. СОСКОПОДІБНЕ — син. ТІМ'ЯЧКО ЗАДНЬОБІЧНЕ — *fonticulus mastoideus; fonticulus posterolateralis* — парне тім'ячко між

скроневою, тім'яною і потиличними кістками на місці сходження лямбдоподібного, тім'яно-соскоподібного і потилично-соскоподібного швів.

ТОКОГРАФІЯ, і, ж. — *tocographia*, ae, f. — графічна реєстрація скорочень матки під час пологів.

ТОКОДИНАМОМЕТР, а, ч. — *tocodynamometer*, tri, m. — апарат для вимірювання і визначення сили скорочень матки.

ТОКОДИНАМОМЕТРІЯ, і, ж. — син. ТОКОМЕТРІЯ — *tocodynamometria*, ae, f.; *tocometria*, ae, f. — вимірювання сили скорочень матки під час пологів.

ТОКОЛІЗ, у, ч. — *tocolysis*, is, f. — затримка скорочень матки.

ТОКОЛОГІЯ, і, ж. — *tocologia*, ae, f.; *obstetrica*, ae, f. — акушерство; вчення про пологи.

ТОКОМЕТРІЯ, і, ж. — див. ТОКОДИНАМОМЕТРІЯ

ТОКСИКОЗ, у, ч. — *toxicosis*, is, f. — хворобливий стан організму, спричинений екзо- або ендогенними отруйними речовинами, які уражають ЦНС, серцево-судинну, дихальну, сечову системи, печінку і травний канал, порушують обмін речовин і кислотно-основний стан організму

Т. ВАГІТНИХ — див. ГЕСТОЗ

Т. ВАГІТНИХ РАННІЙ — див. ГЕСТОЗ РАННІЙ

Т. ВАГІТНИХ ПІЗНІЙ — див. ГЕСТОЗ ПІЗНІЙ

ТОРАКОПАГ, а, ч. — *thoracopagus*, i, m.; *thoracodidymus*, i, m. — вродливість: близнята, які зрослись грудьми.

ТОРОЧКА, и, ж. — син. БАХРОМА — *fimbria*, ae, f. — 1) одна з ряду ниток, волокон, що вільно звисають з країв тканини; 2) утвір такого виду.

Т. ЯЄЧНИКОВА — *fimbria ovarica* — найбільший відросток краю лійки маткової труби, що досягає поверхні яєчника.

Т. МАТКОВОЇ ТРУБИ — син. ФІМБРІЇ МАТКОВОЇ ТРУБИ — *fimbriae tubae uterinae* — численні високі складки, відростки у вигляді торочки слизової оболонки краю лійки маткової труби, що сприяють просуванню яйцеклітини в її отвір.

ТРАВМА, и, ж. — *trauma*, atis, n.; *injuria*, ae, f. — 1) порушення цілості та функції тканин або органів унаслідок зовнішнього впливу (удар, поранення, опік тощо); 2) психологічне або емоційне ушкодження.

Т. АКУШЕРСЬКА — див. ТРАВМА ПОЛОГОВА

Т. ПОЛОГОВА — син. ТРАВМА АКУШЕРСЬКА — *trauma parturiens*; *trauma obstericum* — порушення цілісності тканини і органів, яке настає спонтанно або в результаті оперативних втручань і маніпуляцій під час пологів.

Т. ПОЛОГОВА ВНУТРІШНЬОЧЕРЕПНА — *trauma obstericum intracraniale* — тяжкий функціональний розлад мозкового кровообігу з порушенням гемо- і ліквородинаміки; набряк мозку і вторинні зміни мозкових клітин, які можуть виникати і без механічного ушкодження під час пологів; характеризується неврологічними, соматичними й метаболічними симптомами.

ТРАНСАБДОМІНАЛЬНИЙ, а, е. — див. ЧЕРЕЗЧЕРЕВНИЙ

ТРАНСПЕРИТОНЕАЛЬНИЙ, а, е. — див. ЧЕРЕЗОЧЕРЕВНИЙ

ТРАХЕЛІТ, у, ч. — див. ЦЕРВІЦИТ

ТРИБАДІЯ, і, ж. — див. ЛЕСБІАНСТВО

ТРИПЕР, у, ч. — див. ГОНОРЕЯ

ТРІЙНЯ, і, ж. — див. ТРІЙНЯТА

ТРІЙНЯТА, нят, мн. — син. ТРІЙНЯ — *trigemini*, orum, m./pl. — трое дітей, народжених одночасно однією матір'ю; трое близнят.

ТРОМБОЕМБОЛІЯ, і, ж. — *thromboembolia*, ae, f. — емболія судини відірваним тромбом або його частиною; закупорка кровеносної судини тромбом, який відірвався і з кровоплином занесений в іншу судину.

Т. ЛЕГЕНЕВОЇ АРТЕРІЇ — *thromboembolia arteriae pulmonalis* — оклюзія легеневого стовбура або його гілок тромбами, які первинно утворилися в венах великого кола кровообігу або в правих порожнинах серця; супроводжується різким рапто-вим порушенням кровообігу і зовнішнього дихання; відчуття стиснення в грудях, кровохаркання; на ЕКГ — ознака гострого гемодинамічного перевантаження правих відділів серця (Р-pulmonale, інверсія зубця Т і/або зниження сегмента ST у правих грудних відведеннях), на рентгенограмі — виявлення дископодібних ателектазів і ділянок емфіземи; найчастіше тромб формується у глибоких венах кінцівок або тазових венах.

ТРОМБОФЛЕБІТ, у, ч. — *thrombophlebitis*, idis, f. — запалення і тромбоз вени; захворювання, що супроводжується розширенням вени, тромботичними нашаруваннями, варикозними вузлами і пристінковими тромбами; тромбоз зі вторинним флебітом.

Т. ПІСЛЯПОЛОГОВИЙ — *thrombophlebitis puerperalis* — виникає у разі поширення післяпологові інфекції тазовими венами; пов'язаний зі змінами з боку внутрішньої поверхні судинної стінки, підвищенням активності системи згортання крові; з уповільненням кровотоку і рефлекторними спазмами судин.

ТРУБА, и, ж. — *tuba*, ae, f.; *tubus*, i, m.; *salpinx*, ngis, f. — 1) видовжений циліндричний порожнистий утвір; 2) оптичний прилад для

спостереження віддалених предметів; 3) канал в організмі для сполучення між органами.

Т. ВАГІНАЛЬНА — *tubus vaginalis* — еластична трубка, що легко розтягується; довжина близько 8-10 см, ширина у стані змикання — 3 см; має порівняно тонку стінку, що розтягується в довжину і ширину; багатофункціональний орган, бере участь у здійсненні статевої функції жінки та процесі запліднення.

Т. МАТКОВА — син. ТРУБА ФАЛЛОПІЄВА, ЯЙЦЕПРОВІД — *tuba uterina; tuba Fallopii; salpinx, ngis, f.* — парний трубчастий орган, завдовжки 10-12см, який з'єднує порожнину матки з порожниною очеревини біля поверхні яєчника; складається з ампули, лійки, перешийка і маткової частини; починається від дна матки, проходить у складі широкої зв'язки до бічної поверхні малого таза, закінчується біля яєчника; має стінку з трьох оболонок (слизова, м'язова і серозна); переміщує статеві клітини до місця запліднення і зародок 4-5 днів життя в матку, забезпечує умови для взаємодії між сперматозоїдом і поверхнею слизової оболонки (капацитації), створює середовище, сприятливе для запліднення.

Т. ФАЛЛОПІЄВА — див. ТРУБА МАТКОВА

ТУБЕРКУЛЬОЗ, у, ч. — син. СУХОТИ — *tuberculosis, is, f.* — хронічна інфекційна хвороба, спричинена мікробактеріями туберкульозу; характеризується утворенням специфічних гранулом в органах і тканинах, казеозним некрозом у тканинах; поліморфною клінічною картиною; найчастіше уражаються лімфатичні вузли й легені; туберкульоз належить до маркерів імунодефіциту, часто є причиною смерті ВІЛ-інфікованих осіб.

Т. ОРГАНІВ СТАТЕВИХ — *tuberculosis organorum genitalium* — зазвичай є вторинним і виникає внаслідок гемато- або лімфогенної дисемінації збудників інфекції з первинного вогнища будь-якої локалізації; характеризується появою специфічних змін (дрібні щільні червоні вузлики, нагноєння, утворення виразок) у зовнішніх статевих органах; може уражати і внутрішні статеві органи.

ТУБООВАРЕКТОМІЯ, ї, ж. — *tubovarectomia, ae, f.* — операція: видалення маткової труби та яєчника.

ТУБООВАРІОТОМІЯ, ї, ж. — *tuboovariotomia, ae, f.* — операція: розріз маткової труби та яєчника.

ТУБОООФОРИТ, а, ч. — див. АНДЕКСИТ

ТЯЖ 1, а, ч. — *gubernaculum, i, n.; chorda, ae, f.* — в анатомії: пучок м'язів, який з'єднує елементи скелета, органи; сухожилки.

Т. 1 АМНІОТИЧНИЙ — *gubernaculum amnioticum* — фіброзний тяж, який йде від плода до амніона.

Т. 1 ПУПКОВИЙ — *chorda umbilicalis* — шнуроподібний каналік білувато-сіруватого кольору між плацентою і плодом, що утворюється і формується зі сполучної ніжки мезодерми, жовткової ніжки, хоріо-алантоїса, судини; при доношеній вагітності довжина 60-70, товщина 1.5-2,0 см; містить дві артерії й одну вену; пупкові судини вкриті водяною оболонкою, оточені Бартоновими драглями; по пупкових артеріях відтікає венозна кров від плода до плаценти, по пупковій вені — артеріальна кров, збагачена киснем, до плода від плаценти.

ТЯЖ 2, у, ч. — див. ВАГІТНІСТЬ

У

УЛЬТРАСОНОГРАФІЯ, ї, ж. — син. СОНОГРАФІЯ, ЕХОГРАФІЯ — *ultrasonographia, ae, f.; sonographia, ae, f.; echographia, ae, f.* — високоінформативний, безпечний, неінвазивний метод дослідження, який дозволяє об'єктивно спостерігати за розвитком ембріона з найбільш ранніх термінів і проводити динамічне спостереження за станом плода; метод дослідження (виявлення, вимірювання, зображення) за допомогою ультразвуку глибокорозміщених утворів, структур тіла з метою діагностики і лікування.

УРАЗ, а, ч. — див. МАТКА

УРЕТЕРОГРАФІЯ, ї, ж. — *ureterographia, ae, f.* — метод рентгенологічного дослідження контрастованого сечоводу.

УРЕТРА — див. СЕЧІВНИК

УРЕТРИТ, у, ч. — *urethritis, idis, f.* — запалення сечівника; за перебігом виділяють гострий і хронічний.

УРЕТРОЦЕЛЕ, невідм., с. — *urethrocele, es, f.* — 1) мішкоподібне випинання стінки сечівника; спостерігається у жінок; 2) дивертикул стінки сечівника, що проникає у присінок піхви.

УРОГЕНІТАЛЬНИЙ, а, е — див. СЕЧОСТАТЕВИЙ

УРОГІНЕКОЛОГІЯ, ї, ж. — *urogynaecologia, ae, f.* — розділ в урології, що вивчає хвороби сечових органів у поєднанні з хворобами жіночих статевих органів.

УРОНЕФРОЗ, у, ч. — див. ГІДРОНЕФРОЗ

УТЕРАЛЬГІЯ, ї, ж. — *uteralgia, ae, f.* — біль у матці.

УТЕРОГЕННИЙ, а, е — *uterogenus, a, um.* — який утворений в матці, походить з матки.

УТЕРОГЕСТАЦІЯ, і, ж. — *uterogestatio, onis, f.* — маткова вагітність.
 УТЕРОГРАФІЯ, і, ж. — *uterographia, ae, f.* — рентгенологічне дослідження матки.
 УТЕРОЛІТ, а, ч. — *uterolithus, i, m.* — камінь у матці.
 УТЕРОПЕКСІЯ, і, ж. — *uteropexia, ae, f.* — операція: підшивання матки до черевної стінки.
 УТЕРОПЛАСТИКА, и, ж. — *uteroplastica, ae, f.* — операція: відновлення форми або функції ушкодженої матки; відновлювальна операція на матці.
 УТЕРОТОНІЧНИЙ, а, е — *uterotonicus, a, um.* — який підвищує тонус матки, який сприяє тонуусу матки.

Ф

ФАЗА, и, ж. — *phasis, is, f.* — 1) період, стадія в розвитку явища, процесу тощо; 2) положення, певний момент у зміні форми або стану чогось; 3) однорідна частина неоднорідної фізично-хімічної системи; 4) ступінь розвитку чого-небудь.

Ф. ЕМБРІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ — *phasis evolutionis embryonalis* — фаза, яка триває від моменту запліднення до 9-го тижня вагітності.

Ф. ЛЮТЕЇНОВА — *phasis lutealis* — співпадає з розвитком і розвитком жовтого тіла і продовжується до 28-го дня; під впливом гормонів жовтого тіла залози ендометрія все більше звиваються, заповнюються секретом, в них відкладається глікоген; товщина функціонального шару складає 8-10 мм; ендометрій повністю підготовлений до прийняття заплідненої яйцеклітини.

Ф. МЕНСТРУАЛЬНА — *phasis menstrualis* — четверта фаза менструального циклу, проявляється виділенням крові (менструація) разом з відторгнутим функціональним шаром ендометрія і вмістом маткових залоз.

Ф. ПІСЛЯМЕНСТРУАЛЬНА — *phasis postmensntrualis* — під впливом естрогенів, які виробляються фолікулом, що зріє, відбувається епітелізація за рахунок ущільнення епітеліальних клітин базальних відділів залоз, і в фізіологічних умовах вона закінчується на 4-5 день від початку менструації.

Ф. ПЛАЦЕНТАРНОГО РОЗВИТКУ — *phasis evolutionis placentalis* — період розвитку плода від 9-го до 40-го тижня вагітності.

Ф. ПРОЛІФЕРАТИВНА — *phasis proliferatina* — 1) другий пері-

од загоєння рани, якому властиве розростання і дозрівання клітинних елементів; 2) триває до 14-го дня (28-денному менструальному циклі); спочатку залози ендометрія вузькі і рівні; вплив естрогенів забезпечує подальше збільшення залоз, вони злегка звиваються, їх просвіт збільшується, але секрета вони не містять. Максимально виражена проліферація ендометрія спостерігається до повного дозрівання фолікула і овуляції; товщина функціонального шару до кінця фази досягає 4-5 мм.
 ФАКТОР ГІПОТАЛАМІЧНИЙ — син. ГОРМОН ГІПОТАЛАМІЧНИЙ — *factor hypothalamicum; hormonum hypothalamicum* — нейрогормон гіпоталамуса, який стимулює виділення відповідного тропного гормону гіпофіза; виникає при ураженні гіпоталамічної ділянки і характеризується вегетативними, обмінними і трофічними розладами.

ФАКТОР-ІНГІБІТОР ПРОЛАКТИНУ — див. ПРОЛАКТОСТАТИН

ФАНТОМ, а, ч. — *phantoma, atis, n.* — 1) примара, привид, ілюзія; 2) модель тіла або його частини натурального розміру, що використовується як наочний посібник у навчальному процесі.

Ф. АКУШЕРСЬКИЙ — син. ФАНТОМ ШУЛЬТЦА — *phantoma obstetricum; Schultze' phantoma* — фантом жіночого таза, призначений для унаочнення механізму пологів, техніки акушерських маніпуляцій та операцій.

Ф. ШУЛЬТЦА — див. ФАНТОМ АКУШЕРСЬКИЙ

ФЕКУНДАЦІЯ, і, ж. — див. ЗАПЛІДНЕННЯ

ФЕМІНІЗАЦІЯ, і, ж. — *feminisatio, onis, f.* — 1) нормальний розвиток первинних і вторинних статевих ознак у жінок; 2) поява у чоловіків вторинних статевих ознак у разі розладу функцій залоз внутрішньої секреції; поява жіночих рис у чоловіків.

Ф. ТЕСТИКУЛЯРНА — див. СИНДРОМ ТЕСТИКУЛЯРНОЇ ФЕМІНІЗАЦІЇ

ФЕРТИЛІЗАЦІЯ, і, ж. — див. ЗАПЛІДНЕННЯ

ФЕРТИЛЬНИЙ — див. ПЛІДНИЙ

ФЕРТИЛЬНІСТЬ, ності, ж. — *fertilitas, atis, f.; fecunditas, atis, f.* — здатність зрілого організму давати життєвих нащадків; плодючість; 2) здатність плодоносити.

ФЕТАЛЬНИЙ — див. ПЛОДОВИЙ

ФЕТАЦІЯ, і, ж. — *fetatio, onis, f.; conceptio, onis, f.; graviditas, atis, f.* — 1) зачаття; вагітність, стан вагітності; 2) процес розвитку плода в матці.

ФЕТОПАТІЯ, і, ж. — *fetopathia, ae, f.* — хвороба плода, що виникла з 4-го місяця внутрішньоутробного розвитку під дією екзогенних

чинників; розрізняють ранню (виникає до 28-го — 29-го тижня вагітності) і пізню фетопатію; хворобливий стан плода.

ФЕТОПЛАЦЕНТНИЙ, а, е — fetoplacentalis, е. — стосовно до плода і плаценти.

ФЕТОТОКСИЧНИЙ, а, е — fetotoxicus, а, um. — токсичний для плода.

ФІБРОАДЕНОМА, и, ж. — fibroadenoma, atis, n.; adenoma fibrosum; adenofibroma, atis, n. — доброякісна волокнисто-залозиста пухлина з проліфераційних залозистих і стромальних компонентів; аденома, що містить волокнисту тканину.

ФІБРОМА, и, ж. — fibroma, atis, n. — доброякісна пухлина з волокнистої сполучної тканини; містить зрілі елементи сполучної тканини.

Ф. ЯЄЧНИКА — fibroma ovarii — доброякісна пухлина зі сполучної тканини яєчника; гормонально неактивна, малосимптомна, часто однобічна; може бути обмеженою, зі збереженням частини яєчника і дифузною, у разі якої немає капсули і тканини яєчника; складається з клітинних елементів сполучної тканини та волокон.

ФІБРОМІОМА, и, ж. — fibromyoma, atis, n. — доброякісна пухлина, що походить із гладких м'язів і багата на волокнисту тканину; гладком'язові клітини містять фібрили в цитоплазмі, характерна наявність колагенових волокон.

ФІБРОМІОМЕКТОМІЯ, ї, ж. — fibromyomectomy, ae, f. — операція: видалення фіброміоми.

ФІЗОГЕМАТОМЕТРА, ї, ж. — physohaematometra, ae, f. — наявність газу і крові у порожнині матки.

ФІЗОГІДРОМЕТРА, и, ж. — physohydrometra, ae, f. — наявність газу і рідини у порожнині матки.

ФІЗОМЕТРА, и, ж. — physometra, ae, f. — наявність газу чи повітря у порожнині матки.

ФІЗОПІОСАЛЬПІНКС, у, ч. — physopyosalpinx, ngis, f. — наявність газу і гною в матковій трубці.

ФІМБРІЇ МАТКОВОЇ ТРУБИ — див. ТОРОЧКИ МАТКОВОЇ ТРУБИ

ФЛЕГМОНА, и, ж. — phlegmone, es, f. — гостре невідмежоване гнійне запалення пухкої сполучної тканини; може поширюватись у глибокі підлеглі тканини й м'язи, утворює численні дрібні скупчення гною.

Ф. НОВОНАРОДЖЕНИХ — phlegmone neonatorum — флегмона шкіри й підшкірної клітковини зі швидким поширенням, розвитком некрозу, часто — сепсисом і утворенням гнійних метастазів у різних органах новонароджених; найчастіше спри-

чинена стафілококом, який проникає крізь ушкоджену шкіру, переважно локалізується в ділянці попереку, крижів, сідниць, між лопатками, на бічний і передній частинах грудної клітки.

ФЛЕКСІЯ, ї, ж. — flexio, onis, f. — 1) згинання, загинання; перегинання, перегин; 2) згинальна позиція кінцівки в суглобі; 3) в акушерстві: нормальний згин до переду голівки плода в матці або в пологових шляхах.

ФОЛІКУЛ, а, ч. — folliculus, i, m. — 1) утвір у вигляді вузлика, мішечка або пухирця; 2) кулясте скупчення клітин, яке може містити порожнину; 3) лімфоїдний вузлик.

Ф. АТРЕТИЧНИЙ — folliculus atreticus — незрілий фолікул яєчника, який зазнав зворотного розвитку.

Ф. НАБОТА — див. КІСТА НАБОТА

Ф. ЯЄЧНИКА — folliculus ovaricus — структурна одиниця паренхіми яєчника: овоцит, оточений фолікулярним епітелієм; розрізняють фолікул яєчника різного ступеня зрілості: примордіальний, первинний, вторинний (пухирчастий), третинний (зрілий).

Ф. ЯЄЧНИКА ВТОРИННИЙ — син. ФОЛІКУЛ ЯЄЧНИКА ПУХИРЧАСТИЙ — folliculus ovaricus secundarius; folliculus ovaricus bullosus — фолікул яєчника з порожниною (фолікулярною печерою), заповненою рідиною, яку продукують фолікулярні клітини; безпосередньо оточений гранулозою, що розташована радіально у вигляді променистого вінця, який зрушений до периферії фолікула, утворюючи таким чином яйценосний горбик.

Ф. ЯЄЧНИКА ЗРІЛИЙ — син. МІХУРЕЦЬ ГРААФІВ, ФОЛІКУЛ ЯЄЧНИКА ТРЕТИННИЙ — folliculus ovaricus maturus; folliculus ovaricus tertiaris; vesicula Graafi — фолікул зі зрілою яйцеклітиною, готовий до овуляції; складається з в'язкої прозорої фолікулярної рідини й ексцентрично розміщеного ооцита.

Ф. ЯЄЧНИКА ПЕРВИННИЙ — folliculus ovaricus primarius — фолікул кіркової речовини яєчника; містить первинний ооцит у своєрідній стадії спокою, блокади мейозу й оточений кількома шарами кубічних фолікулярних клітин; у процесі дозрівання фолікулів, які оточують ооцит, клітини збільшуються в розмірах, у них з'являються мітози; шар фолікулярного епітелію потовщується до 8-10 рядів клітин і перетворюється в малий фолікул, який зріє.

Ф. ЯЄЧНИКА ПРИМОРДІАЛЬНИЙ — folliculus ovarii primordialis — складається з ооцита, оточений одним шаром сплосчених

клітин фолікулярного епітелію; розміщений у вигляді скупчень під білковою оболонкою по периферії кіркової речовини яєчника, має кулясту форму.

Ф. ЯЄЧНИКА ПУХИРЧАСТИЙ — див. ФОЛІКУЛ ЯЄЧНИКА ВТОРИННИЙ

Ф. ЯЄЧНИКА ТРЕТИННИЙ — див. ФОЛІКУЛ ЯЄЧНИКА ЗРІЛИЙ

ФОЛІКУЛІН, у, ч. — folliculinum, i, n.; oestronum, i, n. — 3-оксиестрадієн-1, 3, 5 (10)-он-17; жіночий статевий гормон, який утворюється у фолікулах яєчника; міститься у вигляді етерів в яєчниках, надниркових залозах, плаценті й сечі; впливає на скорочення м'язів матки, ріст маткових труб, проходження яйцеклітини по матковій трубі, розростання вивідних проток грудних залоз; застосовується у разі недостатності функції яєчників.

ФОЛІКУЛІНЕМІЯ, і, ж. — folliculinaemia, ae, f. — наявність фолікуліну в крові.

ФОЛІКУЛОМА, и, ж. — див. ПУХЛИНА ГРАНУЛЬОЗОКЛІТИННА

ФОЛІКУЛОЦИТ ЯЄЧНИКОВИЙ — див. ЕПІТЕЛОЦИТ ФОЛІКУЛЯРНИЙ

ФОЛІСТАТИН, у, ч. — follistatinum, i, n. — пептид, який пригнічує секрецію фолітропіну.

ФОЛІТРОПІН, у, ч. — син. ГОРМОН ФОЛІКУЛОСТИМУЛЮВАЛЬНИЙ (ФСГ) — follitropinum, i, n.; hormonum folliculostimulans — глікопротеїновий, гонадотропний гормон передньої частки гіпофіза; регулює ріст і дозрівання фолікулів яєчника, стимулює сперматогенез у сім'яних міхурцях, підвищує секрецію естрадіолу; виробляється спеціалізованими клітинами — базофільними аденоцитами, зокрема гонадотропоцитами, серед яких є фолітропоцити.

ФОТОКОЛЬПОСКОП, а, ч. — photocolposcopium, i, n. — ендоскопічний прилад для огляду й фотографування стінок піхви і шийки матки.

ФРИГІДНИЙ, а, е. — frigidus, a, um — холодний до протилежної статі; який не відчуває оргазму (зазвичай стосується жінок); що не проявляє сексуальних почуттів.

ФРИГІДНІСТЬ, ності, ж. — див. ХОЛОДНІСТЬ СТАТЕВА

Х

ХВОРОБА, и, ж. — син. НЕДУГА, ХВОРИСТЬ — morbus, i, m.; aegritudo, inis, f. — порушення нормальної життєдіяльності організму з ушко-

дженням його структури та функції під впливом несприятливих зовнішніх і внутрішніх чинників.

Х. ГЕМОЛІТИЧНА НОВОНАРОДЖЕНИХ — син. ЕРИТРОБЛАСТОЗ НОВОНАРОДЖЕНИХ, АНЕМІЯ ГЕМОЛІТИЧНА НОВОНАРОДЖЕНИХ — erythroblastosis neonatorum; morbus haemolyticus neonatorum — форма патології, яка етіологічно пов'язана з імуноконфліктною реакцією між організмами матері і плода; розвивається в результаті проникнення материнських антитіл через плаценту до плода. Резус-антитіла вступають у реакцію з резус-позитивними еритроцитами плода, що призводить до їх гемолізу; характеризується жовтяницею, анемією, ураженням ЦНС, випотіванням рідини в тканини й порожнини.

Х. ГЕМОРАГІЙНА НОВОНАРОДЖЕНИХ — morbus haemorrhagicus neonatorum; melaena neonatorum — кровотечі та крововиливи різної локалізації, зумовлені тимчасовою недостатністю деяких факторів (II, VII, IX і X) зсідання крові, залежних від вітаміну К; проявляється в перші дні життя дитини.

Х. ГІАЛІНОВО-МЕМБРАННА НОВОНАРОДЖЕНИХ — morbus hyalino-membraneus neonatorum — хвороба, зумовлена нестачею сурфактанту; характеризується відкладанням гіаліноподібної речовини на внутрішній поверхні комірок та їхніх ходів; проявляється задишкою, ціанозом, ретракцією яремної вирізки або ребрових країв; респіраторний дистрес-синдром у новонароджених, переважно недоношених.

Х. ГІПЕРТОНІЧНА — син. ГІПЕРТЕНЗІЯ ЕСЕНЦІАЛЬНА — hypertonia, ae, f.; morbus hypertonicus; hypertensio essentialis — хвороба, що характеризується стійким підвищенням артеріального тиску; часто поєднується з місцевими, найчастіше церебральними розладами судинного тону, має стадійний перебіг.

Х. ДАУНА — син. ЕМБРІОДІЯ — morbus Downi; embryodia, ae, f.; Langdoni-Downi morbus — хромосомна хвороба, нерозходження по 21-й парі хромосом (або в яйцеклітині під час мейозу, або на ранніх стадіях дроблення зиготи). Каріотип вміщує 47 хромосом, де зайвою є хромосома 21 (трисомний варіант), зустрічається у 95% усіх випадків цього синдрому; характеризується зовнішнім виглядом (монголоїдний розріз очей, широке перенісся, коротка шия, макрогловія, укорочений і викривлений мізинець тощо), м'язовою гіпотонією, вегетативно-ендокринними порушеннями, затримкою розумового і фізичного розвитку.

Х. ІЦЕНКА-КУШІНГА — morbus Icenco'-Cushingi — хвороба, спричинена надмірною продукцією глікокортикоїдів і розви-

тком вторинного гіперкортицизму; призводить до гіпокаліємічного алкалозу, гіпернатріємії і гіперхлоремії, гіперглікемії і підсилення гліконеогенезу; характеризується нерівномірним ожирінням, артеріальною гіпертензією, остеопорозом, порушенням вуглеводного обміну, стероїдним діабетом, розладом менструальної функції, змінами нервової системи.

Х. ЛІТТЛА — *morbus Little'* — форма дитячого церебрального паралічу з переважанням нижнього спастичного паралізу внаслідок недорозвинення кірково-спинномозкових шляхів; може спричинитися інтра-, постанатальною травмою, гіпоксією і захворюванням плода; характеризується порушенням фізичного і часто розумового розвитку, можуть бути напади судом, контрактури кінцівок тощо.

Х. ПЕДЖЕТА — див. РАК СОСКА ГРУДНОЇ ЗАЛОЗИ ПЕДЖЕТА

Х. ЦУКРОВА — див. ДІАБЕТ ЦУКРОВИЙ

ХЛОАЗМА, и, ж. — *chloasma*, atis, n. — обмежена гіперпигментація (жовтувато-брунаті плями) шкіри лица; часто пов'язана з ендокринними розладами, спостерігається у вагітних, жінок у період клімаксу або в разі порушення функції яєчників.

Х. ВАГІТНИХ — *chloasma gravidarum* — хлоазма, що з'являється під час вагітності і зникає після пологів.

ХОЛОДНІСТЬ, ності, ж. — *frigiditas*, atis, f. — 1) наявність низької температури, відчуття холоду; 2) холодне, байдуже ставлення до кого-небудь, чого-небудь; 3) бездушність; відсутність почуття кохання до кого-небудь, закоханості в когось; нездатність до статевого збудження.

Х. СТАТЕВА — син. АНАФРОДИЗИЯ, ФРИГІДНІСТЬ — *frigiditas sexualis*; *anaphrodisia*, ae, f.; *frigiditas*, atis, f. — сексуальний розлад у жінок: зниження або відсутність статевого потягу, що супроводжується відразу до статевого акту.

ХОРЕЯ, ї, ж. — *chorea*, ae, f. — хвороба нервової системи: мимовільні скорочення м'язів, некоординовані рухи кінцівок, гримаси, що посилюються в разі подразнення і зникають під час сну.

Х. ВАГІТНИХ — *chorea gravidarum* — хореєподібні скорочення м'язів під час вагітності, ймовірно, ревматичного походження; спостерігаються в перші місяці вагітності, зумовлені органічним ураженням ЦНС, переважно екстрапірамідної системи.

ХОРІОАДЕНОМА, и, ж. — *chorioadenoma*, atis, n.; *deciduoma malignum*; *mola destruens (invasiva malignans)* — аденома хоріона, що руйнує плаценту.

ХОРІОАМНІОНІТ, у, ч. — *chorioamnionitis*, idis, f. — поєднане запалення хоріона й амніона.

ХОРІОАНГІОМА, и, ж. — *chorioangioma*, atis, n. — ангиоматозна пухлина хоріона.

ХОРІОАНГІОФІБРОМА, и, ж. — *chorioangiofibroma*, atis, n. — ангиофіброма хоріона.

ХОРІОБЛАСТОЗ, у, ч. — *chorioblastosis*, is, f. — ненормальна проліферація клітин хоріона; надмірний ріст хоріона.

ХОРІОГЕНЕЗ, у, ч. — *choriogenesis*, is, f. — розвиток хоріона.

ХОРІОКАРЦИНОМА, и, ж. — син. ПЛАЦЕНТОМА, ДЕЦИДУОМА ЗЛОЯКІСНА — *choriocarcinoma*, atis, n.; *placenta*, atis, n.; *deciduoma malignum* — пухлина, злоякісна гестаційна трофобластична хвороба; розвивається з епітелію, трофобласта, який не має хоріальних ворсинок і звичайно локалізується в матці.

ХОРІОН, а, ч. — *chorion*, i, n. — ворсинчаста оболонка, має плодове походження, виникає на стадії морули і бластоцисти на основі трофобласта і мезобласта; виділяють чотири шари: клітинний, ретикулярний, псевдобазальна мембрана, трофобласт; хоріон утворює плаценту, виконує трофічну, видільну, дихальну й захисну функції.

Х. ВОРСИНЧАСТИЙ — *chorion villosum* — частина хоріона, вкрита ворсинками; входить до складу плаценти.

Х. ГЛАДКИЙ — син. ХОРІОН ЛИСИЙ — *chorion leave* — частина хоріона без ворсинок; не входить до складу плаценти.

Х. ЛИСИЙ — див. ХОРІОН ГЛАДКИЙ

ХОРІОПЛАЦЕНТНИЙ, а, е — *chorioplacentalis*, e — стосовно до хоріона й плаценти.

ХРОМАТИН, у, ч. — *chromatinum*, i, n. — неуклеопротейд, речовина клітинного ядра, що складається з ДНК, невеликої кількості РНК, білків, містить основні білки гістони й кислі негістонові білки; складений з повторних структурних елементів — нуклеосом, які разом з молекулами ДНК згортаються у надспіраль; перед поділом клітин хроматин є у найбільш конденсованому вигляді й утворює хромосоми; дисперсійний стан хромосом в інтерфазі клітинного ядра.

Х. СТАТЕВИЙ — син. ТІЛЬЦЕ БАРРА — *chromatinum sexuale*; *corpuscula Barri* — маса хроматину, сконденсована Х-хромосомою на периферії інтерфазного ядра соматичної клітини жіночого організму.

ХРОМОСОМА, и, ж. — *chromosoma*, atis, n. — фізична структура, яка містить гени; організм клітинного ядра, що складається з комплексу ДНК з різними білками, є носієм генів і визначає спадкові властивості клітин й організмів, зберігає і передає генетичну інформацію; здатна до самовідновлення; добре фарбується основними

барвниками, помітна в ядрі під час мітозу; хромосома складається з двох поздовжніх функціональних одиниць — хроматид; евкаріотичні клітини мають певне число хромосом у клітині.

Ц

ЦЕЛІАДЕЛЬФ, а, ч. — *coeliadelphus*, і, м. — аномалія розвитку; вродливість, у разі якої близнята з'єднані животами.

ЦЕЛІОГІСТЕРЕКТОМІЯ, і, ж. — *coeliohysterectomy*, ае, f. — операція: видалення матки через розтин черевної порожнини.

ЦЕЛІОЕЛІТРОТОМІЯ, і, ж. — див. ЦЕЛІОКОЛЬПОТОМІЯ

ЦЕЛІОКОЛЬПОТОМІЯ, і, ж. — син. ЦЕЛІОЕЛІТРОТОМІЯ — *coelicolpotomia*, ае, f.; *coelioelytrotomia*, ае, f. — операція: розтин черевної порожнини через розтин піхви.

ЦЕЛІОМІОМЕКТОМІЯ, і, ж. — *coeliomyomectomy*, ае, f. — операція: видалення міоми матки через розтин черевної стінки

ЦЕЛІОСАЛЬПІНГЕКТОМІЯ, і, ж. — *coeliosalpingectomy*, ае, f. — операція: видалення маткової труби.

ЦЕЛІОСАЛЬПІНГОТОМІЯ, і, ж. — *coeliosalpingotomy*, ае, f. — операція: розтин маткової труби через розтин черевної стінки

ЦЕРВІКЕКТОМІЯ, і, ж. — *cervicectomy*, ае, f.; *amputatio cervicis uteri*; *trachelectomia*, ае, f. — операція: видалення шийки матки.

ЦЕРВІКОВАГІНАЛЬНИЙ, а, е — див. ШИЙКОВО-ПІХВОВИЙ

ЦЕРВІКОВАГІНІТ, у, ч. — *cervicovaginitis*, іdis, f. — запалення шийки матки і піхви.

ЦЕРВІЦИТ, у, ч. — син. ТРАХЕЛІТ — *cervicitis*, іdis, f.; *trachelitis*, іdis, f. — запалення слизової оболонки каналу шийки матки.

ЦЕФАЛГЕМАТОМА, и, ж. — *cephalhaematoma*, аtis, n. — крововилив у м'які частини голови новонародженого; «кров'яна пухлина» голови; підокісний крововилив, обмежений поверхнею однієї кістки черепа; часто є наслідком пологової травми новонародженого.

ЦЕФАЛОПАГ, а, ч. — *cephalopagus*, і, м. — вада розвитку; близнята, зрощені в ділянці голови.

ЦЕФАЛОТОРАКОПАГ, а, ч. — *cephalothoracopagus*, і, м. — близнята, зрощені головами і грудьми.

ЦЕФАЛОТРИПСІЯ, і, ж. — *cephalotripsia*, ае, f. — роздавлювання (роздроблення) голівки плода.

ЦИКЛ, у, ч. — *cyclus*, і, м. — 1) сукупність взаємопов'язаних явищ і процесів, які створюють закінчене коло дій протягом певного

часу; 2) послідовний ряд чого-небудь; 3) група наук, дисциплін, об'єднаних за яким-небудь загальним принципом.

Ц. АНОВУЛЯТОРНИЙ — *cyclus anovulatorius* — циклічні зміни в матці та яєчниках, включаючи й менструації, що відбуваються без овуляції; статевий цикл без вивільнення яйцеклітини.

Ц. МЕНСТРУАЛЬНИЙ — *cyclus menstrualis* — складний біологічний процес, який супроводжується закономірними циклічними змінами в багатьох органах і системах, особливо в органах статевої сфери; готує організм жінки до вагітності; завершується частковим відшаруванням ендометрія і кров'янистими виділеннями з піхви; регуляція здійснюється по принципу зворотного зв'язку, яка забезпечується правильною синхронною взаємодією всіх рівнів репродуктивної системи.

Ц. ОВАРІАЛЬНИЙ — див. ЦИКЛ ЯЄЧНИКОВИЙ

Ц. ОВАРІАЛЬНО-МЕНСТРУАЛЬНИЙ — *cyclus ovario menstrualis* — комплекс циклічних процесів, які відбуваються в організмі жінки; які стосуються яєчників і матки; зовнішньо проявляються у вигляді періодичних менструацій.

Ц. РЕПРОДУКТИВНИЙ — *cyclus reproductivus* — 1) цикл фізіологічних змін, які виникають у жіночих статевих органах від моменту запліднення під час гестації і до пологів; 2) цикл, який включає зачаття, вагітність і пологи.

Ц. СЕКРЕТОРНИЙ — *cyclus secretorius* — складний процес секреції, що включає чотири послідовні фази: 1) поглинання вихідних продуктів гранулоцитами з крові й лімфи з боку базальної поверхні; 2) синтез і накопичення секрету в ендоплазматичній сітці, у складі пластинчатого комплексу; 3) виділення секрету з glanduloцитів (екструзія) різними шляхами залежно від типу секреції (меро-, апо- чи голокринна); 4) відновлення вихідного стану залозистої клітини; характеризується циклічним перебігом.

Ц. СТАТЕВИЙ — *cyclus sexualis* — періодичний процес фізіологічних змін, які відбуваються у жіночій статевій системі (крім стану вагітності).

Ц. ЯЄЧНИКОВИЙ — син. ЦИКЛ ОВАРІАЛЬНИЙ — *cyclus ovarialis* — циклічні зміни в яєчнику; включають розвиток і розрив фолікула, дозрівання і вихід з нього яйцеклітини, утворення та зворотний розвиток жовтого тіла; складається з двох фаз: фолікулової і лютеїнової. Перша фаза починається після закінчення менструації і закінчується овуляцією, друга — починається після овуляції і закінчується з появою менструації.

ЦИКЛОМАСТОПАТІЯ, ї, ж. — *cyclomastopathia*, ae, f. — ураження грудних залоз: надмірне розростання сполучної тканини чи проліферація епітелію як відповідь на стимули росту або як прояв патологічної інволюції.

ЦИКЛОПІЯ, ї, ж. — син. ЦИКЛОЦЕФАЛІЯ — *cyclopia*, ae, f.; *monophthalmia*, ae, f. — вада розвитку: обидва очні яблука зливаються або частково зміщуються з утворенням однієї очної ямки; наявність одного ока, розміщеного по середній лінії лица.

ЦИКЛОЦЕФАЛІЯ — див. ЦИКЛОПІЯ.

ЦИЛІНДРОМА ЯЄЧНИКА, и, ж. — див. ПУХЛИНА ГРАНУЛЬОЗОКЛІТИННА.

ЦИСТАДЕНОКАРЦИНОМА, и, ж. — *cystadenocarcinoma*, atis, n. — аденокарцинома з утворенням кіст; найчастіше розвивається в яєчнику.

ЦИСТАДЕНОМА — син. ЦИСТОАДЕНОМА — *cyst(o)adenoma*, atis, n. — аденома з утворенням кіст, які вистелені епітелієм і заповнені серозним або слизовим секретом.

ЦИСТАДЕНОФІБРОМА, и, ж. — син. ЦИСТОФІБРОМА — *cystadenofibroma*, atis, n; *cystofibroma*, atis, n. — аденофіброма з утворенням кіст; виявляється зазвичай в яєчниках.

ЦИСТЕКТОМІЯ, ї, ж. — *cystectomy*, ae, f. — операція: 1) видалення кісти; 2) видалення сечового міхура.

ЦИСТОДЕНОМА — див. ЦИСТАДЕНОМА.

ЦИСТОКОЛЬПОПЛАСТИКА, и, ж. — *cystocoloplastica*, ae, f. — операція: пластика сечового міхура і піхви.

ЦИСТОМА, и, ж. — див. КІСТОМА.

ЦИСТОРЕКСИС, у, ч. — див. РОЗРИВ СЕЧОВОГО МІХУРА.

ЦИСТОФІБРОМА, и, ж. — див. ЦИСТАДЕНОФІБРОМА.

ЦИСТОЦЕЛЄ, невідм., с. — син. ВЕЗИКОЦЕЛЄ — *cystocele*, es, f.; *vesicocele*, es, f. — грижа сечового міхура; випинання і зміщення до низу стінки сечового міхура в ділянці його шийки і сечоміхурового трикутника у піхву; супроводжується нетриманням сечі, дизурією, дискомфортом.

ЦУКРИЦЯ, ї, ж. — див. ДІАБЕТ ЦУКРОВИЙ

ЦУКРІВНИЦЯ, ї, ж. — див. ДІАБЕТ ЦУКРОВИЙ

Ч

ЧАСТКА, и, ж. — *lobus*, i, m. — 1) складова одиниця, елемент цілого; окрема одиниця, шматок, що відділяється від чогось цілого; 2) в

анатомії: частина органа або утвору, відмежована борознами, щілинами, прошарками сполучної тканини та іншими перегородками.

Ч. ГІПОФІЗА ЗАДНЯ — син. НЕЙРОГІПОФІЗ — *lobus posterior hypophysys*; *neurohypophysys*, is, f. — частка придатка мозку, що розвивається з вентральної стінки переднього мозку; депонує окситоцин і вазопресин.

Ч. ГІПОФІЗА ПЕРЕДНЯ — син. АДЕНОГІПОФІЗ — *lobus anterior hypophysys*; *adenohypophysys*, is, f. — частка придатка мозку, що функціонує як залоза внутрішньої секреції; секретує гормони росту й адренокортикотропний, тиротропін, пролактин, фолітропін, лютропін, β-ендорфін, меланотропін.

Ч. ЗАЛОЗИ ГРУДНОЇ — *lobus glandulae mammae* — частина грудної залози у межах розгалуження окремої молочної протоки; грудна залоза складається з 15-20 часток.

Ч. ПЛАЦЕНТИ — *lobus placentae* — окреслена ділянка на матковій поверхні плаценти, розмежована сполучнотканинними перегородками.

ЧЕРЕВОРОЗТИН, у, ч. — *abdominotomia*, ae, f. — операція: розтин черевної порожнини

ЧЕРЕЗОЧЕРЕВИННИЙ, а, е. — син. ТРАНСПЕРИТОНЕАЛЬНИЙ — *peritoneum*; *transperitonealis*, e. — який проходить, здійснюється через очеревину.

ЧЕРЕЗЧЕРЕВНИЙ, а, е. — син. ТРАНСАБДОМІНАЛЬНИЙ — *per abdomen*; *transabdominalis*, e. — який проходить або здійснюється через стінку живота.

ЧЕРЕЗШИЙКОВИЙ, а, е. — *per cervicem*; *transcervicalis*, e. — який здійснюється через канал шийки матки.

ЧЕРЕЗЯЄЧНИКОВИЙ, а, е. — *per ovarium*; *transovaricus*, a, um. — який пролягає через яєчник.

ЧИСТИЛО, а, с. — див. ПЛАЦЕНТА.

Ш

ШАР, у, ч. — *stratum*, i, n.; *tela*, ae, f. — 1) пласт однорідної речовини, матеріалу, який розміщується на чомусь; 2) в анатомії: однорідний за будовою пласт певної диференційованої тканини.

Ш. ВТОРИННОГО ФОЛІКУЛА ЯЄЧНИКА ЗЕРНИСТИЙ — *stratum folliculi ovarici secundarii granulosa* — шар фолікулярних клі-

тин, які оточують ооцит у складі пухирчастого і зрілого фолікулів яєчника.

Ш. ЕНДОМЕТРІЯ ГУБЧАСТИЙ — *stratum endometrii spongiosum* — субепітеліальний шар ендометрія, який складається переважно з розширених залозистих структур; частина функціонального шару, що залягає під щільним шаром і містить покручені частини маткових залоз.

Ш. ЕНДОМЕТРІЯ ОСНОВНИЙ — *stratum endometrii basale* — тонкий найглибший шар ендометрія, що містить сліпі кінці трубчастих залоз матки (дно маткових залоз); залишається після зруйнування функціонального шару ендометрія під час менструального циклу; за рахунок шару ендометрія основного, ендометрій відновлюється після менструації.

Ш. ЕНДОМЕТРІЯ ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ — *stratum endometrii functionale* — внутрішній шар слизової оболонки матки, який відшаровується під час менструації або пологів; паралельно знову починається утворення функціонального шару із клітин базального шару.

Ш. ПЛАЦЕНТИ ВІНКЛЕРА — *stratum placentae Winkleri* — шар базальної відпадної оболонки, в якому не відкладається фібрин під час проникнення трофобласта в материнські тканини плаценти.

ШЕРЕШЕВСЬКОГО-ТЕРНЕРА СИНДРОМ — див. СИНДРОМ ТЕРНЕРА
ШИЙКА, и, ж. — *cervix, icis, f.; collum, i, n.* — 1) вузька частина якогось предмета; 2) в анатомії: видовжена вузька частина якогось органа чи утвору.

Ш. МАТКИ — *cervix uteri* — є нижньою частиною матки; має надпівову (верхню) і півову (нижню) частини; півова частина вкрита багатшаровим плоским епітелієм; слизова оболонка каналу шийки матки вистлана одношаровим циліндричним війчастим епітелієм; шийка матки може бути місцем патологічних змін — інтраепітеліальної неоплазії, інвазивного раку.

ШИЙКОВО-ПІХОВИЙ, а, у — син. ЦЕРВІКОВАГІНАЛЬНИЙ — *cervicovaginalis, e.* — стосовно до шийки матки і піхви.

ШКАЛА, и, ж. — *scala, ae, f.* — 1) лінійне або колове розміщення поділок, які відповідають певним значенням вимірюваної величини, на чому-небудь; 2) система чисел, змінних величин, прийнятих для вимірювання, оцінювання або визначення чогось; ряд цифр або величин, розміщених у низхідному або висхідному порядку.

Ш. АПГАР — *scala Apgar* — шкала для оцінювання (у балах) кольору шкіри, частоти скорочень серця, глибини дихання,

стану рефлексів і тону м'язів у новонародженого за методом Апгар; показники визначають на 1-й та 5-й хвилині після народження.

ШЛЯХИ ПОЛОГОВІ — див. КАНАЛ ПОЛОГОВИЙ

ШНІТЦЛЕРА МЕТАСТАЗ — див. МЕТАСТАЗ ШНІТЦЛЕРА

ШОК, у, ч. — *impetus, us, m.; concursus, us, m.; stupor, oris, m.; offensio, onis, f.; schock, n* — фазовий патологічний процес, який є сукупністю реакцій організму на надзвичайну дію екзо- й ендогенних чинників; клінічний синдром, який характеризується розладами життєво важливих функцій організму і супроводжується зниженням артеріального тиску, порушенням мікроциркуляції, тахікардією, диспноє, гіпореклексією, гіпотермією, олігурією тощо; зумовлений дією дуже сильного хворобливого подразника (травма, опік, кровотеча, інфекція тощо); може бути наслідком зменшення об'єму крові у судинному руслі, недостатньої функції серця, зниження вазомоторного тону, дії токсинів та ін.

Ш. АЛЕРГІЙНИЙ — див. ШОК АНАФІЛАКТИЧНИЙ

Ш. АНАФІЛАКТИЧНИЙ — син. ШОК АЛЕРГІЙНИЙ — *impetus anaphylacticus; impetus allergicus* — шок, який є найважчим проявом анафілаксії; характеризується збудженням (надалі пригніченням) ЦНС, бронхоспазмом, різким зниженням артеріального тиску тощо.

Ш. АФЕКТИВНИЙ — див. ШОК ПСИХІЧНИЙ

Ш. БОЛЬОВИЙ — *impetus dolorosus* — шок, зумовлений сильним больовим подразником, зокрема у разі травми.

Ш. ГЕМОРАГІЙНИЙ — *impetus haemorrhagicus* — стан тяжких гемодинамічних і метаболічних порушень, які виникають внаслідок крововтрати та характеризуються нездатністю системи кровообігу забезпечити адекватну перфузію життєво важливих органів через невідповідність об'єму циркулюючої крові об'єму судинного русла; небезпека розвитку геморагічного шоку виникає при крововтраті 15-20% ОЦК або 750-1000 мл. Кровотеча, яка перевищує 1500 мл (25-30% від ОЦК або 1,5% від маси тіла), вважається масивною.

Ш. ГЕМОТРАНСФУЗІЙНИЙ — син. ШОК ПОСТТРАНСФУЗІЙНИЙ — *impetus haemotransfusionis; impetus posttransfusionis* — шок, який виникає під час або після переливання несумісної крові.

Ш. ГІПОВОЛЕМІЧНИЙ — *impetus hypovolaemicus* — шок у разі абсолютного або відносного зменшення ОЦК, зумовлений великою крововтратою, значним зневодненням; недостатнє наповнення шлуночків серця і зниження ударного об'єму призво-

дить до зменшення серцевого викиду; проявляється артеріальною гіпотензією, тахікардією, гіпервентиляцією, олігурією, розладами ЦНС.

Ш. ЕМОЦІЙНИЙ — див. ШОК ПСИХІЧНИЙ

Ш. ОПЕРАЦІЙНИЙ — *impetus operativus* — травматичний шок, який розвивається під час операції, зокрема у разі значної втрати крові або недостатнього знеболювання.

Ш. ОПІКОВИЙ — *impetus combustus* — травматичний шок у разі дуже великих опіків; є наслідком значної втрати плазми через опікову поверхню.

Ш. ПОСТТРАНСФУЗІЙНИЙ — див. ШОК ГЕМОТРАНСФУЗІЙНИЙ

Ш. ПСИХІЧНИЙ — син. ШОК ЕМОЦІЙНИЙ, ШОК АФЕКТИВНИЙ — *impetus psychicus; perturbatio psychica; commotio psychica; impetus emotionalis; impetus affectivus* — реактивний психоз, який виникає в екстремальних обставинах; характеризується ступором або безладним моторним збудженням.

Ш. СЕПТИЧНИЙ — *impetus septicus* — клінічний синдром, що виникає за умови системної запальної відповіді на інфекцію та проявляється порушенням здатності організму підтримувати гемодинаміку і гомеостаз у результаті неадекватної оксигенації тканин і циркуляторних розладів.

Ш. ТРАВМАТИЧНИЙ — *impetus traumaticus* — шок, спричинений травмою.

ШРЕДЕРА ОПЕРАЦІЯ — див. ОПЕРАЦІЯ ШРЕДЕРА

ШТЕЙНА-ЛЕВЕНТАЛЯ СИНДРОМ — див. СИНДРОМ ШТЕЙНА-ЛЕВЕНТАЛЯ

ШТУРМДОРФА ОПЕРАЦІЯ — див. ОПЕРАЦІЯ ШТУРМДОРФА

ШУЛЬТЦЕ ВАРІАНТ ВІДДІЛЕННЯ ПЛАЦЕНТИ — див. ВАРІАНТ ВІДДІЛЕННЯ ПЛАЦЕНТИ ШУЛЬТЦЕ

Щ

ЩИПЦІ, ів, мн. — *forceps, ipis, m./f.* — 1) інструмент для стискування, захоплення, відкушування, утримування яких-небудь предметів або тканин, складається з двох з'єднаних на шарнірі стержнів чи двох важелів, з'єднаних кільчатком або стержнем; 2) в анатомії: структура, що своєю формою нагадує щипці.

Щ. АКУШЕРСЬКІ — *forceps obstetricalis* — інструмент, призначений для витягання плода за голівку з материнських пологових шляхів.

ЩЛИНА, и, ж. — *fissura, ae, f.; chisma, ae, f.; crena, ae, f.; rima, ae, f.; hiatus, us, m.* — 1) вузький довгастий отвір; шпара; 2) в анатомії: вузька порожнина в організмі.

Щ. СОРОМІТНА — син. ЩЛИНА СТАТЕВА — *rima pudendi; fissura sexualis* — щілина між великими соромітними губами, що веде до присінка піхви.

Щ. СТАТЕВА — див. ЩЛИНА СОРОМІТНА

Ю

ЮВЕНІЛЬНИЙ, а, е — *juvenilis, e; juvenalis, e* — юнацький, стосовно до дитячого віку; який не досягнув статевої зрілості.

ЮНІСТЬ, ності, ж. — див. ВІК ЮНАЦЬКИЙ

Я

ЯЄЧНИК, а, ч — син. ЯЙНИК — *ovarium, i, n.* — парна жіноча статева залоза, що містить фолікули з яйцеклітинами; продукує жіночі статеві гормони — естрогени й прогестерон після досягнення статевої зрілості; у яєчнику розрізняють зародковий кубічний епітелій, сполучнотканинну (білкову) оболонку, кіркову та мозкову речовину; паренхіма яєчника містить оваріальні фолікули різного ступеня зрілості.

ЯЄЧНИКОВИЙ, а, е. — син. ОВАРІАЛЬНИЙ — *ovaricus, a, um.* — стосовно до яєчника.

ЯЙНИК, а, ч. — див. ЯЄЧНИК

ЯЙЦЕ, я, с. — див. ЯЙЦЕКЛІТИНА

ЯЙЦЕКЛІТИНА, и, ж. — син. ЯЙЦЕ — *ovum, i, n.* — найбільша клітина організму (діаметр становить 0,2-0,3 мм); жіноча статева клітина з гаплоїдним набором хромосом; утворюється в яєчнику; оточена оболонками (оволема, прозора зона, промениста зона), містить цитоплазму, велике ядро з ядерцем; після запліднення перетворюється на зиготу; яйце вкрите прозорою зоною; глікопротеїн захищає яйце і допомагає вловлювати і зв'язувати сперму.

Я. ЗАВМЕРЛА — *ovum mortificationis; ovum stationis* — зигота, яка припинила свій розвиток і має відхилення від норми або дегенерацію.

Я. ЗАПЛІДНЕНА — див. ЗИГОТА

Я. ПРИМОРДІАЛЬНА — ovum primordiale — 1) рудиментна яйцеклітина в яєчнику; 2) ооцит на дуже ранній стадії розвитку.

ЯЙЦЕПРОВІД, воду, ч. — син. ТРУБА МАТКОВА

ЯМКА, и, ж. — fossa, ae, f. — 1) невелика заглибина у чому-небудь; 2) в анатомії: невелика заглибина на поверхні структури чи органа.

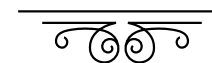
Я. КЛАВДІУСА — див. ЯМКА ЯЄЧНИКА

Я. ПРИСІНКА ПІХВИ — fossa vestibuli vaginae — заглибина між вуздечкою соромітних губ й отвором піхви.

Я. ЯЄЧНИКА — син. ЯМКА КЛАВДІУСА — fossa ovarica — обмежене очеревиною втиснення на бічній стінці малого таза, в якому міститься яєчник; невелика заглибина на задній поверхні широкої маткової зв'язки.

ТЕРМІНИ ЗАГАЛЬНОКЛІНІЧНІ ТА З СУМІЖНИХ ДИСЦИПЛІН

А

АБДОМІНАЛЬНИЙ, а, е — див. ЧЕРЕВНИЙ

АБЕРАЦІЯ, ї, ж. — aberratio, onis, f. — 1) у морфології: індивідуальне відхилення від форми в будові або функції чого-небудь; 2) у генетиці: розрив і перерозподіл хромосом, втрата або часткове подвоєння генетичного матеріалу зі зміною їхньої лінійної будови.

АБЛАСТИКА, и, ж. — ablastica, ae, f. — метод профілактики утворення імплантаційних метастазів: видалення пухлини з обов'язковим виконанням комплексу заходів щодо запобігання розсіювання окремих елементів пухлини в рані.

АБЛЯЦІЯ, ї, ж. — ablatio, onis, f. — операція: видалення органа або будь-якої частини тіла.

АБСОРБЦІЯ, ї, ж. — absorptio, onis, f. — вбирання газу або розчиненої речовини рідиною чи твердим тілом.

АВІДИТЕТ, у, ч. — див. АВІДНІСТЬ

АВІДНІСТЬ, ності, ж. — син. АВІДИТЕТ — aviditas, atis, f. — в імунології: ступінь міцності зв'язку між компонентами реакції антиген-антитіло.

АВІРУЛЕНТНИЙ, а, е — avirulens, entis — позбавлений отруйності, хвороботвірності; нехвороботвірний (мікроб).

АВІТАМІНОЗ, у, ч. — avitaminosis, is, f. — вітамінна недостатність; хвороба, зумовлена нестачею одного чи кількох вітамінів в організмі.

АВТОГЕМОТЕРАПІЯ, ї, ж. — autohaemotherapia, ae, f. — лікування хворого його власною кров'ю, уведеною внутрішньом'язово, внутрішньовенно або підшкірно; автогемотерапія підвищує неспецифічний імунітет, стимулює кровотвірну й гемостатичну системи.

АВТОГЕМОТРАНСФУЗІЯ, ї, ж. — див. АВТОТРАНСФУЗІЯ

АВТОТРАНСФУЗІЯ, ї, ж. — син. АВТОГЕМОТРАНСФУЗІЯ — autotransfusio, onis, f. — переливання хворому його власної крові (напр., під час лапаротомії з приводу значної внутрішньої кровотечі).

АДГЕЗІЯ, ї, ж. — adhaesio, onis, f. — 1) склеювання, прилипання; 2) злипання тромбоцитів у процесі тромбоцитно-судинного гемостазу, прилипання їх до відкладень холестерину та інших виступів

внутрішньої оболонки судин; 3) зрощення серозних оболонок після запалення.

АДЕНОГІПОФІЗ, а, ч. — див. ЧАСТКА ПЕРЕДНЯ ГІПОФІЗА

АДЕНОКАРЦИНОМА, и, ж. — син. РАК ЗАЛОЗИСТИЙ — adenocarcinoma, atis, n.; cancer glandularis — злоякісна пухлина із залозистого епітелію; залозистий рак; може формувати тубулярні, трабекулярні, ацинарні, папілярні або солідні структури.

АДСОРБЦІЯ, і, ж. — adsorptio, onis, f. — вбирання речовин із газів і рідин поверхнею адсорбенту.

АЗОТЕМІЯ, і, ж. — azotaemia, ae, f. — надмірна к-ть залишкового азоту в крові (28,6 ммоль/л.); надлишок сечовини та інших азотистих сполук у крові; розрізняють позаниркову, ниркову й змішану азотермію.

АКРОЦІАНОЗ, у, ч. — acrocyanosis, is, f. — посиніння віддалених частин тіла в разі венозного застою; симптом гемодинамічної недостатності правого серця.

АЛЕВКІЯ, і, ж. — aleukia, ae, f. — різке зменшення кількості (гостра лейкопенія) або відсутність лейкоцитів у периферичній крові.

АЛЕРГЕН, у, ч. — allergenum, i, n. — антиген, який спричиняє алергію; розрізняють алерген неінфекційного та інфекційного походження.

АЛЕРГІЯ, і, ж. — allergia, ae, f. — стан підвищеної чутливості організму до впливу певних алергенів, які в разі повторного введення викликають хворобливий імунологічний процес, зумовлений реакцією антигенів з антитілами.

АЛКАЛОЗ, у, ч. — alkalosis, is, f. — підвищена лужність крові й рідин організму; збільшення рН крові й тканин.

АЛОТРАНСПЛАНТАТ, а, ч. — син. ГОМОТРАНСПЛАНТАТ — allotransplantatum, i, n.; homotransplantatum, i, n. — трансплантат, який походить від особини цього ж біологічного виду.

АЛОТРАНСПЛАНТАЦІЯ, і, ж. — син. — ГОМОТРАНСПЛАНТАЦІЯ — allotransplantatio, onis, f; homotransplantatio, onis, f. — пересадження органів і тканин від іншої особини цього ж біологічного виду.

АЛЬБУМІН, у, ч. — albuminum, i, n. — водорозчинний простий природний білок, який входить до складу білків крові та інших тканин.

АЛЬБУМІНУРІЯ, і, ж. — albuminuria, ae, f. — виділення альбуміну із сечею.

АМБУЛАТОРНИЙ, а, е — ambulatorius, a, um. — пов'язаний з лабораторією; здійснюваний в амбулаторії; стосовно до захворювання, яке можна лікувати вдома.

АМНЕЗІЯ, і, ж. — amnesia, ae, f. — прогалина в спогадах; втрата пам'яті на певний час; випадіння з пам'яті подій певного відрізка часу, будь-яких переживань.

АНАЛІЗ, у, ч. — analysis, is, f. — 1) уявний або реальний поділ цілого на складники в процесі пізнання явищ або предметно-практичної діяльності людини; 2) визначення якісного й кількісного складу речовин; 3) уточнення логічної форми (будови, структури), міркування засобами формальної логіки.

АНАЛЬГЕЗІЯ, і, ж. — син. АНАЛЬГІЯ — analgesia, ae, f.; analgia, ae, f. — нечутливість до болю.

АНАЛЬГЕТИКИ, ів, мн. — див. ЗАСОБИ ЗНЕБОЛЮВАЛЬНІ.

АНАЛЬГІЯ, і, ж. — див. АНАЛЬГЕЗІЯ.

АНАМНЕЗ, у, ч. — anamnesis, is, f. — відомості про попередній стан хворого; метод дослідження життя та історії хвороби опитуванням самого хворого або осіб, які його знають; використовується для встановлення діагнозу визначення методів обстеження, лікування прогнозу і профілактики ускладнень.

АНАПЛАЗІЯ, і, ж. — син. КАТАПЛАЗІЯ — anaplasia, ae, f.; cataplasia, ae, f. — втрата диференціації в клітинах злоякісних пухлин.

АНАСАРКА, и, ж. — anasarca, ae, f. — поширений загальний набряк підшкірної жирової клітковини.

АНАТОКСИН, у, ч. — син. ТОКСОЇД — anatoxinum, i, n.; toxoidum, i, n. — бактеріальний екзотоксин, який завдяки спеціальному обробленню втратив токсичність, але зберіг антигенні та імуногенні властивості.

АНАТОМІЯ, і, ж. — anatomia, ae, f. — медико-біологічна наука про форму й будову тіла людини і тварин.

АНАФІЛАКСІЯ, і, ж. — anaphylaxia, ae, f. — алергічна реакція негайного типу на повторне парентеральне введення алергену (найчастіше білкової природи); може бути загальною (анафілактичний шок) або місцевою.

АНГІОГРАФІЯ, і, ж. — angiographia, ae, f. — рентгенологічне дослідження контрастованих кровоносних і лімфатичних судин.

АНЕСТЕЗІОЛОГІЯ, і, ж. — anaesthesiologia, ae, f. — наука про теорію й практику знеболювання, способи підтримування й відновлення порушених фізіологічних функцій організму під час операції або загрозового для життя стану.

АНЕСТЕЗІЯ 1, і, ж. — див. ЗНЕБОЛЮВАННЯ.

АНЕСТЕЗІЯ 2, і, ж. — син. НЕЧУТЛИВІСТЬ — anaesthesia, ae, f. — відсутність чутливості (дотикової, больової, температурної).

АНІСХУРІЯ (АНІШУРІЯ), і, ж. — див. НЕТРИМАННЯ СЕЧІ

АНОМАЛІЯ, і, ж. — *anomalía*, *ae, f.* — 1) відхилення від норми, загальної закономірності, неправильність, ненормальність; 2) структурне або функціональне відхилення в організмі, зумовлене порушенням ембріонального розвитку.

АНОРМІЯ, і, ж. — див. АПАТІЯ

АНТИБІОГРАМА, и, ж. — *antibiogramma*, *atis, n.* — таблиця визначення спектра чутливості до різних антибіотиків досліджуваної культури бактерій.

АНТИБІОТИКИ, ів, мн. — (*remedia*) *antibiotica, orum, n./pl.* — речовини мікробного, тваринного, рослинного чи напівсинтетичного походження, які пригнічують розвиток мікроорганізмів або вбивають їх.

АНТИБІОТИКОПРОФІЛАКТИКА, и, ж. — *antibioticoprohylaxis, is, f.* — застосування антимікробних засобів у хірургії особам без клінічних та лабораторних ознак інфекції для попередження її розвитку, а також за наявності ознак мікробної контамінації, коли первинним методом лікування є або попередження інфекції, викликані екзогенними мікроорганізмами, або попередження загострення, рецидиву чи генералізації латентної інфекції.

АНТИБІОТИКОРЕЗИСТЕНТНІСТЬ МІКРОБІВ — *antibioticoresistentia microbiorum* — природна чи набута стійкість мікроорганізмів до одного чи кількох антибіотиків.

АНТИБІОТИКОТЕРАПІЯ, і, ж. — *antibioticotherapia, ae, f.* — лікування антибіотиками інфекційних, паразитарних і бластомних хвороб.

АНТИГЕННІСТЬ, ності, ж. — *antigenicitas, atis, f.* — здатність мати властивості антигену і зумовлювати специфічну імунну відповідь.

АНТИКОАГУЛЯНТИ, ів, мн. — див. ЗАСОБИ ПРОТИЗСІДНІ

АНТИСЕПТИКА, и, ж. — *antiseptis, is, f.* — сукупність лікувально-профілактичних заходів зі знищення мікроорганізмів.

АНТИТІЛА, тіл, мн. — *anticorpoa, um, n./pl.* — гамма-глобуліни (глікозильовані білки), які утворюються у відповідь на дію антигену; продукуються плазмоцитами, що походять із В-лімфоцитів; здатні специфічно з'єднуватися з антигенами й виконувати низку ефektorних функцій: фіксацію комплекменту, опсонізувальний вплив, рецепторну й цитотоксичну дії тощо.

АНТИТРОМБІНИ, ів, мн. — *antithrombina, orum, n./pl.* — фізіологічні антагоністи тромбіну в плазмі крові; відомо шість природних антитромбінів, з яких I і III — найбільш значущі.

АНТИТРОМБОПЛАСТИН, у, ч. — *antithromboplastinum, i, n.* — фактор протизсідної системи крові, гальмує утворення тромбопластину.

АНУРЕЗ, у, ч. — див. АНУРІЯ

АНУРІЯ, і, ж. — син. АНУРЕЗ — *anuria, ae, f.* — припинення утворення сечі нирками.

АНУС, а, ч. — див. ВІДХІДНИК

АПАТІЯ, і, ж. — син. АНОРМІЯ, БАЙДУЖІСТЬ ХВОРОБЛИВА, АТИМОРМІЯ — *arathia, ae, f.* — стан байдужості, млявості, відсутність емоційних реакцій на оточення, бажань та інтересів, життєвої перспективи.

АПЕНДЕКТОМІЯ, і, ж. — *appendectomy, ae, f.* — операція: видалення червоподібного відростка.

АПЕНДИЦИТ, у, ч. — син. ВЕРМИКУЛІТ — *appendicitis, idis, f.* — запалення червоподібного відростка сліпої кішки.

АРЕФЛЕКСІЯ, і, ж. — *areflexia, ae, f.* — відсутність рефлексів.

АРТЕРІОСКЛЕРОЗ, у, ч. — *arteriosclerosis, is, f.* — ущільнення й стовщення стінок артерії з утратою еластичності внаслідок розростання фіброзної тканини.

АСЕПТИКА, и, ж. — *asepsis, is, f.* — 1) система заходів, які запобігають потраплянню збудників інфекції в рану, тканини, органи хворого під час операції, лікувальних і діагностичних маніпуляцій; 2) відсутність мікроорганізмів у чому-небудь.

АСЦИТ, у, ч. — син. ВОДЯНКА ЖИВОТА — *ascites, ae, m.; hydrops abdominis* — водянка черевної порожнини; скупчення вільної, переважно серозної рідини в черевній порожнині внаслідок захворювання серця, нирок, запалення очеревини тощо.

АТЕРОСКЛЕРОЗ, у, ч. — *atherosclerosis, is, f.* — хронічна хвороба, що характеризується ліпоїдною інфільтрацією внутрішньої оболонки артерії еластичного і змішаного типів, реактивним розростанням сполучної тканини.

АТИМОРМІЯ, і, ж. — див. АПАТІЯ

АУСКУЛЬТАЦІЯ, і, ж. — син. ВИСЛУХОВУВАННЯ — *auscultatio, onis, f.* — дослідження внутрішніх органів вислуховуванням звуків, які виникають під час їхньої діяльності.

АЦЕТОНЕМІЯ, і, ж. — син. КЕТОНЕМІЯ — *acetonemia, ae, f.* — наявність кетонових тіл (ацетон, ацетатна і β-оксибутиратна кислоти) у крові; спостерігається в разі неповної окисації жирних кислот, підсилення кетогенезу в печінці і пригнічення кетолізу.

АЦЕТОНУРІЯ, і, ж. — син. КЕТОНУРІЯ — *acetonuria, ae, f.* — виділення ацетону із сечею.

АЦИДЕМІЯ, і, ж. — *acidaemia, ae, f.* — наявність кислот у крові.

АЦИДОЗ, у, ч. — *acidosis, is, f.* — підвищена кислотність крові й тканин тіла; зменшення рН крові й тканин; характерно збільшення вмісту летких і нелетких кислот у крові; може бути обмінним або газовим.

Б

БАЙДУЖІСТЬ ХВОРОБЛИВА — див. АПАТІЯ

БАКТЕРІЄМІЯ, і, ж. — син. БАЦИЛЕМІЯ — *bacteriaemia*, ae, f. — наявність бактерій у крові.

БАКТЕРІУРІЯ, і, ж. — син. БАЦИЛУРІЯ — *bacter(i)uria*, ae, f. — виділення бактерій із сечею.

БАКТЕРІЯ, і, ж. — *bacterium*, i, n. — 1) прокаріотичний одноклітинний мікроорганізм, який містить нуклеоїд, має цитоплазматичну мембрану і щільну клітинну стінку; розмножується поперечним поділом; 2) мікроорганізм паличкоподібної, кулястої або спіральної форми, не здатний до утворення спор.

БАТЬКИ, ів, мн. — *parentes*, um, m./pl. — батько і мати стосовно до своїх дітей; особи, які є батьком і матір'ю для дитини.

БАЦИЛЕМІЯ, і, ж. — див. БАКТЕРІЄМІЯ

БАЦИЛУРІЯ, і, ж. — див. БАКТЕРІУРІЯ

БІЛКИ ГОСТРОЇ ФАЗИ — *proteina phasae acutae* — білки, які відіграють важливу роль на початку інфекційного процесу; включають СРБ і манозозв'язувальний білок, амілоїди сироватки А і Р, фібриноген, β-глобуліни, компоненти системи комплементу, транспортні білки тощо; нейтралізують і знешкоджують патогени без специфічних Ig і клітинних факторів.

БІЛЬ, болю, ч. — *dolor*, oris, m. — 1) відчуття фізичного страждання; відіграє роль захисного механізму, спрямованого на позбавлення від подразника; 2) психофізіологічний стан людини, зумовлений дією надто сильних або руйнівних подразників; відчуття прикrostі, образи, смутку.

БІОЕТИКА, и, ж. — *bioethica*, ae, f. — науковий напрям на стику біології й класичної етики, що займається вивченням морально-етичних, соціально-політичних і гуманітарних аспектів біологічних наук; моральні зобов'язання щодо проведення біологічних експериментів.

БІОМАРКЕР, а, ч. — *biomarker*, eris, m. — 1) біомолекула, що застосовується для маркування специфічних речовин або процесів; 2) пухлинний маркер.

БІОПСІЯ, і, ж. — *biopsia*, ae, f. — 1) прижиттєве взяття тканин або органа для мікроскопічної діагностики; 2) мікроскопічне дослідження прижиттєво взятих тканин і органів з метою встановити діагноз.

БІОПТАТ, у, ч. — *biopatatum*, i, n. — матеріал, одержаний за допомогою біопсії.

В

ВАКЦИНА, и, ж. — *vaccinum*, i, n. — препарат із живих ослаблених штамів або вбитих культур мікроорганізмів, їх токсинів чи антигенів для активної імунізації людей, специфічної профілактики й лікування інфекційних захворювань.

ВВЕДЕННЯ, я, с. — *injectio*, onis, f.; *infusio*, onis, f; *inductio*, onis, f; *introductio*, onis, f. — 1) включення, додавання до складу чогось; 2) у медицині: впускання, вливання чого-небудь у тканини або порожнини організму.

В. ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ — *infusio medicamentorum* — вливання ліків у тканини або порожнини організму.

ВЕНА, и, ж. — *vena*, ae, f. — кровоносна судина, що несе кров від периферії до серця; містить бідну на кисень кров (крім легеневої вени), має три оболонки, з яких редуплікація внутрішньої утворює заслінки (клапани), щоб запобігти зворотній течії крові.

ВЕНОПУНКЦІЯ, і, ж. — *venopunctio*, onis, f. — прокол вени голкою крізь шкіру.

ВЕНОСЕКЦІЯ, і, ж. — *venosectio*, onis, f. — діагностично-лікувальна процедура: розтин стінки вени для введення в її просвіт голки, канюлі або катетера.

ВЕРИФІКАЦІЯ, і, ж. — *verificatio*, onis, f. — перевірка правдивості чого-небудь; встановлення вірогідності.

ВЕРМИКУЛІТ, у, ч. — див. АПЕНДИЦИТ

ВИДУЖАННЯ, я, с. — син. РЕКОНВАЛЕСЦЕНЦІЯ, ОДУЖАННЯ — *resonvalescentia*, ae, f. — 1) кінцевий етап хвороби з відновленням нормальних функцій організму; 2) відновлення нормальної життєдіяльності організму після недуги, операції або ушкоджень.

ВИПІТ, поту, ч. — *exudatum*, i, n. — 1) скупчення рідини в серозній порожнині; 2) рідина, що накопичується в тканинах і порожнинах організму в разі хвороби; залежно від умісту білка розрізняють: ескудат і трансудат.

ВИСЛУХОВУВАННЯ, я, с. — див. АУСКУЛЬТАЦІЯ.

ВИСТУКУВАННЯ, я, с. — див. ПЕРКУСІЯ.

ВІДХІДНИК, а, ч. — син. АНУС, ОТВІР АНАЛЬНИЙ, ПРОХІД ЗАДНІЙ — *anus*, i, m. — отвір у кінці прямої кишки.

ВІЛЛЄБРАНДА ХВОРОБА — див. ХВОРОБА ФОН ВІЛЛЄБРАНДА.

ВІРУЛЕНТНІСТЬ, ності, ж. — *virulentia*, ae, f. — хвороботвірна сила мікроба, вірусу; ступінь патогенності збудника, токсичності.

ВПОРСКУВАННЯ, я, с. — син. ІН'ЄКЦІЯ — *injectio*, onis, f. — вливання рідини під шкіру, у вену шприцем.

Г

ГЕМАТУРІЯ, і, ж. — haematuria, ae, f. — виділення крові із сечею; один із ранніх основних і типових проявів ураження нирок; наявність у свіжій сечі понад три еритроцити у полі зору (>1000 еритроцитів в 1 мл сечі за пробою Нечипоренка або > 1 млн. еритроцитів за пробою Аддіса-Каковського); може спричинятися вірусними, паразитними й мікробними чинниками; травмою, інсоляцією, порушенням обміну, несприйняттям харчових продуктів, фізичним навантаженням, алергією тощо.

ГЕМОДИЛЮЦІЯ, і, ж. — 1. hidraemia, ae, f.; 2. haemodilutio, onis, f. — 1. гідремія; 2. збільшення кількості рідкої частини крові, що призводить до зниження концентрації еритроцитів.

ГЕМОДИНАМІКА, и, ж. — haemodynamica, ae, f. — 1) розділ фізіології: наука, що вивчає циркуляцію крові в організмі за законами гідродинаміки; 2) процес руху крові в серцево-судинній системі.

ГЕМОКОАГУЛЯЦІЯ, і, ж. — див. ЗСІДАННЯ КРОВІ.

ГЕМОКОНЦЕТРАЦІЯ, і, ж. — див. ЗГУЩЕННЯ КРОВІ.

ГЕМОСТАЗ 1, у, ч. — див. ЗУПИНКА КРОВОТЕЧІ

ГЕМОСТАЗ 2, у, ч. — haemostasis, is, f. — зупинка кровоплину в судинах ділянки тіла; складний процес за участю судин (спазм рефлекторний і під впливом тромбоксану A_2), кров'яних пластинок (утворення білого тромбу), каскаду системи зсідання крові (утворення червоного тромбу) і фібринолітичної системи (розчинення свіжого тромбу й відновлення прохідності судини); запобігає кровотечі або зупиняє її.

ГЕМОТРАНСФУЗІЯ, і, ж. — див. ПЕРЕЛИВАННЯ КРОВІ

ГЕПАРИН, у, ч. — heparinum, i, n. — природний протизсідний фактор крові; сульфатований глікозаміноглікан змішаної поліцукридної природи з різною молекулярною масою; складається з полімерів похідних D-глікозаміну L-ідуранової або D-глюкуронової кислоти; синтезується в базофілах тканин і крові, не проходить через плаценту, найбільше міститься в легенях і печінці; натрію та кальцієву солі гепарину використовують у медицині як антикоагулянти прямої дії; гепарин блокує біосинтез тромбіну, зменшує агрегацію тромбоцитів, пригнічує активність гіалуронідази, якоюсь мірою активує фібринолітичні властивості крові.

ГИЛА, и, ж. — див. ГРИЖА

ГІПЕРВОЛЕМІЯ, і, ж. — див. ПЛЕТОРА

ГІПЕРГІДРАТАЦІЯ, і, ж. — син. ГІПЕРГІДРІЯ — hyperhydratio, onis, f. — надлишок води в усьому організмі чи в тканинах.

ГІПЕРГІДРІЯ, і, ж. — син. ГІПЕРГІДРАТАЦІЯ

ГІПЕРЕХОГЕННИЙ, а, е — hyperechogenus, a, um — в ультразвуковій діагностиці: який відбиває багато ехосигналів, спрямованих на нього.

ГІПЕРКЕТОНЕМІЯ, і, ж. — hyperketonaemia, ae, f. — надлишок кетонів тіл у крові.

ГІПЕРКОАГУЛЯЦІЯ, і, ж. — hypercoagulatio, onis, f. — підвищене зсідання крові.

ГІПЕРСАЛІВАЦІЯ, і, ж. — див. СЛИНОТЕЧА

ГІПЕРСТЕНУРІЯ, і, ж. — hypersthenuria, ae, f. — надмірне підвищення густини сечі; збільшення виділення речовин (білок, цукор, солі) із сечею; підвищена осмоляльність сечі.

ГІПЕРТЕНЗІЯ, і, ж. — син. ГІПЕРТОНІЯ 2 — hypertensio, onis, f. — підвищення гідростатичного тиску в порожнинах, порожнистих органах і судинах організму.

Г. АРТЕРІАЛЬНА — hypertensio arterialis — підвищення систолічного артеріального тиску до 140 мм рт.ст. чи вище та/або діастолічного артеріального тиску до 90 мм рт.ст. чи вище при двох вимірюваннях у стані спокою із інтервалом не менше 4 годин або підвищення артеріального тиску 160/110 мм рт.ст. одноразово; симптом хвороби, що супроводжується підвищенням опору течії крові в артеріях.

Г. АРТЕРІАЛЬНА ПЕРВИННА — hypertensio arterialis primaria — підвищення систолічного або діастолічного артеріального тиску з невідомих причин; розрізняють лабільну й стабільну (I і II ст.) артеріальну гіпертензію, гіпертонічну хворобу (неускладнену й ускладнену).

ГІПЕРТОНІЯ 1, і, ж. — hypertonia, ae, f. — підвищений тонус тканини і органів (м'язи, судини).

ГІПЕРТОНІЯ 2 — див. ГІПЕРТЕНЗІЯ

ГІПОВОЛЕМІЯ, і, ж. — див. ОЛІГЕМІЯ

ГІПОГЛІКЕМІЯ, і, ж. — hypoglycaemia, ae, f. — найчастіше гостре ускладнення цукрового діабету через введення надмірної кількості інсуліну або гіпоглікемічних препаратів, зменшення споживання їжі, зловживання алкоголем, надмірне фізичне навантаження; виникає у новонароджених, матері яких хворіють на цукровий діабет, після операції на органах травлення, у разі пухлини (інсулінома підшлункової залози, фібросаркома, нейрофіброма); може супроводжувати цироз печінки, недостатність надниркових залоз або гіпофіза тощо; клінічні прояви: загальна слабкість, відчуття голоду, біль голови, тремтіння, тремор, судоми, холодний піт, гіпотермія, кома.

ГІПОКОАГУЛЯЦІЯ, і, ж. — hypocoagulatio, onis, f. — сповільнене зсідання крові.

ГІПОПРОТЕЇНЕМІЯ, і, ж. — hypoproteinaemia, ae, f. — знижений рівень білків у сироватці крові; переважно зменшена кількість альбумінів, рідше — β - і γ -глобулінів (гіпобеталіпопротеїнемія, метастази пухлин у кістки, нефротичний синдром, плазмоцитоматоз, лікування кортикостероїдами); може спричинятися кровотечею, низькобілковою дієтою, голодуванням, хворобами нирок, печінки, кишківника, гіперволемією, сепсисом тощо.

ГІПОПТІАЛІЗМ, у, ч. — див. ГІПОСАЛІВАЦІЯ

ГІПОСАЛІВАЦІЯ, і, ж. — син. ГІПОПТІАЛІЗМ — hyposalivatio, onis, f. — знижена секреція слюни.

ГІПОТЕНЗІЯ, і, ж. — hypotensio, onis, f. — 1) зниження тиску крові; 2) зниження тонусу; 3) зниження гідростатичного тиску в порожнинах тіла, порожнистих органах, судинах.

ГІПОФІБРИНОГЕНЕМІЯ, і, ж. — hypofibrinogenaemia, ae, f. — 1) зменшення рівня фібриногену в крові (<2 г/л); 2) спадкова чи набута форма геморагічної хвороби з групи коагулопатій (масивна крововтрата, тяжка патологія печінки тощо).

ГІППОКРАТА ЛИЦЕ — див. ЛИЦЕ ГІППОКРАТА

ГІСТОЛОГІЯ, і, ж. — histologia, ae, f. — наука про розвиток, мікроскопічну будову, функціональні властивості органів і тканин людини й тварин; вивчає будову організму на клітинному рівні.

ГІСТОМОРФОЛОГІЯ, і, ж. — histomorphologia, ae, f. — наука про будову тканин організму.

ГЛІКЕМІЯ, і, ж. — glykaemia, ae, f.; glycaemia, ae, f. — наявність глюкози в крові.

ГЛІКОЗУРІЯ, і, ж. — glycosuria, ae, f. — виділення глюкози із сечею.

ГЛОМЕРУЛОНЕФРИТ, у, ч. — glomerulonephritis, idis, f. — хвороба нирок, яка характеризується активними двобічними імунізопальними змінами в ниркових клубочках унаслідок перенесеної стрептококової інфекції (β -гемолітичний стрептокок групи А) за участю імунних й аутоімунних механізмів; може мати гострий, підгострий і хронічний перебіг.

ГЛЮКОЗА, и, ж. — син. ДЕКСТРОЗА — glucosum, i, n. — моноцукрид із групи альдогексоз (D-глюкоза); міститься в крові, основне джерело енергії в організмі людини.

ГЛЮКОЗУРІЯ, і, ж. — glycosuria, ae, f. — виділення глюкози із сечею.

ГЛЮКОКОРТИКОЇДИ, ив, мн. — син. ГОРМОНИ ГЛЮКОКОРТИКОЇДНИ — glucocorticoidea, orum, n./pl.; glycocorticoidea, orum, n./pl. — гормони надниркових залоз (кортизол, кортизон, кортикостерон та ін.),

які впливають переважно на обмін білків і вуглеводів через метаболічні процеси, гальмують вивільнення адренкортикотропного гормону, мають слабовиражену мінералокортикоїдну властивість; впливають на тонус м'язів, мікроциркуляцію, артеріальний тиск і секрецію шлунка, гальмують запальні, алергічні, імунні реакції тощо.

ГОМЕОСТАЗ, у, ч. — homeostasis, is, f. — відносна сталість фізичних, хімічних і біологічних властивостей внутрішнього середовища організму.

ГОМОТРАНСПЛАНТАТ, а, ч. — див. АЛОТРАНСПЛАНТАТ

ГОМОТРАНСПЛАНТАЦІЯ, і, ж. — див. АЛОТРАНСПЛАНТАЦІЯ

ГОМОЦИСТЕЇН, у, ч. — homocysteinum, i, n. — сірковмісна амінокислота, гомологічна з цистеїном; проміжний продукт біосинтезу цистеїну з метіоніну; збільшення вмісту гомоцистеїну шкідливо впливає на судини, призводить до атеросклерозу, інфаркту, інсульту; використовується для виявлення цукрового діабету, ураження нирок, визначення ризику появи патології плаценти й плода.

ГРАМНЕГАТИВНИЙ, а, е — gramnegativus, a, um — який (мікроб) фарбується за Грамом у червоний колір, знебарвлюється спиртом.

ГРАМППОЗИТИВНИЙ, а, е — grampositivus, a, um — який (мікроб) фарбується за Грамом у фіолетовий колір, не знебарвлюється спиртом.

ГРИЖА, і, ж. — син. КИЛА, ГИЛА — hernia, ae, f. — випинання внутрішнього органа, його петлі або частини через отвір в анатомічних структурах, під шкіру, між м'язами або у внутрішні порожнини й закутки.

Д

ДЕАНІМАЦІЯ, і, ж. — див. СМЕРТЬ МОЗКУ

ДЕКСТРОЗА, и, ж. — див. ГЛЮКОЗА

ДЕОНТОЛОГІЯ, і, ж. — deontologia, ae, f. — 1) наука про проблеми обов'язку, усі форми моральних вимог та їх взаємозв'язок; розділ етики; 2) у медицині: наука про принципи поведінки медичного персоналу щодо пацієнтів, спрямовані на найкращий результат діяльності медичних працівників.

ДИЗУРІЯ, і, ж. — dysuria, ae, f. — розлад сечовипускання: болісне або утруднене випускання сечі.

ДІАГНОЗ, у, ч. — diagnosis, is, f. — лікарський висновок з визначенням назви й суті хвороби на підставі анамнезу та всебічного обстеження.

ДІУРЕЗ, у, ч. — *diuresis, is, f.* — 1) процес утворення й виділення сечі; 2) кількість сечі, виділеної за певний проміжок часу (годину, день, ніч, добу).

Е

ЕВГЛІКЕМІЯ, ї, ж. — *euglycaemia, ae, f.* — нормальний рівень глюкози в крові.

ЕМБОЛЕКТОМІЯ, і, ж. — *embolectomia, ae, f.* — операція: видалення ембола із судини.

ЕМБОЛІЗАЦІЯ, і, ж. — *embolisatio, onis, f.* — 1) утворення ембола; 2) метод лікування: введення речовини в судину, щоб перекрити її.

ЕМЕТАТРОФІЯ, ї, ж. — *emetatrophia, ae, f.* — розлад живлення внаслідок постійного блювання.

ЕНКОПРЕЗ, у, ч. — див. НЕТРИМАННЯ КАЛУ

ЕНУРЕЗ, у, ч. — див. НЕТРИМАННЯ СЕЧІ НІЧНЕ

ЕПІКРИЗ, у, ч. — *epicrisis, is, f.* — кінцевий висновок про хворобу в медичних облікових документах; заключна частина історії хвороби з обґрунтуванням клінічного діагнозу, оцінюванням проведеного лікування, прогнозом і рекомендаціями.

ЕТИКА, и, ж. — *ethica, ae, f.* — 1) наука про мораль; 2) сукупність норм поведінки, моральних правил і принципів.

Е. ЛІКАРСЬКА — див. ЕТИКА МЕДИЧНА

Е. МЕДИЧНА — син. ЕТИКА ЛІКАРСЬКА — *ethica medicalis* — наука про моральні правила й принципи в медицині.

ЕТИОЛОГІЯ, ї, ж. — *aetiology, ae, f.* — 1) вчення про причини й умови виникнення хвороби; 2) причина виникнення хвороби або хворобливого стану.

З

ЗАКУПОРКА, ОБТУРАЦІЯ — *obturatorio, onis, f.; occlusio, onis, f.* — закривання чимось якого-небудь отвору, просвіту; всування чого-небудь кудись.

З. ЖИЛИ — див. ЕМБОЛІЯ

ЗАПАЛЕННЯ ЛЕГЕНЬ, я, с. — див. ПНЕВМОНІЯ

ЗАСОБИ ЗНЕБОЛЮВАЛЬНІ — син. АНАЛЬГЕТИКИ — (*remedia analgetica, orum, n./pl.* — засоби, що пригнічують вибірково больову чутливість, мають протизапальну й жарознижувальну дію без наркогенного потенціалу.

ЗАСОБИ ПРОТИЗСІДНІ — син. АНТИКОАГУЛЯНТИ — (*remedia anticoagulantia, ium, n./pl.* — засоби, що гальмують процес зсідання крові.

ЗГУЩЕННЯ, я, с. — *condensatio, onis, f.* — процес ставання густішим, ніж звичайно.

З. КРОВІ — син. ГЕМОКОНЦЕНТРАЦІЯ — *haemoconcentratio, onis, f.; pachyaemia, ae, f.* — відносне збільшення кількості клітинних елементів крові через втрату рідини із судинного русла; зменшення об'єму рідкої частини крові.

ЗДОРОВ'Я, я, с. — *valetudo, inis, f.; salus, utis, f.; sanitas, atis, f.* — стан повної фізичної і духовної рівноваги; стан організму, за якого нормально функціонують усі його органи; стан повного фізичного, розумового й соціального благополуччя.

ЗНЕБОЛЮВАННЯ, я, с. — син. АНЕСТЕЗІЯ 1 — *anaesthesia, ae, f.* — заходи, що знімають больову чутливість; усунення відчуття болю за допомогою лікарських засобів або дії фізичних чинників.

ЗСІДАННЯ, я, с. — *coagulatio, onis, f.* — 1) перехід колоїдної речовини зі стану золя в стан геля; 2) зменшення в об'ємі, ущільнювання; 3) загусання з утворенням згустків.

З. КРОВІ — син. ГЕМОКОАГУЛЯЦІЯ — *coagulatio sanguinis; haemocoagulatio, onis, f.* — ферментативний процес утворення згустка крові, суттю якого є перетворення фібриногену на фібрин.

І

ІДІОПАТІЯ, ї, ж. — *idiopathia, ae, f.* — хворобливий стан невідомого походження; патологічний процес, який розвинувся спонтанно.

ІН'ЄСКІЯ, і, ж. — див. ВПОРСКУВАННЯ

ІНОПЕРАБЕЛЬНИЙ, а, е — *inoperabilis, e.* — стосовно до інооперабельності, який не підлягає оперативному втручання.

ІНОПЕРАБЕЛЬНІСТЬ, ності, ж. — *inoperabilitas, atis, f.* — стан, за якого загальної розлади або особливості місцевого патологічного процесу виключають можливість радикального оперативного втручання.

ІНСУФЛЯЦІЯ, і, ж. — *insufflatio, onis, f.* — введення газу в якусь порожнину.

ІСХУРІЯ, і, ж. — див. ЗАТРИМКА СЕЧІ

ІШУРІЯ, і, ж. — див. ЗАТРИМКА СЕЧІ

К

КАНЦЕРОГЕНЕЗ, у, ч. — син. **КАРЦИНОГЕНЕЗ** — cancerogenesis, is, f. — багатофакторний і багатостадійний процес із генетичним і епігенетичним ушкодженням клітин, які блокують механізм відповіді та нормальні ростові обмеження з боку організму господаря; механізм реалізації зовнішніх і внутрішніх чинників, які спричиняють трансформацію нормальних клітин в ракову; процес утворення й розвитку злоякісної пухлини; супроводжується втратою здатності імунної системи розпізнавати та знищувати анаплазовані клітини, розладами ангиогенезу, формуванням мікрооточення, що сприяє росту й метастазуванню пухлини.

КАРЦИНОГЕНЕЗ, у, ч. — див. **КАНЦЕРОГЕНЕЗ**

КАРЦИНОМА, и, ж. — див. **РАК**

КАТАПЛАЗІЯ, і, ж. — див. **АНАПЛАЗІЯ**

КЕТОНЕМІЯ, і, ж. — див. **АЦЕТОНЕМІЯ**

КЕТОНУРІЯ, і, ж. — див. **АЦЕТОНУРІЯ**

КЛЕЙ БІОЛОГІЧНИЙ — colla biologica; glia biologica — природний або синтетичний клей для безшовного з'єднання країв рани; сприяє загоєнню мікротравм, виразки тощо.

К. ХІРУРГІЧНИЙ — colla chirurgica — біологічний клей, який використовується у хірургії для з'єднання країв рани замість швів або скоб.

КЛІНІКА, и, ж. — clinica, ae, f. — 1) заклад лікарняного типу, в якому лікування хворих поєднується із науковою, дослідною й педагогічною роботою; 2) сукупність проявів хвороби.

КОАГУЛОПАТІЯ, і, ж. — coagulopathia, ae, f. — хворобливий стан системи зсідання крові; порушення зсідання крові.

КОМА, и, ж. — син. **СТАН КОМАТОЗНИЙ** — coma, atis, n. — стан, що проявляється непритомністю, порушенням чутливості, розладом кровообігу й дихання; характеризується відсутністю реакції на зовнішні подразники, згасанням рефлексів.

КОНСИЛІУМ, у, ч. — consilium, i, n. — 1) нарада фахівців певної галузі для пошуку виходу зі складного становища; 2) нарада лікарів одного або кількох фахів для визначення характеру хвороби та лікування.

КРІОМЕДИЦИНА, и, ж. — cryomedicina, ae, f. — розділ медицини, що вивчає застосування низьких температур у медичній практиці.

КРОВОВТРАТА, и, ж. — haemorrhagia, ae, f. — 1) хворобливий процес, спричинений ушкодженням судин і зменшенням кількості крові; 2) дія, внаслідок якої зменшується вміст крові в організмі.

КРОВОТОЧИВИЙ, а, е — haemorrhagicus, a, um — з якого витікає, тече кров.

КРОВОТОЧИВІСТЬ, вості, ж. — cruentatio, onis, f.; haematismus, i, m.; haemophilia, ae, f. — схильність до тривалих неінтенсивних кровотеч, зумовлена порушенням зсідання крові або збільшенням проникності стінки судин.

КУРАЦІЯ, і, ж. — син. **ВЕДЕННЯ ХВОРОГО** — curatio, onis, f. — діяльність лікаря щодо діагностування хвороби, лікування хворого, оформлення медичної документації, догляд за хворим.

Л

ЛІКАР, я, ч. — medicus, i, m. — особа, яка в порядку, встановленому законодавством, отримала вищу медичну освіту; особа з вищою медичною освітою, яка лікує хворих або займається санітарно-епідеміологічною діяльністю.

ЛІКАРНЯ, і, ж. — hospitalium, i, n.; clinica, ae, f.; nosocomium, i, n. — установа для стаціонарного лікування, постійного нагляду, а також ізоляції хворих (у разі інфекційних та інших хвороб).

ЛІКУВАННЯ, я, с. — син. **ТЕРАПІЯ** — therapia, ae, f.; curatio, onis, f. — діяльність медичних і фармацевтичних працівників, спрямована на відновлення здоров'я; застосування ліків та інших засобів для припинення хвороби якогось органа чи запобігання їй.

ЛІКУВАТИ, ую, уеш, недок. — curo, avi, atum, are. — застосовувати ліки та інші засоби, щоб припинити хворобу або запобігти їй.

ЛІОФІЛІЗАЦІЯ, і, ж. — lyophilisatio, onis, f. — метод зневоднення біологічного матеріалу: послідовне заморожування й висушування його у вакуумі.

М

МАЛІГНІЗАЦІЯ, і, ж. — **ПЕРЕТВОРЕННЯ ЗЛОЯКІСНЕ** — malignisatio, onis, f. — процес перетворення нормальних або хворобливо змінених клітин у злоякісні; злоякісне переродження тканин.

МАЛЯЦІЯ, і, ж. — malacia, ae, f. — розм'якшення чого-небудь; у медицині: розм'якшення тканин внаслідок некрозу або дистрофічних змін.

МЕДИЦИНА, и, ж. — medicina, ae, f. — сукупність наук про хвороби людини, лікування та запобігання їм; система знань і практична

діяльність, спрямовані на збереження й зміцнення здоров'я, профілактику і лікування хвороб людини.

МЕТАСТАЗ, у, ч. — metastasis, is, f. — 1) вторинний пухлинний або запальний процес, зумовлений перенесенням патологічного матеріалу з його основного вогнища на інше місце в організмі; 2) вторинне вогнище пухлини або запалення внаслідок такого процесу.

М. ШНІТЦЛЕРА — metastasis Schnitzleri — метастаз раку травного каналу в клітковину малого таза між сечовим міхуром або маткою та прямою кишкою.

МЕТАСТАЗУВАННЯ, я, с. — metastasis, is, f.; dessematio, onis, f. — перенесення патологічного матеріалу пліном крові або лімфи з одного органа в інший та утворення вторинних вогнищ; спостерігається в разі сепсису (перенесення бактерій) або злоякісної пухлини (перенесення клітин).

МЕТЕОРИЗМ, у, ч. — meteorismus, i, m. — збільшення об'єму, розпирання живота через надмірне скупчення газів у кишках; скупчення газів у травному тракті.

МІКРОБ, а, ч. — див. МІКРООРГАНІЗМ

МІКРООРГАНІЗМ, у, ч. — син. МІКРОБ — microorganismus, i, m — прокаріотичний чи еукаріотичний одноклітинний організм або вірус.

МІКРОХІРУРГІЯ, і, ж. — microchirurgia, ae, f. — оперативні втручання на малих анатомічних структурах з використанням оптичних засобів і спеціального інструментарію.

МОНІТОРИНГ, у, ч. — див. СТЕЖЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНЕ

МУЛЯЖ, у, ч. — moulage — 1) зліпок із гіпсу, воску, парафіну тощо, який точно відтворює розміри і форму предмета; 2) у медицині: розфарбований восковий, гіпсовий чи інший зліпок нормальної або патологічно зміненої частини тіла.

Н

НАБРЯК, у, ч. — oedema, atis, n.; hydrops, opis, m.; defluxus, us, m. — надлишкове накопичення рідини у тканинах організму, зокрема в інтерстиції, зумовлене порушенням балансу гідростатичного й онкотичного тисків у капілярах.

НАРКОЗ, у, ч. — син. ЗНЕБОЛЮВАННЯ ЗАГАЛЬНЕ — narcosis, is, f. — 1) неспецифічне й оборотне пригнічення функції ЦНС: штучно викликаний стан, який характеризується тимчасовою непритомністю, втратою усіх видів чутливості, пригніченням рефлексорних

реакцій і розслабленням скелетних м'язів зі збереженням життєво важливих функцій організму; 2) метод створення умов для безболісного хірургічного втручання.

НАУКА, и, ж. — scientia, ae, f. — 1) сфера діяльності людини, спрямованої на вироблення і теоретичну систематизацію нових об'єктивних знань щодо дійсності; містить суму накопичених людством знань, які формують наукову картину світу й суспільного життя; 2) окрема галузь цих знань; 3) освіта, навички, знання, набуті людиною в процесі навчання, життєвого досвіду.

НЕДЕРЖАННЯ, я, с. — НЕТРИМАННЯ

Н. КАЛУ — див. НЕТРИМАННЯ КАЛУ

НЕЙРОГІПОФІЗ, а, ч. — див. ЧАСТКА ГІПОФІЗА ЗАДНЯ

НЕТРИМАННЯ, я, с. — син. НЕДЕРЖАННЯ — incontinentia, ae, f. — нездатність утримувати чи стримувати що-небудь; недостатність контролювати яку-небудь функцію.

Н. КАЛУ — син. НЕДЕРЖАННЯ КАЛУ, ЕНКОПРЕЗ — incontinentia alvi; incontinentia faecalis; encopresis, is, f. — мимовільне виділення калу; виділення калу без позиву до випорожнення.

Н. СЕЧІ — син. АНІСХУРІЯ (АНІШУРІЯ), СЕЧОВИПУСКАННЯ МИМОВІЛЬНЕ — incontinentia urinae; anischuria, ae, f. — мимовільне виділення сечі без позиву до її випускання; може бути постійним і тимчасовим, провокуватися фізичним навантаженням, сильним кашлем тощо, супроводжувати поліурію.

Н. СЕЧІ НІЧНЕ — син. ЕНУРЕЗ — enuresis nocturna — активний, повний, мимовільний і неусвідомлений акт сечовипускання, не зумовлений анатомічними змінами сечових органів; розрізняють первинний (починається від народження) і вторинний (як елемент неврологічних розладів).

НЕЧУТЛИВІСТЬ, вості, ж. — див. АНЕСТЕЗІЯ 2

НІКТУРІЯ, і, ж. — син. НОКТУРІЯ — nycturia, ae, f.; nycturesis, is, f. — 1) часте і збільшене виділення сечі вночі; 2) нічне нетримання сечі.

НОЗОКОМІАЛЬНИЙ, а, е — nosocomialis, e — стосовно до лікарні або іншого стаціонарного лікувального закладу; внутрішньолікарняний.

НОКТУРІЯ, і, ж. — див. НІКТУРІЯ

О

ОБСЕРВАЦІЯ, і, с. — observatio, onis, f. — 1) спостереження, обстеження, вивчення; 2) метод спостереження за ізольованими здоро-

вими особами, які мали контакт із хворими на карантинні інфекції. ОБСТЕЖУВАТИ, ую, уєш, недок. — *in-spicio, spexi, spectrum, ege; examino, avi, atum, age* — 1) ретельно оглядати, перевіряти що-небудь; з'ясувати стан здоров'я, характер захворювання тощо; 2) оглядаючи що-небудь, знайомитись з чимось, розвідувати або досліджувати щось.

ОДУЖАННЯ, я, с. — див. ВИДУЖАННЯ

ОЛІГЕМІЯ, ї, ж. — син. ГІПОВОЛЕМІЯ — *oligaemia, ae, f.; hypovolaemia, ae, f.; oligohaemia, ae, f.* — зменшення загальної кількості (об'єму) крові в організмі; втрата ізосмоляльної рідини в разі кровотечі, опіків і проносу, переміщення рідини в трансцелюлярний простір; клінічні прояви залежать від об'єму й швидкості втрати рідини; характеризується зниженням артеріального тиску аж до колапсу, порушенням функції нирок, гемоконцентрацією.

ОНКОДИСПАНСЕР, у, ч. — *dispanserium oncologium* — онкологічний диспансер; медичний заклад, який проводить лікувально-профілактичну роботу з хворими, в яких виявлено пухлини, здійснює їх диспансеризацію.

ОНКОЛОГІЯ, ї, ж. — *oncologia, ae, f.* — медико-біологічна наука, що вивчає теоретичні, експериментальні й клінічні аспекти онкогенезу, досліджує пухлини, методи їх розпізнавання, лікування і профілактики.

ОПЕРАБЕЛЬНИЙ, а, е. — *operabilis, e* — який підлягає оперативному лікуванню.

ОПЕРАБЕЛЬНІСТЬ, ності, ж. — *operabilitas, atis, f.* — стан, у разі якого можна проводити хірургічну операцію.

ОПЕРАТИВНИЙ, а, е. — *operativus, a, um; chirurgicus, a, um* — 1) який може швидко, без затримки виконати що-небудь; 2) у медицині: стосовно до якої-небудь операції; який супроводжується операцією.

ОПЕРАТОР, а, ч. — *operator, oris, m.* — кваліфікована особа, яка виконує операцію; лікар-хірург.

ОПЕРАЦІЙНА, ої, ж. — *camera operationis* — спеціально обладнане приміщення, призначене для проведення оперативних втручань.

ОРДИНАТУРА, и, ж. — *ordinatura, ae, f.* — курс спеціалізації та підвищення практичної підготовки лікарів на базі вищого медичного навчального закладу або науково-дослідної установи.

О. КЛІНІЧНА — *ordinatura clinica* — форма підвищення кваліфікації лікарів у медичних вузах і науково-дослідних установах.

ОТВІР АНАЛЬНИЙ, отвору, ч. — див. ВІДХІДНИК

ОЧЕРЕВИНА, и, ж. — *peritoneum, i, n.* — серозна оболонка, що вкриває внутрішню поверхню стінок черевної порожнини й таза (пристінкова очеревина) та органи (нутрощева очеревина).

О. НУТРОЩЕВА — *peritoneum viscerale* — очеревина, що вкриває органи черевної порожнини.

О. ПРИСТІНКОВА — *peritoneum parietale* — очеревина, що вистеляє внутрішню поверхню черевної стінки.

П

ПАЛІАТИВНИЙ, а, е — *palliativus, a, um.* — 1) який тимчасово полегшує прояви хвороби, але не усуває її причину, не виліковує остаточно; 2) який є паліативом; який є пом'якшувальною обставиною. ПАЛЬПАЦІЯ, ї, ж. — *palpatio, onis, f.* — метод діагностики: послідовне обмацування шкіри й підлеглих тканин, промацування внутрішніх органів.

ПАТОГЕНЕЗ, у, ч. — *pathogenesis, is, f.* — 1) вчення про загальні закономірності розвитку, перебігу та наслідків хвороб; 2) механізм розвитку й перебігу патологічного процесу або стану.

ПАТОФІЗІОЛОГІЯ, ї, ж. — *pathophysiology, ae, f.* — розділ медицини, що вивчає зміни фізіологічних процесів в організмі, спричинені хворобливим станом або захворюванням.

ПЕРЕЛИВАННЯ, я, с. — *transfusio, onis, f.* — 1) переміщення рідини з одного вмістилища в інше, з чогось у щось; 2) введення в кров'яне русло розчинів ліків, крові, її препаратів або замінників із лікувальною метою.

П. КРОВІ — син. ТРАНСФУЗІЯ КРОВІ, ГЕМОТРАНСФУЗІЯ — *transfusio sanguinis; haemotransfusio, onis, f.* — введення крові або її компонентів у кров'яне русло з лікувальною метою.

ПЕРИТОНІТ, у, ч. — *peritonitis, idis, f.* — запалення очеревини, спричинене бактеріальною інфекцією або токсинами; розрізняють серозний, фіброзний, гнійний, жовчний та інші перитоніти.

ПЕРКУСІЯ, ї, ж. — син. ВИСТУКУВАННЯ — *percussio, onis, f.* — визначення стану внутрішніх органів за звуком, утвореним під час легкого постукування молоточком чи пальцями по тілу.

ПЕРСПІРАЦІЯ, ї, ж. — *perspiratio, onis, f.* — виділення рідини через шкіру.

ПЕРФУЗІЯ, ї, ж. — *perfusio, onis, f.* — 1) тривале штучне пропускання рідини через кровеністі судини органа, частини тіла або всього організму; 2) природне кровопостачання органа.

П. АРТЕРІАЛЬНА — *perfusio arterialis* — перфузія рідких форм ліків в артеріальне русло.

П. ВЕНО-ВЕНОЗНА — *perfusio venovenosa* — допоміжний кровообіг, під час якого взяття крові та її нагнітання здійснюють через вени.

П. РЕТРОГРАДНА — див. КРОВООБІГ ЗВОРОТНИЙ

ПІДРЕБЕР'Я, я, с. — див. ДІЛЯНКА ПІДРЕБРОВА

ПІЄЛОНЕФРИТ, у, ч. — *pyelonephritis, idis, f.* — неспецифічне бактеріальне запалення паренхіми та збиральної системи нирки з переважним ураженням інтерстиційної тканини.

ПЛАСТИКА, и, ж. — *plastica, ae, f.* — операція: штучне відтворення форми та/або функції окремих частин чи органів тіла.

ПЛЕТОРА, и, ж. — син. ГІПЕРВОЛЕМІЯ, ПОВНОКРІВ'Я — *plethora, ae, f.; polyaemia, ae, f.; hypervolaemia, ae, f.* — збільшення ОЦК; загальне повнокрів'я; розрізняють справжню плетору в разі поліцитемії та гідремічну плетору зі збільшенням кількості рідкої частини крові.

ПНЕВМОНІЯ, і, ж. — син. ЗАПАЛЕННЯ ЛЕГЕНЬ — *pneumonia, ae, f.* — гостре вогнищеве інфекційно-запальне захворювання легень з обов'язковою наявністю внутрішньоальвеольної ексудації; розрізняють пневмонію внутрішньоутробну (природжену), позаликарняну (типову й атипову), госпітальну (нозокоміальну) і пневмонію на тлі імунодефіцитних станів.

ПНЕВМОПЕРИТОНЕУМ, у, ч. — *pneumoperitoneum, i, n.* — 1) скупчення повітря (газу) в черевній порожнині; 2) штучне уведення газу в черевну порожнину.

ПОВНОКРІВ'Я, я, с. — див. ПЛЕТОРА.

ПОВОРОТНИЙ, а, е — син. РЕКУРЕНТНИЙ — *recurrens, entis* — 1) який слугує для повертання чого-небудь; 2) який повторюється, відновлюється (про прояви хвороби); 3) який повертається назад; зворотний; який веде назад.

ПОЛІКЛІНІКА, и, ж. — *polyclinica, ae, f.* — лікувально-профілактичний заклад, який надає спеціалізовану медичну допомогу під час відвідування його або за викликом удома.

ПСЕВДОАНЕМІЯ, і, ж. — див. ГІДРЕМІЯ

Р

РАК ЗАЛОЗИСТИЙ — див. АДЕНОКАРЦИНОМА

РЕКОНВАЛЕСЦЕНЦІЯ, і, ж. — див. ВИДУЖАННЯ

РЕКУРЕНТНИЙ, а, е. — див. ПОВОРОТНИЙ

РОЗЧИНИ, у, мн. — *solutiones (solution, onis, f)*, — рідка лікарська форма; гомогенна система з розчиненої речовини (речовин) і розчинника; застосовують зовнішньо, внутрішньо, для промивання порожнини тіла, парентерально, а також для дезінфекції.

Р. ІЗООСМОТИЧНІ — *solutiones isoosmoticae* — розчини з однаковим осмотичним тиском.

Р. ІЗОТОНІЧНІ — *solutiones isotonicae* — два розчини, що розділені напівпроникною мембраною і перебувають в осмотичній рівновазі.

С

СЕЧОВИПУСКАННЯ, я, с. — *mictio, onis, f.; urinatio, onis, f.; diuresis, is, f.; excretio urinae* — рефлекторний періодичний акт спорожнення сечового міхура.

С. МИМОВІЛЬНЕ — див. НЕТРИМАННЯ СЕЧІ

СПАЙКА, и, ж. — син. З'ЄДНАННЯ — *adhaesio, onis, f.; commissura, ae, f.* — 1) анатомічний утвір, який з'єднує між собою суміжні органи або інші структури; 2) фіброзний тяж між суміжними поверхнями органів, який утворюється після запалення або травми; 3) місце з'єднання різних тканин, органів.

СТАДІЯ, і, ж. — *stadium, i, n.* — певний момент, період, етап у житті, розвитку кого-небудь, чого-небудь, який має свої якісні особливості.

С. ПРОДРОМАЛЬНА — див. ПЕРІОД ПРОДОРМАЛЬНИЙ

СТАН КОМАТОЗНИЙ — див. КОМА

СТАЦІОНАР, у, ч. — *stationarium, i, n.; hospitalium, i, n.* — 1) лікувальний заклад з постійними ліжками для хворих; заклад постійного типу.

СТЕЖЕННЯ, я, с. — *custodia, ae, f.; custodela, ae, f.* — 1) пильне спостереження за ким-небудь, чим-небудь; 2) здійснення контролю, нагляду за ким-небудь, чим-небудь; 3) піклування про когось, щось.

С. БЕЗПЕРЕРВНЕ — син. МОНІТОРИНГ — *custodia continua* — 1) постійний контроль за яким-небудь процесом з метою виявити його відповідь щодо бажаного результату або початкового прогнозу; 2) у медицині: постійний нагляд за функціональним станом органа з метою діагностики його порушень і їх корекції.

Т

ТЕРАПІЯ, і, ж. — див. ЛІКУВАННЯ

ТОКСОЇД, у, ч. — див. АНАТОКСИН

ТОМОГРАФ, а, ч. — tomographium, і, п. — апарат для проведення томографії.

ТРАНСФУЗИЯ КРОВІ — див. ПЕРЕЛИВАННЯ КРОВІ

ТРОМБОЕМБОЛІЯ, і, ж. — thromboembolia, ае, f. — емболія судини відірваним тромбом або його частиною; закупорка кровоносної судини тромбом, який відірвався і з кровоплином занесений в іншу судину.

Т. ЛЕГЕНЕВОЇ АРЕТРІЇ — thromboembolia arteriae pulmonalis — оклюзія легеневого стовбура або його гілок тромбами, які первинно утворилися в венах великого кола кровообігу або в правих порожнинах серця; супроводжується різким рапто-вим порушенням кровообігу і зовнішнього дихання; відчуття стиснення в грудях, кровохаркання; на ЕКГ — ознака гострого гемодинамічного перевантаження правих відділів серця (Р-pulmonale, інверсія зубця Т і/або зниження сегмента ST у правих грудних відведеннях), на рентгенограмі — виявлення дископодібних ателектазів і ділянок емфіземи; найчастіше тромб формується у глибоких венах кінцівок або тазових венах.

У

УРОГРАФІЯ, і, ж. — urographia, ае, f. — рентгенографія контрастованих нирок і сечових шляхів.

УРОЦИСТИТ, у, ч. — urocystitis, idis, f. — запалення сечового міхура.

Ф

ФАГОЦИТОЗ, у, ч. — phagocytosis, is, f. — філогенетично найдавніший неспецифічний фактор захисту організму; процес активного захоплення і поглинання клітинами (одноклітинні організми або фагоцити) сторонніх частинок, мікроорганізмів тощо; у фагоцитозі беруть участь моноцити/макрофаги і гранулоцити; розрізняють фагоцитоз завершений і незавершений.

ФІСТУЛА, и, ж. — див. НОРИЦЯ

Х

ХВОРОБА ФОН ВІЛЛЕБРАНДА, і, ж — morbus von Willebrandi; angiohaemophilia, ае, f. — хвороба з автосомно-домінантним типом успадкування; характеризується значно подовженим часом кровотечі і зменшеним умістом фактору VIII зсідання крові; кількість тромбоцитів і ретракція кров'яного згустка в нормі; проявляється кровотечами.

ХІРУРГІЯ, і, ж. — chirurgia, ае, f. — розділ клінічної медицини, що вивчає хвороби, травми, деформації, основним методом лікування яких є оперативне втручання.

Ц

ЦИКАТРЕКТОМІЯ, і, ж. — cicatrectomia, ае, f. — операція: видалення рубця.

Ч

ЧЕРЕВНИЙ, а, е. — син. АБДОМІНАЛЬНИЙ — abdominalis, е.; ventralis, е. — стосовно до живота; який міститься у порожнині живота.

Ш

ШВИДКІСТЬ, кості, ж. — celeritas, atis, f.; velocitas, atis, f.; rapiditas, atis, f. — 1) стрімкість руху кого-небудь, чого-небудь або поширення чогось; 2) темп якоїсь дії, процесу тощо; 3) величина переміщення за одиницю часу.

Ш. ЗСІДАННЯ КРОВІ — celeritas haemocoagulationis — показник часу, за який у певному об'ємі крові утворює згусток.

Ш. КРОВОПЛИНУ — celeritas haemocirculationis — кількість крові, що подається серцем у судинну систему за одиницю часу; визначається у мілілітрах за 1 хв.

Ш. ОСІДАННЯ ЕРИТРОЦИТІВ (ШОЕ) — celeritas sedimentationis erythrocytorum — швидкість, із якою еритроцити відокремлюються від плазми під дією сили тяжіння; вимірюється величиною утворення за 1 годину стовпа плазми в капілярі з цитратною кров'ю (у мм).

ШОК, у, ч. — *impetus, us, m.; concursus, us, m.; stupor, oris, m.; offensio, onis, f.; schock, n* — фазовий патологічний процес, який є сукупністю реакцій організму на надзвичайну дію екзо- й ендогенних чинників; клінічний синдром, який характеризується розладами життєво важливих функцій організму і супроводжується зниженням артеріального тиску, порушенням мікроциркуляції, тахікардією, диспноє, гіпореклексією, гіпотермією, олігурією тощо; зумовлений дією дуже сильного хворобливого подразника (травма, опік, кровотеча, інфекція тощо); може бути наслідком зменшення об'єму крові у судинному руслі, недостатньої функції серця, зниження вазомоторного тону, дії токсинів та ін.

Ш. БОЛЬОВИЙ — *impetus dolorosus* — шок, зумовлений сильним больовим подразником, зокрема у разі травми.

Ш. АЛЕРГІЙНИЙ — див. ШОК АНАФІЛАКТИЧНИЙ

Ш. АНАФІЛАКТИЧНИЙ — син. ШОК АЛЕРГІЙНИЙ — *impetus anaphylacticus; impetus allergicus* — шок, який є найважчим проявом анафілаксії; характеризується збудженням (надалі пригніченням) ЦНС, бронхоспазмом, різким зниженням артеріального тиску тощо.

Ш. АФЕКТИВНИЙ — див. ШОК ПСИХІЧНИЙ

Ш. ГЕМОРАГІЙНИЙ — *impetus haemorrhagicus* — стан тяжких гемодинамічних і метаболічних порушень, які виникають внаслідок крововтрати та характеризуються нездатністю системи кровообігу забезпечити адекватну перфузію життєво важливих органів через невідповідність об'єму циркулюючої крові об'єму судинного русла; небезпека розвитку геморагічного шоку виникає при крововтраті 15-20% ОЦК або 750-1000 мл. Кровотеча, яка перевищує 1500 мл (25-30% від ОЦК або 1,5% від маси тіла), вважається масивною.

Ш. ГЕМОТРАНСФУЗІЙНИЙ — син. ШОК ПОСТТРАНСФУЗІЙНИЙ — *impetus haemotransfusionis; impetus posttransfusionis* — шок, який виникає під час або після переливання несумісної крові.

Ш. ГІПОВОЛЕМІЧНИЙ — *impetus hypovolaemicus* — шок у разі абсолютного або відносного зменшення ОЦК, зумовлений великою крововтратою, значним зневодненням; недостатнє наповнення шлуночків серця і зниження ударного об'єму призводить до зменшення серцевого викиду; проявляється артеріальною гіпотензією, тахікардією, гіпервентиляцією, олігурією, розладами ЦНС.

Ш. ЕМОЦІЙНИЙ — див. ШОК ПСИХІЧНИЙ

Ш. ОПЕРАЦІЙНИЙ — *impetus operativus* — травматичний шок,

який розвивається під час хірургічної операції, зокрема у разі значної втрати крові або недостатнього знеболювання.

Ш. ОПІКОВИЙ — *impetus combustus* — травматичний шок у разі дуже великих опіків; є наслідком значної втрати плазми через опікову поверхню.

Ш. ПОСТТРАНСФУЗІЙНИЙ — див. ШОК ГЕМОТРАНСФУЗІЙНИЙ

Ш. ПСИХІЧНИЙ — син. ШОК ЕМОЦІЙНИЙ, ШОК АФЕКТИВНИЙ — *impetus psychicus; perturbatio psychica; commotio psychica; impetus emotionalis; impetus affectivus* — реактивний психоз, який виникає в екстремальних обставинах; характеризується ступором або безладним моторним збудженням.

Ш. СЕПТИЧНИЙ — *impetus septicus* — клінічний синдром, що виникає за умови системної запальної відповіді на інфекцію та проявляється порушенням здатності організму підтримувати гемодинаміку і гомеостаз у результаті неадекватної оксигенації тканин і циркуляторних розладів.

Ш. ТРАВМАТИЧНИЙ — *impetus traumaticus* — шок, спричинений травмою.

Література

1. Англо-український ілюстрований медичний словник Дорланда. У 2-х томах. Львів: «НАУТІЛУС», 2002. 2688 с., 820 іл.
2. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь. М. : «Русский язык», 2009. 1062 с.
3. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти). Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. / за ред. В. Г. Черкасова. Вінниця: Нова книга, 2010. 392 с.
4. Наказ МОЗ України №179 від 29.03.2006 р. «Про затвердження інструкції з визначення критеріїв перинатального періоду, живонародженості та мертвонародженості, порядку реєстрації живонароджених і мертвонароджених». Київ, 2006. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0427-06> (Дата звернення: 23.11.2018).
5. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: А-Я. Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. К.: ВСВ «Медицина», 2015. 968с.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Довідкове видання

*ПАРАЩУК Юрій Степанович
ДЕРЕВ'ЯНЧЕНКО Наталя Володимирівна
ГРИЩЕНКО Микола Григорович
ПАРАЩУК Валентин Юрійович*

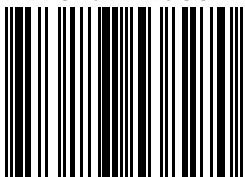
**УКРАЇНСЬКО-ЛАТИНСЬКИЙ СЛОВНИК
З АКУШЕРСТВА-ГІНЕКОЛОГІЇ
ТА СУМІЖНИХ ДИСЦИПЛІН**

Підписано до друку 24.04.2019 р.
Формат 60x90/₁₆. Папір офсетний.
Друк цифровий. Гарнітура Cambria.
Наклад 100. Ум. друк. арк. 14.

Видавець: ФО-П Савчук Олександр Олегович
Тел.: 067.572.85.75
www.savchook.com • e-mail: savchook.book@gmail.com

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців,
виготівників та розповсюджувачів видавничої
продукції ДК № 3897 від 14.10.2010 року

ISBN 978-617-7538-27-0

9 786177 538270 >